

היכל הקודש ברסלב

הלימוד היומי

בי"ת נצחי,
שנים מקרא ואחד תרגום,
נ"ך, רמב"ם

לעתיד בעולם הבא
מזכירין אותו כל מה שלמד
בעולם הזה
(שיחות הר"ן כח)

על ידי
לימוד
שיעורים אלו
אנו נותנים
את החומש
ואת המעשר
להקדוש
ברוך הוא
(עצתו אמונה)

פרשת ראה תשפ"ו

היכל הקודש ברסלב

181 Huschke Road, Liberty NY 12747

היכל הקודש

בארא פארק

1415 55th Street
Brooklyn NY 11219
347.760.5924

היכל הקודש

קרית יואל

8 Premishlan Way.
Monroe NY 10950
845.467.5299

היכל הקודש

מאנסי

34 Union Rd.
Spring Valley, NY 10977
845.445.9314

היכל הקודש

בני ברק

רחוב ירושלים 2
052.760.5715

היכל הקודש

וויליאמסבורג

27 Skillman Street
Brooklyn NY 11205
718.384.1652

היכל הקודש

קרית יואל

8 Hayes Ct.
Monroe NY 10950
845.662.4888

היכל הקודש

בלומינגטון

24 Merriewold LN S
Monroe NY 10950
845.238.0804

היכל הקודש

ירושלים

רחוב רבי נחמן מברסלב 15
054.845.6150

צו הערן די

הערליכע שיעורים

פונעם ראש ישיבה שליט"א
דופט:

קול ברסלב

212.444.9191

חיזוק פאר די אידישע שטוב

212.444.9169

גדפס ע"י

חולין. פרק שביעי – גיד הנשה דף צד עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)" קפה רש"י

1 חתוכה נמי לישרד – עם גידה. דליכא למיחש שמא ימכרנה לישראל, דהא לא
2 זבגי מנייה, וחישינן לטרפה. **אלא** במקום שמכריזין – ישראל מותר לוקח שם
3 באותו מקום מן הגוי, כיון שלא הכריזו. דלמאי נידוש לה? הטבחים ישראלים
4 הם, ולטרפה ליכא למיחש – דהא לא הכריזו ודיום. שלימה נמי לא לישרד ליה

5 עד שטרף גידה. דאף על פי שמקומו
6 ניכר, איכא למיחש דלמא חתך לה גוי
7 ומובין, וסברו זה שנטל גידה. חיתוכא דגוי
8 – ביך אינו עשוי כשל ישראל, שהוא
9 פורעה כדרך שהגיד מותר, ועל דא דסמך
10 רבי בשולח ירך לחבירו עד יד גוי ולא עשה
11 בה חתום, וכשרה היא אם היא חתוכה
12 בדרך שישראל חתוכה אחר חטית הגיד.
13 אבל באבר אחר, שדחתך גוי ודחתך ישראל
14 שוין בו – אסור, עד שיהא בו חתום.
15 ואיבעית אימא במקום שאין מכריזין –
16 דקשיא לה: חתוכה נמי לישרד, דהא לא
17 זבגי לה שטרף? גזירה שנייה ונתנה לו בפני
18 ישראל, ואותו הרואה שזה נתנה לו, לוקח
19 הימנו, וכסבור: נטל גידה. ואיבעית אימא
20 – טעמא דמתניתין דאמר: חתוכה לא
21 לישרד עד גידה. משום גזירה דעתו – דגוי,
22 כסבור שישראל זה אהבו מאד, שתקנה
23 וטרח בה ליטול גידה עד שנתיה לעצמה,
24 ואחר כך נתנה לו, והוא לא נטלה, ונתן
25 מחמת לו טובה חנם. פייסיה לבכריה – וצא
26 שכרו לבעל המעבורת. מברא – ספינה
27 רחבה שעוברין בה את הנחיה. כמר
28 דרשומה – בחילוף שחוטת, בהוצאת שחוטת.
29 וחבירו בכבדות (א): והוא כבחה ומובין
30 תרבה אדמטא במר דכנתא. ולי נראה:
31 דלשון תמורה הוא. דהאי טרפה – לאו
32 דוקא, דטרפה בשחוטת לא מיליפא, אלא
33 כלומר, טרפה שחוטת נתן לו במר וכשרה
34 שחוטת. ואיכשית תפרא מינא – והגוי
35 סבור שחיון חן. וכי מבכלא מאי – מה לנו
36 איא חיתוכא מכלל אי פכיריש. ואם לאו
37 כללא שפיר שמעינן, ואמאי אשמעינן גמרא
38 דלאו פכיריש אחר, ומה יש לנו לגמגם
39 בכלל? למאן דאמר טרפה הואי –
40 איכא למימר: דלאו משום גזירה דעת
41 איקפיד, אלא משום דאשחיה גביה עד
42 השתא. אנפשא חייא משמע – משום יקרא
43 דידה איקפיד, שעבר על דבריו. לא יסרה
44 – לא יפציר בו והויל וודע על עשה, שיהא
45 משום דגונב דעתו, להחיות לו טובה בחנם,
46 כסבור: שמן הלב מטרסה לו כן. ולא יפתח
47 לו בו – לא יתחיתים מגופתו דהו, וכשרה
48 אדם חשוב אצלו – פותח לו חבית,
49 להשקותו יין חזק, ואם מכר חבית לחונני
50 שלמה. ועדיין היא אצלו – לא יפתחה
51 לאורח הבא לו, מפני שגונב לו להחיות על
52 טובה חנם, כסבור: והו' תפסד גידול נפסד על
53 ידי, שהרי תשאר חבית זו חסרה ותתקלקל
54 יניה. ואם ימטרנה מיד לחונני שמכרנה לו.
55 ואלא אם כן הודיעו – "מכרתה לחונני,
56 ואני נפסד". ולא יביא לו פך ריקן ויאמר לו סוך שמן –

1 חיתוכא דגוי מדעי דיע – פירש בקנטרס: דדחתך דגוי ריקן אינו עשוי כשל ישראל,
2 שהוא פורעה בדרך שהגיד מותר, ועל דא סמך רבי בשולח ירך על יד גוי
3 לחבירו, ולא עשה בו חתום וכשרה היא, אם חתוכה בדרך שישראל חתוכה אחר חטית
4 גיד. עד כאן לשונו. וחזמה: דאם כן, לוקמיה אף כשאין מכריזין, וחתוכה לא לישרד ליה
5 דלמא אתי לידחוני לישראל, דכין ודחתך
6 דישראל מידעי דיע, לא חוש ישראל הבא
7 לקנטה שמא טרפה היא. דאם כן, למה פתחה
8 וחתוכה בדרך שערשין כדי ליטול הגיד? ובי
9 חזמה: דחיש ישראל שמא אחר כך נדע לו
10 שהיא טרפה – דאם כן, מטעם זה נאסור
11 בשולח ירך לחבירו על ידי גוי, שמא דגונמה
12 לגוי יך אחרת שלא נדע לישראל שדחתה
13 טרפה יך שנטל גידה וליחיה באותו יום
14 לומר: דבולי האי לא חישינן, דלא שכיה
15 שידומך כן ליד גוי. אבל היכא דישראל שלח
16 לגוי, חיש ישראל במקום שאין מכריזין, אף על
17 פני, שנטל גידה – דלא דלכך שלחה גוי, לפי
18 שנדע לו אחר נידור דטרפה היא. **טרפה**
19 הואי ויתבה נדחלה במר דשחוטת – ואם
20 האמר: לעולם אימא לך דמתור לגונב דעתו
21 גוי, ואיקפד – משום דאמר: חתוכה לא לישרד
22 דהא, ואיכא למיגדו שמא נתנה לו בפני ישראל
23 וקנה ממנו ויש לומר: ומכל מקום איכא למיגד
24 מנייה דאסור דעתו. דאי שייך – ליכא
25 למיחש שמא יקנה ממנו ישראל, וידוש דלגונב
26 דעתו של גוי אמר כן.

1 חתוכה נמי לישרד ליה. דהא לא אתו למזבוג מנייה!
2 אלא במקום שמכריזין – שלימה נמי לא לישרד
3 ליה. דחתך ליה ומזבין ליה! ואי בעית אימא במקום
4 שמכריזין, ואי בעית אימא במקום שאין מכריזין.
5 ואיבעית אימא במקום שמכריזין: חיתוכא דגוי מידעי
6 דיע. ואיבעית אימא במקום שאין מכריזין: גזירה
7 שמו יתגבה לו בפני ישראל אחר. ואי בעית אימא:
8 משום דקא גניב ליה לרעתיה. דאמר שמואל:
9 אסור לגנוב דעת הפירות, ואפילו דעתו של גוי.
10 והא דשמואל, לאו בפירוש איתמר אלא מכללא
11 איתמר. דשמואל הוה קא עבר במכבא. אמר ליה
12 לרעיה: פייסיה למכוריה, פייסיה, ואיקפד. מאי
13 טעמא איקפד? אמר אביי: תרינגול טרפה הואי,
14 ויתבה נדחלה במר דשחוטת. רבא אמר: אנפשא
15 אמר ליה לאשקויה, ואשקויה חמרא מזינא. וכי
16 מכללא מאי? למאן דאמר טרפה הואי – אמר ליה:
17 אמאי תשקא איסורא? למאן דאמר אנפשא אמר
18 ליה לאשקויה – אנפשא, חייא משמע. תניא, הנה
19 רבי מאיר אומר: אל יסרהב אדם לחבירו לסעוד אצלו, ויודע בו שאינו סועד.
20 ולא ירבה לו בתקרובת, ויודע בו שאינו מקבל. ולא יפתח לו חבית המכורות
21 לחנני, אלא אם כן הודיעו. ולא יאמר לו "סוך שמן" מפך ריקן, ואם בשביל כבודו –
22 מותר. איני, והא עולא איקלע לבי רב יהודה, פתח לו חבית המכורות לחנני – אודיעו
23 אודיעיה. ואיבעית אימא: שאני עולא דחביב ליה לרב יהודה, דבכלאי הכי נמי פתחוי מפתח
24 ליה. תנו רבנן: לא ילך אדם לבית האבא, ויבדו לגין המתקשקש. ולא ימלאנו מים, מפני
25 שמתעוהו. ואם יש שם חבר עיר – מותר. תנו רבנן: לא ימפור אדם לחבירו סנדל של מטה
26 בכלל של חיה שחוטת, מפני שני דברים: אחד – מפני שמתעוהו, ואחד – מפני הספקנה. ולא
27 ישגר אדם לחבירו חבית של יין, ושמן צף על פיה. ומעשה באחד ששיגר לחבירו חבית
28 של יין, ושמן צף על פיה. והלך ויזמן עליה אורחין, ונכנסו. מצאה שהיא של יין – ותנן
29 את עצמו. ואין האורחין רשאים ליתן מפתח שלפניהם לבנו ולבתו של בעל חבית, אלא אם
30 כן נטלו ורשות מבעל חבית. ומעשה באחד שאמן שלשה אורחין בשני בצבור, ולא היה
31 לו לחניח לפניהם אלא כשלאש בצצים. בא בנו של בעל חבית, נטל אחד מהן חלקו –
32 ונתנו לו, וכן שני, וכן שלישי. בא אביו של תינוק מצאו שעוזק אחד בפיו ושתיים בידו,
33 חבטו בפרקתו וקמו. כיון שראתה אמו – עלתה לגג ונפלה ומתה, אף הוא עלה לגג ונפל
34 וקמו. אמר רבי אליעזר בן עזקב: על דבר זה נהרגו שלש נפשות מישראל! מאי קמישמע
35 לו – דכולה רבי אליעזר בן עזקב היא. תנו רבנן: השולח ירך לחבירו. שלימה – אינו
36 צריך שיפול הימנה גיד הנשה. חתוכה – צריך ליפול הימנה גיד הנשה. ובגוי, בין
37 חתוכה ובין שלימה – אין צריך ליפול הימנה גיד הנשה. ומפני שני דברים אמרו,
38 אין מוכרין גבילות ומטרפות לגוי. אחד – מפני שמתעוהו, ואחד – שמוא יחזיר וימכרה
39 לישראל אחר. ולא יאמר אדם לגוי: "קח לי בריני רב בשר", מפני שני דברים,
40 אחד

1 אחד
2 שחביב הוא עליו – מותר. המתקשקש – חסר. לפי שזה מכור שהוא מלא. שמתעוהו – גונב דעתו. ואם יש שם חבר עיר – חבורת עיר. שיש שם דברים. וזה מתכוין
3 לחבישיב את האבל בעיניהן, שיאמר: כמה חשובות, שזה מכבדו כל כך! מותר – דגידול כבוד החבירו. סנדל – של עור בחמה שמתה (חיה) מאליה. אין עורה חזק
4 כשל בריאה שחוטת, חיה חשובה – הכבנת – שמא בחמת נשיכת נחש מתה, והארכא בעל בעור. ושמן צף על פיה – כסבור: שהלך שמן וממנו
5 עליו אורחות, ובטוח שיש לו שמן הרבה לצרכם. ותנן את עצמו – שלא היה לו מה להאכלים, ובוש מהם. שעוזק – סוגר, כעל "יעקוביה" (ישעיהו ד). שלימה אין
6 צריך ליפול – מפני שניכר שלא נטל, והאוכלה ונטלה. ובגוי כן שלימה בו – לקמיה אפרש לה. אין מוכרין טרפה לגוי – בסתם, אלא אם כן הודיעו שהיא טרפה.
7 דתו ליכא גניבת דעת. ובמקום שאין מכריזין, דליכא למיחש לשמא ימכרנה לישראל. או במקום שמכריזין, וביום שהכריזו. הכי מתקומא לקמן.
8 אחד

חולין. פרק שביעי – גיד הנשה דף צד עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – רש"י (שינויזולין)"

תוספות

אמר אבי אן רישא וסיפא במקום שאין מכריזין – תימה: לאבי ורבא ורבא אשי ברישא. היכי משדך ליה חתובה: דא לעיל אמרין: חתובה – אסור, גזירה שמה יתנהו לו בפני ישראל, אי נמי: משום דגבי ליה דעתיה: ויש לומר: דלית להו להך שינוי, אלא שניתי קמא דאיקו במקום במקום מכריזין, ויתרוך דגוי מידע דיע. ובזמן פירש בקונטרס אמלתיא דרבא, אשוי דפליג טנא

דמתניחא אטנת דרביא. ויכול לומר רב אשי בשניתי קמא דלעיל, בדפרישתי. ודא דקתני מציעתא דאין מוכרין בנלות וטרפות ואין מפני ששטתה – דוקא במכירה הוא אדסור, לפי שהיו נתן מעות בתורת שטתה. אבל בשולח דרוז – לא חישבין, וסיפא חדיש שמו ימכור לו בנלות וטרפות – לא שיעמך בתורת שטתה, אלא שמו ימכור לו ויודיעוהו שהיא טרפה, והגוי לא יגיד לו. ולזה חיישי אמוראי דבבא. והא דקתני ואחר, שמו יחזור ומכרה – לא כדאמר – לאבי ורבא איירי במקום מכריזין, ולא הישראל – אבל בלעז שמו ימכורין – לא חישבין דלמא חדר זבין לה ישראל מיניה: אפילו במכירת טבא באיטלו דאיבא ישראל טבא. ורב אשי חייש – כיון דטובא ישראל ימכור להם, דילמא חד מיניהו חדר זבין לה מיניה, כדפירש בקונטרס. ומיהו להדהו שניתי דמשני לעיל: גזירה שמה יתנהו לו בפני ישראל, קשה רישא דהך ברייתא. ודוחק לומר דפליג ומפרש רבינו הם: דלמא בלעז שמו ימכורין איירי באומר הישראל לגוי שהיא מנוקרת. וחתם הוא אדסור, משום דגובב דעתו. אבל שלימה – הא חזי לה גוי שניטל ודעל גוי הגדי. אי על פי ישראל אמר לו שניטל, ידע גוי שהוא משקר. ולכן חישבין נמי בחתובה שמו יתנהו לו בפני ישראל ויקנה ישראל מן הגוי, אך במקום שאין מכריזין, ויאכלנה בגידה. ולא חייש דלמא טרפה היא – מאחר שאומר ישראל בשעה שנותנה לגוי שהקנה וטרף בה לישול הגדי, עד שראוי לעצמו. דאפילו אי מתור לגובב דעת הגוי, מכל מקום לא מסק ארעתיה שריתעוהו אמר לו כן, והא דדיק מדאיפד שמואל אדסור לגובב דעתו – יודע היה שמואל שצבצנת נתן לו, ולא היה לו לחוש שמה ראה שישאל אחר. אלא משום גניבת דעתו. ובריתא דקתני: ובגוי, כן חתובין וכן שלמה. אין צריך לישול הימנה גיד הנשה – הנהם כשנתן לו סתם, ולא אמר לו שהיא מנוקרת, ואידו דאשעי אנפשיה. וכן ליבא למחש' דלמא חזי ליה ישראל וזבין ליה מן הגוי – בדמקום שאין מכריזין איירי. וחדיש שמה אחר שניטל הגדי נדע לו שהיא טרפה, ולכן נותנה לגוי. ואין חייש דאמר לגוי שהיא מנוקרת – לא חייש דלמא טרפה היא. דאי טרפה היא, מאי נפקא מינה דניקח, הרי אינה ראיה לעצמו. ומציעתא דאין מוכרין בנלות וטרפות לוי – היינו, כשאומר לו כשרה היא. ולכן אסור משום דמטעהו, וכן משום שמה יקנה ישראל ממנו, במקום שמכריזין לה הכריוז. אבל במקום שאין מכריזין, דאפילו ראוי שמואל יאמר לו כן, כשרה דמיה יקריס, דראיה לימכר לישראל. אבל כשאומר דניטל גיד הימנה – לא שייך טעם זה, דא עדיפא בהכי. ורב אשי סבר דאפילו במקום שאין מכריזין – חישבין. לישראל השומע, לא אסיק ארעתיה דלחשיבין מקחו אמור. כן, ואם האמר: ולפלו וליתני ברידה בגיד ובמקום שאין מכריזין. דבהכי איירי רישא לבי כדשאומר לו שהיא מנוקרת אין לו טעם, מפני שני דברים: אחד מפני ששטתה. ואחר שמה יחזור ומכירה לישראל: ויש לומר: דנקט "נבלה וטרפה" ליתרובא. דקא מלקא דעתו דלא אסור מפני ששטתה שכלל לו בחוקת שטתה. כי שיעוד דלחשיבין מקחו אמור. כן

אינהו דקא מטעו אנפשיהו כי הא – פירש בקונטרס: והא דקתני לעיל "מפני ששטתה" – במכור לו בחוקת שטתה, וכן הפותח הכותב המכורות לחנוני כשאומר לו "בשבילך אני פותח", דודאי גובב דעתו. ואין ראהו. דאם "אלא אם כן חדיעתי" קני – דמשמעו שמה אסור, ולא שמה אלא כבהאי גזנא. ועוד: דמאי פריך מרב דחידה דפתח ליה לעילא. דהא דאי שלא היה מוטעה רב יודיע לומר לו "בשבילך אני פותח" לכך נראה דהתם סתם, ואסור – משום דאין ליתרובא לאסוקי דמכורות לחנוני. אבל הכא איבעי ולחלו לאסוקי ארעתיהו דטרפה היא. וזמר וזמור איבעי ליה לאסוקי ארעתיה שלא לקראתו ביה, אלא לצורך עצמם.

והא קא מטענין ליה – ואם תאמר: והא אין זה טעם, כיון דכלא הכי דבי באים לכבדה, כדאמר ליה "טפי הנה טרדנא". וכדאי גזנא אמרין לעיל: שאני עולא דרביב ליה לרב יחידהו ויש לומר: דלא בל כלל. דלעיל, נהי דליבא סיסדא כל כך במה שפותרן. כיון שהיו מכורות לחנוני, מכל מקום בעבור פתוח. וכיון דאפילו לא היו מכורות היה פותח בעבור, ולא היצרך להודיע כלל. אבל הכא לא באו כלל בעבור.

ואחר, מפני האנסין. ואחר, שמה מוכרין לו בנלות וטרפות. אמר מר: וגבוי, בין שלימה בין חתובה אינו צריך לישול הימנה גיד הנשה. במאי עסקינן? אילימא במקום שמכריזין – חתובה אמאי אינו צריך לישול הימנה גיד הנשה? כיון דלא אכרו, אחי למיזבן מיניה! אלא פשיטא: במקום שאין מכריזין, אימא מציעתא: מפני שני דברים אמרו אין מוכרין בנלות וטרפות לגוי. אחד, מפני ששטתה. ואחר, שמה יחזור ומכרה לישראל אחר. ואי במקום שאין מכריזין – הא לא אחי למיזבן מיניה! אלא פשיטא: במקום שמכריזין, אימא סופא: לא יאמר אדם לגוי "קח לי בדינך זה בשך", מפני שני דברים: אחד, מפני האנסין. ואחר, שמה מוכרין לו בנלות וטרפות. ואי במקום שמכריזין – אי איתא דהוה טרפה, אכריוז הוה מכריז: אלא פשיטא: במקום שאין מכריזין, רישא וסיפא – במקום שאין מכריזין, מציעתא – במקום שמכריזין, אין, רישא וסיפא – במקום שאין מכריזין, מציעתא – במקום שמכריזין. רבא אמר: פולה במקום שמכריזין, רישא וסיפא – שהכריזו, מציעתא – שלא הכריזו. רב אשי אמר: פולה במקום שאין מכריזין, ומציעתא – גזירה שמה ימכרה בפני ישראל. היכי מכריזין? אמר רב יצחק בר יוסף: נפל בישרא לבני חילא. – ולמיא: נפל מריפתא לבני חילא! – לא וגבוי. – והא קממעי להו! – אינהו הוא דמקמעי נפשיהו. כי הא, דמר וזמרא בריה דרב נחמן היה לאויל מסיכרא לבי מחזא, ורבא ורב ספרא הוו קא אתו לסיכרא, פגעו אהדר. הוא סבר: לאפיה הוא דקתני. אמר ליה: למה להו לרבנן לכתובי והא חזי כולי האי? אמר ליה רב ספרא: אגן לא הוה ידעין דקאיתי מר, אי הוה ידעין – טפי הוה טריחין. אמר ליה רבא: מאי טעמא אמרת ליה הכי, דאחלישיתיה לדעתיה? אמר ליה: והא קא מטענין ליה! – אינהו הוא דקא מטעני נפשיה. והוא מכתא דאמר ליה לחכמיה:

עסקינו וליך למקום אחר יצאנו. דאחלישיתיה לדעתיה – שדיה סבור תחלה שכבר נדעוהו: והא קמטענין ליה – אם לא הייתי מגלה, היה מחזיק לנו כזבחה חנם. **איהו הוא דמטעי אנפשיה** – אחרי שאמר לא אמרנו לו "לקראתך יצאנו."

אין

אחד מפני האנסים – שגוי אנס הוא, ומעכב חדיני בידו וגזול את הטבה. כיון דלא אכרו – היום, והכל יודעים שאין היום טרפה באיטלו. אחי למיזבן מיניה – ואוכלה בגידה, כסבור שניטל. **אלא פשיטא במקום שאין מכריזין** – דלא זבני מיניה, אימא מציעתא כו'. **אלא במקום שמכריזין** – והיום אירע דלמון אנס שלא הכריזו. הלכך, אחי ישראל למזבן מיניה. **אכריוז הוה מכריז** – ומדלא אכרו – לאו טרפה היא, ויאלל, ומה בכך? **רבא אמר** בולה במקום שמכריזין – רישא דקתני: וגבוי אפילו חתובה הוא צריך לישול – כשהכריזו היום שאותו היום לא יקח ישראל בשר מגוי. וסיפא נמי אדסור לשלוח דינר ביד גוי – כשהכריזו היום. דהואיל ויש טרפה, ימכרה לו. **מציעתא בשלא הכריזו** – שאירע להם אנס ולא הכריזו על טרפה שנפלה לידם. לפיכך, אסור למכרה לגוי, שמה ימכרה לישראל. דהואיל ומקום שמכריזין הוא, דהיום לא הכריזו – לא למזבן מיניה. בולה במקום שאין מכריזין – צריך לישול גידה, וסיפא נמי אסור לשלוח גוי וליקח שמה, דכיון דאין מכריזין, יש לחוש שמה יש טרפה באיטלו, ואין אנו יודעין. **ומציעתא** – דקתני: אסור למכור לגוי, אם לא חדיעתי. גזירה שמה ימכרה לו. והטבה בפני ישראל. והא הוראה לא שמע מן הטבה שהיא טרפה, סבור: שהיא כשרה. ומיהו ברישא, גבי שולח לך לגוי, לא גזר שמה יתנהו לו בפני ישראל ויקנה מידו ואכילה בגידה – דבשלמא גבי מכירת טבא באיטלו, קמובין ליה לגוי – מהא ישראל טבא קמובין יחזו, חישבין דלמא חד מיניהו דהר חבין לה מיניה. אבל שולח לגוי – בביתו הוא, ומי ראהו? ואם תמצוי לומר: יראהו אדם – לא גזרין כולי האי שמה יקנהו זה, דכולי עלמא לא זבני בישרא. ותנא דמתניחא פליג אטנת בדרייתא, כיון בה, כדאוקמינא לעיל: גזירה שמה יתנהו לו כו'. **נפל בישרא לבני חילא** – "בא לדיתי בשר לגוים". לא זבני – דגנאי הוא להם. מאחר שאין לא רוצה לאוכלה. **אינהו הוא דקא מטעו אנפשיהו** – דלא משיילי אי טרפה אי כשרה. והאי דקתני לעיל "מפני ששטתה" – במכור לו בחוקת ששטתה, וכן הפותח הכותב המכורות לחנוני, דאומר לו "בשבילך אני פותחם" – דודאי גובב דעתו. **הוה אתו לסיכרא פגעו אהדר** – וכסבור מר וזמרא שלקראתו יצאו. כולי האי – יצאנו יותר מדאי! לא הוה ידעין – ולעשות

עסקינו וליך למקום אחר יצאנו. דאחלישיתיה לדעתיה – שדיה סבור תחלה שכבר נדעוהו: והא קמטענין ליה – אם לא הייתי מגלה, היה מחזיק לנו כזבחה חנם. **איהו הוא דמטעי אנפשיה** – אחרי שאמר לא אמרנו לו "לקראתך יצאנו."

אין

חולין. פרק שביעי – גיד הנשה דף צה עמוד א – מתוך מהדורות "אבן ישראל – (טשיינזליץ)" קפנט רש"י

א' הוות פייסת מינא' – אם היית שלם עמי. שונאים היו זה לזה. דעברי אתמול
– ששחטתי אתמול. שעשה שלא כהוגן – שמכר טרפה לגוי למכורה במקולין.
ודטעה את חבריו ולקח מן הגוי. אנו נאסור – בתמימה. מליקת בשר היום מן הגוי
במקולין, הואיל ורוב טבחי ישראל – מקולין – מיישילת. מקולין וטבחי ישראל
כלומר, ולטרפה העומדת בעיר, וטבחי ישראל
מתעסקין בהם. בשר הנמצא ביד גוי – שם,
שלקוח מן הטבחים והשחטתו בו, דהוא דאי
לא שחטה. מותר – דבשר רוב טבחים
אולנין, ולטרפה ליכא לבשרה, דאם אינא
דאיכא טרפה – לא הוה מובין ליה כדי
למכורה במקולין. דאיכאון לצעוריה לחבריה
– ושקר דבר. אנו נאסור – היום את
המקולין שבעיר. ולקח שמי מן הגוי? אף
היום מותרים, הואיל ולא הכריזו. ופקשין
מעמא דלעצוריה – הא אמת דבריו –
נאסרין, והגויא כו'. וכיון דבחוקת היתר הן,
משום דהוה נמי מותרין כולוה? דאיתחוק
איסורא – דטרפה. וזה לא נזהר בה, שהרי
מכרה לגוי, ויש לחוש שמכר הימנה לגויס
הרבה. שנתעלם מן העין – שנתע
אחת שלא ארחו ואפילו היה מונח על
שלחנו. אסור – שמא נתחלף בגבלה. נמצא
ביד גוי שאני – שדיחה בחוקת השמטמה,
דזמן לא שחטה, וטרפה לא מכור לו
למכרה כאן. אבל בשר המונח – שמא
עורבים ילפדו. ספקא אסור – דנפקא לן
מקרי בפרק בתרא דימא (פ"ב) ובפרק
אדא דתבוכה (ט"ז, כ"א). כדא – במחצה
על מחצה דמי, וזה מן הקבוע לקח. אבל
נמצא, גניד – הלך אחר הרוב, והשאת
לא קבוע הוא. נמצא בה גוי – משנה הא
מותרות: עיר שישאל נכשר דרין בת. הלך
אחר רוב טבחים – אם רובין ישראל – כשר.
ואם מבושל – אף על פי שהטבחים רובן
ישראל – אחר רוב אובלי בשר שבעיר
אולנין, דמבושל לא מטבחים נפל. ואפילו
רוב טבחים ישראל – אסור, דשמן גוי
בשול. אי גוי נכוש ליה – אסור, דבשמתא
הוא בשול. אלא דאיכא בנמצא מוטל לארץ
קאמר, וקאמר, בשר טבחי ישראל – מותר.
בעומד ורואהו – משעה שנפל מיד האדם
לשם, ובעודו ביד הבעליל לא נאסר, ואפילו
היה גוי, דהא נמצא ביד גוי – מותר. נמצא
בבבלין – משנה היא במבטח שקלים: בשר

הנמצא בעורה, אברים – עולות, שכן דרך לנתחא לנתחים. נמצא בגבולין, אברים
– נבלות. שכן דרך לחככה לאברים ולחשיליה לאשפת. חייבות מותרות –
וברוב טבחי ישראל קאמר. וכיון דנחתבות לחתיכות, והא לאכיליה קיימא מותרות –
משום נבלה – אלא שטמאי. אי אביל לה – לא לקי, ודסקף הוא. ומיזו באבילה
אסורה. ואילו אברים נינזו – מחזקין לזו בדיא נבלה, ולקי. והא דרב – דנתעלם
מן העין. אנכרא דאישתיות – על מקום מעבר שז אתון נזהר.
מחזור
של טרפתו הן, כדפריש בקנטורס החם לקמן: משום דרוב בהמות אינן טרפות. ונראה דתקנתא בעלמא וזהו שחטת משום שאין מכריזין ביום שחטתו, ולא אמרין הלך אחר הרוב, אף על
פי שרוב טבחי ישראל. וכן במקום שמכריזין, והכריזו שלא לקנות משום גוי, כי הדין דאמר (נדה ס"א, ב) בנא שאבד בו כלים) – לא ימכרנו לגוי, דלמא אתי לזבני שחטתא, אף על
גב דמן הדין לא הוה לן למיחש. דאולנין בשר רובא. **הכא** נמי כשנמצא ביד גוי – ואם האמר: דאמר פרקא נאסור דפסחים (ט"ב). תשעה צבורים של מצה, וזאת שיש, וזאת עבר
ושלך בו – הדין תשעה ליתוס. אסור, פירש וזאת בעד שקל – היינו ספא. והשאת, אי שקל נמי בעבר מן הצבור – לישתה, כי הכא שרינן נאסור מדי גוי, ומה לי נמצא
בפי עכבר, ומה לי נמצא ביד גוי, דאולנין בשר הרובו ויש לומר: דהיום איירי שראינו שלקח מן הצבורים, שנולד הספק במקום הקביעות. ובפרק "תערובת" (ובחים ע"ג). דפריך:
ונבכשירוהו וניינדר, ונימא: כל פריש מרובא פריש. ונאי קשיא: והלא כיון דחזין בשעה שפירש, דמיתילי ספקא במקום קביעות, הוי במחצה על מחצה פי לומר: דהיום פריך שנשעה
בענין זה שלא נאסר בשעה שפירשו. ואלא תאמרו: דמשני "גזירה כמות מן הקבוע", אמאי לא אסרינן באבן נמי בבי נמצא ביד גוי משום גזירה? שמאי יקח מן הקבוע? כי יתימא:
דהיום דמי אפי' משום מעמג – שרי, אלא לכתחלה וזה אדסור לישותן לאו מן הקבוע. דאבן, כי אמאי ידעו ער שיחטבוהו, כן פירשו שחטבוהו מעמג – מותרות וזה: וכן
דאמרין התם: כוס של גופל לאוצר מלא בחסות – כולן אסורין. פירש אחד מהם לרובא. ומרובא לרובא – מותרין. למה לי לתערב ברובא, כן פירשיו הוא מותר, דמרובו פרישו
אלא משמע דאסור, גזירה שמת יקח מן הקבוע. ואן סברא חלקן בין קדשים ועבדה וזה לשאר איסורין ויש לומר: דהכא לא שרי כלל למכור שמת יקח מן הקבוע, כיון שהאיסור
ידוע במקומו. והא וכן המוכרת נבלה מעורבת, אבל ידועה במקומה. אבל כשהאיסור מעורב, אי שרי ליה – כי פריש, אתי לקח מן הקבוע. ודוקא תחת שהאיסור מעורב בחייתו
ורבינו ר' חיה מתיב שנסבג אז בעדו, ורס שניא אז שלשה טבחים, כל דהו, מטעם "כל פריש, מרובא פריש". ואין נראה, אלא דוקא שהאיסור ידוע, כדפרישתי.

אבן נאסור את כל המקולין – "מקולין" הם אותם גרים שחוקין בשר מן הטבח
להשחטתו בו. וקאמר דאין לנו לאסור מליקת בשר היום שחטתו מקולין, ולחוש
שכמו שמכרה הזו טרפה למכורה במקולין, אף על פי שלא הכריזו, כן מנר לארורים
המוכרים במקולין. או כמו שמכר זה הטבח טרפה, כמו קן עשו שאר הטבחים – זה אן
לחוש, ושרו שאר המקולין. ואפילו רוב טבחי
ישראל לבד מהזוהו גוי דזבנה מיניה. **רבי**
לטעמיה דאמר מקולין וטבחי ישראל בשר
הנמצא ביד גוי מותר – ולא חיישין שזא יביא
גוי מנבלה שבעירו למכור במקולין, או אם מכר
אחד מן הטבחים טרפה לגוי הבא לקנות ממנו
לאכילה ולא כדי למכור במקולין – אין לאסור
בשבל כך מקולין דגויס, דבתר רוב בשר אולנין
שקונים מטבחינו למכור במקולין, וזהו
שהא כשידע. **מעמא** דאיכאון לצעוריה דא
לא הכי אסור והתניא בו – פירשו: דשרינן
בשר הנמצא ביד גוי, דאולנין בשר רובא, אבל
חיישין שזא יביא נבלה מביטו למכור
במקולין. הכא נמי גזיל בתר רובא, ולא ניושח
לשאר מקולין ומשני: "שאני החם דאיתחוק
איסורא" – פירשו: החזק שיש איסור במקולין.
אמר רב בשר שנעלם מן העין אסור –
ואפילו בעיד שיש בה רוב טבחי ישראל,
דיחישין שמת עורבין איתון נבלה מרובא
דעלמא חלפתה. וחזמיה בעלמא הוא משום
עובדא דהוה. כדלקמן.
ספקו אסור – דכל קבוע במחצה על מחצה
דמי. והא קרימאן לן: מדאורייתא אין
בתיב בטל – היינו: כח שבעורב רובו ניכר
האיסור. אבל הכא ידוע האיסור וכוונתה,
הנותנת המוכרת בשר נבלה, ודבריו חשוב –
אפילו מעבר לא בטל. ואמר (ל"א קבוע) בו,
כדאמר פירוש "תערובת" (ובחים ע"ג). נמי
תעורב בעלי חיים, דחשיבו ולא בטלי. דפריך:
ומנשר תוקיבין דן מנייהו, ונימא "כל פריש",
מרובא פרישו? ומשני: "נעושר", בתמימה. "היה
לוי קבוע, ולא קבוע בו". ועיקר הטעם אינו
משום קבוע, אלא משום דבעלי חיים לא בטלי,
כמו דבר שדרכו לימנח. ו**בנמצא** הלך אחר
הרוב – הוא תאמרו: בדקמון שמכריזין אסור
משום טרפת אחת אסרינן כל המקולין של גויס,
ולא אולנין בתר דישראל, דהוי רובא, וכשר. וכן
במקום שאין מכריזין – לא אולנין בתר רוב
כשרים ומיזו איכא למימר: דהתם משום
דמקולין היו לזו קבוע, אבל קשה דבשר
הנמצא ביד גוי שלא במקולין אסור ביום שחטתו, ולא אמרין הלך אחר הרוב, אף על
פי דשרינן הכא נמצא ביד גוי. דמסתמא דהא דאמר רבי לעיל: מקולין וטבחי ישראל
בשר הנמצא ביד גוי מותר – היינו, במקום שמכריזין, ולא הכריזו. אבל הכריזו – אסור
אף על פי דקתינן "נמצא", דמשמע שלא במקולין. ועוד: דאסרינן במקום שאין מכריזין
לקנות מן הגוי במקולין, אף על פי שרוב טבחי ישראל, דיחישין דלמא אתרמי לטבחי
ישראל טרפה, ולא אולנין בתר רוב בהמות כדכרתו. אף על פי דלקמן שרי בשר
וכיליתא דשרו עורבי במעלי וימא נדפרי, משום דהיתרא שכיח טפי, ולא חיישין דלמא

הנמצא ביד גוי שלא במקולין אסור ביום שחטתו, ולא אמרין הלך אחר הרוב, אף על
פי דשרינן הכא נמצא ביד גוי. דמסתמא דהא דאמר רבי לעיל: מקולין וטבחי ישראל
בשר הנמצא ביד גוי מותר – היינו, במקום שמכריזין, ולא הכריזו. אבל הכריזו – אסור
אף על פי דקתינן "נמצא", דמשמע שלא במקולין. ועוד: דאסרינן במקום שאין מכריזין
לקנות מן הגוי במקולין, אף על פי שרוב טבחי ישראל, דיחישין דלמא אתרמי לטבחי
ישראל טרפה, ולא אולנין בתר רוב בהמות כדכרתו. אף על פי דלקמן שרי בשר
וכיליתא דשרו עורבי במעלי וימא נדפרי, משום דהיתרא שכיח טפי, ולא חיישין דלמא

אסיק תרין אמר רב נמי הכי אסרינה ניהליה – ואי לא אסיק אלא חד – לא היה אוסר, שדירי אלא היה שם עורב. והא לא היה למנחש שנא שלו נאבר במים, וזהו אחר. אבל השתא דאסיק תרי – אסרינן, אף על פי שרוב טבחי ישראל הוא שם, דחיש שמע עורב הביא מרובא ערבין. והיינו דקאמר "דאסירא טבחי טפי" – כלומר, במקומות הרחוקים, שכולים עורבין להביא משם. ולקמן שדירי רב כרנא כבדי וכולייתא דמיתו עורבין ושדו, משום דהיתרא שכיחא – תהם בכל מקומות שסביב שהיו עורבין יבולים להביא משם, היו רוב טבחי ישראל.

לא עלים רב עניה מניה – לא היה יכול לדקדק במקאן דסבר רב דבשר שנעתלעמן מן העין אסור, דרדלעמן רוב טבחי גוים היה שם. **כאליעזר** עבד אברהם – ואם תאמר: אליעזר היאך נחש. למאן דאמר בפרק "ארבעה מיתות" (נח' ג' ע"ג) כל האומר בפשרתו ממשק, פן נה מודיר עליה? ויש לומר: דההוא תנא סבר שלא נתן לה הצמידים עד שהגידה לו תב מי היא. ואף על גב דכתבי (בראשית כד) "ויקח האיש נום וזה" וגו', והדר כתבי "ואברהם ברי מן את" – אין מקדים ומאחר בתורה. וכן מוכח בשספר, דכתבי "ואשאל אותה ואברהם ברי מן את".

וביונתן בן שאול – ואם תאמר: היאך נחש? ויש לומר לדלו את געור אברן כן, ובלאו הכי נמי היה עולה.

תריסר גמלי – ורבינו גונאל גריס "עוילי". כלומר, תריסר גוילין כתובין בארבע **בחרוים** הם היו חטין – ממשע דאין דרך לחרוז בשר. ואם תאמר: דבתוספתא ובא מציעא פרק שני קתני "מצא חרוזין של דגים ושל בשר – הא אלו שליו? ויש לומר: דהבא סומכין בדבר מועט.

לשמואל: "לקדם חבירינו שבבבל". **אמר**: לא ידע לי מדי דרביה אגא? כתב שרר ליה **עיבורא דשיתין שני**. **אמר**: השתא, חושבנא בעלמא ידע. כתב שרר ליה תליסר גמלי ספקי טריפתא. **אמר**: אית לי רב בבבל, איזיל איחזייה. **אמר** ליה לטוקא: פסוק לי פסוקי! **אמר** ליה: "שמואל מת". **אמר**: שמע מניה, נח נפשיה דשמואל. ולא היא, לא שכיב שמואל, אלא פי חכי דלא לישרח רבי יוחנן. תניא, רבי שמעון בן אלקעזר אומר: בית תינוק ואשה – אף על פי שאין נחש, רבי סימן. **אמר** רבי אלקעזר: והוא איתחתוקא מלתא וימני, דכתביה: "ויספא אינינו לשמעון אינינו ואת בנימין תקחיו". **בגא** מניה רב הונא מרב: בחרוין אמר ליה: **אמר** ליה: אל תהי שוטתו בחרוין תרי הו סימן. איכא דאמרי, **אמר** רב הונא **אמר** רב: בחרוין אמר ליה הו סימן. רב נחמן מנהרדעא איקלע לגבי רב כהנא לפום נהרא במעלי יומא דכפורה, אתו עורכי שדו כבדי וכוליתא. **אמר** ליה: שקול ואכול, האינדא דהיתרא שכיב טפי. רבי חיאי בר אבין איתבד ליה פרפשא בי דינא, אתא לקמיה דרב הונא, **אמר** ליה: אית לך סימנא בגניה? **אמר** ליה: לא. אית לך טביעות עינא בגניה? **אמר** ליה: אין. אם כן, ויל שקול. רב חנינא חוזא איתבד ליה גבא דבשרא, אתא לקמיה דרב נחמן, **אמר** ליה: אית לך סימנא בגניה? **אמר** ליה: לא. אית לך טביעות עינא בגניה? **אמר** ליה: אין. אם כן, ויל שקול. רב פר אבין איתבד ליה קיבורא דתבליתא, אתא לקמיה דרב חסדא, **אמר** ליה: אית לך סימנא בגניה? **אמר** ליה: לא. אית לך טביעות עינא בגניה? **אמר** ליה: אין. אם כן, ויל שקול. **אמר** רבא: מרישא הוה אמינא, סימנא עדיף מטביעות עינא, דהא מהדרין אבידתא בסימנא, ולא

מתוור רישא. נפל מניה, אול אייתי סילתא, שרא – **אסיק תרין. אמר** רב: **עבדי נמי הכי? אסרינהו** ניהליה. **אמר** ליה רב כהנא **ורב אסי לרב: דאסירא שכיחי, דהיתרא לא שכיחי? אמר** להו: **דאסירא שכיחי טפי. וכי מפללא מאי? פרוותא דגוים הוא.** **תרע, דקאמר** להו: **דאסירא שכיחי טפי.** – **אלא רב חכי אכל בשרא? בשעתיה, דלא עלים עניה מניה. איבעית אימא: בצירא וחתומא. ואי נמי: בסימנא.** פי הא דרבה בר רב הונא מחתך ליה אתלת קרנא. רב הוה קאזיל לבי רב חנן חתניה, **הו מברא דקאחי לאפיה, אמר: מברא קאחי לאפי, וימא טבא לגו. אול קם אבבא, אודיק בבועא דרשא,** **הו חותיה דתליא. טרף אבבא, נפוק אתו פולי דלאא** – **אמר** להו: **אתא מטחי נמי, לא עלים רב עניה מניה.** **אמר** להו: **איכו השתא, ספיתו להו אסירא לבני ברת! לא אכל רב מהותא בשרא. מאי מעמא? אי משום איעלומי – הא לא איעלים. אלא דנחיש – והאמר** רב: **פל נחש שאינו פאליעור עבד אברהם יביונתן בן שאול אינו נחש! אלא סעודת הרשות הוא,** **ורב לא מחתני מסעודת הרשות. רב דריק מברא, ושמואל דריק בספרא, רבי יוחנן דריק בגינא. פוליה שני דרב, הוה כתב ליה רבי יוחנן:** "לקדם רבינו שבבבל". פי נח נפשיה, הוה כתב לשמואל: **לשמואל**: **אמר**: לא ידע לי מדי דרביה אגא? כתב שרר ליה **עיבורא דשיתין שני**. **אמר**: השתא, חושבנא בעלמא ידע. כתב שרר ליה תליסר גמלי ספקי טריפתא. **אמר**: אית לי רב בבבל, איזיל איחזייה. **אמר** ליה לטוקא: פסוק לי פסוקי! **אמר** ליה: "שמואל מת". **אמר**: שמע מניה, נח נפשיה דשמואל. ולא היא, לא שכיב שמואל, אלא פי חכי דלא לישרח רבי יוחנן. תניא, רבי שמעון בן אלקעזר אומר: בית תינוק ואשה – אף על פי שאין נחש, רבי סימן. **אמר** רבי אלקעזר: והוא איתחתוקא מלתא וימני, דכתביה: "ויספא אינינו לשמעון אינינו ואת בנימין תקחיו". **בגא** מניה רב הונא מרב: בחרוין אמר ליה: **אמר** ליה: אל תהי שוטתו בחרוין תרי הו סימן. איכא דאמרי, **אמר** רב הונא **אמר** רב: בחרוין אמר ליה הו סימן. רב נחמן מנהרדעא איקלע לגבי רב כהנא לפום נהרא במעלי יומא דכפורה, אתו עורכי שדו כבדי וכוליתא. **אמר** ליה: שקול ואכול, האינדא דהיתרא שכיב טפי. רבי חיאי בר אבין איתבד ליה פרפשא בי דינא, אתא לקמיה דרב הונא, **אמר** ליה: אית לך סימנא בגניה? **אמר** ליה: לא. אית לך טביעות עינא בגניה? **אמר** ליה: אין. אם כן, ויל שקול. רב חנינא חוזא איתבד ליה גבא דבשרא, אתא לקמיה דרב נחמן, **אמר** ליה: אית לך סימנא בגניה? **אמר** ליה: לא. אית לך טביעות עינא בגניה? **אמר** ליה: אין. אם כן, ויל שקול. רב פר אבין איתבד ליה קיבורא דתבליתא, אתא לקמיה דרב חסדא, **אמר** ליה: אית לך סימנא בגניה? **אמר** ליה: לא. אית לך טביעות עינא בגניה? **אמר** ליה: אין. אם כן, ויל שקול. **אמר** רבא: מרישא הוה אמינא, סימנא עדיף מטביעות עינא, דהא מהדרין אבידתא בסימנא, ולא

מתוור – ומחלו ומדחו במים. סלתא = סל. רש"י – וכי דרך הוא כן, שהמאבר חפץ אחד מוצא שנים? כלומר, אותרים נמי תהם ברישא. דהיתרא לא שכיחי – בתמיה. האי נמי דהיתרא הוא. וכי מפללא מאי – לעיל קאי, דאמרי "לא בפרש איתמר", מאי בן פירושא לכללא? והא שפיר שבעין מניה דכין שנתעלם – אסור, מדאסר לראש הנמצאו ושמינא איכא בניניהו דליכא למיספך אמילתא כולי האי דאיכא למימר כרוב טבחי ישראל מודה דמותר והבא משום דפרויתא גוים הוא, נפל, פורטי, ושכיחי דאסירא טפי. אלא רב חכי אכל בשרא – הואיל ובהעלמה אסר ליה? ושמינא כשעתיה – מיד כשנשחט. ואמילת קרנא – לכל חתיכה שלש שעות. ומשום סימן שלא יגבנו ממנה אנשי ביתו. הוא מברא – מעבודת הנהר שהיתה באה מעבר חשני לעבר זה. אמר מברא אתי לאמאי יומא טבא לגו – סימן טוב הוא לעובר דריכס, כשהמבורות באה לקראתן מאליה, קודם שיועמין. יום טוב להם בבית אופחים, באותה לילה כשלינו. אודיק בבועא דרשא – העיץ דרך שר שבוילת. איכו השתא – כלומר, אם בשמירתכם השתא. פסיתו להו איסורא לבני בניה – שהעלמותם עינים. דנחיש – אמר, מעברא דאתא לאפיה, דאמר וימא טבא לגו. נחש שאינו – סומך עליו ממש, כאליעזר עבד אברהם, שאם תשקיני – אדבר בה, ואם לאו – לא אדבר בה. וביונתן בן שאול "אם יאמר אלינו עלו ועלינו", סקיות הרישות – בת תלמיד חכם לעם הארץ, ביאלו עובדי" (פסחים ט"א). בריק מברא – אם מומנת לו – אזיל, אם בקושי מוצאה – אזיל. בגינא – דשילי ליה "סיל פוסקין". בולחו שני – דהוה רב קיים בבבלי, כי היה כתב רבי יוחנן מארץ ישראל, שאלו את השטות, היה כותב באגרותו "לקדם רבינו שבבבל". אמר – שמואל. לא ידע לי מדי דרביה אגא – לא אוכל לחפש דבר, שאיזה אני בקי בו והוא לא נשאו, ואיזה הוא? תריסר גמלי – לאו דווקא. ספקי טריפתא – מיני ספק טרפות. ואני שמעתי: דהן ספקי עופות טמאים דאני טריפות" (חולין ס"ב). בית תינוק ואשה – גבה בית או גודל לו או נחשא אשה. אף על פי שאין נחש – שאסור לחש ולסמך על הנחש. רבי סימן – סימנא בעלמא דהי. מיהא. דאי מצלח בסוחרא אשונה אתר שגבה בית או שגודל התינוק או שנשא אשה – סימן צאצא יתור מדאי, שיש לרשע שלל צאצא. תלתא ימיני – העליץ או לא העליץ. יוסף אינינו ושמעון אינינו – הרי ששים, אם "את בנימין תקחו" – מיד, "עלי היו כלונד", ואין לך צרה שאינה עוברת עלי. בחרוין מהו – נתן נחש בחרוין. רש"י, שנתעלם מן העין. אל תהי שוטת

בחרוים – בשאלה זו, ודאית הו סימן. לשון מורי. לישנא אחרינא: אל תהי שוטת בדרחוין הרי הו סימן. איכא דאמרי – לאו בעיא הוא אלא שמעתא תאמר: אמר רב הונא בן שדו – הו משליקא. האינדא דהיתרא שכיב טפי – דהיוס רוב שוטתים שרשלים הם, ולספק טרפה לא הישקיני, דרוב בהמות אינן טרפות. כרששא – טבחיא. רב חונא – סימנא ליה כרב בריה, דאסר בהעלמה. ולא קיימא לן כוותיה ברא. אלא מאנתינן סמכין: נמצא בגבולים, מצא גב בשר, ואף על גב דשניניה: בעומד ורואהו – שנינו דחיקי עניה. וכי קיימא לן "הכלתא כרב באסור" – גבי פלוגתא דשמואל הוא דאמרינן, אבל גבי מנתיק – לא, ורב כהנא, הא אף חזין דאמר ליה: שקול אכול. קיבורא – לימישיל. תבליתא – צריך להכירה שלא תחתול קכלא אילן. דהא מהדרין אבידתא – לכל אדם בסימנן, ולא מהדרין אבידתא בטביעות עינא אלא לעורבא מרבנן, ביאלו מציאות" (בבא מציעא כ"ג).

חולין. פרק שביעי – גיד הנשה דף צו עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזולץ)"

וְלֹא מְהַרְרִין בְּטִבְעֵיתָא עֵינָא — תִּימָה; דְּשֵׁאֲנִי הָתָּה, דְּחֻדְשִׁין לִיָּה וְיִלְמָא מִשְׁקֵר שְׁאִינָה
שְׁלֵה, אִלָּא עֲזָרָבָא מִרְבָּנָא מְהַרְרִין בְּטִבְעֵיתָא עֵינָא; אִלָּא שְׁלֵה: שְׁלֵה מִיָּד
בְּטִבְעֵיתָא עֵין קַל דְּהוּ. וְלֹא מְהַרְרִין עֲזָרָבָא מִרְבָּנָא בְּטִבְעֵיתָא עֵינָא; דְּהֻדְיִי בְּהַבְּתָא
עֵין גִּמּוּר. דְּכֹל הֵי אִמּוּרָאֵי דְּהַבָּא, לֹא הִיָּה לָהֶם בְּטִבְעֵיתָא עֵין גִּמּוּר. דְּרַאי לֹא הֵי, מִזֵּה הִיָּה
לָהֶם לִישְׁאֵלִי אִלָּא דְּהוּ עֵין דְּזוּ עֵין — בְּרָדָא לֹא הֵי הוּ
הִשְׁתָּא דְּשִׁמְעִיתִּנְהוּ לְהֵי
מִסְפֻּלְסִין לְדֵלִי

פִּלְנִיָּא דְּהָאִי סִימְנִיָּה וְהָאִי סִימְנִיָּה קֹטֵל נַפְשָׁא
 אַל קִטְלִינָן לִיה — וְאֵם תֹּאמְרוּ: וְהִלָּא
 מִשְׁיָאן אֲשֶׁה עַל פִּי סִימְנִים, לֹחֵךְ לִישָׁנָא דִּבְמִתָּה
 רַבָּא מִטְנִין דְּאֹרִיתָיָא, בְּפִקָּא בְּתַרְתָּא דִּרְמוֹר
 (ק.א), וְאֵם אַחֲרָךְ שְׁנֵשֶׁת בָּאוּ עֵדִים שׁוֹנֵתָא —
 קִטְלִינָן לֵהּ, סְדֵמְכִינָן אֲסִימְנִין לְהַחֲזִיקָא בְּחוֹתָא
 אֲשֶׁת אִישׁ מִן חֲשֵׁנִי, וְרַבְּהִי לִנְתַּבֵּר עַל יְדֵי עֵדִים
 שְׁבַעְלָה אֲרַשְׁקוּר הַבִּיבָא מִן בִּשְׁתֵּי חֲזוֹתָהּ, וְאֵם
 אֲמִירִין: שְׂמָא בַעֲלָה דְּהִי וְהִי בִשְׁתֵּי קִדּוּשֵׁיהָ, וְאֵין
 לָא סְמָכִינָא אֲסִימְנִין לְמַקְסֵלָה לְהַחֲזִיקָא בְּחוֹתָא
 אִישׁ מִן חֲשֵׁנִי, אֲלֵא אֲמִירִין: וְסִימְנִיָּה דְּבַעֲלָה
 אֵלָּה הוּא קִדּוּשֵׁיהָ קִדּוּשִׁין, וְכֹן אֵם נִשְׁתָּא עַל פִּי
 עַד אַחֲרָה, וְיֹחֲנָנָה — אֵל קִטְלִינָן לֵהּ, אַחַר עַל פִּי
 שְׁבַעְלָה אֲרַשְׁקוּר טַרְדֵּה שְׁטֵינָא מִן כֶּבֶד מִבְּרָא
 חֲזוֹתָהּ, דְּלֵא לְכָל דְּבֵר מִדְּמַנְעִינָן לִיה, דִּיאֵין אַחֲזִיק
 יִרְדִּים לְנַחֲלָה עַל פִּי, וְגַם צִרְחָתָא אֲסִירָהּ, וְאֵם
 תֹּאמְרוּ דִּיאֵין מַחֲזִירִין שְׁטֵר חוּב שְׁטֵר בִּסְמִינִיָּה, וְהָאִי
 אַתּוּ סַחְדִי וְאֹמְרִי "פִּלְנִיָּא" דְּהָאִי סִימְנִיָּה וְהָאִי
 סִימְנִיָּה לֹזֶה מַפְלֹנִיָּא" — אַל מַפְקִין: וִישׁ לֹמֶר:
 דְּלֵא דְמִי שְׁטֵר אֲשָׁן אֲדֵם חֲזוֹק, בִּי "שְׂאִמְרִי" שְׁלִי
 "הוּא" — מַפְקִירִין שְׁטֵר אֲדֵם מִן שְׂבִיד הַבְּעֵלִים
 — אֵין לְחַזְרֵיהֶם עַל יְדֵי מִטְנִין, דְּרַבְּהִי אֵם לֵא
 מַפְקִין חֲפֵץ מִיד בְּעִלִּים אִי אַתּוּ סַחְדִי וְאֹמְרִי
 "חֲפֵץ דְּמִי, דְּהָאִי סִימְנִיָּה וְהָאִי סִימְנִיָּה, דְּפִלְסִינָא
 הוּא" — מַבְבֵּל דְּחֵזִי דְּרִטְוִן לְכִרִי יִנְיָה —

33 לאבאור משמע דלרבי יהודה נמי את ליה
34 דאורייתא ודרבנן, ולרבי מאיר הוי דאורייתא כל
35 ממה שאסור רבי יהודה, כדאמרן בסמוך: דשקל
36 דאורייתא לרבי מאיר, ויהיה יהודה – דרבנן
37 לא שייח. אבל אין גרמא לומר כן, דאם כן, הו
38 שלשה ממלוקות בדאורייתא, דרבי יהודה פליג
39 עדיהו וזוהי לא ידעיה וזוהי לא ידעיה וזוהי לא ידעיה
וכי

40 אֲתָא רַבִּי אֶלְעָזָר אֲבִי רַבִּי יוֹסֵף וְרַבִּי אֶלְעָזָר אֲבִי רַבִּי יוֹסֵף
41 יָגִיד דְּרַשׁ דְּלֵעָל פֶּקֶד הַדִּין כְּדִשְׁמָלָא, אֲלֵא כִּי מֵאִיר רַבִּי יְהוֹדָה, מֵאִיר פְּלִינְיָא אֲלֵא תִּמְנָא
42 שַׁעַל הֶקֶץ בְּלִבּוֹ, וְלִיכָא אֵלָא שְׁנֵי מַחֲלֻקְתָּו וְיִשׁוּר כִּיָּן דִּמְחֻמְרִי רַבִּי מֵאִיר בְּחִטְיָא, לֹא
43 לֵישׁ כִּי מִיָּקֶץ בְּדִירוּתָא. אֲלֵא תִּמְנָא: הוּא שְׂמֹנָל סָבִי כְּרִבִּי מֵאִיר, דִּמְרָא, לִתּוּ: חֵת תִּבִּי
44 יִישׁ לִמּוֹר: דְּשְׂמֹנָל אֵלָמָא דִּתְנָא דִּמְעִינִין חֲרִיבִי, אֲבָלָא וְכֵן בִּי, חֵת: אִיבִי קָאֵב "רַבִּי יְהוֹדָה
45 בִּיבּוֹת" עֲזָא, וּמִצִּיתָא אֲלֵמָנָא לִעֲמֵצָא. הִדְיֵנָּה, כְּאִשִּׁי הוֹדִידָה, כְּמִכּוֹחַ תְּרֵם. וּבִפְרִי "עֲזָא"
46 לֹא תִּכּוֹל — לַעֲנֵן חֲטִיטָה — סָתֵם כְּרִבִּי מֵאִיר, וְלַעֲנֵן דְּרִאמְנִים — סָתֵם כְּרִבִּי יְהוֹדָה
47 (כְּקָב) נִמִּי אֲמַרְיִין בִּי יֵאָדָּ: גִּוְנָא: אֲבָל צִפּוֹר שְׂתִירָה חֲרִיבִי — בִּלְל שְׂחֹא, מִיִּתְחַת —
48 שִׁבְעָת לֹדִי בִּירָה. אֲלֵא תִּמְנָא: מֵאִיר שָׁנָא אֲדָבֵר כִּן חֵת וְעֻקָּא עֲזָא וְיִשְׁרָן חֲשִׁיבִי טַפִּי
49 (וְיֹאֵר) וְכִי לִמּוֹר: דִּינִי עֲשֵׂמֵה דִּינִי: אֲלֵא כִּי מֵרַחֲמָא אֲלֵא תִּכְלֵל דִּי אֲתָא אֲבָל
50 וְכִלְכֵּל שִׁיחֵי שְׁלָמִים. אֲבָל נִבְלָה — חֲתִיכָה נִמִּי מִשְׁמַע "נִבְלָה", וְכֵן טַבֵּל, דֵּאִי הוּא כְּרִיב
51 קִדְמָא: חֵתִּין מִזְכֵּן בְּאֻכּוֹל בִּלְ שִׁחֵי חֲרִיבִי: וְלֹא! "דְּרִי מִפְּרִי" — פִּירוּשׁ: "שְׂמֵחָה"
52 לִתְכּוֹחַ שְׁנֵי תִּכְלֵל כִּן גִּדּוֹל כֵּן טָק. אֲלֵא תִּמְנָא: דִּרְבִּי בִּפְרִי "אֵלּוּ הֵן הַלֵּקִיךְ" (שְׂמֵחָה)
53 אֲמַר לֹדֵם רַבִּי שְׁמַעֲנִי: אִי אֵלָּא מוֹרִים אֲבֻכּוֹל נִמְלֵחַ בִּלְ שְׁחִיבִי: אֲמַר לֹדֵם רַבִּי מִפְּנֵי
54 אִפְּלִי קִטּוֹ. וְלִדְבִירֵיהֶם דְּרִבְנִי קִטְמִי: אֲדֹר לִי מִיתָה דִּחְסָה אֲנָחָה כְּבִירִיתָה בִּלְ שְׂחֹא".
55 חֲשִׁיבִי בִּירָה: אֲלֵמָא, אֲלֵא תִּמְלִיתָה בִּנְשֻׁמָה. וְאִפְּלִי לֹדֵם חֲסָה בְּחִיטָה — אֲלֵא חֲשִׁיבִי
56 בִּלְכֵּל בִּירָה: וְיִתְרָא פִּירוּשׁ: דְּרִבְנִי בִּלְ שְׁמַעֲנִי קִטְמִי: חֲדָרִי לִיֵּה לִיֵּה לִיֵּה, אִפְּלִי לֹדֵם חֲשִׁיבִי
57 יִתְרָא. אֲלֵמָא, לִית לֶךְ טַעְמָא דִּמְפִּרִשׁ: מִכָּל מָקוֹם לֹא דִמִּי לִנְמָלָה, דְּלִנְמָלָה אִיכָא נִשְׁמָה.
58 בְּנִשְׁמָה: וְיִשׁ לִמּוֹר: יְכִי דֵּאִי גִוְנָא אֲשִׁכּוֹן בִּפְרִי "תְּחִירֻבוֹת" (וְכִזְבִּים עֲזָא) תִּתְנָא: אֲבִיר
59 יִתְנָא, כִּמּוֹ אֵיִלֹּא לֹדֵם עֵצִים. דְּחֲרִמִּים אֲמֹרִי: אִי יִקְרֹב. וְעַל רַחֵךְ אֲלֵעֻדָּה גִּפְיָה לִיֵּה
60 יִתְנָא, אֲלֵא עֵקֶר טַעְמָא. וְכְּדִמְרִישׁ בְּגִמְרָא: "מִזֵּם בִּן דֵּי רִצְרָ", חֵת לֹא יְדִי תְּחִירֻבוֹת —
61 גִּמְרָא כִּן הִגְמָרָא. אֲבָל בִּפְרִי תִּתְרָא דְּמִכּוֹת (וְיֹאֵר) מִן דִּחֻק תִּתְלַמּוֹד לִמּוֹר דְּרִבְנִי מִשְׁכִּין
62 גִּמְרָא: רַבִּי שְׁמַעֲנִי, דְּחִשִּׁיב טַחָה בִּירָה, הִיאָךְ תִּרְחֹמָה עֻלָּה מִנְהָה וְאַחַר, דֵּאִי אֲמַרְיִין לִקְמִין
63 כִּמּוֹ דֵּי וְשִׁרְשָׁאֵי וְאֲבִיר מִן חֵת וְעֻפּוֹת טַמְאִים. אֲבָל תִּרְחֹמָה — מוֹתֵר דֵּעַ שִׁמְרָה. אֲכִיתִי
64 וְכִזְבִּים עֲזָא: אֲבָל יְדִירֵהּ מִתְּרָא לִיֵּה לִיֵּה לִיֵּה.

1 לחני שמעתתא — דשרי איסור בטביעות עינא. כבטביעות עינא דקלא — ששנן
2 דעתו להיבדיל בקול. ומאבידה לא לילפין. והתם משום דחמוד המזון חיישין
3 דלמא מושק, דאמר טבר (מכות כג.ב.) גול ועריות נפש של אדם מתאוה להם
4 ומתהדקת. תדע — שטביעות עינא ערפא. **פלוני רחב סימניה** — "פלוני הרג את
5 הנפש, ואין אנו מכירים בו מעולם. אלא
6 סימנין כך וכך היו בנפשו ובכליו של הרוג." 7
7 **טביעות עינא אית לן בגויה** — ומכירין אנו
8 בו. ואילו אית לן — לשלית. **טביעות עינא**
9 **בגויה** — שמכירו. **משנה** שיטול את כולו
10 — יחטט אחריו. וחסמנה שנהגה. רבי מאיר,
11 דאמר (חולין צב.ב.) חטטה בעי. **אכלו ואין**
12 **בו כוית** — משום דבריה הוא, חזייה בכל
13 שהוא, וכדאמרין במסכת מכות (י.א.) אי
14 אחם מודים לן באוכל מנלה כל שהוא
15 טהור חזיב? אמרו לן מפני שהוא כברייתא.
16 **אינו סופג אלא אימריים** — דאיתו נהנה אלא
17 באחת. **גמרא** בר פילוי — כך שמו. **נאים**
18 ליה — כרבי יהודה, לא היה מחטט, אלא
19 גומס מלמעלה. **אמר ליה לא תזרתת** — לא
20 בעמ הארץ כל ברעא אני חושדך. **דאורי**
21 **לך** — לעשות כן, כרבי יהודה אורי לך.
22 **ונאי דשרי דרבנן לרבי מאיר** — דמדרבנן
23 הוא דבעי רבי מאיר חששה. **שעל הקב** —
24 דאז בעי פי שטגיד ארוך, אין אסור אלא מה
25 ששובב על הקב, כן — בשר הסובב את
26 הקולית ודבוק לעצם, והגיד הארוך שובב
27 מקצתו וכן בגי אותו שם. **אמר בר פפא**
28 **כתנאי** — כדמפרש ואזיל, דרבנן אית להו
29 דשמואל, ורבי יהודה לית ליה דשמואל,
30 סתם אביהא — בביתו.

22 - דאָרױקאָם לרבי יהודה. מכלל דשניר דרבנן לרבי יהודה, אלא ד
23 אלא אמר רב ששת: מאי דשקל בר פילי - דאורייתא, ומאי דש
24 רבי יהודה - אפילו מדרבנן שרי. "האובל מגיד הנשה" [וכו.]. אמ
25 אלא ששל חפץ בלבד, שגאמר: "על כף היד". אמר רב פפא, פ
26 חייב, רבי יהודה אומר: עד שהיה בו פזית. מאי טעמא דרבנן -

הקץ בלבד", כדאמר בסמוך. ולא מסתברא לומר כן. בדששלמא רבי יהודה ותנא קמא דרבי ומנא לן דשקל בר פיולי דאורייתא לרבי מאיר? דילמא סבר רבי מאיר דלא אסרה תורה אר מסתברא ומיקל דאורייתא טפי שמדריבי יהודה. ותנא קמא דרבי יהודה דאי את ממזרי בן טפי, ולקמן דלמא קאמר לההוא שמענתא ד"לא אסרה תורה אלא שעל הבן בן אסרה תורה", כו' ר"ה לא סבירא ליה. וכהאנו ר'אמר שמואל בפרק "אמלנה ניתנת" שנתפתחת' (שם נדא) שמעינן ליה לשמואל שפוסק בדריא דהלכה כאנשי גליל. **צריך** לעיל (פסא). דקניג, חכמים אומרים: נאנשים. **כאן** עמא דרבנן בריה היא – ובסוף בביתא. אבל צפור טמאה, בן ברייתא בן במיתתה – בכל שדא. דארב מן הדין וטעם שדא מנבלת טורחיה במיתתה בביתא. ולא חשיבא בריה. וכן בטל לא חשב בריה רבנן בן אף עטמא, וכן אבאב מן הדין – כאילו פירש: בן גדול ובן קטן, דבטלו מיקר "גדי" ויארע "על אחת הטע שכל" – אז הדין חשיב בריה. וכן משמע פרק שליש שדשבעת שאלא אוכל כל שדא. ומשנן: פשרש מן כבירה דמי, משמע דטעמא דבירה דתי כאילו יא.א. כמה יאכל מן הטבל ויהיה חיבי? בן שמעון אומר: בכל שדא, חכמים אומרים: שדא ברייתא. אמר להם: אף טסה כבירתה. ומסקי בגמרא: קשה: שדא שמעון, כל שדא למ רבנן, בריית נגמא – חשיבא, דחשט – דלא חשיבא. והשטא: קשה: דדי גזי אבאב מן הדין, כדפרישית, ולא דמי למפרש. דלא אכל טבל" תיב, ולא תיב" **לא** תאכל חטא נגמא – לא חשיב ליה בריה. דלא דמי למפרש, כדפרישית. אלא לדידך, דחשבת חטא וקשה: הדין מצניו כזה. שמשיבין טעם לדריביו, והם עצמם אינם סורבין שיהיה הדבר חת תמימים שנתערבו באברי בעלת מום – רבי אליעזר אומר: יקרב, ורואה אני את בשר דתי אטעמא. דהיזר הרובע עורבוע מודה ליה יקרב, ולא קאמר "רואה אני אותם כאלו הם ירצו. ולדבריהם דרבנן קאמר להו, כדאמר תתם. ומיהו שם מוישב יתור, דמתוך הבריי קשהבא לרבי שמעון לדריביו, מה שאנין סורבין, כיון דאני לא מנשבה ולא כביריתא. ואמר (קא), דבריה לא בטלה, גבי גיד? וכי תימא: דחתם היינו טעמא, דכשנולד – גולד האיסור חלה וכלא' הריבם לא יבטל! ונתיין ער דר

קסב

חולצין. פרק שביעי - גיד הנשה דף צו עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
תוספות רש"י

ורבי יהודה אכילה כתיב ביה — ואם תאמר: והרי נמלה ושאר שרצים, דכתיב בזה אכילה, ומיחייב בכל שהוא. כדתנן בפרק בתרא דמכות (יגא.) ולא פליג רבי יהודה! ויש לומר: דאכילה דההם איצטריך. דאי איכא ארבעה או חמשה ויתום, דחייב בחז וית. אבל הוא אמרנן דלרבי יהודה מ' מאשר על הקדש נפסק. והכי אמרנן במעילה (זרע פ"ח הל' טז.) שכל שרצים

יְבִי וְהִדְרָה? - אֲכִילָה פְתִיכָה בִּיחַ - וְרַבְּנָן?
 הוּא אֲכִילָה דְכִי אִית בִּיה אֲרַבְּעָה וְחֻמְשָׁה וְיִתִּים
 אֲכָל חַד בְּצֵת - מִיתִיב. - וְרַבִּי יְהוֹדָה? - מ"א אֲשֶׁר
 בֶּפֶר הַתֵּרֵד? נִפְקָא. - וְרַבְּנָן? - הֵהוּא מִיבְעִי לִיה
 כְּדִשְׁמֹוּאֵל, דְּאָמַר שְׁמֹוּאֵל: לֹא אֶסְרָה תוֹרָה אֱלָא
 שְׁעַל בֶּפֶר הַתֵּרֵד. - וְרַבִּי יְהוֹדָה? - הַתֵּרֵד? כְּתִיב -
 כִּילָה יִרְדּוּ. - וְרַבְּנָן? - הֵהוּא - דִּפְשִׁיט אִסּוּרִית
 כְּוִלִּיתָ יִרְדּוּ, לְאָפוּרִי חִיצוֹן דְּלֵא, דְּלֵא, וְלֵעֻלִּים שְׁעַל הַכֶּהֱ.
 וְהֵא "כֶּפֶר" מִיבְעִי לִיה לְמַעֲטֵי עוֹף, דְּלִית לִיה כֶּפֶר!
 תְּרִי "כֶּפֶר" כְּתִיב. **מִשְׁנָה** יִרְדּוּ שְׁתַּבְּשַׁל בָּה גִיד
 נִשְׁשָׁה, אִם יֵשׁ בָּה בְּטוֹן טַעַם - הֲרִי זוֹ אֶסְרָה. בִּיצֵי
 שְׁעִירִין אוֹתָהּ - כְּבֶשֶׂר בְּלֶפֶת. גִּיד הִנֵּשֶׁה שְׁתַּבְּשַׁל
 מִסְּתִידִים, בְּזֶמֶן שְׁמִכִּירו - בְּטוֹן טַעַם, וְאִם לֹא
 כִּילֵן אֶסְרִין, וְהִרְוֹט - בְּטוֹן טַעַם. וְכֵן חֲתִיקָה
 לֹא נִבְלָה, וְכֵן חֲתִיקָה שֶׁל דֵּג טָמֵא שְׁתַּבְּשַׁלָּה עִם
 חֲתִיקוֹת, בְּזֶמֶן שְׁמִכִּיר - בְּטוֹן טַעַם, וְאִם לֹא -
 וְכֵן אֶסְרוֹת, וְהִרְוֹט - בְּטוֹן טַעַם. **גְּמָרָא** אָמַר
 שְׁמֹוּאֵל: לֹא שֶׁנִּי אֵלֶּא שְׁתַּבְּשַׁל בָּה, וְאֲבָל נִבְלָה בָּה -
 לֹא וְאֲבָל עַד שְׂמֻעָה לְגִיד - אֵינִי, וְאֲבָל רַב הוֹנָא:
 יִרְדּוּ שְׁעֵלֹו בְּחֻלְבָּא - אִסּוּר לֹאכֹוֹל אִפְלוּ מִרְאֵשׁ אוֹנוּ!

טעגט ד"ר'א תאכל תבשר עם הבשר", דרשנין מניה (תולין קכב.) אבר מן החי דאסר.
משמע, ער שאכל אבר שלם. **דפשיט** איסוריה בבבליה דין — לשון "איסוריה" לא
שפיר, דלא אסרין אלא שיעל חבל לבדו. ובספר רבינו גרשום תיב: "דמשך"
בבבליה דין. ויש לעיב לשון "איסוריה" — הדבר אסור; דפשיט דין איסוריה בבבליה
דין. **אם** יד בה גנותן טעם הרי זו אסורה — לאו בגיד גנותן משערין, דבבדי קליפה
שכביבו מיעיל לגיד אסור. דמשמע שחמול גאס דין קליפה מיעיל. וליפרשו שדך
שפיר קצת אורח דרובט מיעיל לשאר חתיכה דרובט, כי בהם לבשל אסור. אלא הדין לבד
מפרק "כל הבשר" (תולין קחא.) גבי "טיפת חלב" כו, דקאמר בגמרא: לא שני אלא שניע
קדרה — מולין דלא הוה פכל דקדרה. ומסייע ליה מה שכתובו לבשל הסה. כן
שרצה לומר: שאפילו החתיכה שנפלה הטפה עליה איז מקצתה בתוך הרובט, אי לא
ולרובט יצחק כראו: דכשהחתיכה שנפל האיסור עליה איז מקצתה דרובט — לא בעי
וכסה. והנה מצי למימר "לא שני אלא בחתיכה מקצתה דרובט", אלא מילתא דספקא
דאסור חלין לרובט. והבא דקאמר "לא שני יד בה גנותן טעם" — היינו, עי' תי' שלא הוה
תאמר: גאי קא משעיל קי פשיטא דאם למיזמו הוא הדין גצלה. דאם כן, למנה לי
אי אפשר לבשל, דאין הבשר יוצא מידי דרובט, ע' שילמלזו יפה יפה' ויש לומר: דקא מש
(דברי הימים ב, לה) "וישלוו אדם אתו". הפסח. כן אר' דתנן (תולין קכב.) חבל קורטו מיעיל
עד. דבבבליה כן מועיל. אלא. (א"ר קטובו) דהני — הוי

עד שמגיע לגיד – לא דווקא עד שמגיע לגיד ממש, דהא צריך שיניח ביד קליפס סגור מוטוב על החרס, וחוז אצלו – טולת את מקומו, לא ביד קליפס. אם לא נחלק, מצינו לקיפה נגזרת לענין צילי אלא ביכרזד צול"ץ (שם ע"ה) – כחם לתוך צונץ ולקחן בפרק "לב הבשר" (ק"ב): דאמר רב: הוהא רב תולא ונפל כל ברא דמכבא את ארס בשר וגבינה במטפתא אחת, ואינו חושש, ובלבד שלא יהיו נוגעות בו בור, ואמרנין בעא (הדחה) מי בעיז? – לא משום דצלי סני חילי קליפס, אלא הכי קאמר: "נהי קא" דלמלאן דאמר: בית השחיטה שוקף – קולף על אשתו, דשמעניתי שמה על אס תבורת בתיים – איכלו, ואם של ישראל, אם צלי הוא – יקולף את הדחיץ. ומה שדרוק מן החלב, ולאו דווקא משום דראש הגדי למטה בשעה שצולץ אותו בשפדן קבוקות, וצד הענף של שפדן הופך למטה, כדי שיהי פורץ, ומידי דאיכא חילוק על דהיא – אסור למלאן דאמר תחת גבה ובר, וביד מי קליפס. ומה שנהנו כממולחלים בשר הרבה שבתוך הגיד ומשליכין דאסור. ומה שחוצי לצד, חומר, ולא אמרנין: שפיעפע הדרם לן מזרזזה, אמרנין דדם משרק שריק כשנפול על העשר, ולא מביעל דרך הליכתה. כל שן אחרת, וחזור וואסר מזה שחוצי לצד דמפיעפע, לפי מה שמפרש דרבי אבהו אפרים דאסור להחפיש חוץ לצד – שן. ולא אמרנין "תחיהב עצמת נשיית בבלח" ואסור להחפיש חוץ לצד.

דאָע לעבן גב דלא אביל כוליה — מחזיק בכחיה.
לכוליה — ולעולם כל הידבך דאביל כוליה — לא
אי ציטערן לא שמוענין, דמי אשך על הידך —
כוליה, דאפילו לא אביל אלא מה שעל הידך —
חייב, ולבדכ שהתא שם אבילה. דבריהם דייך
— וילית לאביל דשמואל, אלא כל מקום
שאביל ממנו בות — חייב. רובת — הווא —
"הידך" לאשמוענין אתא; דאין אסור אלא
פנימ, דפשיט אסוריה ברובליה דייך.
משנה בבשר בלפת — רובת אביל, כוליה
הדיך לפתות, הדיגדג שש, ואילו ויהן נתון
טעם בשר כשעור הדיגדג לפתות — הדיך
אסור. דשעורין חלקה למשה ומגמיר
דבהני צעירין, הדיגדג על פי שאלו היה
כרוב או קפלוס, היה צריך פחות או יותר.
שנחבל טעם הנידרים — על היתר, בזמן
שנכבדו — משליכו לחוץ, ואין כאן אלא
פליטות. **נתון טעם** — אם יש בנתון טעם
בכל אלו, כולן **אסורין** — ואין למקמן מפרש;
דנתון טעם בנתון במינו, שאין אצו יכול
לדחבוט, שעוריה ששים, ואם לאו כולן
אסורין — דבכל אחד יש לומר: זה הוא.
ובגמרא פריך: ליתטל כרובא; בזמן **שנכבדו**
— היתוכיות האיסור; דכל אחת יש לחוש
טעם, ואי אין בהן כדי לתלע טעם בנתון
היי השאר מותרות, ואם אין מכיר —
היתוכיות אסורות, דכל אחת יש לחוש
לומר: שזמן זו הדרוטב — מותר, אם
אין בהתכיות האיסור כדי לתלע טעם בכל
התכיות; והקפדה דהרטוב **לא שנו**
— דכי יש בו בנתון טעם, כל הדיך אסורה.
הטעם בכל הבער, **אבל נחלה** — עמו —
קולף **ואוכל** — כלומר, חתך עליון ואוכל, עד
חלק הביתות. **אפילו מראש אונו** — שאין שם
ששטן אסוריה ברובליה.

מפעפע
 "צמח נעשה נבלה" אלא בבשר בחלב, אחי שפיר.

מפעפע

נצמנה נעשה נבלה' אלא בבשר בחלב, אתי שפיר.
 תן טעם' כ"י. האפי, הקונטרס נזחא, דפיש
 עממה נעשה נבלה כ"י. ופירש בקונטרס: דכי ניער
 וליה נעשה, ומוליכות הטעם בכל הקדרה, משגמ
 ת אחרות לבטלה, ומיירי תבא בשלא ניער וכסה.
 נלה חזר לרשום – דאן אזי תפתש, אלא ביער
 חרובת מכסה כל החתיכות, ואפילו זהות כולה
אבל – חזק קולך ואוכל ע שגמול' – דא
 רי הוא רותח דעלי, כדאמר בסמוך, ובלא מליחה
 יעני נעלה. אבשחן דקר' לעציה' "שגול", ורחיב
 וול. ובעל למידק מינה גריד "כיצד עולין" (פסחים)
 אאן פני מנה חזק פירש.

ת. דבאמר בפרק "כיצד צולין" (פסחים ע"ב): נקח
לא אכשחון בשום מקום שיהא שם צליל בקליפה,
דמיקר ליה חבל, ואפשר דרובא דגלי דגלי טפי.
ומושר דני ינה קרנא, רותא, ובלע, ובעי "צמר"
מאי הי? צונן רצונן הוא! ומשני: נהי דקליפה לא
"דחדה" מי לא בעי". וכן זה דאמר לעיל בפרק
"צולין" (פסחים ע"ב): שכל בשמן של תרומה,
יש סתה, דמשנה עבדי לה. **סביל** מרשי אנו
צולין" (פסחים ע"א) שתחבו לתוך פיו עד בית
אסור, ומפסע עליו למעלה. דהא רצו לתוך זה
חצה לתוך הציר חוצה חצן לציר, ותרובתין חז
חלבו יש לומר: דאין דרכו של דם לפסע. אלא
מן בשרש שבתוך הציר, לא אמרין דנעשה בבלה
מן בשרש חבל. ובלאו הכי נמי כל דא אפשר
דמפסע לתוך התרובתה, דומא דספת חלב, דתע:

דורל

חולין. פרק שביעי - גיד הנשה דף צז עמוד א - מתוך מהדורת "אבן ישראל - (שטיינזלץ)"
דש"י תוספות

1 ואין את אורו כדי קליפה חזרו ואסור מה ששאלו
2 'לפי שאין טעם האיסור עובר כלל יותר מבדי
3 המלח משום דלא אמרין 'חזיתי עצמה נעשה
4 והאין לו טעם. ועוד: דרע, דאין לא טעמו הכי,
5 אין לו בשר מותר לעולם, דהא קיימאן לו דכל
6 הבשר הנחמל, כששהה במלוח וכן או יומים —
7 יש בו טעם מלח מותר, ואפילו הכי, לא אמרין
8 דמלח שעל הבשר הנאסר מנחמת הדרס, חיזור
9 ואסור את הבשר אלא צריך לומר: משום דאין
10 על פי שנבלע טעם המלח, טעם הדרס
11 כשבהרסו אין נבלע בו כלל.

12 **שאני** חלב דמפפע — לכך אסור אפילו
13 הראש. והא דרמין: נטף מרטוב על
14 החרס וחזר אליו — טול את מקומו, ותו לא.
15 היינו, משום דרובט אינו מפעפע כל כך, דציר
16 בעלמא איזא, ולא שומן. ואם תאמר: אם כן,
17 במתניתין איזא שומן הגיד דמפפע, ואפילו
18 נצלה ממי ליחסר בוליה ונראה לרבינו תו:
19 ושמנו של גיד אינו מפעפע. דרוב רבינו מאיר

20 יקיימא לן (חולין צטג.) דאין בגדיין בנותן טעם,
21 כחנא דמתניתין. **ההוא** כחוש היה – מפרש
22 חלבלא היה ושריא – לפי שהיה הקרום מופסק.
23 ר' יחסר כוליא משום דמפפע בה לובן כוליא
24 **אבל** בשר חלב מאן טעים ליה – והא דלא
25 תני דפרק 'כל הבשר' (חולין קטא) ד'טפת חלב
26 וטעים בה' – בנותן טעמו ויש לומר: הדין
27 יאירי, דומיא דתרומה דטעם לא כן. **סמכין**

28 "כל הבשר" (קטא) פסק הקונטרס כ"ב יודיה.
29 רבינו במשנה, וחניא בחייליה במסכת ערבה
30 ראי דהו, דקמו כרב ושמאל. חלאל לא
31 — במשנה, ושמאל דרב מפרש הוה: רב
32 חתן לזולתו ביד. עד כאן לשון הקונטרס. ורבינו
33 (ר.ב.) וגבי שמואל, בדאמר ב"מ שהוציאודו
34 ידיו יחושע פל חי בר סטובא דהו, והלביח כמות
35 רב רבנן כל פנישאל — אסור. רבא פפא ממיה
36 וגיב רבא יתנון פלי עליה, דאיתא דהוה, הוה.

37 בו תפלה, "אף שמגדלין בו תפלה" קאמר. להכי
38 תנאים ואמוראים פוסק הלכה כרבי יהושע בן
39 נתן, כדאמרין במסכת עבודה זרה (ע"ג), תדע,
40 ב"י. וקרי' ליה "מין במינו", לפי שטעמם שוה. ויש
41 — לא היה קורא אותו "מין במינו". ובי"ח
42 ל"שעה" (פסחים לא) דאמר רב: הלא, חמץ
43 ים "הרים". שכתב שם: מדליל איב: הלא שיעורא
44 חזן הדרב. ושם מפורש אמאי לא פסיק בדיורא

45 וימצאין חסה בתרגולת ורחות בפסח — והיה
46 וותשרף, דברי רבי שמעון — אפילו לפינן איסור
47 מדר. ואפילו גרס 'במשוה כרב' — דילמא שאני
48 כרב, ולא מטעמיה. וטעמיה דרב: משום דסבר
49 מחמיר לאסור בפסח במשוה, אפילו שלא במינו.
50 בנות טעם. ומשני: רב גזר בחמץ על אלא במינו
51 וטעם, וחמץ אפילו שלא במינו במשוה. ואף רבי
52 ק' 'החריבות' (ובזהם על עמב) בשמעתא ד'חריב'

53 גבי רבי אבא דאמר: מי שנתערב לו קב חטים
 54 ידה אל בטל, לרבנן מיטבל בטל. שמעון דהבי
 55 יתן גולות שאל אספמין דולקת: דהתיבה בריה
 56 וגבי פלוגתא אפרימי ורבי, אפרימי בריה דתנן,
 57 וזמין במים' קאי, וזמין במים אי אפשר להיות
 58 וטעם בטל אפרימי. כמו שבינינו: ואלו אסורין.
 59 דאמר ר' אבהו, אכלין מן שטעמן מן הכוס דחומר
 60 כי שחורא ויש חומר. דתאית בריה דרדודי. דאמר:
 61 לא טיפה הונעת במי, דקסברי: נצוק אינו חבור.
 62 למאן דאמר מין במינו בכל שחורא, קאמר דאמר.
 איכא

1 **מַעֲשֵׂה** — בלעז טרענזלשט, מבצעז דוולך ומתפשט בכל ההשגה. **כּוּלֵּי**
2 **חַבְלֵה** הוּז **וּיְרִיֵּא** — משום דמפסיק קרמא. **כּוּלֵּיבִית** — שקץ וגים קטנים.
3 **לֵאמֹר** — של בשר. **לִיעֲמֵה פִּילֵא** — נחתום גוי, ואשמועינן דמותר לסמוך
4 עלוי עליו תומא. **לוי** ויודיעהו שצריכין לו לדרב איטור ודיתר. **מַעֲסֵי** לֵא **בִּהְיוֹת**
5 — ששנים מותרין לו לחולין והתרומה.

6	אמור רבנן בטעמא — בכמה מקומות	1 שאני חלב - דמפפעי.
7	ששינו בנותן טעם. ואמור רבנן בקפילא	2 בר פר תנה: עובדא תנה
8	— כדאמר רבי יוחנן.	3 דמעון, בגדי שפלאו בחלב
	ואמור	4 ואמר: קולף ואוכל עד ש

היה. רב חונא בר יהודה אמר: פוליא בחלבה הוה, ושירא. רבין
באילפס הוה, ואתו שײליה לרבי יוחנן, ואמר להו: ליטעמיה קפלי
הוה קא קשאי לא יא דתניא, קנדה שבשל בה בשר - לא יבשל
טעים. תרומה - לא יבשל בה חולין, ואם בשל - גנותן טעים.
בהן. אלא, בשר בחלב - מאן טעים ליה? השתא דאמר רבי יוחנן
הקא גמי - סמכינן אקפליא ארזא. דאמר רבא: אמור רבנן בפי

מפרש: כיון דשמונ הגיד לא מיתסר אלא מדרבנן, דגורו ביה אטו הגיד, כשאן הגיד אוסר – וגם בו אל החמירו. ולפירשו, למאי דקיימא לן (חולין צטג.) דאין בגידין גנותן טעם. אפילו תבשל – לא אוסר, כמו שאין אוסר. ורבינא כשבמון יבג' "דגורו אשמונתא" שרי דגידן: דסביר דבגידין גנותן טעם. בתנא דשמונ ושמרייא, **הוהא** כחוש הזה – פריש רבינו תנא: "וכן כחוש הזה, ולכן שרי, דאין כחוש אינו מופפע. ועוד יש לומר: שהיה זה בעץ הזה, ובלט בגידין ושמרייא – לפי שהיה חקוק מפיסק. ורואה שצריך להסיר מן הכולל, כדלית פיה שיתקוע עצמו מובלע מן החלב בדאמרין לעיל (צב.) חלחל קרמא חיה ואם האמנו: ליתקר כוליא שוים מופפע, בה לובן כוליא דרבי יוחנן נפיה אסר לעיל (צב.) לובן כוליא בדאמרין מומרט ליה ויש לומר: כיון דלא אסור אלא מדרבנן אינו אוסר את הכוליא. **אבל** כשר בחלב מאן טעים ליה – והא דלא אמרנו חולין (צב.) דייך שנחשבש לא היה הזה: מאן טעים ליה משום משיטריין ליה בכשר כלתא. אבל קשה דאמרינן דפרק "כל הבשר" (חולין קה.) דטפת חלב שפלה על חתיכת בעם, אם יש בה גנותן טעם" וכו' הוה אלא למפרך. וכן אמרינן עבודה זרה (עג.) וזו ימים, ומני כיון – וכן טעמו ליה לומר: דחלב שפלה בששים, אבל אבא אן קל לשער מה שבלעו בקרדה אלא לעי טעימא. אי נמי: ממשוע ליה דרך ברייתא, דאין טעימא איירי, דומיא דתרומה דטעם ליה לומר: **סמכין**

אקפילא – אף על גב דגוי הוא, כיון דקפילא הוא – לא משקר, שלא יפסיד אונותו. **אמר** רב כר ואמור רבנן בששים – לקמן בפרק 'כל הבשר' (קטז), פסק הקונטרס כרבי יודנה. דמין בנימי לא בטיל, מדקם ליה רבי בשיתיה. דקאמר: תינא דרבי רבי יודנה. ור' ושמואל נמי, דאמר תרידיה: כל איסורים שבתורה בנימי מבישהו, ותניא חותידיה במסכת עבודה זרה כפר בתרא (עגא). ואף על גב דאפילו עוליהו ר' יוחנן ורשי לקוש חתם, ותניא נמי כוחייתו – משענין נמי לאבוי ורבא. ובראיא ורבי, דקמ' כרב ושמואל. דאמר: חלל אלגו ורבי, במסכת עבודה זרה פרק תרבי (סא). ואף על גב דרבי פסק: (לא) נמי פסק רבא. להכתבא: כון בנימי קל אבוי – מבישהו, כרב. ותשומד דרבי פסק: חתם. דרבי ורבי חתם. דרבי ורבי טעמיה: דאמר: כל איסורין שבתורה, בנימי – מבישהו, ושלא אמר: גזר רב אטו בנימי בחמיץ, משום דאם ברילי אינש מיניה, ואתו ללולולי ביה. דעבא לן שוין הקונטרס. ורבינו חס אומר: דכל זה אינו ראיה, דאין תלכה לא כרבי יודנה ולא כרבי ולא כרב ושמואל. דהלכה כרבי יוחנן לגבי רב, כדאמר בריש ביצה (הב). וגבי שמואל, כדאמר ב"מ שהיציאותיו (עריבין מזה). ורבי יודישע בן יולי נמי תיחא ליה לקמן (נחא). בשמעתין דמין בנימי נמי בטיל. וליקין מירודע בשלה; דהוי קל בנימי. ורבי יודישע בן יולי רב סמכא הוא. ותלכה במתו בכל מקום, ואפילו לגבי רבי יוחנן, כדמשמע בפסק תמגילה (כזא). דאמר רב פפי משמיה דאמר: מתי כנישאת לבי רבנן – שרי, רבני רבנן לבי כנישאת. אסור. ורב פפא משיחיה דרבא אמר איפכא. וקאמר תרתי: כוחיית דרבי בלי בית הכבשת מותר לעשותה בית המדרש. שאף על גב דרבי יוחנן פליג עליה, כדביאתא אמר, מבישהו.

[illegible][illegible]

סבר רבי אליעזר בן יעקב דמין במינו בטל, רמשת רבי אליעזר בן יעקב קב ונקר'. וסתמא דגמרא נמי קאמר חכי בשלדו ביצה (לחב), נגי יבי אבא דאמר: מי שנתערב לו קב חטים
53 (ב), דקאמר: שפיר עבדו דאחיבו עליה. דמאי שנא חטים בשעורין דלא. דמין בשאלי מוט בטיל, חיטין בחיטין נמי, גזי דלרבי יהודה לא בטיל, לרבנן מיטבל בטיל, ממזע: דחכי
54 הלחטא, ולחכי זמיתא עליה. אף על דרבי יהודה מיייר חטין. מכל מקום רבנן חתם לא איירי במין. ובהלכות גידולתו לא אספמיא פוסק: דחתיביה פוסק: דלחטא רביי יתקן,
55 גנות טעם, ונחשבת האנונים וכתבת יום וישראל יוסף טוב עלם מצא רבינו יום: אין ספק שנתקשר לפני עבודה זרה — אסור, בפרק בתרא דמסכת עבודה זרה (סו"א), גזי פלוגתא אביי ורבא. ודלחטא רביי יתקן,
56 דסבר: גנות טעם. (ו"ן נסך', דקאמר חתם במשדו — אומר רבינו חס: דהוקא בין שנתקשר לפני עבודה זרה, דהא אמתינית ד"ין בין ומים במים' קאי, ומים במים אי אפשר להיות
57 אלא בתנאי. ונחשבות האנונים וכתבת יום וישראל יוסף טוב עלם מצא רבינו יום: אין ספק שנתקשר לפני עבודה זרה — אסור, בהנאה, חתם אלא פילול באכלא. גזי ששינוי ואלו אסורין,
58 ואיסור בכל שחאו וכו', מכלל דחטא איסורין, חוצי מיני איין נסך, בין במיני בין שלא במיני. — גנות טעם. וקשה ומתספאל, דקדמי ארומיני גזי ששעם מן הכוס דהחומר
59 לחיבי — אסור, קדח במיניקת, ונפלי ממנו טיפה — אסור. ממש שפיתין אין אסורה ואסורת בכל שחאו. משעשע דמסר יינם אסור בכל שחאו יזי שומר, דאיתא רביי דהודא, דאמר:
60 מין במינו לא בטיל, ודחיא דקנשקנין, דקדים ופסיק גזי — אסור, בפרק בתרא דמסכת עבודה זרה (ע"ב), אף על גל דלא מיתסר אלא טיפה הוגעת בפיו, דקסבר: נצוק אינו חבור.
61 מדושי קורים ופסק ישראל — שי לפרשי: דחאי "אסור" דקאמר. דהיי דאסור לכתחלה לעשות, דאין מבטלין איסור לכתחלה. אי ימי: למאן דאמר מין במינו בכל שחאו, דאסור.
62 איבא

חולין. פרק שביעי - גיר הנשה דף צז עמוד ב - מתוך מהדורת "אבן ישראל - רש"י"

תוספות

איכא דאמרי בקרדא עצמה - חיזמה אם ישעור עובי הקדרה כחמישים ויחית, ונתן בה מים שיעור קדרה ויחית, ובשל באותן המים כות חלב - היאך תבטל אותו כות חלב במים הא פשיטא שיש במים טעם חלב ונראה לפרש: הדבא מיירי כגון דליתיה לאבסולא היתר, נדבלע בה בקרדא כות חלב, והיא היתה כבר בלועה מהיתר, ואחר כך חזר ובשל היתר - נדמערין בקרדא

עצמה לבטל האיסור שנבלע בה. **כל** איסורין שבתורה משערין אותו כאילו חזר בעל וקפלטו - מדרל נקט 'בכשר בלפת', כדקנינא במתניתין (חולין צ"ב, ג) בני גיד השוש, משמע דאין שיעור שוד. דגיד לא חייב טעמא כולי האי, הוא נדמערין בכשר בלפת. אבל שאר איסורין, דהייב טעמא טפי - משערין בבצל וקפלטו. ודאמרי רב חזקוני, גיד בשוש, משמע דבשר בלפת הוה שיעורה בששים. ולפי זה פליג רבי יוחנן אדאבא דלעיל, דאמר: כל איסורין שבתורה בששים, וכרבא קיסמא לן, דהוא כתר. ואין פסקין פכר ברתא דמסתא עבדה וזה (ט"ט, א) גבי "ענברא בשכרא". **ובחל** מן הבצק - ואם תאמר: כיון דבחל עצמו אסור, כדאמרין בסמוך, אם כן נימא "חתיכה עצמה נעשה בחל", ולביעי נעשה לבד מבחל? ויש לומר: דהאי דאסור, לא משום שיחא טעם חלב בבחל ויתר מבשאר בשר, אלא לפי שיש בו גומא, והחלב כגוס לחור, ויש באותו חלב טעם גומא. ואי אפשר להפרישו מן החלב, מאור שנתבשל, דהוה לא מתניא ליה קריעה. ואם תאמר: מה טעם החבל עצמו אסור? והלא כל החלב הכנס לחבון בגומתו נפלט לחור, ונתפשט ונפלט בשוה לכל החתיכות, כדאמר נדמערין בבוליה, ופריך גמא אלא מתעה נפל לקדרה אחרת אל יאסור? משמע דפשיטא ליה שיעורא כולו, כמז שפירש בסמוך ויש לומר: לפי שמתחלת בשולו, קדרה שיער החלב לגמרי, נאסר החלב שבהלכו, מפני טעם הבשר שבו, ואו לא היה יכול לבטל בקריעה. הליכך אלא קאמר שנגמור בשולו, שכבר יצא כולו, ות לא לשתרי, דאפשר לסוחטו - אסור. ואפילו למאן דאמר אפשר שיעורא מותר - הכא גרינא שמא יאבולנו קודם שיצא כולו. ואף על גב דגבי "בשרא דאסורא" (חולין צ"ג) שיערין כי שפדיה בשפודא לבתר שנצלה לגמרי, ולא גרינא דלמא אתי למיכיל קדרה גמר עלייתו - שאני תהם שדרך הדם לצאת על ידי מליחה וצניח, ולכן שולח, כדי להוציאו גמ. וכן לבסוף פירש כל הדם לגמרי, ונפול לחור. אבל הכא, כשיצא נמי כל החלב, מכל מקום נשאר הוא בקדרה, אלא שנתבטל, ואי שריא לבסוף, אתי למיכליני דקודם.

ובחל עצמו אסור - יש ספרים דגרסי: 'אסור,

היבא דכר קריעה ובשליה בחרי' בשר', ואם תאמר: כי בשיל ליה נמי לחודיה ליתסר, משום טעם בשר הבחל שבהלכו בגומתו ויש לומר: משום לישא קמא דרב בפרק 'כל הבשר' (חולין ט"ב) דאמר: לא קריע - אינו עובר עליו, ומותר. לכך צריך להעמיד שנתבשל עם הבשר.

אלא מעתה נפל לקדרה אחרת אל יאסור - דכיון דבבוליה משערין, אם כן נפיק כוליה. אבל אל יבמה הנפיק מניה משערין, אתי שפיר דאסור קדרה אחרת, דלא נפיק כוליה. ואם תאמר: ודלמא הא נדמערין בבוליה, משום דמספקא לן אי נפיק כוליה, ולכך נפל לקדרה אחרת - אסור, משום דלמא לא נפיק כוליה? ויש לומר: דזה פשוט, ואין ספק בדבר, וידוע היה להם אם יצא כולו או מקצתו. ועוד: דמספק לא היה אסור קדרה אחרת, ועוד חלבו מעתה? קאי אהא דאמר "ובחל מן הבצק" דאסור, דכל מה שסופו לצאת מן החלב יצא בקדרה ראשונה. **נפל** לקדרה אחרת אל יאסור - הא לא פריך "הו גופיה אל ליתסר", כדפרישתי לעיל. **ביצה** בששים - והוא הדין בשאר איסורין, וביצה איצטרך ליה, משום דאיבא ביצה טמאה דלא אסרה, כדאמרי אינשי דמאי בעלמא הוא.

ואמור רבנן: בששים. הלכך: מין בשאינו מינו דהיתורא - בטעמא, דאיסורא - בקפילא. ומין במינו דליכא למיקם אפמקא, אי נמי מין בשאינו מינו דאיסורא דליכא קפילא - בששים. הנהו אמממהא דאימליוהו פי ריש גלותא בגידא נשיא, רבינא, אסר, רב אחא בר רב אשי - שרי. אתו שילוח למר בר רב אשי, אמר להו: אפא שרי. אמר ליה רב אחא בר רב רבינא, מאי דעתיה, דאמר שמואל: מליח הרי הוא פרוח, כבוש - הרי הוא קמבושל, והאמר שמואל: לא שנו - אלא שנתבשל בה, אבל נצלה בה - קולף ואוכל עד שפומעי לגיד? וכי תימא, מאי "פרוח" דקאמר - פרוחא דמבושל, והא מדקאמר "כבוש הרי הוא קמבושל", מופלל דרוחא דצלי קאמר? קשיא. אמר רבי חנינא: כשהו משערין, משערין פרושב, ובקפיה, ובחתיכות, ובקדרה. איפא דאמרי: בקדרה עצמה, ואיפא דאמרי: במאי דבלעה קדרה. אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: כל איסורין שבתורה משערין כאילו חזר בעצל וקפלטו. אמר ליה רבי אבא לאבוי: ולשערניהו בפפלין ותכלין, דאפילו באף לא בטליון אמר ליה: שיעור חכמים דאין גותן טעם באיסורין ויתר מופלל וקפלטו. אמר רב נחמן: גיד בששים - ואין גיד מן הבצק, כחל בששים - ובחל מן הבצק, ביצה בששים - ואין ביצה מן הבצק. אמר רבי יצחק בריה דרב משרשיא: ובחל עצמו - אסור, ואי נפל לקדרה אחרת - אסור. אמר רב אשי, פי הוינן פי רב כהנא אפינאי לן: פי משערין - בדידיה משערין, או במאי דנפס מניה משערין? פשיטא דבדידיה משערין, דאי כמה דנפס מניה, מנא דיעינו? אלא מעתה, נפל לקדרה אחרת אל יאסר! כיון דאמר רבי יצחק בריה דרב משרשיא: ובחל עצמו - אסור, שילוח רבנן פוחיתא דנבכל. ביצה בששים - ואין ביצה מן הבצק. אמר ליה רב אידי בר אבין לאבוי: למימרא דיתבה טעמא? והא אמרי אינשי פי מנא דביעי בעלמא? אמר ליה: הקא במאי עסקינן בביצת

משערין - בדעינן שיחא בחיתא ששים כמותו. או במאי דנפס מניה - לא צריכין שיחא בחיתא אלא בששים מה שפלט זה. והוא לא דאית קמן, אלא בקדרה הוא. ומישא שיערין ליה לבר. **אלא** מעתה - דהואיל ובדידיה משערין, הא איטבל כוליה, שחלק כל עצמו בתבשיל. דאי לא הכי, אמאי בעיה ששים כמות כולו. וכיון דכוליה בטלתי, נפל בקדרה אחרת - אל יאסר. כיון דאמר רבי יצחק ב"ר - מפני שבתחלה נאסר עד שלא נצמק, משנתנה הקדרה בו טעם מיד נאסר. ומאז שוויה רבנן כחתיכת איסור שהיא לעולם אסורה, כדאמר במתניתין: בומן שמכירו בו, למימרא דיהבא טעמא - כי מן מבשלה בהדי אחרני, אסור

ואמור רבנן בששים - בפרק בתרא דמסכת עבודה זרה (ט"ט, א) פסקין הלכתא בכל איסורין שבתורה (בששים), בין בשר בחלב ובין שאר איסורין בששים. מין בשאינו מינו - שהואם יכול להבחין טעמו, ושניהם של היתר, שיכול בן ברית לעצמו, כגון תרומה וחולין. **בטעמא** - יסעימנו כקן, אם אין תרומה נותנת טעם בחולין - יאכל התבשיל כקן לזרים. **דאיסורא** - כגון בשר בחלב, שאין בן ברית יכול לעצמו, מסבין אקפילא. ואין במינו - בין דהיתורא ובין דאיסורא, דליכא להבחין טעמו. אי נמי מין בשאינו מינו **דאיסורא** - וליכא קפילא - גוי דליתעמיה, משערין בששים. מאי דעתיה - דאסרת ליה? אי משום דהוא דאמר בו, והא רותח - אי דהבא שרי, דהואל שמואל: קולף ואוכל. **כבוש** - בחומץ ותכלין, וכבש בהו איסור והתר יחד. שוליינר בלעו. **בשחן משערין** - האיסור בששים - ומשערין כמותו שיחא בו אחד בששים ברוטב וקופה ובחתיכות ובקדרה. **קיפה** - פונדיריליא, דק דק של בשר ותכלין המתאסף בשולי קדרה. **במאי דבלעה קדרה** - אם איהוהו כשנפל שם קודם משערין, ואין משערין לא לאחר שנתבשל לכמות שנפל שם, ואין בהיתר ששים בו - ואומרים כמה בלעה קדרה מן ההיתר. לפי שנכנס שם היה היתר, הרבה ותמעת בבליעת קדרה, אבל בקדרה עצמה לא משערין. וכיון דאפילו לישני, האיסורא דאורייתא היא - אולין לחומרה, ולא משערין בקדרה. ועיקר הדבר - כמות שהוא בא לפנינו משערין ליה, ולא משערין במאי דבלעה קדרה מן ההיתר, לפי שאף מן האיסור נבלע, ותמעת כמותו שהיה, וכדאמרין בלעו (ט"א, א) ש"ס דהיתרא בלע, דאיסורא לא בלע? כל איסורין שבתורה - לבד גיד הנשה, דבבשר בלפת אסור - אותם כולו האיסור בעל או קפלטו, ואילו היה נותן טעם בהיתר זה שנתבשל עמו - אסור. ובדך איסורי דלא מצי למיטעמיהו קאמר, כגון מין ומינו. ואי נמי שאינו מינו דאיסורא, ולכילא קפילא. ואכתי לא אפיקו ההלכות בששים. **פפלין** - נותנים טעם באלף טעמי שיעור חכמים - אין באיסורין בנותן טעם יותר מבצל וקפלטו. ואין גיד מן הבצק - בדעינן ששים דהיתר לבד מניה. אבל כחל, הואיל ומין היתר הוא, אם נתבשל עם הבשר - משערין ליה בששים לבדו. **דידיה ביצה** - של עוף טמא. **ובחל עצמו אסור** - שהיה הבשר נתן בו טעם, והוא לא נתן טעם בבשר, לפי שמועת היה. **בידיה** משערין - בדעינן שיחא בחיתא ששים כמותו. או במאי דנפס מניה - לא צריכין שיחא בחיתא אלא בששים מה שפלט זה. והוא לא דאית קמן, אלא בקדרה הוא. ומישא שיערין ליה לבר. **אלא** מעתה - דהואיל ובדידיה משערין, הא איטבל כוליה, שחלק כל עצמו בתבשיל. דאי לא הכי, אמאי בעיה ששים כמות כולו. וכיון דכוליה בטלתי, נפל בקדרה אחרת - אל יאסר. כיון דאמר רבי יצחק ב"ר - מפני שבתחלה נאסר עד שלא נצמק, משנתנה הקדרה בו טעם מיד נאסר. ומאז שוויה רבנן כחתיכת איסור שהיא לעולם אסורה, כדאמר במתניתין: בומן שמכירו בו, למימרא דיהבא טעמא - כי מן מבשלה בהדי אחרני, אסור

חולין. פרק שביעי – גיד הנשה דף צח עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (שטיינזליץ)" תוספות

אין בשלה אלא שלימה – פירש בקונטרס דלא נתפרש באיזה לשון. ונראה לפי: דבשמוע "בשלה" – כמו בשל לה. למיד גרשה ומפיס היא. כמו שיש לה. כלומר, כמו שהיא. **דבולי** עלמא בהדי איל מבשל לה – דאין מקרא יצא מדי פשוט. אבל לאיבא דאמרי דחרת חרית מבשל לה לטנא קמא. מציא אתו מדי פשוט.

מר סב מחתך לה ודור מבשל לה – פירש בקונטרס: דהיינו תנא קמא. ורש"מה" דקאמר – היינו, דאין מחביב לחתיכות. והשתא לא הוי "מר סבר" קמא ללישנא קמא, כי "מר סבר" קמא דאמר, דהוי רבי שמעון ונראה לפי: "מר סבר" מחתך לה ודור מבשל לה" – היינו, רבי שמעון בן יוחאי. אבל תנא קמא סבר דמבשל ודור מחתך. והיינו "שלימה" קמא דאמר – שהתא מחוברת לאור ביטול. והשתא הוי "מר סבר" קמא רבי שמעון בן יוחאי, כמו לאידך לישנא. ומיהו ללישנא ברתא צריך לומר: "שלימה" – היינו, שלא יחתכו חתיכות.

ומאן דאמר בששים שבר בסור ועצמות כו' – לאו דרשא מבריה היא למילף מינה לענין מין בשאניו מינו, דטעם כעיקר דאורייתא. דהבא מין בשאניו מינו, דעלמא דאורייתא בטלה ברובא. אלא בששים ומאה קבלה היתה בידיה, ואסמכתא אחי: קרא. ומכל מקום פריך שפיר מאה דתניא "זהו היתר בלא מכלל אסור" – דבשמינע שיש אחר היתר, דבעלמא דאורייתא כיוצא בו. **לאו** למעוטי כל איסורין שבתורה – ואם תאמר: ומאי קריא. דילמא היינו דוקא לענין שאן מנטלין איסורא כחתיכה, והבא שריז ויש לומר: דלשן "זהו היתר בלא מכלל אסור" משמע מכלל דבר האסור לאכילה. **מאי** חיות דמגרינן מהא כו' – אף על גב דלדחותי, דקמינן, כיון דאיכא לאוקומי קרא רידם ה"פ" בעולין, כרבנן ב"הקומץ רבה" (מנחות כבב), אית לן מילף מ"זרוב בשלה", אף על גב ד

דלוקלא. וכן בסמוך פריך, דאירבה נגמיר ומבא לקילא. איכא לאוקומי קרא דחזקת דמשרת ליתר מצטרף לאיסור. ורבי: כדאמר בפרק "שלשה מינין" (גיר לזב). **לחומר**א נגמירין דמדאורייתא ברובא בטל – ואם תאמר: הוא תניח במינו. אבל בשאניו מינו – לא בטל. דטעם כעיקר דאורייתא. וישאני לומר: דלאו דרשא נגמיריה היא. ולענין מין בשאניו נגמירין לחומר. ואיכא למי קים לן דביתור בששים למר מואה לפרס פוסק הטעם. ואסמכתא שריז ומאי קרא. ועוד: דוימנן פוסק בששים מששים או ממאה, אם כן הוי דליפנין לאסור עד ששים ומאה – חומרא בעלמא הוא. **רבא** אמר לא נצרכא אלא טעם עיקר בדקדשים אסור – פירש בקונטרס: דידרו" – למעוטי שאר קדשים, אבל חולין – לא בטל. ורש"מה" למהא וטעם. ודאמרינן ב"הקומץ רבה" (מנחות כבב), אלא לביטול אלא במאה וששים. משמע דרצה לומר: ד"טעם עיקר" דקאמר – לאו טעם גמור הוא. דהא בטל במאה וששים, אלא טעם כל דהו קאמר. וזנן צריך לומר: דהכא: גונא אסור בקדשים. ואף על גב דלא אית אלא משוה. וכי פריך: "ולגמיר מנינה" – היינו, דלשטרו אף שבר קדשים במאה וששים, כדורב בששים. והשתא תימא: קיין דהבא לא איירי בטעם גמור אלא בכל שהוא. מין דדוק לפרש דבא אית ליה טעם עיקר בחולין לאו דאורייתא: קיין כל שהוא אסור בקדשים, דלא אסר משהא אלא עולין דוקא, לכן ומי בשני לרבי יוחאי, דאמרינן בהדיא "לחומר רבה" (מנחות כבב). וכן בפרק "תערובות" (נחמס עהא) אמר ריש לקיש: הפגל דהותר והטמא שבלול זה בזה ואכלן – פטור. וקאמר: שאר מניה. נתון טעם ברוב – לאו דאורייתא. אלא משמע דאפילו כל תנית

טעם – לאו כמינו. דהודע בשלה וטמא דשמעתין – במינו עסקין. ועוד אמר ב"הקומץ רבה" (מנחות כגב). שתי מנחות שנקמזו ותתערב – דבטל ברוב. לרבנן דאמרי: מין במינו בטל. אלאמא אין כל שהוא אסור בקדשים, כן במבא ודכותין ונראה לפי: דהבא איירי בטעם גמור, בדקדשים אסור, מקרא ד"רטאת". והוא הדין בדחולין אסור, מקרא ד"משרת". אלא נקט קדשים – משום דבדורב בשלה. דהוי קדשים קאי. והבא שרי. דפגמנין שחורעו ומקצת מן האיל היו חוץ לרובם, ונתון הותרו טעם במה שחין. ווימנן נמי שיש משגונות ודורות הרבה על אותו מקצת. עד קלא יתר ובאיתו חזקה לבטלו. ועל כפן שבישל חתי חתיכוהו. ורבי אלא פליגי ארבי יוחנן, ד"משרת" אית טעם עיקר, ודרשה מגמור היא. אסמכתא. דהדבר בשלש שמעו לרבי. דרישה לא חזקת מצטרף לאיסור דלי. והוי הדין לרבנן, דמוק לא טעם עיקר. ומי נקי. והוא דאמר אביי בפרק "כל הבשר" (חולין קהא), שמע מינה, טעמו ולא ממשו בעלמא דאורייתא. דאי רבנן, במשך בחבל מאי טעמא לא נגמירין להו? דחדשו הוא. אי חדשו הוא – אף על גב דליכא נתון טעם ממי אמר קיין רבא דייך ביטול אסור תורה. פירוש: לעולם דרבנן החם דייך בעלמא הוא. כלומר. מהבא לא חידוק. ובפרק ברתא נדמסת עבודה זרה (סא). דאמר רבי יוחנן: טעמו ולא ממשו – אסור, והאין לוקין עליו. והיינו, במינו. דמדאורייתא ברובא בטל. וטעמו וממשו דקאמר החם דלוקין – כגון שהאיסור, ביומי. ומכיר. וזו כתני: טעמו ולא ממשו, אסור ואין לוקין עליו – הוא הדין אפילו טעמו וממשו, אם כן. אלא מילתא דפסיקא נקט בכל ענין. אי נמי נקט "ולא ממשו" – לברותא. דאפילו ליה אסור. ועוד

אין בשלה אלא שלימה – לא נתפרש באיזה לשון. רש"י **עלמא** – דתנא קמא ורבי שמעון. **בהדי איל מבשל לה** – דאין מקרא יצא מדי פשוט, וקרא משמוע דעם האיל מבשלו. **תנא קמא סבר מחתך לה** – מן האיל, ודור מבשל לה בהדיה. ואשמועינן: שלימה מבשלה, ואינו מתחבה לחתיכות. ורבי שמעון אתא לאשמועינן דבמות שהיא מחוברת לאל

אין "בשלה" אלא שלימה. רבי שמעון בן יוחאי אומר:
אין "בשלה" אלא שנתבשלה עם האיל. דבולי עלמא:
בהדי איל מבשל לה, מר סבר: מחתך לה ודור מבשל לה, ומר סבר: מבשל לה, ומר סבר: מבשל לה ודור מחתך לה. ואי בעית אימא, דבולי עלמא – מחתך לה ודור מבשל לה. מיהו, מר סבר: בהדי איל מבשל לה, ומר סבר: בקדשה אחרת מבשל לה. ללישנא קמא – אליבא דרבנן הכל, ללישנא ברתא – אליבא דרבי שמעון בן יוחאי. מאן דאמר בששים, סבר: בשר ועצמות בהדי בשר ועצמות משערין, והוה ליה בששים. מאן דאמר במאה, סבר: בשר בהדי בשר משערין, והוה ליה במאה. וימי ילפינן מיהו? דהתניא: והוה היתר בלא מכלל אסור, "זהו" למעוטי מאי – לאו למעוטי כל איסורין שבתורה? – אמר אביי: לא נצרכא אלא לרבי יוחאי, דאמר: מין במינו – לא בטל, קא משמע לן: דהקא בטל. ולימיר מנינה! – גלי רחמנא "ולקח מדם הפר ומדם השעיר" – תרתייהו בהדי הדדי נינהו, ולא בטלי. – ומאי חיות דנקמית מהאיד, לגמיר מהאי? – חדוש הוא, ומחדוש לא נגמירין. – אי הכי, למאה וששים נמי לא לגמיר! – אמו אגן לקולא נגמירין, לחומר נגמירין, דמדאורייתא – ברובא בטל. רבא אמר: לא נצרכא אלא טעם עיקר, בדקדשים אסור, קא משמע לן דהקא שרי. ולימיר

וקסבר רבי יוחאי: שמערה דם שנייה לכלי אחר, ודבר דיעו שהם הפר מרובה מדם השעיר, וקרי ליה "דם השעיר" – אלאמא לא מבטל ליה. **חדוש הוא** – לבתחלה היתר לבטל האיסור. **אמו אגן** – הא נגמירין מנינה מאה או ששים, קולא הוא, דתימא: חדוש הוא דחזש רחמנא ואקיל גביה, ולא נגמירין מנינה? **הא חומר**א חיה – לא מילתא: לבטל ברובא. ודאמרינן שפיר נגמירין מנינה. כל שכן הוא: ומה איל נזיר, דאקיל גביה, לא אקיל אלא במאה או בששים – כל שכן באיסורי אחרין. **דמדאורייתא** – כלומר, אי לא מהאי נגמירין, ומשגין ביטול טעם כשאר חולין דאורייתא. ברובא הוה לן לבטול, כדכתיב (שמות כג) "אשרי לטחוט". **למעט עיקר** – נתון טעם קים לן דאסור בקדשים עיקר ממשו של אסור, ולהא מילתא קתני "זהו" – למעוטי שאר קדשים. אבל חולין, שפיר נגמירין מנינה למאה וששים. דהא קים לן מ"אחרי רבים לחטות" דבטלי ברובא. וליפנין מנינה לחחמיר דלא ליבטל אלא במאה. ורבי אית ליה טעם עיקר בחולין, כדפריש ארזלי: מדאורייתא – ברובא בטל, אלא דמרבנן. ודכי נמי שמעינן ליה לרבי יוחנן במסכת עבודה זרה (סא). כל ששעמו ולא ממשו – אין לוקן עליו. והא תלפנין ליה בפסחים (מדא). מנזיר ורשע"ה, ליתן טעם עיקר – סבירא להו אמרינן אלא, ואסמכתא בעלמא הוא, ולא מילתא הוא. דהוה להו נזיר ויגועיל גוים שני בחובין באסור. באחא. אי נמי יגועיל גוים – חדוש הוא. כדאמרינן חתם, ו"משרת" – להיתר מצטרף לאיסור.

ולגמיר
מין ברוב. לרבנן דאמרי: מין במינו בטל. אלאמא אין כל שהוא אסור בקדשים, כן במבא ודכותין ונראה לפי: דהבא איירי בטעם גמור, בדקדשים אסור, מקרא ד"רטאת". והוא הדין בדחולין אסור, מקרא ד"משרת". אלא נקט קדשים – משום דבדורב בשלה. דהוי קדשים קאי. והבא שרי. דפגמנין שחורעו ומקצת מן האיל היו חוץ לרובם, ונתון הותרו טעם במה שחין. ווימנן נמי שיש משגונות ודורות הרבה על אותו מקצת. עד קלא יתר ובאיתו חזקה לבטלו. ועל כפן שבישל חתי חתיכוהו. ורבי אלא פליגי ארבי יוחנן, ד"משרת" אית טעם עיקר, ודרשה מגמור היא. אסמכתא. דהדבר בשלש שמעו לרבי. דרישה לא חזקת מצטרף לאיסור דלי. והוי הדין לרבנן, דמוק לא טעם עיקר. ומי נקי. והוא דאמר אביי בפרק "כל הבשר" (חולין קהא), שמע מינה, טעמו ולא ממשו בעלמא דאורייתא. דאי רבנן, במשך בחבל מאי טעמא לא נגמירין להו? דחדשו הוא. אי חדשו הוא – אף על גב דליכא נתון טעם ממי אמר קיין רבא דייך ביטול אסור תורה. פירוש: לעולם דרבנן החם דייך בעלמא הוא. כלומר. מהבא לא חידוק. ובפרק ברתא נדמסת עבודה זרה (סא). דאמר רבי יוחנן: טעמו ולא ממשו – אסור, והאין לוקין עליו. והיינו, במינו. דמדאורייתא ברובא בטל. וטעמו וממשו דקאמר החם דלוקין – כגון שהאיסור, ביומי. ומכיר. וזו כתני: טעמו ולא ממשו, אסור ואין לוקין עליו – הוא הדין אפילו טעמו וממשו, אם כן. אלא מילתא דפסיקא נקט בכל ענין. אי נמי נקט "ולא ממשו" – לברותא. דאפילו ליה אסור. ועוד

רש"י
פרק שביעי – גיד הנשה דף צט עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" – (שטיינזלץ)
תוספות
קעג

וּלְיִצְחָק מִיָּנִיָּה — לְמַשְׁרֵי אֶף שֶׁאֵר קִדְשֵׁם בְּשִׁשִּׁים אוֹ מֵאָה, כְּגֹן וְחֹר אוֹ פָּגוּל.
לְחִיּוֹת כְּמוֹהוּ — הִגּוּעַ בַּהּ וּבְלֵעַ מִמֶּנּוּ. **שֵׁשׁ פְּסוּלָה** — הִיא, יִפְסַל הַבּוֹלֵעַ. **וְאִם**
כִּשְׂרָה — הִיא, וְאֵבֶל וְזוֹ כְּחֹמֶר שֶׁבַחְתָּהּ. שֶׁאִפְּלוּ הֵן שְׁלֵמִים — אֲסוּרִין לֵיאֵבֵל
אֵלָּא לְזִכְרֵי בְהוֹתָן לִלְבֵּי הַלֵּפִים מִן הַלֵּילָה לְפָנֶיךָ — וּמֵהָבָּה גִּמְרִין לֵבֵל אִיסוּר
קִדְשֵׁם, דְּלֵא בְטוּלָה לְגִמְרֵי. **לְיִצְחָק מֵהָא'** —

וְלִיכְמוֹ מִיָּתִיד! אֵלֵי תִּרְשָׁה
בְּבִשְׂרָה יִקְדָּשׁ, לְהִיטֵן כִּי
וְאִם קִשְׂרָה - תֵּאָכֵל כִּי
דִּקְרִינָה מִהֲיָד, לִיכְמוֹ מִי
לֹא מִרְיָן. אִי הִכִּי, לִמְנוֹ
אֲמַר אֲנִי לְקוֹלָא אֲנִי כִּי
דְמִדְּאוּרִינָה, בְּרִיבָא כִּי
אֶלָּא לִמְנוֹס חֲתָה, דְּאֲמַר
וְהִכָּא שְׂרִי. וְחִבִּי רַב דִּימִי
אֲמַר לִיה אֲבִי: וְכָל אִישׁוֹ
לִמָּה אֲמַר כִּל הַמְחַמֵּץ
מִן וְיִמְנו, לְהִקֵּל וְלַחֲמִימִי
סוּפָא: לְהִקֵּל וְלַחֲמִי
גִּירְסִין שְׁתַּבְּשִׁלוּ עִם הַעֲצֵה
מַעַם, בִּין יֵשׁ בְּהִן לְהַעֲלֹתוֹ
לְהַעֲלֹת בְּמֹאֵה וְאַחַד
מַעַם, בִּין שְׁמִישׁ בְּהִן לִי
אֵין בְּהִן לְהַעֲלֹת בְּמֹאֵה
לְהַעֲלֹת בְּמֹאֵה וְאַחַד אֵין

ממאה. וקאמער: שאס חזרה לתוך התשעים ותשעה – מקדשתן. מכאן אמרו:
תרומה במאה עם האסור – אסורה, במאה חדיא – מותרת. וכן תרומת
טעם, אף על פי שיש כאן היתר בלבל אסור, טעמא דלא בטלי. וכן
”להחזיקם”, אין בהן גזרות טעם – אף על פי שאין כאן היתר דל לבל – מותר.
דכי בעינן אחד ממאה – היכא דאסורא בעיניה הוא, כגון חטין בתחין. או כל דבר
שנחשב, אבל הכא לדיחיה בעיניה – שאין ענין ומואה. הרי ”חלקל”.
אבל מן מוניה – לעולם ליתיה במאה, דאמרינן לקמן דלא משתיר ער דאכא חרתי
לטיבותא: אין חות טעם, ואחד מווא. קרני – מיהא דרי לא ידיב טעמא – לא
בעינן מאה ואחד, ובמאי בטלי? לאו, בששיסו! אלמא, ביטולא היכא דליכא טעמא

1

בני חמאט "כל אשר יגע
ה, שאם פסולה - תפסל,
דור שבה - ומאי חזית
- חדלש הוא, ומחדלש
יחשבים נמי לא לגמור!
?!! לחמאט קא גמורו,
רבינא אמר: לא נצרכא
קיום חתך בעלמא אסור,
קאמר לה קא שמענא.
שבתורה במא? וחתנן:
ותכל ודומע לתחמור -
מין ושאני מינן, וקתני
- ושאני מינן, ביצה -
יש, אם יש בהם גנות
במא ואחר, בין אין בהן
אסור. אין בהן גנות
ליות במא ואחר, בין
אחר - מותר. אין בהן
במא - לא בשמים? -
לא

תקשה ליה: אמאי אמר 'שאני אמר' איירי במינו. וכן משמע בסוף "הע' דחולין על התרומה, ומין שלא במין בטלי לזו ברובא, אפילו איכא דאורייתא כזית בכדי אכילת פרס דאורייתא אומר, כיון דלקי בשאינו מינו. ומי "שלשה מנין" (גזיר לה), אליבא דאף על גב דלא רבו. ואם כן, כי נאמאי אומינן 'שאני אומר', דכיון למימר "וליעשמן", וכי האי גוונא

ורבנו חכם" דהאי קרי דחזקתא
 וקובא מנעילי גונו לקב דחזקתא לרבר
 וקוב שערורי חרובס. ויהוה אין צריך ל
 בעיקר, ולא להחזר מנצורף לאיסר;
 וזהו דהתיר מנצורף חסותא?
 די לאו דהתיר מנצורף גונו מקדשיל ו
 צנאול גריס "ואכל כחמום שבוך",
 שיש לנדרש לערבדים, וחזמורא ושלמ
 עובר אתו לזר, תנפאק אין בפבר
 שדישים. כגון חזק ושוק אימורו, ו
 לא! בבירול לא אסר הכותב מקדש
 אסר שר כל הקדשים. ולקב לא פרי
 אחסר - היינו, דהאי אסר לא צרי
 בזמנו נמי בעינן מאה ואחד, דיכא
 דאין אקין לדרוק, ושלשתי מנמי
 מנמי - ממנו שפאל לחזקתא ודי
 חזקתא - וואו אין קחן טעם, ולא כמי
 ואחד, - על כרחך אייזי טעמינמי
 וואו אין קחן לחזולות במאה ודי
 ושלם נלמל תנתם טעם.

1 וְהָיָה דְאִכְּמָא כּוּתִּב בְּכִיד אִכְּלִית פִּרְס פִּרְי לִיה
 2 אִיטֵּם פִּרְס פִּרְי לִיה "טַעְמֹו וּלְאֵן מִשְׁחָ" וְהָיָה
 3 עַל בִּי אֲבִילֵת כִּיעֵק דְּאִירוּיִיה. אֲרֵיכָּא לֹא אֶלְלָא אֲרֵיכָּא
 4 הָרִבִּי עֵקִיבֵא, דִּילִין טַעַם כִּיעֵק מִגִּיעֵלִי גֵוִים,
 5 וְלִכְּתָא אֵלֶּא עֵשָׂה דִּתְעֵבִידוּ בֹאשׁ, מִדְּמִצִּין
 6 יִבְּקֹן הַגְּעֵלֶּה. וְרֵבִיעָא טַעַם הַשִּׁיב לֵיךְ דִּאֵית לִי
 7 לִמְמִיר דְּאִתְרֵידִנֵּה לְאִיסוּרִיה, דְּבִאֲמִירִין
 8 בִּדְחֻלֹּק עוֹבֵר פִּרְתֹּו (בְּכוֹרֹת טו.ב). דִּתְנֵן
 9 הַגּוֹז הַעֲבֹדֵר, פִּירֵשׁוּ: בְּפִסְלִי מִדְּמִקְדָּשִׁין —
 10 סוֹפֵת אֲתֵּר אֲרֵיכְבֵּרֵסֵי, וְאִין עַל גִּב דְּלֵא נִפְקֵל כִּי
 11 אִיטֵּם מִתְּרִיבֵּה לֵיךְ וְאִין אֵלֶּא הִינֵי טַעְמֵנָא:
 12 מִשּׁוֹם דְּאִתְרֵידִנֵּה לְאִיסוּרִיה דִּלֵּא תַעֲבֹד וְלֹא
 13 תַּגְּזֵר. מִדּוּל דֵּאֵי לִי כִּי: דִּתְנֵן מִשְׁמַע דְּרֵא
 14 דְּאִתְרֵידִנֵּה, דְּהִכִּי קֶאֱמֵר "תּוֹכֵן" — זִבְחִיה
 15 תִּרְחִינִי כִּי קִבְשֵׁינִי שׁוֹמֵמִו, וְאִין גִּיזֵּה. וְאִין
 16 קֶאֱמֵר בִּירְשֻׁלַּם דִּתְרַל פִּרְס שְׁנֵי אֲמֵר רִבִּי
 17 יִחוּץ: כִּי נוֹתֵן טַעַם — אִין לִקּוּץ עֲלֵיהֶם, חֻץ
 18 מִנְּתוּן טַעַם דְּנִוּיִשׁ שֵׁי לִמּוּ: דְּבִתְרֵי מִצְרֵף
 19 לְאִיסוּרֵי אִיירִי, דְּהִכִּי אֵיתֵא בְּהִידֵּא בִּרְס "וְאֵלֹו
 20 עוֹבִיר" (פִּסְחִים מ.ב). וּבִרְס "שְׁלֵשֵׁת מִינִין
 21 נִיזִיר (ל.ד.ה), אֲמֵר רִבִּי אֲבֹהוּ אֲמֵר רִבִּי יִחוּץ: כִּי
 22 אִיסוּרֵי שְׁבֻתֹהָן אִין הִתְרֵן מִצְרֵף לְאִיסוּר, חֻץ
 23 מֵאִיסוּרֵי נִזְוִי. וְקִרִּי לִיֵּה בִירְשֻׁלַּם "נִתּוּן טַעַם".
 24 וְאִם אֲתֵּמֹר: אֵלֶּא טַעַם כִּיעֵק דְּאִירוּיִיה, מֵאִי
 25 אֲמֵר בִּרְס "אֵלֹו עוֹבִיר" וּבִרְס "שְׁלֵשֵׁת מִינִין
 26 גְּבִי שְׁנֵי קוֹפֹת, אֲתֵּלֵּא חֻץ שְׁחֻלִּין, וְאֲתֵּלֵּא
 27 תְּרֹמֶה, וּלְפִנְתָּן שְׁנֵי סֹאכִין כו', וּפְרִין מִינֵיהּ:
 28 אִין אֲמִרֵת אֲמִרֵת כְּבִיד אִכְּלִית פִּרְס דְּאִירוּיִיה.
 29 וְאִין אֲמִרֵת "שְׁאֵנִי אֲמִיר" דִּתְרַל כִּי נִמִּי
 30 אֲמִירִין כּוּתִּב בְּכִיד אִכְּלִית פִּרְס לֹא דְּאִירוּיִיה.

כִּי־נָתַן טַעַם בְּעֵינַי דְּאוֹרֵייתָא וְיֵשׁ לִמּוֹר: דְּהָרָם
 (בְּמִיתָא כַּפְּא) דְּמוֹק לֵי חַי קִשֵׁי: דְּאוֹר שְׂרָב
 יִשְׁתֵּי חַי רִבִּי. אִתְּמַר וְאֵל בְּמִינֵי, קִי דְרָבָא
 יִדְּבָלִית פְּרָסוּ יוֹשֵׁי לִמּוֹר: דְּנִבְלָל מְקוּם פְּרִיחִי, דְּאִי
 לָגוּ לְהַחֲמִיר אֲבָּא בְּמִינֵי, וְלִית לָא לְמִימֵר "שְׁנֵאֵי
 יִשְׁתֵּי" טְרוּגֵי אֵלֹא עוֹבְרִין" (פְּסוּלֵי מַגֵּב) דְּפִרְקִי
 יִשְׁתֵּי, וְרִבִּי יִצְחָן מִקֵּץ לֵא דְּהָרָם (בְּמִיתָא כַּפְּא),
 יִתְּנֵי תִּבְדִּי אֲבָלִית פְּרָסוּ לֵא דְּאוֹרֵייתָא, וְקִשֵׁי לֵא
 רִבִּי, פְּסִיקָא דְּאוֹרֵייתָא הָאֵל וְיֵשׁ לִמּוֹר: דְּהָרָם מִצִּי
 מִכְּמָה רִכְחִי. **ג**לָּא רְחֻמָּנָא גְבִי חֲסִידָא רֵב — הָקֵשָׁה
 וְכָא טַעַם מִינֵי, וְכִיבָר "אֵלֹא עוֹבְרִין" (פְּסוּלֵי
 מַגֵּב) דְּלִיטְסִין חָבֵא — וְהַרְבֵּה אֲלָל לְהִיחֵר מִסְתָּרִים
 הַסְפֵּרִים, דְּאִיכָא לְמִימֵר נִדְקָא חֲדָרָהּ הַפְּשׁוּתָה.
 יֵשׁ יִתְנֵי גִּוְגָא אֲבָל בְּמָה דְּחִזְקִין, וְעוֹד יֵשׁ לִמּוֹר:
 חָרָם מִן טַעַם בְּעֵינַי אֵלֹא דִּאֲתָא. וְכָא עַל גֵּב
 פְּפִין, אֵלֹא כִּתְבִי רְחֻמָּנָא נִיד — הוּא אֲמִינָא חֲסִידָא
 וְעַד אִיכָא חֲסִידָא בְּשִׁלְמִים לְדִכֵּא בְּחִטָּא. כִּנָּן
 — שְׁנֵאֵן נִבְלָלִין אֲלָא עַד הִלְיָלָה, וְחִסְתָּא שֶׁל הוּם
 מִכְּמָה מְנַקְשָׁה" (חֻלִּין סוֹחַ) מְקוּם תָּרָךְ אֲסוּר,
 בְּמִיתָא חֲתֵךְ שְׁלָמָה. דְּהָא אֲשִׁכּוֹן תָּרָךְ אֲסוּר,
 הִרְדוּתֵי בְּשִׁלָּה חֲזוּה שְׁקוּא וְאִומְרִים צוּה הַחֲבוּב
 — מֵנִאי חֲזוּת דְּגִמְרַת" רֵב, כְּדִפְרִישֵׁי אֲמִינִי. **ג**
 לֵא בְּמָה לְדִלִּיתָה עֵבֶרֶת — הוּא עֵשָׂא מֵנִאי וְחִידָא
 יִתְסִיֹּר — הִזִּי עֲרִיךְ מֵנִאי וְאֲחֵד. וְכָא לְפִירְשֵׁה
 יִתְנֵי לֵאסִיֹּר עֵבֶרֶתוֹ וְיֵשׁ לִמּוֹר: נִדְקָא קִמָּן בְּמִינֵי,
 בְּשִׁישִׁים כְּשָׂא אִיסְרִין, אֲפִילוּ אִיתִיָּה לֵאסִיֹּרָא
 וְקִדְשֵׁהּ — מֵנִאי לִבְרִית **ח**וֹלִין. **ח**וֹלִין — אֵלֹא בְּשִׁישִׁים —
 כְּקִנְטֵרֵס לְעִיל, אֲבָל כִּסְתָּמָא בְּעִינֵי מֵנִאי וְאֲחֵד
 קִין יֵשׁ לִמּוֹר: דְּמִשְׁמַעֲנָה יִתְרִיָּה וְיִיק, בְּדִסְפָּא הִזִּי
 דְּאִירִשָׁא, קָאִי אֲלָא לְחִבֵּי דִּיר חָנָא: לֵאשְׁמֹעִינֵי

ל

חולין. פרק שביעי – גיד הנשה דף צט עמוד ב – מתוך מהדורת "אבן ישראל – (רשינוזליץ)"

רש"י

תוספות

לא במאה – פירש בקונטרס: והכי קאמר, אין בהן להעלות במאה ואחד של היתר, אלא מאה של היתר לבד האיסור – מותר. ופריך: והא מדרשא מין במינו, שאתה חולק בו כל שעה להחמיר, אפילו הכי בטיל במאה, כי ליכא נותן טעם, דקתני: אין בהן להעלות, בין אין בו כדי להחמיר – אסור. וסלקא דעתך: מאה ואחד, בהדי איסור קאמר, אלמא, במאה בטיל, מכלל דסיפא – בששים. ודילוק ויחייב: דהא אינן צריך מאה ואחד בשאין נותן טעם, וזה צריך. וזה הפירוש שדוק מאד: דמאי מילתא דעתך דרמדרס התלמוד דחזק לשון המשקה משונה סיפא מירשא. דעין שפירש "מאה ואחד" דסיפא דיינו מאה ואחד של היתר, למה לא יהיה "מאה ואחד" דרישא דמין במינו, מאה ואחד של היתר, כמו שמתרץ לכן דעתך, וזה לא לטעות בכו ועוד: דפריך "במאה ואחד אמאי לא בטיל", מי דחק להצריך מאה ואחד של היתר? ונראה: ומשום האי פירבא דחקו בקונטרס לפירש במאה ואחד של היתר, כדן מדפריך: עליו דין ומדקטת במאה ואחד של היתר, אמאי לא בטיל? ונראה לפרש: "לא במאה" – כלומר, מאה עם האיסור. ומדקטת סלקא דעתך דמאה בלא איסור קאמר, לכך מדפריך: במאה ואחד. וריאן להעלות במאה ואחד, אסור – היינו, במאה של היתר וחד של איסור. כמו בכל דוכתן, ד"דרינן עולה במאה ואחד" – היינו, עם האיסור. כדרישני: ממנו – שנפל תבוכו הדי הוא מקדשו. "הי סיפא בששים" – דאי במאה ואחד, מאי חזמרא במין במינו ממין בשאינו מינו, ודרינן במאה ואחד של היתר בטיל, בפתוח – לא טלילי ומשני: דרישא בעל ה"מאה" – עם האיסור, וסיפא "מאה" – עם האיסור. וריאן בו להעלות במאה ואחד" דרישא וסיפא – הדי פירושא הוא ואחד עם האיסור. והא דפריך: "וכי יש בו להחמיר במאה ואחד, אמאי לא בטיל?" – מילתא באפי נפשה היא, ואי אמאי משני קאי. ומשום דחזקין אין בו תנית טעם גמור כשאר תנית טעם. פריך ליה אמאי לא בטיל במאה ואחד, דלא הוי אלא כמו העמדה דחלב עלמא. דתנן בפרק "כל הבשר" (חולין קטז,א): העמידה חלב הקדש, אם יש בה בנותן טעם – אסור. משמע, הא ליכא טעם – שרי, אף על פי שהעמיד החלב. משום העמדה לא חשיבא טעמא. והוא אינו צריך? ומשני: שאור שאני, דחזמונא קשה. והאמר רבי יהודה מין במינו לא בטיל – הקשה רביהון? ולשני: "הא וריהא, הא דריבא, שמויה דגמולא", כדמשני בפרק "התרבות" (בבא מציעא טז,א) ר' למה: דהבא אית ליה שניא אחריני. ואם תאמר: והלא סתם ציר יש בו מים, כדאמרין ב"הלוקח בהמה" (בבורות כב,א). הלוקח ציר מעם הארץ, משיקו במים והוא טהור. ואם כן, אמרת: סלק את מינו כמי שאני, ושאין מינו רבה עליו ומבטל? ויש לומר: דהבא מירי ביצר שאין בו מים. דקתני רישא: דג טמא ששבשו עד גט טהור – כל גרב שהוא מחזיק תאנים, אם יש בו משקל עשרה זוזים ביהודה, שדוא חמש זוזים בגליל, דא טמא. ציר אסור. פירוש: דג טמא ציר אסור, ובגרב עצמו של דגים אין נותן מים, פן יתקלקל הדג ואין ימי ש' לומר: דמאמר "שעורו קרוב למאנים", אלמא לא המאנים מכלים דרישא. דלא כליל ליה אלא חמש זוזים דחזקיה. ואם כן לא הוי קרוב למאנים. **שאני** ידועה בעלמא הוא – פירוש: לא אסור אלא מדרבנן. ומיהו ציר שריצים – אסור דאורייתא. דתניא ב"העור והרטוב" (חולין קכ,א): "הטמאים" – לאסור צירן ורטובן וקופה שלהן. ודרשא גמורה היא. דהא קאמר תת: וריכי, דאי כתב שריצים כר', ובפרק קטן דבבורות (ו,ב) דפריך: דכתיב דבתב דחזמא "גמל", ולרבי שמעון "את הגמל", הא לא הוי אלא אמהא אמיתא: חלק בהמה ממה שרי. והנני: "הטמאים" – לאסור צירן ורטובן. ואם כן, אסור צירן ורטובן וקופה שלהן, אסור צירן ורטובן וקופה שלהן, אסור צירן ורטובן וקופה שלהן. דהא דפריך פרק "כל הבשר" (חולין קכ,ב) לרב דאשר בשחיתתו דאימילן עם בשר טהור מ"הטמאים" לאסור צירן, ופריך ליה דגב טהור משלחו עד גט טמא. מותר – פריך שפיר דגב אבשר, דהא לכל הפחות צירי אסור מדרבנן. אלא שמע מינה: דהא דשרי הבא בשמלחו זה עם זה – משום דלא בלע הוא. וקעת תימה: כיון דצריך קרא בשרץ, ובבהמה טמא נמי דריש ליה תורת כהנים מדתביב "טמאים הם לכם", דגים וליכא קרא. לא אסור מדאורייתא – היכי מיתיר רבא ההם ראיא מ"הטמאים" לאסור ציר של טרפה?

בראשית לפחות – פירש בקונטרס: ידך של לפת. ואין שמעון כן בסנהדרין בפרק "כזן גדול" (יט,ב) דקאמר: שנעשה בשרו בראשית לפתו, משמע שזו השרשין שבקרקע. וכן בשבת

לא, במאה. – והא מדרשא במאה, הוי סיפא בששים. דקתני רישא: להחמיר – מין ומינו, ביצר, שאור של חמין שנפל לעיסת חמין, ויש בו כדי לחמין, בין יש בו כדי להעלות במאה ואחד, בין אין בו כדי להעלות במאה ואחד. – אסור. אין בו להעלות במאה ואחד, בין יש בו כדי לחמין – אסור, רישא וסיפא במאה? – לא, רישא – במאה וחד, וסיפא – במאה. – וכי יש בו כדי לחמין, במאה וחד אמאי לא בטיל? אישתמי. אמר ליה: דלמא שאני שאור דחומצו קשה? – אמר ליה: אדפרתן מילתא דאמר רבי יוסי בריבי חנינא: לא כל השעורין שוין, שפירי ציר שעורו קרוב למאנים. דתנן, דג טמא – צירו אסור. רבי יהודה אומר: רביעית בקטנים. והאמר רבי יהודה מין במינו לא בטיל – שאני ציר, דיועה בעלמא הוא. "ביצר משערין", אמר רב הונא: כבשר בראשי לפתות. מתניתין דלא בהאי תנא, דתניא, רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר: אין בגדין בנותן טעם. והוא דאיתא לקמיה דרבי חנינא, תהו ותיב רבי יהודה בר ובינא אבבא, כי נפק אמר ליה: מאי אמר לך? אמר ליה: שריא ניהליה. אמר ליה: תדר עלייה לקמיה! אמר: מאן היא דקא מצער לך? ול אימא ליה למאן דתיב אבבא: אין בגדין בנותן טעם. פי אתו לקמיה דרבי אמי, משדר להו לקמיה דרבי יצחק בן חלבו, דמכורי בה להיתירא משום דרבי יהושע בן לוי, וליה לא סבירא ליה. והלכתא: אין בגדין בנותן טעם. "גיד הנשה שנחבשל" – וליבטול בראשית בירה

תבטול ובין נמלח ובין נצלח – משליכו, ומותר. ודוקא בו, אבל שמוני יש בו בנותן טעם, ואם לא נטל שמוני – אסור. וליבטול בריבא – כי אין מבייר?

הניחא

אמרת: דהא אית ליה שניא אחריני. ואם תאמר: והלא סתם ציר יש בו מים, כדאמרין ב"הלוקח בהמה" (בבורות כב,א). הלוקח ציר מעם הארץ, משיקו במים והוא טהור. ואם כן, אמרת: סלק את מינו כמי שאני, ושאין מינו רבה עליו ומבטל? ויש לומר: דהבא מירי ביצר שאין בו מים. דקתני רישא: דג טמא ששבשו עד גט טהור – כל גרב שהוא מחזיק תאנים, אם יש בו משקל עשרה זוזים ביהודה, שדוא חמש זוזים בגליל, דא טמא. ציר אסור. פירוש: דג טמא ציר אסור, ובגרב עצמו של דגים אין נותן מים, פן יתקלקל הדג ואין ימי ש' לומר: דמאמר "שעורו קרוב למאנים", אלמא לא המאנים מכלים דרישא. דלא כליל ליה אלא חמש זוזים דחזקיה. ואם כן לא הוי קרוב למאנים. **שאני** ידועה בעלמא הוא – פירוש: לא אסור אלא מדרבנן. ומיהו ציר שריצים – אסור דאורייתא. דתניא ב"העור והרטוב" (חולין קכ,א): "הטמאים" – לאסור צירן ורטובן וקופה שלהן. ודרשא גמורה היא. דהא קאמר תת: וריכי, דאי כתב שריצים כר', ובפרק קטן דבבורות (ו,ב) דפריך: דכתיב דבתב דחזמא "גמל", ולרבי שמעון "את הגמל", הא לא הוי אלא אמהא אמיתא: חלק בהמה ממה שרי. והנני: "הטמאים" – לאסור צירן ורטובן. ואם כן, אסור צירן ורטובן וקופה שלהן, אסור צירן ורטובן וקופה שלהן, אסור צירן ורטובן וקופה שלהן. דהא דפריך פרק "כל הבשר" (חולין קכ,ב) לרב דאשר בשחיתתו דאימילן עם בשר טהור מ"הטמאים" לאסור צירן, ופריך ליה דגב טהור משלחו עד גט טמא. מותר – פריך שפיר דגב אבשר, דהא לכל הפחות צירי אסור מדרבנן. אלא שמע מינה: דהא דשרי הבא בשמלחו זה עם זה – משום דלא בלע הוא. וקעת תימה: כיון דצריך קרא בשרץ, ובבהמה טמא נמי דריש ליה תורת כהנים מדתביב "טמאים הם לכם", דגים וליכא קרא. לא אסור מדאורייתא – היכי מיתיר רבא ההם ראיא מ"הטמאים" לאסור ציר של טרפה?

בראשית לפחות – פירש בקונטרס: ידך של לפת. ואין שמעון כן בסנהדרין בפרק "כזן גדול" (יט,ב) דקאמר: שנעשה בשרו בראשית לפתו, משמע שזו השרשין שבקרקע. וכן בשבת

והלכתא אין בגדין בנותן טעם – למאי דקיימא לך אין בגדין בנותן טעם, גיד הנשה אסור בהנאה. והכי מפרש פרק "כל שעה" (פסחים כב,א). דפריך לרבי אבהו דאמר: כל מקום שנאמר "ואכלו" – משמע מין איסור חמור. גיד כן מושקע כשהותר בלעו הוא וגידיה הותרה. ומסיק דלמאן אין בגדין בנותן טעם, הכי נמי דאסור. ואין להחמיר על מה שמתבאר בקורב בשר לגוי, אף על פי שמתבאר בו גיד – ואין נותן מעות אלא בעד בשר בו טעם. ולא דמי. ומיהו ידך שלמה אסור לשלוח לגוי, לפי שמתבאר בו טפי כשהוא שלם. ומתניתין (חולין צג,ב) ד"שולח אדם ידך לגוי כר' – מוקי לה והם דלא כרבי שמעון דאמר: אין בגדין בנותן טעם, וידך הנשה אסור בהנאה.

והלכתא אין בגדין בנותן טעם – אלא שמוני יש בו נותן טעם, ואי לא נטל שמוני – אסור. ולעיל (נזיר דבורה המחזיל "שאני") פירשתי בשם דרב רבי מאיר דלא החמיר בשומן וזר מבגדי, גבי "שאני חלב דמפסעה".

בריה

בריה

בריה

בריה

בריה

בריה

חולין. פרק שביעי – גיד הנשה דף ק עמוד א – מתוך מהדורת "אבן ישראל" (שטיינזולץ) קעצן רש"י תוספות

הניחא למאן דאמר – במסכת ביצה (ג.ב.), כל שדרכו לימנות שנינו – במסכת
ערלה (פרק ג משנה ו') בגי חבילי תילתן דלא בטלי. אלא נמי עפעמים שגמנינו –
דאדם עשוי למנות חתיכותיו למנן אורחים שדימן. אלא למאן דאמר את שדרכו
– מיוחד למנן. הוא דלא בטל, כגון תבלין. אבל דבר העשוי ליתן באומד, אף
על פי שנתנה לפעמים – בטל, אמאי לא?
בטלה? הניחא של נבלה – ומכירה? אינה
אוסרת – בפליטתה, עד שיהא בה כדי ליתן
טעם ברוטם ובקיפה וחתיכות. אויך רב
אמר עליה – העמיד מותרגמן לפני
לדרוש ולהשמיע לרבים. שלא ילמדו מרבה
בר בר חנה. כיון שנתנה טעם בחתיכה –
אחת שהיתה בצדה תמיד. ואם שנתבטלה
החלה עמה קודם שיתן שאר החתיכות
בקדרה, ולא היה בו ששים באיסור, ותנה
הנבלה טעם בה. ואחר כך נתן שאר
החתיכות בקדרה. חתיכה – זו שקבלה
טעם הנבלה, נעשת נבלה כעצמה. ואוסרת
כל החתיכות כולן מפני שהן טינה – וקא
סלקא דעתך: מפני שהן מינה – לא בטלי,
ואפילו יש בהן כדי ביטול שתיהן. רב?
דאמר "פפני שהן מינה", כמאן אמרה רב?
אפילו לא נתנה טעם – בחתיכה שבצדה
– לא בטלה נמי, דהא נבלה גופה מניניה
היא, לא בטלה. בשקדים וסלקי – לאיסור,
וסלק קודם שיתן האחרות בקדרה.
הלכך, נתנה טעם בראשונה – הרי זו חזרת
ואיסרת, ואי לאו – במאי מתסרת?
ואשמעינן דחתיכה עצמה נעשת נבלה
לאסור בחרותיה בפליטתה.

אפילו

בַּרְהִי שֶׁאֵין "יֵכֶן חֲתִיכָה שֶׁל נִבְלָה" [וכו.]. וְתִבְטֵיל
בְּרוּבָא! הֵנִיחָא לְמָאן דְּאָמַר: כֹּל שֶׁדְּרָכּוּ לִימְנוּת שְׁנִינָו,
אֵלָא לְמָאן דְּאָמַר: אֵת שֶׁדְּרָכּוּ לִימְנוּת שְׁנִינָו, מָאִי
אֵיכָא לְמִימְרָ? – שֶׁאֵין חֲתִיכָה – הוּאֵיל וְרֵאִיָּה
לְהִתְפַּבֵּר בַּה לִּפְנֵי הָאוֹרְחִים. וְצִירְכָא, דְּאִי אֲשַׁמְעִין
גִּיד – מִשּׁוּם דְּבִרְיָהּ הִיא, אֲבָל חֲתִיכָה – אֵימָא לָא,
וְאִי אֲשַׁמְעִין חֲתִיכָה – הוּאֵיל וְרֵאִיָּה לְהִתְפַּבֵּר
בַּה לִּפְנֵי הָאוֹרְחִים, אֲבָל גִּיד – אֵימָא לָא, צִירְכָא.
דְּרֵשׁ רַבָּה בַּר בַּר חֲנָה: חֲתִיכָה שֶׁל נִבְלָה וְשֶׁל
דָּג טָמֵא – אֵינָה אוֹסֶרֶת, עַד שֶׁתִּתֵּן טַעַם בְּרוּבָא
וּבְקִיפָה וּבְחֲתִיכוֹת. אוֹיךְ רַב אֱמוּרָא עָלֶיהָ וְדָרֵשׁ:
כִּיּוֹן שֶׁתִּתֵּן טַעַם בַּחֲתִיכָה – חֲתִיכָה עֲצָמָה נִעֲשֶׂית
נִבְלָה, וְאוֹסֶרֶת כָּל הַחֲתִיכוֹת כּוּלָן, מִפְּנֵי שֶׁהֵן מִיָּנָה.
אִמַּר לִיהַ רַב סַפְרָא לֵאבִי: מִדְּבַר, רַב קִמָּאן
אֲמַרְה לְשַׁמְעָתִיה – כִּרְבִּי יְהוֹדָה, דְּאָמַר: מִן
כְּמִינוֹ – לֹא כְּטִיֵּל, מָאִי אֵיזְרָא כִּי נִתֵּן טַעַם?
אֲפִילוֹ כִּי לֹא נִתֵּן טַעַם יִמּוֹ! – אֲמַר לִיהַ:
הֵכָא בְּמָאִי עֲקָרִין – בְּשֶׁשְׂדֵם וְסִלְקוֹ. רַבָּא אָמַר:

אפילו

בַּרְהִי – שאני – ואפילו באלף לא בטלי, וכן חתיכה החתכבד לא בטלה, דאמר
הבא. וזכבא דפירש חד מניניהו – נמי אסור, גוריה שמא יקח מן חזקתו, כיון
שאין האיסור ניכר, כדפרישית לעיל (צ.ה.), ודבר שאינו לא בריה ולא חתיכה הראויה
לחתכבד – בטל ברוב, ואפילו איסור מדרבנן ליכא, כדשמעיה זכא. ומדור שמא לחד
גברא היה אסור. – שאני חתיכה חתכבד לא ראויה
לחתכבד – ואם חתכבד הוא, כדאמר רבא כן אמאי אמר בפרק
"הערל" (יבמות פ.א.), דחתיכה של חטאת
טמאה במזבח של חטאות טהורות – תעלה וכי
חטאה: אמר חתיכה נבלה דראויה לחתכבד
לפני אורחין גוים, אבל של חטאת טמאה אסור
בתנאה – דהא חתיכה בשר בחלב חנן בפרק
בטרא דמסכת עבודה זרה (עד.), דלא בטלה,
אף על בג דאסור בתנאה לכתובים. ולא חשיבא.
לומר: דכל דבר הראוי לחתכבד – אם היה
מתבטל – חשיב, ולא בטלי. אבל ב"הערל"
(יבמות פ.א.), אפילו תתבטל בחטאות טהורות
– ותהם אינה אלא לכתובים. ולא חשיבא.
דכתבים אין מחזיקין טובה זה לזה, שכולן שוין,
ד"לכל בני אהרן תהיה איש באהו"ז כתיב
(ויקרא ז). אבל של חטאת בשל חולין, קאמר
התם דבר תנא ליה, ואם חתכבד – למשמע הבא
דחתיכה נבלה לא בטלה, ובפרק בטרא דמסכת
עבודה זרה (עד.), משמע ויבטלה. ודפריך: האי
תנא מאי קא חשיב, אי דבר שבמניין קא חשיב
ליתני נמי בחתיכה נבלה, ואי דבר שאינו תנא קא
חשיב – ליתני נמי חמץ בפסחו ומשני: דתרי
אית ליה, דבר שבמניין ואיסורי הנאה. ומפיש
נמי התם ד"הרי אלו אסורין" – למעט דבר
שבמניין, ולא איסורי הנאה. אי נמי: איסורי
הנאה, ולא דבר שבמניין ויש לומר: דהתם לא

קאמר אלא דלא איירי בזה תנא דמתניחין דהתם, ולא משום דסבר דבטלי. והא דקאמר "למעט" – היינו למעט, דלא חשיב לזה. ומכריז גוה שי ריש פרק קמא דבבא קמא (ה.ב.)
דמנינא דמתניחין למעט דבי דייא, ודריב חתא למעט דרבי אשעיאי. ולא משום דפליגי. אמאי כהן? דכ"י פריך: דהתם "וליתני נמי בחתיכה נבלה", אמאי לא משני: דלא תני, ה
משום דכבר תנא ליה חתא במתניחין. דמנינא חתא דא דפריך: דהתם "וליתני נמי אגורי פריך ומוכריז באין", ומשני: דא אתם הניא חתא לערלה וכו' ושי לומר: דהר פריך: דהתם:
"וליתני נמי חתיכה נבלה", ואי משום דכבר תנא ליה חתא – אם כן, לא ליתני חתיכה בשר בחלב. כיון דכבר אשמועינן הבא דחתיכה איסור לא בטלה משום דהוי דבר שבמניין
ומשני: דהוואת חתא תרתי אית ליה. ולפירושו דהר פריך לפרש דשם שנתן אלא איסור הנאה – וכלך לא אתי אלא חתיכה בשר בחלב, מפני תנא דהבא. **החתיכה**
עצמה נעשת נבלה – פירש בקונטרס: שנתבטלה חתיכה עצמ קודם שנתן שאר חתיכות בקדרה, ולא היה בו ששים באיסור, ותנה נבלה טעם בה. ואחר כך נתן שאר החתיכות
בקדרה חתיכה זו שקבלה טעם הנבלה – חתיכה עצמה נעשת נבלה. ואוסרת כל החתיכות כולן, מפני שהן מינה. וקשה לפירושו: דאם כן, גם הרוטב שהיה באותה שעה נאסר מתחלה
על ידי טעם הנבלה, ובסמך משמע דמבטלינן לחתיכות על ידי רוטב, דהיי שנינו מינו. והלא רוטב עצמו נאסר מתחלה ונעשת נבלה, ואוסר כל הרוטב שאריו כן, מפני שהוא מינו.
ויצטרך שיהא ששים בחתיכות שנתן אחרי כן לבטל הרוטב בעיקר אלא יש לומר דמיירי כגון שיש חתיכה של היתר כולל חוץ לרוטב, וחתיכה נבלה מונחת עליה חוץ לרוטב.
ונעשת חתיכה היתר אלא, לפי שכלות טעם נבלה, דאין בהן ששים לבטל הטעם. ואחר כן כשנעמד הקדרה – אוסרת כל החתיכות, מפני שהן מינה. **בשקדים** – וסלק – וסלק
האיסור. ואם תאמר: למה לי שחתיכה של היתר קבלה טעם מן הנבלה, אפילו לא נתנה טעם נמי, דהא במינה אוסרת בכל דהו ואומר רבינו תם: דנהי דהיא גופה מיתסרא בכל שהוא,
מכל מקום לא אמרינן שתעשה נבלה לאסור כל האחרות, כיון שהיא עצמה לא נאסרה אלא על ידי כל שהוא. ורבינו אפרים היה אומר מתוך כך: דאפילו כל נתנה בה טעם – אין
הזרת נעשה נבלה, שיצטרך ששים כגון כל החתיכה, אבל כגון האחרות. הבלות. חתא לרב דאמר הבא דמין במינו לא בטלי, כשחתיכה היתר קבלה טעם מן הנבלה – חשיב
האיסור כאילו הוא ענין, ואוסרת כל החתיכות במשהו. אבל כי לא נתנה הנבלה טעם בה – לא היתה אוסרת החתיכות מפני שהן מינה, שהיא אף צריך לבטל אלא האיסור לכל
וכיון שלא נתנה טעם בחתיכה – הוי האיסור כמאן דליתיה, דלא הוי כאילו הוא בעין, ולא אסר אלא חתיכה ראשונה. שאין החיתר נעשה איסור, ולא אסר שאר חתיכות. ודוקא
גבי שפת זבל אפילו לקבץ בפרק "כל הבשר" (ק.הא.) החתיכה עצמה נעשת נבלה, וצריך ששים כגון כל החתיכה ולא מיט בביטול טיפה לחד – משום דהו דוד באפייה פשיה
שרי, וכל אינהו ביה דהוי דהיה. אסור. חתא הבשר עצמו נעשה איסור ולוקא, אם אבל חצי וית מבשר חצי וית מחלכו. ולכך צריך ברובט ששים. לבטל כל החתיכה שנפלה עליה טיפת
חלב, אבל חתיכה היתר שכלעת טעם הנבלה ואסרה. וזוהו ותנה טעם ברובט – אם אין צריך אלא ששים לבטל חתיכה, וכל חתיכה שנפלה בחתיכה, או אין צריך לבטל חתיכה
וקשה לפירושו: לרבא דמשני "אפילו תימא לא קדם וסלק", מאי מהני ליה חתיכה של היתר שנאסרה מתחלה ונעשת נבלה, והלא לעולם אין צריך ששים ברוטם אלא כדי לבטל
חתיכה של נבלה לבדה, ולא בעינן ששים לבטל שוה חתיכות של נבלה ושוה היתר שנאסרה על ידה ויש לומר: כגון שנחמשה הנבלה הריבה מכמו שהיתה קודם שנבלע טעמו
בחתיכה של היתר. והשתא למה טעם נבלה – היתר – צריך ששים כגון כל מה שנאסרה מתחלה, או שיעור ברובט לבטלה. אבל לא נתנה בה טעם – אין צריך ששים, אמאי
כגון מה שנשרא היתר – שיעור ברובט נבלה. דהא רצאח לפלוגי ארדיה בר רנה. לא היה צריך דבר לומר אלא "חתיכה של נבלה אוסרת כל החתיכות, מפני שהן מינה",
אלא אגב אורחיה אשמועינן דדוקא נתנה בה טעם – נבלה, אבל לא נתנה בה טעם נבלה – לא. ורבינו אפרים עליו השלום היה מביא ראיא מהא דאמר לעיל (צ.ה.א.) הווא כותיא
הריבא דפלי דליקולא דבשרא. ו"דיקולא" הוא סל מלא חתיכות של בשר רותת. ולא אמר שתעשה נבלה אותה חתיכה שנפל עליה כות חלב ותאסור שאר חתיכות שאין בהן ששים
כגון כולה, לפי שבאותה חתיכה עצמה לא היה בה כדי לבטל הכותיא, אלא משערין הכותיא בכל הבשר שבסל. ואין משך ראיא כלל, ו"דיקולא" היינו קלחח, וכדפריש הקונטרס
וכדפרישו לעיל. ואפילו אם נאמר ד"דיקולא" הוא סל, כדמשמע דהא וכלל דוכתא – אין ראיא משך. דומה נפשו: אם אין חלב מפעפע מחתיכה לחתיכה, במז פשישונו לעיל –
אם כן, אין אסור אלא החתיכה שנפלה עליה החלב, והשאר מותרת. ואם הוא מפעפע מחתיכה לחתיכה – אם כן, בדין הוא שכל החתיכות מסייעות לבטל. ולא אמרינן שתעשה
נבלה חתא חתא שנפלה עליה חלב. מאור שפופו להחפיש את החתיכות. מיד דהוא אסיפת חלב שנפלה על חתיכה בעת, דאם אין חתן טעם – חומר, אף על פי שדרוס
שתחפיש הטפה נתן טעם במקום נפילתו. ולא אמרינן שיעשה אותה הבשר נבלה, כיון דהוא הטיפה להחפיש בכל החתיכה. מידו למה מה פשרותיה לעיל שהר רבי אלעזר
ממין". דבתיב חתיכה אין שייך לומר שתעשה נבלה – אין ראיא משך. ואין ראיא לרבינו אפרים מהא דאמר (תרומות פרק ו' משנה ו') אין המזומנא מדימע, אלא לפי השבון, ולא
אמרינן שיעשה הכל תרומה – דיש לחלק בין דבר יבש לדבר הנאסר על ידי בליעה. ולפירושו נראה דאמר גבי יין נסך בסוף מסכת עבודה זרה (ע.ב.). יין נסך שנפל לבור,
דאיכא

דאיכא למאן דאמר: אפילו נפל שם קיתון של מים לבסוף, רואין דהיתר באילו אינו, ושאר מים רבים עליו ומבטלין אותו, ולא אמר שייך עצמו של דהיתר נעשה איסור, ליחשב כאילו הוא יין נסך, ורצתן מן הדמים כדי לבטל כל היין, ומיהו יש לומר: הדהם מיידי כגון שאלה שאין נסך בדי ליתן טעם בלש דהיתר שבובר, ולא נאסר אלא על ידי כל שהוא. וכיון דלא דחי

עליו ומבטלין אותו, ולא אמר שייך עצמו של דהיתר נעשה איסור, ליחשב כאילו הוא יין נסך, ורצתן מן הדמים כדי לבטל כל היין, ומיהו יש לומר: הדהם מיידי כגון שאלה שאין נסך בדי ליתן טעם בלש דהיתר שבובר, ולא נאסר אלא על ידי כל שהוא. וכיון דלא דחי עמו, לא אמרין חתיכה בעצמה נעשת כדפרשיה דלעיל. אף על גב דלא דמי, דלעיל לא אמרין אלא לענין בלש תאסור האחרות, אבל היא עצמה נאסרה במשהו, וכיון שנתחדש – אסורה לעולם, לא אמר דאמר (חולין קהא.) אפשר לטחוטש – אסור. ומכל מקום יש לומר: הדהוא דשרי בעבודה זרה, אפילו נפלו הדמים לבסוף, איסור: אפשר לטחוטש – מותר. והוא מותר בכמו כן וחתיה בעצמה. ומקאמר הנה: נפל חמרא דהיתרא בגו מיא דאיסורא – בעותן טעם, וכי ליכא נותן טעם – שרי, אין ראיא לפירושו. דאמר, תנחומא דארייך כגון שנפל כל הדיהר בבת אחת, לשבטל לא בעית האיסור. אבל אם לא נפל בבת אחת – ראשון ראשון נעשה איסור, ועושה יין נסך לאסור הבא אחריו, כדפרשיה בפרק "ביסורא דהם" (חולין פוה.) חז"ל פירשו דהיתר אסור ודאי נידא הם מה שעה הכותב להגעיל כלי מדין, דהשאת יורה גדולה שאי אפשר להגעיל בתוך כלי אחר היכי ששורתיא: הא אפי' במים ששים לבטל האיסורא ואי שחזור ומגעילה בשניה – והלא הדמים דראשונים נעשו נבלה, וחזרין ואוסרין ואי לא משערין אלא באיסור עצמו, הרי לא אסור: דהיתר אסור בת יומא מנגעלי אותה, ודא לא אסרה תורה אלא קדרה בת יומא. ואין ראיא מגדרה מנא, דאיכא לממר דלא אמרה תורה להגעיל אלא כלים קטנים בתוך כלי גדול, שיהיה במים ששים כדי לבטל האיסור. ודאמר רבינו דהיה דהיה לרבינו יצחק להחמיר בדבר, כיון דאין ראיא בהורה. הוי מין ומינו דרבא אחי כו' – אמר רבינו שמואל בן מאיר: דכמו שצריך שיהיה ברובט כדי לבטל חתיכה דאיסור, כך צריך מין שיהיה ששים בחתיכה של דהיתר לבטל מן הדומט כשיעור שתי החתיכות. ודמיון בשבטל הדומט בחתיכה האיסור, נעשה נבלה, וכשנפלט אחריו כן ממנה – אסור שכל הדומט מפני שהוא מין. דהיה דאמר אמרין בפרק "כל הבשר" (חולין קהא.) גבי "כודת בשר שנפל לתוך ויהי של חלב", אמר רבי בשר – אסור, חלב – מותר. ואי אמרתי: אפשר לטחוטש אסור, אמאי כלל מותרת חלב נבלה אסורא פירושו: דחלב שובלע בבשר – נעשה נבלה, וכשנפלט אחר כך – אסור כל החלב, מפני שהוא מין. **סלק** את מינו כמי שאינו כמי שאינו מינו רבה עליו ומבטלו – דהקשה רבינו אפרים:

דאמר בפרק "הלוקח בהמה" (בכורות כבא.) הלוקח ציר של עם הארץ, משיקו במים, וטוהרי. ואי רובא מים – טור חלד בהשקה, ואי רובא ציר – לאו בר קבול' טומאה הוא, ומג' מיעוטא דמים, טור ברבא. וקאמר: לא שנו אלא טבל כל פה, לא לקדרה – דהוא מין את מינו וטוהר. ודאמרין אפי' ניערבי אסור לא קאמר: לא מיתו כמי שאינו, ושאינו מינו, דהיינו הציר, רבה על מים טמאים ומבטלין לעולם, הציר שהוא רוב, מבטל אותם מים וטומאיהם ויש להלביד דמי. דהבא אין מינו נאסר אלא מבטל האיסור שנערב בו, ואי אפשר להלביד, ובכל מקום שישנו, הדיהר הוא, ולפיכך שייך לומר ש"סלק". אבל התם, דמינו עצמו טמא מחמת מגע מים טמאים, אין שייך לומר "סלק".

ובי תימא אין בגידין בנותן טעם – לפי זה הדיה יכול להקשות ומתניתין: דמאי קאמר רבי יודיה "הואלא מבני עקב נאסר, ועדיין בנותן טמאה מותרת לחי", דמשמע דמטעם

זיז ויש חולא איסור דין איסור טומאה, חזק משירש בסמוך במנאקא, ודמאי דיקא מין רקתי בו? וכן היה יכול להקשות למאי דבעי מעיקרא למימר דטעמא דרבי יודיה משום דאיסור חל על איסור בכל מקום. ונראה לרוב רבינו שמואל דיש ליישב: דסלקא דעתך דרבי יודיה דטעמא דתנא קמא כרבי שמעון דבסמוך, משום "מי שגדו אסור ובשרו מותר, יצא" כו' ולהביא פריך רבי יודיה: הוואל אף לבני עקב נאסר, ועדיין בהמה טמאה בשירה מותרת. **אכ"כ** בטמאה נזה – היה יכול להקשות דאמרין בפרק "בהמה המקשה" (מנחות עא, ה) הפילה נפל – חלב כחלב חלב, דהוישק אף גרמי לה, אלא עריפא מניה פריך. דאיכא למאן דאמר התם דאסור, דארייר גרים, ובתנא טמאה כארייר נאסר, כיון דלא שייך בה "כל בהמה תאכלה", ועוד יש לומר דילמא חלב חלב, דרומנא אמר "כל חלב שור או כשב או עד", ואין זה קרי שור וכשב עד, אבל גיד אסר דהבית כל מקום שיש בו דבקה.

אפילו תימא – לא קדם וסלקו, הוי מין ומינו **ודבר אחר**, וכל מין ומינו **ודבר אחר** – סלק את מינו כמי שאינו, ושאינו מינו – רבה עליו ומבטלו. **משנה** נזהה בפירושה ואינו נזהה בפומא. רבי יהודה אומר: אף בפומא. אמר רבי יהודה: והלא מבני עקב נאסר גיד הנשה, ועדיין בהמה טמאה מותרת לחי? אמר לו: כסני נאמר, אלא שנכתב במקומו, **גמרא** וקשר רבי יהודה איסור חל על איסור? והתניא, רבי יהודה אומר: יכול תהא נבלת עוף טמא מטמא בגדים בבית המלעיה? תלמוד לומר "נבלה ומפרה לא יאכל בהלכותה" – מי שאיסורו משום "כל תאכל נבלה", יצא זה שאין איסורו משום "כל תאכל נבלה", אלא משום "כל תאכל טמאה". ובי תימא, קסבר: אין בגידין בנותן טעם, ובפומא נמי, איסור גיד – איכא, איסור טומאה – ליכא, וקשר רבי יהודה אין בגידין בנותן טעם? והתניא: האוכל גיד הנשה של בהמה טמאה – רבי יהודה מחייב ששים, ורבי שמעון פוטר! – לעולם קסבר: יש בגידין בנותן טעם, וקסבר: נזהה בשליל, דאיסור גיד ואיסור טומאה – פהדי דרדי קאחי. – ומי מצית אפרת נזהה בשליל, והתני: נזהה בשליל. רבי יהודה אומר: אינו נזהה בשליל, וחלבו מותרו... תי מילי, גבי טוהרה, דרחמנא אמר: "כל אפרת דתרווייהו פהדי דרדי קאחתי? והתני, על אלו טומאות הנזיר מגילה: על המת, ועל פינת מן המת. וקשיא לן: על פינת מן המת מגילה, על המת כולו לא קל בשפן? ואמר רבי יוחנן: לא נצרכא אלא לגלג שלא תקשירו אבריו בגידין. אלא: איסור טומאה קרי! – אף על גב דאיסור טומאה קדים, אחי איסור גיד חייל עליה, שכן איסורו נזהה בכני נה. דיקא נמי, דקתני, אמר רבי יהודה: והלא מבני עקב נאסר גיד הנשה, ועדיין בהמה טמאה מותרת להם. גופא, האוכל גיד הנשה של בהמה טמאה – רבי יהודה מחייב ששים, ורבי

אפילו תימא בשלא קדם וסלקו – ולא מיתסר שאר חתיכות אלא משום חתיכת דהיתר קמיתא. דכל מין ומינו – כגון נבלה ושחוטתו, **ודבר אחר** – כגון תבלין ורובט, מינו דהיתר אינו מבטלו לאיסור ולא מוסיפו, אלא סלקוהו כמי שאינו בקדרה זו, ונשארו הנבלה והרובט, ובשלה נבלה ברובט ובקפה. ודבר נזהה טעם בראשונה תחלה, בעוד שלא ראה רובט הרובט עליה, ואחר כך נתן מים קופה וחתיכות – נתוספה חתיכה ראשונה על הנבלה. ואוסרת הכל, מפני שזון מיהו, ולא מצו חתיכות תבטלה, ואף על פי שיש בהן יותר מששים, ורובט כלבד אין בו כדי לבטל שניהם. **משנה ואינו נזהה בטמאה** – שאם אבל גיד הנשה של טמאה, למאן דאמר יש בגידין טעם – לוקח משום טמאה, ולא משום גיד. ודמיון דרבי יהודה על טעם בגידין – פטור מכלום, דבטהרה עץ הוא, והתורה חיבה עליה, אבל בטמאה – אינו נזהה. מבני עקב נאסר – דמיתר (בראשית לב) עץ חור, וגו', ועדיין טמאה מותרת לחי עץ חור. **אמר** לו – פסוק זה שהזכירו עליו, כסני נאמר, ועד סני לא ההדור, אלא שנכתב במקומו – לאחר שנאמר כסני, וככתב וסידר משה את התורה, כתב המקרא הזה על המעשה: על כן ההדור בני ישראל אחרי כן שלא יאכלו גיד. **גמרא** איסור חל על איסור דיקא דעתך: משום טומאה ואיסור גיד קסבר: ליה. היה רבינו: יכול תהא נבלת עוף טמא מטמא בבית המלעיה תלמוד לומר ("כו") נבלה ומפרה לא יאכל לטמאה בה – מפני שהיא טמאה באכילה זו, ובנבלת כה מיתוספת בתורת כהנים ובמסכת נה (מבב.), ודכא הכי קאמר: יכול אף נבלת עוף טמא במשמע? תלמוד לומר "נבלה ומפרה לא יאכל לטמאה" – מי שאיסורו טעם "כל תאכל נבלה" אינו אומר לך שטמאה בה, יצא זה שאינו אסור משום נבלה אלא משום עוף טמא. ומדקאמר: אין איסורו משום נבלה, אלא סביבא ליה לא נזהה איסור נבלה וחיל איסור טמאה? וכי תימא קסבר אין בגידין בנותן טעם – ואין נאסר איסור טמאה, אלא איסור גיד. ורבי שמעון פוטר – לגמרי משמע, ולקביה מפרש טמאה, ואין גריסין, לעולם קסבר יש בגידין בנותן טעם וקסבר נזהה בשליל דאיסור גיד ואיסור טמאה כו' – משעת יצירתו חל חלו שניהם, לפיכך חייב לעולם על שניהם. ואינו נזהה בשליל – ועל כרחיך איסור טומאה חל על השליל, שהרי כל יצירתו טומאה. ואיסור גיד אינו חל עד שגולה, והיכי חיל איסור טומאה? כל בהמה – ואפילו חלבו וגידו, דמאי קרא נפקא לן דהיתר שליל בשחוטת האם, בפרק "בהמה המקשה" (חולין טא, ה) הנזיר נפלה – אם החזיר עליהם – כדכתיב (במדבר יז) "והימים הראשונים יפלו", ומגלה חזרו ומותר, כדכתיב (ויקרא כג) "ואכלו ביום שבתו", שלא נתקשרו, וליכא עדיין כודת בשר בנבלה וכיון דריתיה שלם מטמא באהלו, אלאמת תחלה ונצריך אברים קודם לניצין, ושמע מנה שם טומאה קדים חיל עלייהו, ומשני **אף על גב דאיסור טומאה אתי איסור גיד וחילי עליה** – שכן איסור מזור הוא, ויש בו כח לחלו על אחרים. ומתו דמורו? שנזהה בכני נזהה לרבי יהודה. דכרתן: "הואלא מבני עקב", כו. דיקא נמי – דטעמא דרבי יהודה משום האי טעמא הוא, ומדילין מבני עקב, דקדום מתן תורה בני חור.

הבי

הבי דאמר איסור דין איסור טומאה, חזק משירש בסמוך במנאקא, ודמאי דיקא מין רקתי בו? וכן היה יכול להקשות למאי דבעי מעיקרא למימר דטעמא דרבי יודיה משום דאיסור חל על איסור בכל מקום. ונראה לרוב רבינו שמואל דיש ליישב: דסלקא דעתך דרבי יודיה דטעמא דתנא קמא כרבי שמעון דבסמוך, משום "מי שגדו אסור ובשרו מותר, יצא" כו' ולהביא פריך רבי יודיה: הוואל אף לבני עקב נאסר, ועדיין בהמה טמאה בשירה מותרת. **אכ"כ** בטמאה נזה – היה יכול להקשות דאמרין בפרק "בהמה המקשה" (מנחות עא, ה) הפילה נפל – חלב כחלב חלב, דהוישק אף גרמי לה, אלא עריפא מניה פריך. דאיכא למאן דאמר התם דאסור, דארייר גרים, ובתנא טמאה כארייר נאסר, כיון דלא שייך בה "כל בהמה תאכלה", ועוד יש לומר דילמא חלב חלב, דרומנא אמר "כל חלב שור או כשב או עד", ואין זה קרי שור וכשב עד, אבל גיד אסר דהבית כל מקום שיש בו דבקה.

ורבי

[דף י' ע"א]

הלכה ד' מתני' כל חזקה שאין עמה טענה – אינה חזקה. כיצד? אמר לו: "מה אתה עושה בתוך שלי?" "שלא אמר לי אדם דבר!" – אינה חזקה.

"אתה מכרת לי, אתה נתתה לי במתנה!" – הרי זו חזקה.

והבא משום ירושה – אינו צריך טענה.

גמרא וצריך חזקה.

תמן תנינן: מודה רבי יהושע באומר לחבירו שדה זו וכו'.

בהדא, ראובן אוכל שדה בחזקה שהיא שלו, ורחביא שמעון עדים שמת אביו מתוכה – מפקין לה מראובן ויחבין לשמעון.

אלא, הלה ראובן ורחביא עדים שלא מת אביו מתוכה.

אמר רב נחמן בר יעקב: אגא אפיקתיה מראובן, אגא מחזרנה ליה.

רב אמר: בשנתתה – על פי בית דין נתתה. מיכן והילך – המוציא מחבירו עליו הראייה.

מי מודיע? אמר רבי בא: עידי מיתה מודיעין. הגע עצמך, שאין העדים יודעין!

אמר רבי יוסי: לעולם השדה בחזקה בעליה, מיכן והילך – המוציא מחבירו עליו הראייה.

הלכה ה' מתני' השותפין והאריסין, והאפטרופין – אין להם חזקה.

אין לאיש חזקה בנכסי אשתו, ולא לאשה חזקה בנכסי בעלה, ולא לאב בנכסי הבן, ולא לבן בנכסי האב.

במה דברים אמורים? במחזיק;

[דף י' ע"ב]

אבל בנותן מתנה, והאחין שחלקו, והמחזיק בנכסי חגר; געל, גדר, ופרץ כל שהוא – הרי זו חזקה.

גמרא שותף. שמואל אמר: לית בן שותף.

שותף אין לו חזקה? לא כן אמר שמואל: שותף שירד ונטע – כנוטע ברשות!

הן דתימר: שותף שירד ונטע כנוטע ברשות – באתו שעומד שם. והן דתימר: כי שותף אין לו חזקה – בשאינו עומד שם.

מהו מיייתי תחותיה? האומנין והגוזלין – אין להן חזקה.

ראה עבדו אל האומן, וכליו אל הכובס. אמר לו: "תן לי עבדי", "תן לי פילי". אמר לו: "אתה נתתו לי במתנה", "אתה מכרתו לי" – אינה חזקה. "אתה אמרת לי למוכרו לי", "אתה אמרת ליתנו לי מתנה" – הרי זו חזקה.

האריסים. רב הונא אמר: בארים לעולם, אבל בארים לשעה – יש לו חזקה.

רבי יוחנן וריש לקיש, תריהון מרין: אפילו בארים לשעה – אין לו חזקה, דנימר נחת רוחיה מיניה ושבקיה.

תמן אמרין: ארים – אין לו חזקה. בן ארים – יש לו חזקה.

רבי יוחנן וריש לקיש אמרין: אף ארים ובן ארים – אין לו חזקה, דנימר נחת רוחיה מאבוי ושבק בריה. דמר רבי יוחנן: ארים שהוריד ארים – אין לו חזקה, שדרף ארים להוריד ארים.

אבל אדם שמפסק על ניכסי אשתו – יש לו חזקה, שדרף הבגלים לפסח על ניכסי נשותיהן.

אין לאיש חזקה בניכסי אשתו. בחיי אשתו, אבל אחר מיתתה – יש לו חזקה.

ולא לאשה בניכסי בעלה – בחייו, אבל לאחר מותו – יש לה חזקה.

ולא לבן בניכסי האב – בחייו, אבל לאחר מיתת האב – יש לו חזקה.

ולא לאב בניכסי הבן – בחייו, אבל לאחר מיתת הבן – יש לו חזקה.

רב אמר: בפוחת מעשרה, או מוסף על עשרה.

שמואל אמר: אפילו פרץ מקום שאינו ראוי לפרוץ, ונדר מקום שאינו ראוי לגדור – הרי זה חזקה.

והתני: המוכר לחבירו, ונתעצל לזקח ולא תחזיק בזה, וירד המוכר ותחזיק בזה –

[דף י"א ע"א]

ביטלה חזקה את המקדש ואת המתנה.

הלכה ו' מתני' שנים מעידין אותו שאכלה שלש שנים, ונמצאו זוממין – משלמין לו את הכל.

שנים בראשונה, ושנים בשנייה, ושנים בשלישית – משלשין ביניהן.

שלשה אחים ואחד מצטרף עמהן – הרי אלו שלש עדיות, והן עדות אחת.

גמרא אמר לו: "מה אתה עושה בתוך שלי?" "שיש לי בה שני חזקה!" והלך והביא עידים שיש לו

בה שני חזקה, והלך זה והזנומו עדיו – הרי זה נותן לו השדה, ואוכל פירות של שלשה שנים.

אמר רבי יצחק: הוה אמרה: עד זומם – אין נפסל בבית דין.

הלכה ז' מתני' אילו דברים שיש להן חזקה, ואילו שאין להן חזקה: היה מעמיד בהמה בחצר,

ומעמיד תנור וכירים, וריחים, ומגדל תרנגולין, ונותן זבלו בחצר – אינה חזקה. אבל עשה לבהמתו

מחיצה גבוהה עשרה טפחים, וכן לתנור, וכן לפיריים, וכן לריחים, הכנים תרנגולים לתוך הבית,

עשה מקום לזבלו עמוק שלשה או גבוה שלשה – הרי זו חזקה.

גמרא אמר רבי לעזר: נהגו השותפין להיות מתרין זה לזה בתרנגולין.

אמר רבי יוסה: מתניתא לא אמרה כן, אלא שניהן אסורין להעמיד ריחים ותנור ולגדל תרנגולין.

אמר רבי לעזר: גידל תרנגולין בחצר שאינה שלו – הרי זו חזקה.

אמר רבי יוסי: ויאות, מה נפשך, אם יש לו רשות לגדל – הרי זה גידל. אם אין לו רשות לגדל – הרי

זה חזקה!

הלכה ח' מתני' המרוב – אין לו חזקה, ויש למקומו חזקה. המוחילה – יש לה חזקה.

סולם המצרי – אין לו חזקה, ולצורי – יש לו חזקה.

חלון המצרי – אין לו חזקה,

[דף י"א ע"ב]

וְלַצוּרִית – יֵשׁ לָהּ חֻקָּה.

אִי זֶה הָיָא חֲלוּץ הַמַּצְרִית? כֹּל שְׂאִין רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם יָכוֹל לִיכְנֹס בְּתוֹכָהּ.

רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם יֵשׁ לָהּ מַלְכָּן, אָף עַל פִּי שְׂאִין רֹאשׁוֹ שֶׁל אָדָם יָכוֹל לִיכְנֹס לְתוֹכָהּ – הָרִי זֶה חֻקָּה.

גמרא רִישׁ לְקִישׁ אָמַר: לְהֶאָרִיד וּלְהִרְחִיב בּוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן אָמַר: לְכָל אוֹתָהּ הָרוּחַ.

וְהִתְגִּינָן: הַמְזוּחִילָה – יֵשׁ לָהּ רִשּׁוֹת אַרְבָּעָה אַמּוֹת! אֵית לָךְ מִימָר: כָּל אוֹתוֹ הָרוּחַ. וְדִכּוּתָא, הַמְרֻזָּב

– אֵין לוֹ חֻקָּה לְכָל אוֹתָהּ הָרוּחַ.

וְתַנִּי בִּז: מְקוֹם הַמְרֻזָּב בְּחֶצֶר – יֵשׁ לוֹ חֻקָּה. מְקוֹם קִילוּחוֹ בְּחֶצֶר – אֵין לוֹ חֻקָּה.

דְּבִי רַבִּי יִצְחָי אָמַר: עַד שְׁלֹשָׁה עֶוְוִקִין בְּכֶסֶּא .

אָמַר רַבִּי לֹא בְּשֵׁם דְּבִי רַבִּי יִצְחָי: לְעִנְיִין מוּמָאָה אֵיתָאמְרַת.

רַבִּי חֻזְקִיָּה בְּשֵׁם דְּבִי רַבִּי יִצְחָי: לְעִנְיִין חֻקּוֹת אֵיתָאמְרַת.

רַבִּי יוֹסִי בְּשֵׁם דְּבִי רַבִּי יִצְחָי: לְעִנְיִין שְׁבֵת אֵיתָאמְרַת.

[דף י"ב ע"א]

אָמַר רַבִּי הוֹשַׁעְיָה: לֹא אָמְרוּ אֵלָּא בְּחֶצֶר; אָבָל בְּגִגּוֹת, אֲפִילוּ לְמַעַלָּה מֵאַרְבָּעָה אַמּוֹת – מַעֲכָבוֹ.

שָׁמַע רַבִּי אוֹשַׁעְיָה, וְהוּדָה בִּישׁ לִיה. אָמַר: אֲנָא אִמְרִית שְׁמַעְתָּא וְלֹא אִמְרִיה מִשְׁמִי, לֹא אָמְרוּ אֵלָּא

בְּחֶצֶר; אָבָל בְּגִגּוֹת, אֲפִילוּ לְמַעַלָּה מֵאַרְבַּע אַמּוֹת – מַעֲכָבוֹ.

הלכה ט' מתני' זֶיז, עַד טַפַּח – יֵשׁ לוֹ חֻקָּה וְיָכוֹל לְמַחֲוֹת. פָּחוֹת מִטַּפַּח – אֵין לוֹ חֻקָּה וְאֵין יָכוֹל

לְמַחֲוֹת.

גמרא רַבִּי לֹא בְּשֵׁם רַבִּי יִצְחָי: זֶיז חִיּוּצָא טַפַּח, מוּצִיאָא אֶתְּ אֲפִילוּ פָּחוֹת. לְמִשּׁוּךְ פָּחוֹת. נָתַן בְּרַבִּי

הוֹשַׁעְיָה: בְּחוּלָק אֶת בֵּיתוֹ.

הלקה י' מתני' לא יפתח אדם חלונותיו לחצר השותפין. לקח בית בחצר אחרת – לא יפתחנו לחצר השותפין.

בנה עלייה על גבי ביתו – לא יפתחנו לחצר השותפין, אלא אם רצה, בונה חדר לפנים מביתו, ובונה עלייה על גבי ביתו ופותחה לתוך ביתו.

לא יפתח אדם לחצר השותפין פתח בנגד פתח, חלון בנגד חלון.

היה קטן – לא יעשנו גדול. אחד – לא יעשנו שנים.

אבל פותח הוא לרשות הרבים, פתח בנגד פתח וחלון בנגד חלון. היה קטן – עושה אותו גדול. אחד – עושה אותו שנים:

[דף י"ב ע"ב]

גמרא הקא את מר: פתח בנגד פתח – מותר. והקא את מר: פתח בנגד פתח – אסור! הן דתימר: מותר – במבוי. והן דתימר: אסור – בחצר השותפין.

והתני: בשם שבגני חצר יכולין למחות זה על ידי זה בחצר, כך בגני מבוי יכולין למחות זה על ידי זה במבוי!

אמר רבי לא: כאן – בשנתן רשות, כאן – בשלא נתן רשות. אמר רבי יוחנן: שנייא היא בגנות שניתנו להפירה.

אמר רבי נסא: וחרבות לא ניתנו להיבנות?!

אמר רבי יעקב בר אחא: תני תפן: הפותח חלון בכותל חצירו במעמד חבירו ארבע אמות – פותח בשמאל, נועל בימין.

הנע עצמו, שהיה עומד שם! יכול מימר ליה: הוינא בעיית לעי.

היה מושיט לו צרורות – יכול מימר ליה: מנחך הוינא באו גברא.

[דף י"ג ע"א]

היו חמשה פתחים זה לפנים מזה – שיעור כולן כמלוא מקדח. ודא מסייעא למאן דמרין: בנאי חלון שהיא פתוחה לאיסטיב – לא נעשית אלא להכניס את האורה. מכיון שאין לה חזקה, אינה מביאה את הטומאה.

הלכה י"א מתני' אין עושין חלל תחת רשות הרבים. בורות שיהיו ומערות. רבי אליעזר מתייר, כדי שתהא עגלה מהלכת ומעונה אבנים. אין מוציאין זיוין ופצוצטראות לרשות הרבים, אלא אם רצה, כונס לתוך שלו ומוציא. לקח חצר ובה זיוין ופצוצטראות – הרי זו בחזקתה.

גמרא נפלו, ומבקש לבנות – רבי יוחנן אמר: וייתר. ריש לקיש אמר: לא וייתר.

מתניתא מסייעה לדין, ומתניתא מסייעה לדין. מתניתא מסייעה לרבי יוחנן – מי שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו, ונטלה ונתן להן מן הצד, מה שנתן – נתן, ושלו – לא הניע.

מתניתא מסייעה לריש לקיש – לקח חצר ובה זיוין ופצוצטראות ונפלו – בונה אותן בחזקתן.

הדרן עלך פרק חזקת הבתים

פרק רביעי

הלכה א' מתני' המוכר את הבית – לא מכר את היציע אף על פי שהיא פתוחה לתוכו. ולא את החדר שלפנים ממנו. ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים.

רבי יהודה אמר: אם יש לו צורת הפתח, אף על פי שאינו גבוה עשרה טפחים – אינו מכור.

גמרא רבי נחום בשם רבי חיייה בר בא: והוא שיהא בה ארבע על ארבע על רום עשרה. ובכבד במקורה ובמגופה.

אמר לון רבי זירא: כל הדין פירושא הפרש לבון רבי חיייה בר אבא?

ולא את הגג בזמן שיש לו מעקה גבוה עשרה טפחים. סוף דבר מעקה? היו אחורי בתים מקיפין אותה? היו שם עמודים וכלונסיות על גביהן?

נִישְׁמָעִינָה מִהֵדָא, רַבִּי יְהוּדָה אָמַר: אִם יֵשׁ לֹא צוּרַת פֶּתַח, אָף עַל פִּי שְׂאִינוּ גְבוּהָ עֲשָׂרָה טַפָּחִים – אֵינוּ מְכֹוֹר. אֲמַרְיִן: וְהוּא שֵׁשׁ שָׁם מַעֲקָה גְבוּהָ עֲשָׂרָה טַפָּחִים.

[דף י"ג ע"ב]

הִלְכָּה ב' מִתְנִי' וְלֹא אֶת חֲבוּר, וְלֹא אֶת הַדּוּת, אָף עַל פִּי שֶׁכָּתַב לֹא עוֹמֶקָה וְרוּמָה.

וְצִרְיָה לִיקַח לֹא דֶרֶךְ; דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָה. וְחֻכְמִים אֲמַרְיִם: אֵינוּ צִרְיָה לִיקַח לֹא דֶרֶךְ. וּמוֹדָה רַבִּי עֲקִיבָה, בְּזִמְן שֶׁאָמַר לֹא חוּץ מֵאֵלּוּ – שְׂאִינוּ צִרְיָה לִיקַח לֹא דֶרֶךְ.

מִכֶּרֶן לְאַחֵר – רַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: אֵינוּ צִרְיָה לִיקַח לֹא דֶרֶךְ. וְחֻכְמִים אֲמַרְיִם: צִרְיָה לִיקַח לֹא דֶרֶךְ.

גְּמָרָא לֹאִיזָה דְּכָר פֶּתַח עוֹמֶקָה וְרוּמָה? שְׂאֵם רָצָה לְהַשְׁפִּיל – יִשְׁפִּיל. לְהַגְבִּיהָ – יִגְבִּיהָ.

רַבָּה בַּר רַב הוֹנָא בְּשֵׁם רַב: הִלְכָּה בְּרַבִּי עֲקִיבָה דִּידֵן – דְּהוּא רַבֵּנּוּ דְּרַבִּי חִיָּה.

רַבִּי זְעִירָא, רַב יְרֵמְיָה בְּשֵׁם רַב: הִלְכָּה בְּרַבִּי עֲקִיבָה דְּרַבִּי חִיָּה – דְּהוּא רַבֵּנּוּ דְּבִבְלָא.

תַּפְּזֵן אֲמַרְיִן: אֲדָמוֹן – וְרַבִּי עֲקִיבָה. אָמַר רַבִּי לֹא: בְּסֵתָם חֲלוּקִין.

מַה נֵּן קְיָיִמִין? אִם דְּכָר בְּרִיא שֵׁשׁ לֹא דֶרֶךְ – כָּל עָמָא מוֹדִי שְׂאִין צִרְיָה לִיקַח לֹא דֶרֶךְ! אִם דְּכָר בְּרִיא שְׂאִין לֹא דֶרֶךְ – כָּל עָמָא מוֹדוּ שֶׁהוּא צִרְיָה לִיקַח לֹא דֶרֶךְ!

אֵלֶּא פִּי נֵן קְיָיִמִין: בְּסֵתָם, רַבִּי עֲקִיבָה אָמַר: אֵינוּ צִרְיָה לִיקַח לֹא דֶרֶךְ. וְחֻכְמִים אֲמַרְיִם: צִרְיָה לִיקַח לֹא דֶרֶךְ.

הִלְכָּה ג' מִתְנִי' הַמּוֹכֵר אֶת הַבַּיִת – מְכַר אֶת הַדֹּלֶת; אָבָל לֹא הַמַּפְתָּח. מְכַר אֶת הַמַּכְתָּשֶׁת הַקְּבוּעָה; אָבָל לֹא אֶת הַמִּיטְלָטְלֶת. מְכַר אֶת הָאִיסְטְרוּבִּיל; אָבָל לֹא אֶת הַקֶּלֶת. מְכַר תַּנּוּר, מְכַר פִּירִיִּים. בְּזִמְן שֶׁאָמַר לֹא: "הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכּוֹ" – הָרִי פוֹלֵן מְכֹוֹרִין.

גְּמָרָא בִּינֵי מִתְנִיתָא: מְכַר אֶת הַמַּכְתָּשֶׁת הַחֲקוּקָה; אָבָל לֹא אֶת הַקְּבוּעָה!

הִלְכָּה ד' מִתְנִי' הַמּוֹכֵר אֶת הַחֲצֵר – מְכַר בָּתִּים שִׁיחִין וּמַעְרוֹת; אָבָל לֹא אֶת הַמִּטְלָטְלִין. בְּזִמְן שֶׁאָמַר לֹא: "הוּא וְכָל מַה שֶּׁבְּתוֹכָהּ" – הָרִי פוֹלֵן מְכֹוֹרִין.

בֵּין כֶּךָ וּבֵין כֶּךָ, לֹא מְכַר אֶת הַמֶּרְחֵץ וְלֹא אֶת הַבַּיִת הַכּוֹד שֶׁבְּתוֹכָהּ.

רבי לעזר אומר: המוכר את החצר – לא מכר אלא אורה של חצר.

גמרא רבי יצחק שאל: על דעתיה דרבנן, מכר לו חצר סתם – מכר בתים בורות שיחין ומערות אבל לא המטלטלין, או, מכר לו אפילו המטלטלין?

[דף י"ד ע"א]

רבי יצחק שאל: על דעתיה דרבנן, מכר לו חצר סתם – לא מכר אלא אור החצר. בזמן שאמר לו: "היא וכל מה שבתוכה" – מכר בתים בורות שיחין ומערות, אבל לא המטלטלין! או, אפילו המטלטלין?

אמר רבי יוחנן: ואנא אייתייה מדבית לוי, היו שם חנויות פתוחות לפנים – מכורות. פתוחות לחוץ – אין מכורות. לפנים ולחוץ – אלו ואלו מכורות.

הלכה ה' מתני' המוכר את בית הבד – מכר את הים, ואת הממל, ואת הבתולות. אבל לא מכר את הפירות, ולא את הנבלל, ולא את הקורה. בזמן שאמר לו: "הוא וכל מה שבתוכו" – הרי בולן מכורין.

רבי לעזר אומר: המוכר את בית הבד – מכר את הקורה.

גמרא כל עצמו, אם אין לו קורה – אינו קרוי בית הבד. ותימר אבן ומאן תנייה רבי אלעזר! דתני בשם רבי אלעזר: המוכר את בית הבד – מכר את היקבין, ואת האסירין, ואת המפרכות, ואת הריחים התחתונות. אבל לא את העליונה, ולא את השקין, ולא את המרצופין שבתוכו.

בזמן שאמר לו: "הוא וכל מה שבתוכו". בין כך ובין כך – לא מכר היצויעין והשכוין והחרותין שבתוכו.

הלכה ו' מתני' המוכר את המרחץ – לא מכר את הנמרים, ולא את הפפסלים ואת הבילניות. בזמן שאמר לו: "הוא וכל מה שבתוכה" – הרי בולן מכורין. בין כך ובין כך – לא מכר את המגורות של מים, ולא את אוצרות של עצים.

גמרא תני: המוכר את המרחץ – מכר בתים הפנימין והחיצונים, ובסלקי, וקמין, ובית האורירין. אבל לא את המגדלין, ולא את היורה.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: מקום חבלן – מכור, ומקום הארזיר – אינו מכור. בזמן שאמר לו: "היא וכל מה שבתוכה".

אף על פי שאמר לו: "היא וכל מה שבתוכה" – בין כך ובין כך לא מכר את המגורות של מים שמשפלים בהן בין בימות החמה בין בימות הגשמים. ולא בית הכנסת של עצים.

אמר לו: "היא ומשמשיה אני מוכר לך" – הרי כולן מכורין.

הלכה ז' מתני' המוכר את העיר – מכר בתים, בורות שיהיו ומעורות, מרחצאות, ושוככות, ובית הפדים, ובית השלחין. אבל לא את המטלטלין. בזמן שאמר לו: "היא וכל מה שבתוכה" – אפילו היו בה בהמה ועבדים – הרי כולן מכורין.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: המוכר את העיר – מכר את הפנטר.

גמרא תני: המוכר את העיר, רבן שמעון בן גמליאל אומר: המוכר העיר – מכר את הפנטר, אבל לא האיקמונס. בזמן שאמר לו: "היא וכל מה שבתוכה".

אף על פי שאמר לו: "היא וכל מה שבתוכה" – בין כך ובין כך לא מכר לא את שורה, ובנותיה, והמגרשים המוקצין ממנה, והביכרין של חיה ושל עופות ושל דגים.

שורה – בניה. בנותיה – בנפרניה.

חולק בים ובנהר, אית תניי תני: מכורין, ואית תניי תני: אינן מכורין.

אמר רב חסדא: מאן דמר: מכורין – את שהן בתחומה. ומאן דמר: אינן מכורין – את שאינן בתחומה.

[דף י"ד ע"ב]

הלכה ח' מתני' המוכר את השדה – מכר את האבנים שהן לצורכה, ואת הקנים שבפגם שהם לצורכו, ואת התבואה שהיא מחוברת לקרקע, ואת מחיצת הקנים שהיא פחותה מבית רובע, ואת השומרה שאינה עשויה בטיט, ואת החרוב שאינו מורכב, ואת בתולת השקמה.

אבל לא מכר לא את האבנים שאינן לצורכה, ולא את הקנים שבפגם שאינן לצורכו, ולא את התבואה שהיא תלושה מן הקרקע.

בזמן שאמר לו: "היא וכל מה שבתוכה" – הרי כולן מכורין.

בין כך ובין כך – לא מכר לא את מחיצת חננים שהיא בית רובע, ולא את השומירה העשויה בטיט, ולא את הקרוב המורקב, ולא את סדן השקמה, לא את הבזר, ולא את הגת, ולא את השוכה, בין תריבין בין שלימין.

וצריך ליקח לו דרד; דברי רבי עקיבה. וחכמים אומרים: אינו צריך ליקח לו דרד; ומודה רבי עקיבא בזמן שאמר לו: 'חויז מאלו' – שאינו צריך ליקח לו דרד.

מקדן לאחר – רבי עקיבא אומר: אינו צריך לקח לו דרד. וחכמים אומרים: צריך ליקח לו דרד! בפה דברים אמורים? במזכר, אבל בנותן מתנה – נותן את פולין!

האחין שחלקו, זכו בשדה – זכו בכולן.

המחזיק בנכסי חגר, החזיק בשדה – החזיק בכולן.

המקדיש את השדה – הקדיש את פולין.

רבי שמעון אומר: המקדיש את השדה – לא הקדיש אלא הקרוב המורקב ואת סדן השקמה.

גמרא דבית רבי ינאי אמרי: במחולקין לגפנים.

רבי חיייה רובה שאל: היו שם חליות מחולקות לכרות?

רבי יצחק בר טבליי שאל: היו שם טבליות של שיש מחולקות לפתליון?

רב יודן בר רבי ישמעאל שאל: היו שם מלפנין מחולקות לחלונות?

רבי חיייה בשם רבי יוחנן: יש שם ערוגה שהיא ששה על ששה, ויש לה שם בפני עצמה – אינה מכורה.

אמר רבי יוחנן: הקונה סדן שקמה בתוך של חבירו – מחלוקת רבי ישמעאל בר רבי יוסי ורבנן. רבי ישמעאל בי רבי יוסי אומר: קנה קרע, ורבנן אמרין: לא קנה.

רבי חיייה בר ווא שאל: מכר לו כל האילן ושייר לו סדן שקמה, על דעתיה דרבי ישמעאל בי רבי יוסי – קנה קרע, על דעתיה דרבנן – לא קנה קרע.

רבי יצחק בר טבליי שאל: מכר לו כל האילן וזית שבמקום פלוני – כל זיתים שיש שם מכורין!

רבי יודן בי רבי ישמעאל שאל: הקונה שלשה ביתי קנים, קנה ארז גדול שבארץ ישראל?

במה דברים אמורים? במוכר, אבל בנותן מתנה – נותן את פולם. מה בין מוכר ומה בין נותן מתנה?

[דף ט"ו ע"א]

רבי בא בר טבליי בשם רבי: שכן דרך הנותן מתנה להיות נותן בעין יפה.

רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן: שכן דרך הלוקחות להיות מודקדקין.

ומה ביניהון? הקדש. מאן דמר: שכן דרך הנותן מתנה להיות נותן בעין יפה, אף המקדיש – בעין

יפה מקדיש. ומאן דמר: שכן דרך הלוקחות להיות מודקדקין, מה אמר במקדיש?

[רבי לעזר שאל: על כל התורה הושבה, או על הראשונה הושבה?]

נישמעינה מהדא: האהין שחלקו – יש להן דרך זה על גבי זה.

ואית דבעי מימר: בן אמר רבי לעזר: האהין שחלקו, זכו בשדה – זכו בכולן.

המחזיק בגיכסי הגר – קנה. המחזיק בשדה – המחזיק בכולן.

הקדיש את השדה – הקדיש את כולן.

רבי שמעון אומר: המקדיש את השדה – (לא) הקדיש החרוב המורכב ושקמה הישנה, מפני שיונקין

משל הקדש.

מפני ששייר לו דרך, אם לא שייר לו דרך, אף הן ואין יונקין משל הקדש.

הדרך עליו המוכר את הבית

[דף ט"ו ע"ב]

פרק המישי

הלכה א' מתני' המוכר את חספינה – מכר את התורן, ואת הנס, ואת החזין, ואת כל הפנהיגין

אותה. אבל לא מכר לא את העבדים, ולא את הפרצופין, ולא את האנתיקי. בזמן שאמר לו: "היא

וכל מה שבתוכה" – הרי כולן מכורין.

מכר את הקרון – לא מכר את הפרדות. מכר את הפרדות – לא מכר את הקרון. מכר את הצמד – לא מכר את הבקר. מכר את הבקר – לא מכר את הצמד.

רבי יהודה אומר: הדמים מודיעין. ביצד? אומר לו: מכור לי צמד בקמאתים וזו, הדבר ידוע שאין הצמד בקמאתים וזו! וחכמים אומרים: אין הדמים ראיה!

המוכר את החמור – לא מכר כליו. נהום המדי אומר: מכר את כליו. רבי יהודה אומר: פעמים מכורין, ופעמים אינן מכורין. ביצד? הנה חמור לפניו וכליו עליו, אומר לו: "מכור לי חמורך זה" – כליו מכורין. "חמורך הוא" – אין כליו מכורין.

המוכר את החמור – מכר את הפיית. מכר פרה – לא מכר את בנה.

מכר אשפות – מכר זיבלה. מכר בור – מכר מימיו. מכר שובך – מכר יונים. מכר פורת – מכר דבורים.

חלוקת פירות שובך – מפריח בריכה הראשונה. פורת – נוטל שלשה נחילין ומסרם.

חלות דבש – מניח שתי חלות. זיתים לקוץ – מניח שתי גרופיות.

גמרא תני: המוכר את הספינה – מכר את האסכלה ובור המים שבתוכו, אבל לא מכר היצויעין, והעובין, והאיסקופה, והביצית. סומכוס אומר: מכר דוגית.

תנאים שהתנה יהושע – רבי לוי בן בירי בשם רבי יהושע בן לוי: ארבעה.

[דף ט"ז ע"א]

מלקטין עשבים מפל מקום, חוץ משדה תלתן שאסורין משום גזל.

תמן תנינן: וכן תלתן שהעלת מיני עשבים – אין מחייבין אותו לנפש! ביני מתניתא: אין מחייבין אותו לעקור.

בתנאי יהושע את מר: מלקטין עשבים מפל מקום, חוץ משדה תלתן שאסורין משום גזל, הדיא אמרה, שאינו רוצה בהן!

אמר, תמן – משורען לעמיר. ברם הכא – שורעו לזרע.

מה התנה יהושע, לעוברי עבירה?

רבי שמואל בר נחמן בשם רבי יונתן: שהוא רוצה בהן כילו עקורין ומונחין מפניו!

ומר בשדה כרם! דמר רבי ינאי: כל הספחין – אסורין, חוץ מן העולים בשדה בור, ובשדה ניר, בשדה כרם, ובשדה זרע.

בשדה בור – דלא משנה עליה.

בשדה ניר – דו בעי מתקנה חקליה.

בשדה כרם – שלא לאסור את כרמו.

בשדה זרע – שאינו רוצה בהן. ואם תאמר רוצה בהן, כאילו עקורין ומונחין לפניו.

תמן תנינן: המוציא את בתהילה מושלך בדרך – נוטלו ואת תבוסתו.

אמר רב הסדא: זאת אומרת, את מצוה – מותר לפנותו, דתנינן: נוטלו ואת תבוסתו.

וכמה? רבי שמואל בשם רבי יונתן: עד שלשה אצבעות, עד מקום שמוהל יורד!

[דף ט"ז ע"ב]

אמר רבי זעירא: לא מסתברא, דלא, את מצוה – אסור לפנותו. שאם אומר את: מותר לפנותו, אילו הואיל ומאבדין כל השדה – לא כל שבין שמוותר לפנותו? ממה דפשיטא לתנא: את מצוה – אסור לפנותו, לפום כן צריך מתניתא.

אמר רב הסדא: אתיין במאן דמר: את מצוה מותר לפנותו? אני אומר: בשבילי הרשות נקבר. וחש לומר שפא את מצוה היה? ואין מייתי מצוה מצויין ומוטלין.

בשבילי הרשות. משתעקר התבואה – עד שתתרד רביעה שנייה.

ולוקחין נטיעות מכל מקום, חוץ משל זית ומשל גפן. זית מן החדש שבחדש, ומן הישן שבישן. אבל אם היה עשוייה במין מרגול, אפילו מן החדש שבחדש – אסור.

רבי תנחום דכפר גזן בשם רבי לעזר בי רבי יוסי: ארבעה!

מלקטין עשבין מכל מקום, ובלבד שלא ישרשו.

ופונים לאחורי הגדר. רבי לעזר בי רבי יוסי בשם רבי תנחום: עד מקום שמתעפש ואין קולו נשמע.

ורועין בחורשין.

אפילו שבט יהודה בשבט נפתלי, ונותנין לנפתלי מלא חבל לדרומו של ים, שנאמר (דברים לג, כג):
ים ודרום ירשת. דברי רבי יוסי הגלילי.

רבי עקיבה אומר: ים – זה ים של סמכו, ודרום – זה ים של טבריה.

ומסתלקין לצדין. רב יהודה בשם רב: אפילו שדה מליאה פרפום.

מה? נותן דמים, או לא? מן מה דמר רב יהודה: אפילו מליאה פרפום, תדא אומר, נותן דמים.

אמר רבי לא: מכיון דמר רב יהודה: אפילו לשדה מליאה בפרפום, תדא אמרה: אין נותן דמים!

ואינו יכול לרחוק את עצמו יותר מדאי? נישמעניה מהדא: מעשה ברבן גמליאל ורבי יהושע שהיו
מהלכין בדרך, וראו את יהודה בן פפוס משתקע וקא בנגדן. אמר רבן גמליאל לרבי יהושע, מי זה
שמראה עצמו באצבע? אמר לו: יהודה בן פפוס הוא, שקבל מעשיו לשום שמום.

רבי שמואל בשם רבי יונתן: הרוצה לבנות עיר בתחילה – נותנין לו ארבעה דרכים לארבע רוחות
העולם.

רבי חנינה בעי קומי רבי מנא:

[דף י"ז ע"א]

מה? מארבע אמות עד שמנה, או משמנה עד שש עשרה? אמר לו: משמנה ועד שש עשרה, כדי
שיהא קרון העולה, וקרון בא.

הלכה ב' מתני' הקונה שני אילנות בתוך של חברו – הרי זה לא קנה קרקע. רבי מאיר אומר: קנה
קרקע. הגדילו – לא ישפה. העולה מן הגזע – שלו. ומן השרשים – של בעל הבית. ואם מתו – אין
לו קרקע.

קנה שלשה – קנה קרקע. הגדילו – ישפה. העולה מן השרשין – שלו. ואם מתו – יש לו קרקע.

גמרא דבי רבי ינאי אמרי: הרוצה את הצל – זה שורש. הרוצה את החמה – זהו גזע.

מסכת בבא קמא פרק עשירי

הרשות בידו. ובית הלל אומרים: אין שומעין לו. היורד לחורבתו של חברו, ובנאה שלא ברשות - שמין לו וידו על התחתונה. היורד ברשות, שמין לו וידו על העליונה. כיצד ידו על העליונה? אם השבח יתר על הוצאה - נותן לו את השבח, ואם הוצאה יתרה על השבח - נותן לו את ההוצאה.

יד נגר שקבע מסמר בשדה בתבה ובמגדל, ונשבר - חייב לשלם, מפני שהוא כנושא שכו. נתן לחרש לעשות לו כסא - ועשה לו ספסל. ספסל ועשה לו כסא - יד הבועלים על העליונה; דברי רבי יהודה. רבי מאיר אומר: נותן לו דמי עציו. מודה רבי מאיר לרבי יהודה, שאם נותן לחרש לעשות לו כסא נאה, ועשה לו כעור. ספסל נאה ועשה לו כעור - שיד הבועלים על העליונה. והמוליד חטין לטחון ולא לתמן, ועשאן מרסן וסבין. קמח לנחתום ועשאו פת נפולין. בשר לטבח והקדיחו - חייב לשלם מפני שהוא כנושא שכו. רבי שמעון בן גמליאל אומר: נותן לו דמי בשתו ובשת אורחיו. המוסר בהמתו לטבח ונבלה; אמר - פטור. הדיוט - חייב. ונושא שכו - בין זה ובין זה חייב. המראה דינר לשלחני ונמצא רע - חייב לשלם, מפני שהוא כנושא שכו.

יה הגוזל את חברו שוה פרוטה, ונשבע לו יוליקנו אחריו אפלו למדי. לא יתן לו לבנו ולא לשלוחו, אבל נותן הוא לשליח בית דין, ואם מת - מחזיר לירשיו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: בשליח בית דין שעשה גזול ולא שליח בית דין שעשה גזול, לפיכך אם שלח הלה ונטלה - הרי זה זכה. אמר רבי אלעזר ברבי צדוק: כמה דברים אמורים? בזמן שהיתה הקרן מרבה על הוצאה, אבל אם היתה הוצאה מרבה על הקרן - הרי זה משלם קרן וחמש בבית דין, ומביא אשם על השבועה.

יו פרוטה בקרן - מעכב. חצי פרוטה - אין מעכב. חמש - כלו אין מעכב. מי שזקק

י, א הגוזל את הפרה ועברה אצלו, ושנתה ושלשה, אפלו ארבעה וחמשה פעמים. וכן הגוזל את הרהל ונטענה אצלו וגזזה, אפלו ארבעה וחמשה פעמים. עז וחלבה אפלו ארבעה וחמשה פעמים - משלם כשעת הגזלה. רבי שמעון אומר: רואין אותן כאלו הן שומות אצל אחרים. גזל צמר ולבנו, טווי ולבנו, פשתן ונקהו. אבנים ושיפן - משלם כשעת הגזלה. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל דבר שהשביח הגזול - יד הגוזל על העליונה. רצה - משלם כשעת הגזלה. רצה - אומר לו: "הרי שלך לפניך".

יב, גזל עבדים והזקיננו, אילנות והזקיננו, פרות והרקיבו, בית ונתנגע, מטבע ונפסל, יין ונתגלה, יין ונתנסף, תרומה ונטמאת, חמץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונעבדה בה עברה, אומר לו: הרי שלך לפניך. עבדים והזקיננו, ומכרן. אילנות והזקיננו וקצצן. פרות והרקיבו, ומכרן. בית ונתנגע ונתצו. מטבע ונשוף. יין ונתגלה ונשכו. יין ונתנסף ונשכו. תרומה ונטמאת ונשרפה. חמץ ועבר עליו הפסח ונשרפו. בהמה ונעבדה בה עברה ונסקלה - משלם כשעת הגזלה.

זה הכלל: כל גזלה שהיא בעינה, ולא שנה אותה מבריתה - אומר לו: הרי שלך לפניך. ואם שנה אותה מבריתה - משלם כשעת הגזלה. והגנב לעולם משלם כשעת הגנבה.

הגוזל את המריש ובנאו בבירה; בית שמאי אומרים: יקעקע את הבירה ויטל את המריש. ובית הלל אומרים: מחשב כל מה שהיה שוה, ונותן לבעליו, מפני תקנות השבים.

יג, היורד לחורבתו של חברו ובנאה שלא ברשות, וכשהוא יוצא, אומר: תן לי עצי ואבני - אין שומעין לו. רבן שמעון בן גמליאל אומר: בית שמאי אומרים:

יכפר בו עליו", מי שצריך כפרה, יצא זה שאין צריך כפרה.

נתן את הכסף לאנשי משמר ומת - אין היורשין יכולין להוציא מידם, שנאמר (במדבר ה): "איש אשר יתן לכהן לו יהיה", נתן הכסף ליהויריב ואשם לידעיה - יחזיר הכסף אחר האשם; דברי רבי יהודה. וחכמים אומרים: אשם אחר הכסף. אמר רבי: אם דברי רבי יהודה - יקריבו בני יהויריב את האשם, לא נתכפר לו אלא אם כן קים אשם, יחזיר הכסף מבני ידעיה אצל בני יהויריב, ויקריבו בני יהויריב את האשם ויתכפר לו. עבר משמרו של יהויריב - יחזיר האשם מבני יהויריב אצל בני ידעיה, ויקריבו בני ידעיה את האשם ויתכפר לו.

הביא אשמו ולא הביא גזלו - לא יהא ממרס בדמו עד שיביא גזלו, אלא תעבר צורתו ויצא לבית השרפה. הביא אשמו ולא הביא מעילתו - לא יהא ממרס בדמו עד שיביא מעילתו, אלא תעבר צורתו ויצא לבית השרפה. מצורע שהביא חטאתו קדם לאשמו - לא יהא ממרס בדמו, עד שיביא אשמו, אלא תעבר צורתו ותצא לבית השרפה.

י, גזל והחליף, גזל והקדיש, גזל ונתן במתנה, גזל ונתן בהקפה, גזל ופרע את חובו, גזל ושלח סבלונות לבית חמו - הרי זה חייב. והמקבל ממנו - הרי זה פטור. הגזול ומאכיל לבנו ובתו הקטנים, לעבדו ושפחתו הנענים - פטורין מלשלם. הניח להן אביהן דבר שיש בו אחריות - חייבין לשלם. לבנו ובתו הגדולים, לעבדו ושפחתו העברים - חייבין לשלם. ואם אמרו גדולים: אין אנו יודעים מה חשבון עשה עמכם אבא - פטורין מלשלם.

י, יא אין פורטין, לא מתבת המוכסין ולא מפס של גביין, ואין נוטלים מהן צדקה. אבל פורט הוא לו דינר ומחזיר לו את השאר. נתחלפו לו כלים בבית האמן - אינו

החמש - הרי הוא כחמש לכל דבר. הגזול את חברו ונשבע לו - הרי זה משלם קרן וחמש, ומביא אשם. מת הנגזל - משלם הגזול ליורשי הנגזל. קרן וחמש ומביא אשם, מת הגזול - יורשי הגזול משלמין לנגזל קרן ופטורין מן החמש, ומן האשם. מתו הגזול והנגזל - יורשי הגזול משלמין ליורשי הנגזל. קרן ופטורין מן החמש ומן האשם.

יז, ראה גזלתו של חברו בתוך ביתו, ואבדתו של חברו בתוך ביתו, ואמר: איני יודע, ונעלמו ממנו, בשעה שנשבע - פטור; שנאמר (ויקרא ה): "ונשבע על שקר" וגו'. אמר לבניו: גזלה זו של פלוני היא, אבדה זו של פלוני היא, בזמן שנשבעין על דעת אביהן - חייבין, על דעת עצמן - פטורין.

יח, הגזול את הרבים - חייב להחזיר לרבים. חמר גזל הרבים מגזל היחיד, שהגזול את היחיד - יכול לפיסו ולהחזיר לו גזלו. הגזול את הרבים - אין יכול לפסון ולהחזיר להן גזלם. הגזול את הנכרי - חייב להחזיר לנכרי. חמור גזל הנכרי מגזל ישראל מפני חלול השם. הגזול את הנכרי, ונשבע לו ומת - אינו מתכפר לו, מפני חלול השם.

יט, דרש רבי יוסי הגלילי בגזול את הגר, והיה עולה לירושלים, ומעותיו ואשמו בידו, ומצאו, וזקפו עליו במלוה. הביא את אשמו ואחר כך מת הגר - יצא. לא הספיק להביא את אשמו עד שמת הגר - הרי זה צריך להביא. והמעות - זכה בהן. וחכמים אומרים: לא עשה כלום, עד שיתנם לו ויחזר לטלם ממנו. דרש רבי עקיבה כשבא מזפרן: בגזל את הגר ונשבע לו, והיה עולה לירושלים ומעותיו ואשמו בידו, ומת בדרך - הכסף ינתן לבניו, ואשם ירעה עד שיסתאב, וימכר, ויפלו דמיו לנדה, שנאמר (במדבר ה): "מלבד איל הכפרים אשר

פועל וְעָנִי שָׁעָלוּ בְּאֵילָן, וְשָׁכְרוּ אֶת הַסֵּכָה, אִם עָלוּ בְּמָקוֹם שְׁדָרָךְ בְּנֵי אָדָם רְגִילִין לַעֲלוֹת בּוֹ - פְּטוּרִין. וְאִם לֹא - חֵיבִין. הַגּוֹזֵל אֶת הַשְּׂדֵה וְנִטְלָה אָנֹס - יֹאמַר לוֹ: הָרִי שְׁלֹךְ לַפְּנִיָּה.

י, יד הַגּוֹזֵל אֶת חֲבֵרוֹ, אוֹ שְׁלוֹה הַיִּמְנוֹ, אוֹ שֶׁהִפְקִיד לוֹ בִּישׁוּב - לֹא יִחְזִיר לוֹ בַּמִּדְבָּר. אֲבָל מַחְזִיר לוֹ בְּשִׂירָה. וְהָאֲבָדָה - חֲזוּרָה לַבְּעָלִים בְּכָל מָקוֹם. מִי שֶׁבֶא בְּדָרְךָ, וְהָיָה בְּיָדוֹ מְעוֹת, וְרָאָה אָנֹס בֶּא כְּנָגְדּוֹ, וְאָמַר לוֹ: בֶּא טוֹל אֶת אֱלֹהֵי, שְׁאֲנִי חֵיב לָךְ. אִם קָבַל עָלָיו - פְּטוּר. וְאִם לֹא - חֵיב. מִשְׁכֵּן לוֹ בֵּית, מִשְׁכֵּן לוֹ שְׂדֵה, וְרָאָה דִּלְקָה מִמֶּשְׁמֶשֶׁת וּבָאָה בְּתוֹךְ שְׁלוֹ, אָמַר לוֹ: בּוֹא וְהַצֵּל אֶת שְׁאֲנִי חֵיב לָךְ, אִם קָבַל עָלָיו - פְּטוּר. וְאִם לֹא - חֵיב.

י, טו הַגּוֹנֵב טֹלָה מִן הַדִּיר וְהַחֲזִירוֹ, וְאַחֵר כֶּךָ נִגְנֵב כָּל הַדִּיר כָּלוּ, אִם הוֹדִיעָיו בּוֹ לַבְּעָלִים - פְּטוּר. וְאִם לֹא - חֵיב. הַגּוֹנֵב חֲבִית מִן הַמֶּרְתֵּף, וְהַחֲזִירָהּ לַמֶּרְתֵּף, וְאַחֵר כֶּךָ נִגְנֵב כָּל הַמֶּרְתֵּף כָּלוּ, אִם הוֹדִיעָיו בּוֹ לַבְּעָלִים - פְּטוּר. וְאִם לֹא - חֵיב. הֵטָה אֶת הַחֲבִית וְנָטַל מִמֶּנָּה רְבִיעִית וְנִשְׁבְּרָה - אֵינוֹ מְשַׁלֵּם אֲלֵא רְבִיעִית. הַגְּבִיָּה וְנָטַל מִמֶּנָּה רְבִיעִית, וְנִשְׁבְּרָה, אוֹ שֶׁהִחְמִיצָה - מְשַׁלֵּם אֶת הַכֹּל.

הַגּוֹנֵב סֵלַע מִן הַכִּיס וְהַחֲזִירָהּ לַכִּיס, וְאַחֵר כֶּךָ נִגְנֵב כָּל הַכִּיס כָּלוּ, אִם הוֹדִיעָ בָּהּ לַבְּעָלִים - פְּטוּר. וְאִם לֹא - חֵיב. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁהַחֲזִירָהּ לַצִּירוּתָהּ, אֲבָל נִטְלָה מִן הַכִּיס וְהַחֲזִירָהּ לַצִּרוּר, מִצִּרוּר וְהַחֲזִירָהּ לַכִּיס - הָרִי זֶה חֵיב. הַגּוֹנֵב כִּיסוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וְהַחֲזִירוֹ לוֹ כִּשְׁהוּא יִשָּׁן, וְנָעַר, וְהָרִי כִּיס בְּיָדוֹ! אִם מִכִּיר אֶת שְׁלוֹ - פְּטוּר. וְאִם לֹא - חֵיב. הַגּוֹנֵב סֵלַע מִחֲבֵרוֹ בְּלֹא יוֹדָע, וְהִבְלִיעָהּ לוֹ בְּחִשְׁבוֹן - יֵצֵא. "לֹא תִגְנֹבוּ" - עַל מִנְתָּ לְמִיקָט. "לֹא תִגְנֹבוּ" - עַל מִנְתָּ לְשִׁלֵּם תְּשִׁלוּמֵי כֶּפֶל, וְתִשְׁלֹמוֹת אַרְבָּעָה וְחִמְשָׁה.

רשאי להשתמש בהן, וילך הלה ויבקש את כליו. בבית האכל ובבית המשתה רשאי להשתמש בהם, וילך הלה מיד ויבקש את כליו.

י, יב גִּנֵּב שְׁנִטְלָה מִזֶּה וְנָתַן לָזֶה - מִה שְׁנִטְלָה נִטְלָה, וּמִה שְׁנָתַן נָתַן. שְׁטָף נִהָר עֲצִים וְאֲבָנִים וְקוֹרוֹת מִזֶּה וְנָתַן לָזֶה, אִם נִתְיָאָשׁוּ הַבְּעָלִים - הָרִי אֱלֹהֵי שְׁלָהֶם, אִם הָיוּ הַבְּעָלִים מְרֹדְפִין אַחֲרֵיהֶן, אוֹ שֶׁהָיוּ בְּמָקוֹם אַחֵר - הָרִי אֱלֹהֵי שֶׁל בְּעָלִים.

י, יג שִׁפָּךְ זֶה אֶת יֵינוֹ וְהִצִּיל דְּבָשׁוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ - נֹתֵן לוֹ שְׁכָרוֹ דְּמֵי הַשֵּׁב אֲבָדָה. וְאִם אָמַר לוֹ: עַל מִנְתָּ שְׁאֵטַל דְּמֵי שְׁלִי מִתּוֹךְ שְׁלֹךְ - חֵיב לְתַן לוֹ. פָּרַק זֶה אֶת עֲצָיו וְהִצִּיל פִּשְׁתָּנוֹ - נֹתֵן לוֹ שְׁכָרוֹ דְּמֵי הַשֵּׁב אֲבָדָה. וְאִם אָמַר: עַל מִנְתָּ שְׁאֵטַל דְּמֵי שְׁלִי מִתּוֹךְ שְׁלֹךְ - חֵיב לְתַן לוֹ. רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמַר: תְּנָאֵי בֵּית דִּין הוּא, שְׂיָהָא זֶה שׁוּפָךְ אֶת יֵינוֹ וּמִצִּיל דְּבָשׁוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְנוֹטֵל דְּמֵי יֵינוֹ מִתּוֹךְ דְּבָשׁוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ. וְשְׂיָהָא זֶה מִפָּרַק עֲצוֹ וּמִצִּיל פִּשְׁתָּנוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְנוֹטֵל דְּמֵי עֲצוֹ מִתּוֹךְ פִּשְׁתָּנוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ.

מֵאִמְתִּי זֹכָה אָדָם בְּנָחִיל שֶׁל דְּבוּרִים? מִשְׁתַּכְּנֵס לְקַרְפִּיפּוֹ. הָרִי שְׁיָרַד נָחִילוֹ לְתוֹךְ גִּנְתּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ וְאֵין בַּעַל הַגִּנָּה מַנִּיחוֹ לְהַכְנֵס, שְׁלֹא לְשַׁכֵּר אֶת יָרְקוֹ - הָרִי זֶה יוֹרֵד עַל כְּרָחוֹ וּמִצִּיל נָחִילוֹ. וְאִם הִזִּיק - מְשַׁלֵּם מִה שֶׁהִזִּיק. רַבִּי יִשְׁמַעְאֵל בֶּן רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן בְּרוּקָה אוֹמַר: תְּנָאֵי בֵּית דִּין הוּא, שְׂיָהָא זֶה קוֹצֵץ אֶת הַסֵּכָה וּמִצִּיל נָחִילוֹ וְנוֹטֵל דְּמַיִם, שְׁעַל מִנְתָּ כֵּן הַנָּחִיל לְיִשְׂרָאֵל אֶת הָאָרֶץ.

שְׁנַיִם שֶׁהָיוּ בָּאֵין בַּמִּדְבָּר, בְּיַד זֶה חֲבִית שֶׁל מֵיִם וּבְיַד זֶה חֲבִית שֶׁל דְּבֶשׁ, נִסְדָּקָה חֲבִית שֶׁל מֵיִם - תְּנָאֵי בֵּית דִּין הוּא, שְׂיָהָא זֶה שׁוּפָךְ אֶת דְּבָשׁוֹ וּמִצִּיל מִימּוֹ שֶׁל חֲבֵרוֹ, וְכִשְׂגִּיעַ לְיִשׁוּב - נֹתֵן לוֹ דְּמֵי דְּבָשׁוֹ, שֶׁהָיוּ מִחִיה בַּמִּדְבָּר, וְאֵין הַדְּבֶשׁ מִחִיה בַּמִּדְבָּר.

יא,ג לוקחין מן הנשים כלי צמר ביהודה, ואין לוקחין פרות יינות שמנים וסלתות, לא מן הנשים לא מן העבדים ולא מן הקטנים. אבא שאול אומר: לוקחין מן האשה בחמשה דינרין, כדי שתקח בהן כפה לראשה. גבאי צדקה נוטלין מהן דבר מועט בצדקה, אבל לא דבר מרבה.

יא,ד אין לוקחין, לא שמן במועט, ולא זיתים במועטין, אבל לוקחין מהן שמן במדה וזיתים במדה. רבן שמעון בן גמליאל אומר: לוקחין מן הנשים זיתים בגליל העליון, שפעמים שאדם בוש להיות יושב על פתח חנותו, ונותן לאשתו ומוכרה. הבן שמוכר בשוק, וכן העבד שמוכר בשוק - מתר לקח מהן. וכלן שאמרו להטמין אסור.

שומר פרות יושב ומוכר וסלו לפניו, יושב ושוקל ותרטני לפניו - מתר לקח מהן. וכלן שאמרו להטמין אסור. אין לוקחין מן הרועין, לא עזין ולא גזיזין ולא תלושין של צמר, אבל לוקחין מהן תפורים - שהתפורים שלהן. ולוקחין מהן חלב וגבינה במדבר אבל לא בישוב. בכל מקום לוקחין מהן ארבעה וחמשה צאן. ארבעה וחמשה גזיזין, אבל לא שתי צאן ולא שתי גזיזין. רבי יהודה אומר: לוקחין מהן ביתיות ואין לוקחין מהן מדבריות. כללו של דבר, כל שגונב הרועה ואין בעל הבית יודע בו אסור לקח ממנו. וכל שאי אפשר לו אלא אם כן בעל הבית יודע בו - מתר לקח אותו.

אין שוכרין בהמה מן הרועין, ולא כלים מן בעלי אמניות. אין שואלין בהמה מן הרועין, ולא כלים מן בעלי אמניות - הן עצמן מתרין להשתמש בהן. וכלים הנמכרים לשם חדשים - אסור להשתמש בהן.

יא,ה אין לוקחין מן הגרדי - לא קוצין, ולא עירין, ולא סנקאנין, ולא שירי פקעיות. אבל לוקחין ממנו בגד מגמר שתי

י,טז בן בג בג אומר: לא יגנוב אדם את שלו מבית אחרים, שמא יראה כגנב. וכן היה בן בג בג אומר: לא יגנוב אדם את שלו מבית הגנב, שמא אף הוא יראה כגנב, אלא משבר את שניו ומוציא את טליתו מידו.

גנבים שנכנסו במחתרת ועשו תשובה - כלן חייבין להחזיר. עשה אחד מהן תשובה - אין חייב לשלם אלא על חלקו בלבד. אם היה מוציא ונותן לפנייהם - חייב לשלם על הכל. טל דמי פרתך, טול דמי טליתך - אין שומעין לו. באמת נגנבו או אבדו - נותן לו דמיהן.

מסכת בבא קמא פרק אחד עשר

יא,א אין מקבלין פקדונות, לא מן הנשים ולא מן העבדים, ולא מן הקטנים. קבל מן האשה - יחזיר לאשה. מתה - יחזיר לבעלה. קבל מן העבד - יחזיר לעבד. מת - יחזיר לרבו. קבל מן הקטן - עושה לו בהן סגלה. מת - יחזיר לאביו. וכלן, אם אמרו בשעת מיתה - ינתן לפלוני שהן שלו - יעשה מפרש כפרושו. הבן שנושא ונותן משל אביו. וכן העבד שנושא ונותן משל רבו - הרי הן של אב, הרי הן של רבו. אם אמרו בשעת מיתה ינתנו לפלוני שהן שלו - יעשה מפרש כפרושו.

יא,ב האומר 'תנו מאתים דינר לבית הפנסת', 'תנו ספר תורה לבית הפנסת' - ינתנו לבית הפנסת הרגיל בו. ואם היו שנים והיה רגיל בשתייהן - ינתנו לשתייהן. האומר 'תנו מאתים דינר לעניים' - ינתנו לעניים אותה העיר. רבי אחא אומר: לעניים כל ישראל. האומר 'תנו שדה פלונית לעניים', לקט שכחה ופאה - לעניים אותה העיר, 'לעניים עיר פלונית' - לקט שכחה ופאה לעניים עיר אחרת. הבן שהיה אוכל משל אביו וכן שהיה אוכל משל רבו. קוצץ ונותן פרוסה לבנו ולבתו ולעבדו של אוהבו, ואינו חושש משום גזלו של בעל הבית שכן נהגו.

פחות מחמשה חלקים. והאומר שליש שלי - ישבע שאין לו בה פחות משתות. כללו של דבר, אין נשבע אלא על חצי טוענו בלבד.

אב, שנים שהיו מושכין את הגמל ומנהיגין את החמור, או שהיה אחד מושך ואחד מנהיג כמדה הזאת; רבי יהודה אומר: המושך את הגמל והמנהיג את החמור - הרי זה זכה.

אג, האומר יזכה לי ביתי במציאה שתפל לתוכו היום לא אומר כלום יצא לו שם מציאה דבריו קימין.

אד, מצא שטרי חוב שאין בהם אחריות נכסים, בזמן שלוח מודה - יחזיר למלוה. אם לא - לא יחזיר לא לזה ולא לזה; דברי רבי מאיר, שהיה רבי מאיר אומר: שטר שיש בו אחריות נכסים - גובה מנכסים משעבדין, ושואין בו אחריות נכסים - גובה מנכסים בני חורין. וחכמים אומרים: זה וזה לא יחזיר, מפני שזה וזה גובה מנכסים משעבדין.

אה, מצא גט אשה, בזמן שהאיש מודה - יחזיר לאשה. אם לאו - לא יחזיר לא לזה ולא זה. גט שחרור, בזמן שהרב מודה - יחזיר לעבד. ואם לאו - לא יחזיר, לא לזה ולא לזה. אונקלוסאי בזמן שהלוח מודה - יחזיר למלוה. ואם לאו - לא יחזיר, לא לזה ולא לזה. דיתקאות, ופתיקאות, ומתנות בזמן שהנותן מודה - יחזיר למקבל. ואם לאו - לא יחזיר, לא לזה ולא לזה. שטרי מקח וממכר, שטרי אריסות וקבלנות בהמה - הרי זה לא יחזיר, לא לזה ולא לזה.

או, גזרי דין ופרוזבולין - הרי זה יחזיר, לפי שכתובין על שמו, בין שמצאן בשוק, ובין שמצאן בין שטרותיו של אביו. כללו של דבר: אם יש עמהן סמפונות - יעשה מה שבסמפונות. הודאת בעל דין כמאה עדים אימתי בזמן שטענו והודה, אבל אם

טווי וארגו. אין לוקחין מן הצבע, לא אותות ולא דגמאות, ולא תלושין של צמר. אבל לוקחין הימנו צמר צבוע - טווי שתי וערב. אין לוקחין מן הסורק, מפני שאינן שלו. מקום שנהגו להיות שלו - הרי אלו שלו. בכל מקום לוקחין ממנו כר מלא מוכין, וכסת מלאה מספחות, ולוקחין מן הכובס, מוכין מפני שהן שלו. ולא יסרק את הבגד לשתי אלא לערבו. ולא יהא נותן בבגד יתר משלשה חוטין, ושני חוטין העליונים - הרי אלו שלו. אם היה שחור על גבי לבן - נוטל את הכל והן שלו. ישעיה איש טיראה היה נוהג בחסידות ונוטל את הכל. אם עתיד להשוותו, אפלו מותר - משוהו לארכו ואין משוהו לרחבו, מה שחרש - מוציא במעצד. והנפסק במגרה - הרי אלו של בעל הבית. מתחת המקדח ומתחת הרהיטני ונגרר במגרה - הרי אלו שלו. הנותן עורות לעבד. הקצוצין והתלושין - הרי אלו של בעל הבית. והיוצא עם שטף המים - הרי אלו שלו. החיט ששיר מן החוט פחות ממלא מחט, ומטלית פחותה משלש על שלש, והנותן עורות לעבדן, כלן אצל בעל הבית - הרי אלו של בעל הבית. מסתתי אבנים, מפסקי גפנים, מנקפי הגין, מנכשי זרעים' בזמן שבעל הבית מקפיד עליהן - אסורים משום גזל. אין בעל הבית מקפיד עליהן - מתרין משום גזל. השוכר את הפועל לנקף עמו בהגין וקזמר עמו במזמרות. מקום שנהגו להיות שלו - הרי אלו שלו, של בעל הבית - הרי אלו של בעל הבית. ואין משנין ממנהג המדינה.

מסכת בבא מציעא פרק ראשון

אא, שנים אוחדין בטלית, זה נוטל עד מקום שתפוס, וזה נוטל עד מקום שתפוס. במה דברים אמורים? בזמן שהיו שניהם תופסין בה, אבל אם היתה בידו של אחד מהן - המוציא מחברו עליו הראיה. זה אומר: 'כלה שלי', וזה אומר: 'שליש שלי'. האומר כלה שלי - ישבע שאין לו בה

אמר רבי יהודה: היאך זכה זה בדבר שאינו שלו? אלא ינתחנו. מודה רבי יוסי, בשנים שהיו עוררין על הבית ועל השדה, ואמר אחד מהן: אם לא באתי מכאן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום, הגיע זמן ולא בא - באמת אמרו שאבד את זכותו.

הנותן ערבון לחברו על הבית ועל השדה, ואמר לו: אם לא נתתי לך מכן ועד יום פלוני אין לי בידך כלום, והלה כותב לו: אם אחזר בך - הריני כופל לך ערבונך, והגיע זמן ולא נתן - יתקים התנאי; דברי רבי יוסי. אמר רבי יהודה: היאך זוכה זה בדבר שאינו שלו? אלא נותן לו ערבון שלו.

אמר רבן שמעון בן גמליאל: במה דברים אמורים? בזמן שאמר לו ערבוני קון, אבל לקח הימנו בית או שדה במאה מנה, אפלו לא נתן לו מהן אלא שלשה מנה - הרי השדה קנויה לו, ומחזיר לו את השאר. אפלו לאחר שלש שנים.

הנותן ערבון לחברו על הבית, ועל השדה, כל המשנה וכל החזר בו - ידו על התחתונה. חזר בו המוכר - יד הלוקח על העליונה. רצה לטול רביע בקרקע - נוטל. רביע במעות - נוטל. והשאר גובה מן העדיות. חזר בו לוקח - יד מוכר על העליונה. רצה לתן רביע בקרקע - נותן. רביע במעות - נותן, והשאר גובה מן הזבירת.

א, המפקיד שטרות אצל חברו, אף על פי שאינן כתובין בשמו - הרי זה יחזיר את שלו. מת - ינתן ליורשיו. ואם אמר בשעת מיתה ינתנו לפלוני שהן שלו - יעשו מפרש כפרושו.

המלווה את חברו על המשכון, ואמר לו: אם לא נתתי לך מכן עד יום פלוני - אין לי בידך כלום. הגיע זמן ולא נתן - הגיעו משכון, בין רע בין יפה. לזה הימנו אלף דינר בשטר ופרע לו מהן שמנה מאות וזו -

הודה מפי עצמו - יכול לחזר בו, שהפה שאסר הוא הפה שהתיר. הודאת בעל דין כמאה עדים. והשליש נאמן משניהן. זה אומר כך, וזה אומר כך, והשליש אומר כך - השליש נאמן. אימתי? בזמן שהשלישות יוצא מתחת ידו, אין השלישות יוצא מתחת ידו - הרי הוא כאחד מכל אדם.

נאמן בעל המקח לומר: 'לזה מכרתי את מקחי'; אימתי? בזמן שהמקח יוצא מתחת ידו. אין המקח יוצא מתחת ידו - הרי הוא כאחד מכל האדם. נאמן הדין לומר: 'לזה זכיתי ולזה חיבתי'; אימתי? בזמן שהדין לפניו, אבל אין הדין לפניו - הרי הוא כאחד מכל האדם.

א, וסמפון שיש עליו עדים מתקים בחותמיו, ושאינן עליו עדים ויוצא מתחת ידי שלישי, אחר חתום שטרות - כשר. איזהו אחר חתום שטרות? איך אני פלוני בן פלוני מקבל אני עלי כל מה שכתוב בשטר זה, והעדים למטה - כשר.

א, ח, איזו היא אגוד של שטר? שלשה קשורין זה בזה. איזהו תכריך של שטר? כל שחוט או משיחה או דבר אחר כרוך עליו מבחוץ. איזו חפיסה? - זו חמת קטנה. שנים שהיו תפוסים בשטר, זה אומר: 'שלי הוא ואבד ממני', וזה אומר: 'בידי הוא ופרעתיו לך' - יתקים שטר בחותמיו; דברי רבי. ורבי שמעון בן גמליאל אומר: יחלקו.

א, ט, שנים שנתעצמו זה בזה, ואמר אחד מהן לחברו: אם לא באתי מכן ועד יום פלוני, יהא לך בידי כך וכך. הגיע זמן ולא בא - יתקים התנאי; דברי רבי יוסי. אמר רבי יהודה: היאך זוכה בדבר שלא בא לתוך ידו? אלא ינתחנו. משכן לו בית, משכן לו שדה, ואמר לו: אם לא נתתי לך מכן ועד יום פלוני - אין לי בידך כלום. הגיע הזמן ולא נתן - יתקים התנאי; דברי רבי יוסי.

מִצָּא כָּלִי וּלְפָנָיו פְּרוּת, כִּיִּם וּלְפָנָיו מְעוֹת - חַיִּב לְהַכְרִיז. מִקְצָתָן בְּכָלִי וּמִקְצָתָן בְּאַרְץ, מִקְצָתָן בְּכִיסִּים וּמִקְצָתָן בְּאַרְץ - חַיִּב לְהַכְרִיז. מִצָּא דָּבָר שֵׁישׁ בּוֹ סִמֶּן, בְּצַד דָּבָר שְׁאִין בּוֹ סִמֶּן - חַיִּב לְהַכְרִיז. אִם בָּא בַּעַל סִמֶּן וְנִטַּל אֶת שְׁלוֹ - זָכָה זֶה בְּדָבָר שְׁאִין בּוֹ סִמֶּן.

בג, הַמוּצָא סֵלַע, וְאָמַר לוֹ חֲבֵרוֹ: סֵלַע זֶה חֲדָשָׁה הִיא. נִירוֹנִית הִיא, שֶׁל מֶלֶךְ פְּלוֹנִי הִיא - לֹא אָמַר כְּלוּם, שְׁאִין סִמֶּן לְמַטְבֵּעַ. וְלֹא עוֹד, אֲלֹא אָפְלוּ שְׁמוֹ כְּתוּב עָלֶיהָ - לֹא אָמַר כְּלוּם, אֲלֹא הָרִי הִיא שֶׁל מוֹצָאָהּ. מִצָּא בְּאַשְׁפָּה - חַיִּב לְהַכְרִיז, שֶׁדֶּרֶךְ הָאַשְׁפָּה לְהַטְלִיל.

בד, מִצָּא בְּגָל אוֹ בְּכֶתֶל יֶשֶׁן - הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ, שֶׁיִּכּוֹל לוֹמַר שֶׁל אֲמורִיִּין הֵן. מִצָּא בַּחוּר אוֹ בְּכֶתֶל חֲדָשׁ, מִחֲצִי וְלַחוּץ - שְׁלוֹ. מִחֲצִי וּלְפָנִים - שֶׁל בַּעַל הַבֵּית. אִם הִיא מִפְּלֶשׁ כְּלוֹ לַחוּץ - אֵף מָה שֶׁחֲצִי וּלְפָנִים שְׁלוֹ. אִם הִיא מִפְּלֶשׁ כְּלוֹ לְפָנִים - אֵף מָה שֶׁחֲצִי וּלְפָנִים שְׁלוֹ. אִם הִיא מִפְּלֶשׁ כְּלוֹ לְפָנִים - אֵף מָה שֶׁחֲצִי וְלַחוּץ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית. מִצָּא בֵּין פְּצִים, מִן הָאֲגוּף וְלַחוּץ - שְׁלוֹ. מִן הָאֲגוּף וּלְפָנִים - שֶׁל בַּעַל הַבֵּית.

בה, מִצָּא בְּבֵית, אִם שָׂרוּ בּוֹ אוֹרְחִין לְפָנָיו - הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ. וְאִם לֹא - הָרִי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית. מִצָּא בָּהּ בַּחֲנוּת, עַד מְקוֹם שֶׁדֶּרֶךְ בְּנֵי אָדָם רְגִילִין לִפְנֵם - הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ. יֵתֵר עַל כֵּן - הָרִי אֵלּוּ שֶׁל בַּעַל הַבֵּית. הַלּוֹקֵחַ בְּהֵמָה מִחֲבֵרוֹ וּמִצָּא עָלֶיהָ דָּבָר שֵׁישׁ בּוֹ שׁוּה פְּרוּטָה - חַיִּב לְהַכְרִיז. הַמוּצָא שׁוּה פְּרוּטָה - חַיִּב לְהַכְרִיז. פְּחוֹת מְשׁוּה פְּרוּטָה - אֵין חַיִּב לְהַכְרִיז, שְׁנֵאמַר: "שְׁלֵמָה"; מָה שְׁלֵמָה מִיִּחְדָּת דָּבָר שֵׁישׁ בּוֹ שׁוּה פְּרוּטָה חַיִּב לְהַכְרִיז, כִּךְ כָּל דָּבָר שֵׁישׁ בּוֹ שׁוּה פְּרוּטָה - חַיִּב לְהַכְרִיז. פְּחוֹת מְשׁוּה פְּרוּטָה - אֵין חַיִּב לְהַכְרִיז.

בו, בְּרֵאשׁוֹנָה, כָּל הַבָּא וְנוֹתֵן סִמְנִיָּה - הִיא נּוֹטְלָה. מִשְׁרַבּוֹ הֶרְמָאִין - הַתְּקִינּוּ שְׁיָהָא זֶה נוֹתֵן סִמְנִיָּה וּמִבֵּיא רְאִיָּה שְׁאִינוּ רְמָאִי. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ מְכַרְזִין עָלֶיהָ שְׁלֹשׁ

הָרִי זֶה מְקַרַע לוֹ שְׁטָרוֹ הָרֵאשׁוֹן, וְכוֹתֵב לוֹ שְׁטָר שֶׁל מֵאֲתִים זֹזוּ; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכָּמִים אוֹמְרִים: הַשְּׁטָר בְּמִקְוָמוֹ וְהֵלָה כּוֹתֵב לוֹ הַתְּקַבְּלָתִי מִמֶּךָ שְׁמָנָה מֵאוֹת זֹזוּ - מִפְּנֵי שֶׁמֶרַע כָּחוֹ בִּשְׁנֵי דְּבָרִים, שְׁאִינוּ כּוֹפֶה אֶת לְבוֹ לְפָרַעַן לוֹ, וְשְׁאִין יָכוֹל לְגַבּוֹת מִנְכָּסִים מִשְׁעַבְדִּין.

שְׁנַיִם שְׁלוֹו בִּשְׁטָר אֶחָד, וּפְרַע אֶחָד מֵהֶן אֶת שְׁלוֹ, הַשְּׁטָר בְּמִקְוָמוֹ וְהֵלָה כּוֹתֵב לוֹ הַתְּקַבְּלָתִי אֶת שְׁלָךְ.

מִסְכָּת בְּבֵא מִצִּיעָא פָּרָק שְׁנִי

בא, מוֹדָה רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר בְּכָלִי אֲנִפּוּרִיא שֶׁמִּשְׁתַּמֵּשִׁין בֵּהֶן וְחַיִּב. וְאֵלּוּ הֵן כָּלִי אֲנִפּוּרִיא בְּדֵי מַחֲטִין וְצִנּוּרִין, וּמַחֲרוֹזוֹת שֶׁל קֶרֶדְמוֹת. וְכֵן הִיא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמֵר: כָּל אֵלּוּ שְׁאֵמְרוּ - הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ. אֵימָתִי? בְּזֵמַן שֶׁמִּצָּאֵן אֶחָד אֶחָד, אֲבָל אִם מִצָּאֵן שְׁנַיִם שְׁנַיִם - חַיִּב לְהַכְרִיז. וְכֵן הִיא רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלֶעָזָר אוֹמֵר: הַמְצִיל מִפִּי הָאָרִי, וּמִפִּי הַדָּאֵב, וּמִפִּי הַדּוֹב, וּמִשְׁלוּלִיתוֹ שֶׁל יָם, וּמִשְׁלוּלִיתוֹ שֶׁל נָהָר. הַמוּצָא בְּאַסְרִטָּיא וּבְפִלְטָיא גְּדוּלָּה - הָרִי אֵלּוּ שְׁלוֹ, מִפְּנֵי שֶׁהַבְּעָלִין מִתְּאַשְׁשִׁין מֵהֶן.

בב, מִצָּא חֲתִיכוֹת שֶׁל בֶּשֶׂר, וּמַחֲרוֹזוֹת שֶׁל דָּגִים, וְחִבּוֹת שֶׁל יֵין, וְשֶׁל שֶׁמֶן, וְשֶׁל תְּבוּאָה, וְשֶׁל גְּרוּגְרוֹת, וְשֶׁל זִיתִּים - אֵין חַיִּב לְהַכְרִיז. כְּתוּב בַּחֲרֵשׁ וְנִתּוֹן עַל פִּי חֲבִית, בְּנִיר וְנִתּוֹן עַל פִּי עֲגוּל - חַיִּב לְהַכְרִיז. מִצָּא כְּרִיכוֹת בְּרִשּׁוֹת הַיַּחֲדִיד - חַיִּב לְהַכְרִיז. בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים - אֵין חַיִּב לְהַכְרִיז. הָאֲלוּמוֹת, בֵּין בְּרִשּׁוֹת הַיַּחֲדִיד בֵּין בְּרִשּׁוֹת הַרְבִּים - חַיִּב לְהַכְרִיז. מִצָּא פְּרוּת צִבּוּרִין - חַיִּב לְהַכְרִיז. מִפְּזָרִין - אֵין חַיִּב לְהַכְרִיז. מִקְצָתָן צִבּוּרִין וּמִקְצָתָן מִפְּזָרִין - חַיִּב לְהַכְרִיז. מִצָּא מְעוֹת עֲשׂוּיּוֹת מְגֻדְלוֹת - חַיִּב לְהַכְרִיז. מִפְּזָרוֹת - אֵין חַיִּב לְהַכְרִיז. מִקְצָתָן מִגְּדָלִין וּמִקְצָתָן אֵין מְגֻדָּלִין - חַיִּב לְהַכְרִיז. וְכַמָּה הוּא מְגֻדָּל? שְׁלֹשׁ מַטְבְּעוֹת זֶה עַל גְּבִי זֶה.

ממנה. המוצא בהמת חברו - חייב לטפל בה. עד מתי חייב לטפל בה? עד שיכניסה לרשותו. הכניסה למקום שיראנה - לא יטפל בה. נגנבה או אבדה - חייב באחריותה. לעולם חייב באחריותה עד שיכניסנה לרשותו. הכניסה לגנתו או לחורבתו, ואבדה או נגנבה - פטור.

ב, כי מצא חמור טעון חמץ, או דברים האסורים - אין מחיבין אותו לגע בהן. זה הכלל, כל העושה בתוך שלו - הרי זה נזקק לו. וכל שאינו עושה בתוך שלו - אין נזקק לו. אם היה חמורו נפל - פורק עמו אפלו מאה פעמים, רשאי להקל את הפרסה ולגבות שָכרו הימנו, אין מחיבין אותו להיות עומד ומחזיר, מפרק ומטעין, שנאמר (שמות כג): "כי תפגע וכי תראה"; יכול שנים ושלשה מיל, תלמוד לומר: "כי תפגע", יכול אפלו בתוך ארבע אמות, תלמוד לומר "כי תראה", שערו חכמים אחד משבעה ומחצה במיל, וזה הוא ריס.

ב, יא אוהב לטעון ושונא לפרק - מצוה לפרק עם השונא, שלא לשכור את לבו. שונא שאמרו - שונא שבִּישְׂרָאֵל, לא שונא שבעובדי כוכבים. ראה חמורו של עובד כוכבים - חייב לטפל בו כדרך שמטפל בשל ישראל. אם היה טעון יין נסך - אין רשאי לגע בו. ראה מים שהן שוטפין והולכין חייב לגדרן. זה הכלל, כל דבר שיש בו משום חסרון כּיס - יש בו משום השב אבדה.

ב, יב מצוה מן התורה לפרק, אבל לא לטעון. רבי שמעון אומר: אף לטעון, שנאמר: "עמו" - עמו על גבי החמור; דברי רבי שמעון. וחכמים אומרים: "עמו" אתה בשכר. וכשם שמצוה על בהמת עצמו כך מצוה על בהמת חברו. חברו שטעה - תופסו בידו, ומפסגו בשדות וכרמים, עד שמגיע לעיר או לדרך. וכשם שמצוה על ידי חברו כך מצוה על ידי עצמו. הוא עצמו שטעה מפסג בשדות וכרמים עד

רגלים, ואחר הרגל האחרון שבעה ימים. ומשחורב בית המקדש התקינו שיהיו מכריזין עליה שלוש ימים. ומן הסכנה ואילך התקינו, שיהא מודיע לשכניו ולקרוביו ולמידעיו ולאנשי עירו, ודיו.

ב,ו המוצא מציאה, אם יש בה כדי להחזיר לבעלים בשוה פרוטה ולגבות שְכָרָה ממנה - מטפל ממנה. ואם לאו - מניחה במקומו. איזו היא אבדה? מצא קרדם באסרטיא וטלית באסרטיא ופרה רועה בין הזרעים - הרי זו אבדה. טלית מנחת בצד הגדר. וחבית מנחת בין הגדר וחמור רועה בין עשבים - אין זה אבדה. מצאן שלשה ימים זה אחר זה - הרי זו אבדה.

ב,ח כל דבר שעושה ואוכל, כגון פרה וחמור - יעשה ויאכל. לא יעשה בה יותר ממה שהן אוכלין. כל דבר שאין עושה ואוכל, כגון אגוז ותרגולין - מטפל בהן שלשה ימים. בעגלין ובסחין שלוש ימים. יתר על כן - מוכרן בבית דין. מצא ספרים - קורא בהן אחד לשלשים יום. לא יקרא בהן את הפרשה וישנה, ולא יקרא בהן את הפרשה ויתרגם, ולא יקראו שלשה בדרך אחד. ולא יפתח בספר יותר משלשה דפין. סומכוס אומר: בחדשים אחד לשלשה ימים. בישינים אחד לשנים עשר חדש. כלי כסף משתמש בהן בצונן, אבל לא בחמין, מפני שמשחירן. כלי נחשת משתמש בהן בחמין, אבל לא באור מפני שהוא משחקן. מגרפות וקרדמות - משתמש בהן בדבר הרך אבל לא בדבר הקשה. מגרפה, גורף בה את הטיט. מדיחה ומניחה במקומה. קרדמות מבקיע בו את העצים, ובלבד שלא יקע בו לא צנן ולא זית. וכשם שאתה אומר באבדה - כך אתה אומר בפקדון.

ב,ט המפקיד פסות אצל חברו - מנערה אחת לשלשים יום, שוטחה לצרפה אבל לא לכבודו. אם היתה מרבה - נוטל שָכָרו

נגנבה' - יחלקו. נמצא גנב, זה אומר: 'ברשותו נגנבה'. וזה אומר: 'ברשותו נגנבה' - יחלקו. האומר: 'מנה אני חייב, ואיני יודע אם לפלוני ואם לפלוני' - נותן לזה מנה ולזה מנה - שהודה מפי עצמו. אומר לשנים: 'גזלתי את אחד מכם מנה, ואת אחד מכם מאתים, ואיני יודע איזה מכם' - נותן לזה מאתים ולזה מאתים. ואם לאו - היה לו לשחק, זה אומר: 'מאתים שלי', וזה אומר: 'מאתים שלי' - נותן לזה מנה ולזה מנה, והשאר לא יתן להם עד שיעשו ביניהן פשרה. שנים שהפקידו אצל אחד, זה מנה וזה מאתים. בשעת התביעה, זה אומר: 'מאתים שלי' וזה אומר: 'מאתים שלי' - נותן לזה מנה ולזה מנה, והשאר יהא מנח עד שיבא אליהו. אומר רבי יוסי: אם כן, מה הפסיד הרמאי? אלא הכל יהא מנח עד שיבא אליהו, וכן שני פלים - אחד גדול ואחד קטן.

ג, המפקיד פרות אצל חברו, אפלו הן אבודין - לא יגע בהן, לפיכך בעל הבית עושה אותן תרומה ומעשרות על מקום אחר. רבי שמעון בן גמליאל אומר: באבודין ימכר בפני בית דין מפני שהוא כמשיב אבדה לבעלים. המפקיד פרות אצל חברו והרקיבו, יין והחמיץ, שמן והבאיש, אפלו הן אבודין - לא יגע בהן. דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים: עושה אותן דמים בבית דין. מוכרן לאחרים ואין מוכרן לעצמו, פיוצא בו, גבאי צדקה שלא מצאו עניים לחלק להן את הפת, מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמן. גבאי צדקה פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמן.

ג, המפקיד פרות אצל חברו - הרי זה יוציא לו חסונות. במה דברים אמורים? בזמן שערכם עם פרותיו, אבל אם היו מנחין בפני עצמן, יאמר לו: 'הרי שלך לפניך'. אחד מערב ואחד קורא שם מעשר

שמגיע לדרך או לעיר, שעל מנת כן הנחיל יהושע לישראל את הארץ.

ב, יג אבדת רבו ואבדת אביו - אבדת רבו קודמת לאבדת אביו. ואם היה אביו שקול כרבו - אבדת אביו קודמת לאבדת רבו. ואיזהו רבו? שלמדו תורה ולא שלמדו אומנות. ואי זה? זה רבו שלמדו ופתח לו תחלה. היה רבי מאיר אומר: רבו שלמדו חקמה ולא רבו שלמדו מקרא. רבי יהודה אומר: כל שרב תלמודו ממנו. רבי יוסי אומר: כל שהאיר עיניו במשנתו.

אבדת אביו ואבדת אמו - אבדת אביו קודמת לאבדת אמו. אימתי? בזמן שהיא תחתיו אבל אינה תחתיו - שניהם שוין. אבדת האיש ואבדת האשה - אבדת האיש קודמת לאבדת האשה. והעובדי כוכבים והרועים בהמה דקה ומגדליה - לא מעלין ולא מורידין. המומרים לעבודת כוכבים והמסרת - מורידין ולא מעלין.

מסכת בבא מציעא פרק שלישי

א, אין השואל רשאי להשאיל, ולא השוכר רשאי להשכיר, ולא השואל רשאי להשכיר, ולא השוכר רשאי להשאיל, ולא זה שמפקדין אצלו רשאי להפקידן אצל אחר, אלא אם כן נתן לו בעל הבית רשות. השואל פרה מחברו ונגנבה, וקדם השואל ושלם, ואחר כך נמצא הגנב - משלם תשלומי כפל לשואל, ותשלומי ארבעה וחמשה לשני. השוכר פרה מחברו, ונגנבה או אבדה, ואומר הריני משלם ואיני נשבע. שלם ואחר כך נמצא הגנב - משלם תשלומי כפל ארבעה וחמשה לשני. המפקיד פרה אצל חברו ונגנבה או אבדה, ואמר הלה: 'הריני משלם לך בלא שבועה', ואחר כך נמצא הגנב - משלם תשלומי כפל לראשון ותשלומי ארבעה וחמשה לשני.

ב, המוכר פרה לחברו ונגנבה, זה אומר: 'ברשותך נגנבה', וזה אומר: 'ברשותך

איסר - הרי זה לא קנה, עד שימשך. אסימון קונה את המטבע. כללו של דבר, כל שנקנה - קונה. טלית קונה דיגרי זהב. רבי שמעון אומר: אף כשאמרו טלית קונה דיגרי זהב בכל מקום - כך הלכה, אבל אמרו: מי שפרע מאנשי דור המבול עתיד לפרע ממי שאינו עומד בדבורו. והנושא ונותן בדברים - אין לו עליו אונאה. אבל אמרו חכמים: כל המבטל את דבריו אין רוח חכמים נוחה הימנו.

ג, ח אונאה ארבעה כסף מעשרים וארבעה כסף לסלע, לשתיים למקח. עד מתי מתר להחזיר? עד כדי שיראה לתגר או לבקי. הורה רבי טרפון בלוד, האונאה שמונה כסף לסלע, שליש למקח, ושמונה תגרי לוד. אמר להם: כל היום מתר להחזיר. אמרו לו: יניח לנו רבי טרפון במקומנו, ויחזרו לדברי חכמים.

ג, ט ט מי שהטל עליו - ידו על העליונה. כיצד? מכר לו חלוק שוה חמש בשש, ידו של לוקח על העליונה, רצה אומר לו תן לי סלע, רצה אומר לו: הילך חלוקה, ותן לי מעותי. אבל אם מכר לו שוה שש בחמש - יד המוכר על העליונה. רצה אומר לו: תן לי סלעי. רצה אומר לו: הילך מעותיך ותן לי חלוקי. ורבי אומר: לעולם יד המוכר על העליונה, וכשם שהמוכר יכול לחזר בו - כך לוקח יכול לחזר בו. רבי שמעון אומר: המוכר יכול לחזר בו, הלוקח אין יכול לחזר בו, שפכר קבל הלה את מעותיו.

ג, י סלע, כמה תהא חסרה? ולא יהא בה אונאה. סלע ארבעה אפרות ודינר איסר; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: סלע ארבע פונדיונות ודינר פונדיון. ורבי שמעון אומר: סלע שמונה פונדיונות, ודינר שני פונדיונים. יתר על כן אמר רבי יהודה: היה מוציאה בשויה הסלע עד שקל. והדינר עד רבע. פחות מכן, אפלו איסר אין להוציאה. לא ימכרנה לא לתגר ולא להרג ולא לחרם, מפני שמרמה בה את

שני במגורה¹. במתיקה ושאר מיני קטניות לא נתנו להן חכמים שעור. אמר בן עזאי: החזק כחו של רבי עקיבא שנתן שעור לאלו, ולא נתן שעור לאלו. אמר רבי יוחנן בן נורי: מה אכפת להן לעכברין? אוכלין בין מהרבה בין מקמעא! אין יוציא לו חסרונות אלא לכור בלבד. אמר רבי יהודה: במה דברים אמורים? בזמן שמדד לו מתוך ביתו, אבל מדד לו מתוך גרנו - אין יוציא לו חסרונות מפני שהן מותרות. אמרו לו: לא! מפני שהן מתפזרות אלא מפני שהן אובדות. וכן היה רבי יהודה אומר: לא אמרו שמרים ודבר אחר אלא בשמן בלבד, שפעמים שאדם לוקח מחברו שמן מזקק בלא פקטין.

ג, ה שאל רבי יוסי לחכמים: הרי שהפריש עשר כורין למאה, ומדד את המעשר ופחת מהן, מה הוא? אמרו לו: כשם שפחת מעשר כך פחתו חלין. ואף על פי שלא פחתו חלין - מתר. מדד את החלין והותירו, מהו? אמרו לו: כשם שהותירו החלין כך הותירו המעשר. ואף על פי שלא הותר מעשר - מתר. יש לו חלין ומעשר שני ומבקש למוכרו, איזה מהן מוכר תחלה? אמרו לו: מוכר את החלין ואחר כך מוכר מעשר שני.

ג, ו השולח יד בפקדון. בית שמאי אומרים: ילקה בחסר וביתר. כיצד? הפקיד לו משתים ועמדו מארבע, מארבע ועמדו משתים, נותן לו משתים.

ג, ז הזהב קונה את הכסף, כיצד? נתן לו דינר זהב בעשרים וחמשה כסף - הרי זה קנה כל מקום שהוא. אבל אם נתן לו עשרים וחמשה כסף בדינר זהב - הרי זה לא קנה, עד שעה שימשך. הנחשת קונה את הכסף, כיצד? נתן לו שלשים דינר בדינר כסף - הרי זה קנה כל מקום שהוא. אבל אם נתן לו דינר של כסף בשלשים

¹ מקום אוצר התבואה.

ו: "הלא יראתך כסליתך וגו' - זכר אתה' אין כתיב כאן אלא "זכר נא" וגו'. רבי יהודה אומר: אף לא יתלה את עיניו ויאמר לו: "בכמה חפץ זה?" והוא אין רוצה לקח. ראה גר שבא ללמד תורה, לא יאמר: "ראו מי שבא ללמד! פה שאכל נבלות וטרפות שקצין ורמשין". וכן הוא אומר (שמואל א י, יב): "ויען איש משם ויאמר ומאביהם", וכי יש אב לתורה ולא כבר נאמר (משלי ל, ד): "מה שמו ומה שם בנו כי תדע". ואומר (משלי יט, יד): "בית והון נחלת אבות ומה' אשה משפלת".

ג, טו אין מערבין פרות בפרות, ואפילו חדשים בחדשים, וישנים בישנים, ואין צריך לומר חדשים בישנים, וישנים בחדשים, אפילו סאה בדינר וסאה בדינר וטרסית - לא יערבם וימכרם סאה בדינר. אין מערבין יין חדש בחדש, וישן בישן, ואין צריך לומר חדש בישן וישן בחדש, ולא קשה ברוך. ורבי יהודה מתיר קשה ברוך מפני שהוא משביחו. וכן היה רבי יהודה אומר: מין אחד המשביח את חברו - מתיר. שני מינין המשביחין את אחד - אסור. אין מערבין שמרי יין ביין, אבל נותנים לו שמריו. כיצד? היה שופה יין לחמרים - נותן לו שמרי אותו יין. אבל לא שמרי יין אחר. אף כשאמרו נותן לו שמריו - נותן לו של היום היום, ושל מחר למחר, אבל לא של היום למחר, ולא של מחר להבא. לא יערבם חנוני וימכרם בחנותו, אלא אם כן הודיע. לא ירביץ חנוני בתוך חנותו יין ושמן, מפני שגונב דעת הבריות. מקום שנהגו להטיל מים למחצה לשליש ולרביע - יטילו, ואין משנין ממנהג המדינה. מערבין חומטין בתבואה, קב בפור ואינו חושש. ובעלי בתים מטילין כל צרכן, חנוני צורך ומנח על פי המגורה. אין משרבטין ומסרטין את הבהמה, ואין נופחין בקרבים, ואין מטיל בשר לתוך המים.

אחרים. אבל נוקבה ותולה בצנאר. וכשם שאתה אומר בחלין, כך אתה אומר במעשר שני, ובלבד שלא יתפון להטיל סלע על השני. האונאה - שמונה כסף. במה דברים אמורים? בדינרין ובסלעיהן אבל בדינרי זהב ובמטבעות של נחשת היה מוציאן בשויהן.

ג, יא עד מתי מתיר להחזיר? בכרכין - עד כדי שיראה לשלחני. ובכפרים - עד ערבי שבתות, שכן דרך השוק להיות עומד בעירות מערב שבת לערב שבת. האונאה - ארבעה כסף. והטענה - שתי כסף. במה דברים אמורים? בזמן שמכר לו סתם, אבל אם קצץ עמו - אין כלום אחר הקציצה.

ג, יב הנושא ונותן באמונה, והאומר לחברו על מנת שאין לה עלי אונאה - אין לו עליו אונאה. לא יהא מוכר לו את היפה בשויה, ולא את הרעה באמונה, אלא [או] שתיהן בשויהן או שתיהן באמונה. מחשב עמו שכר חמור, שכר החמר, שכר הפנדק, ולא יהא מחשב עמו שכרו - מפני שנוטל שכרו ממנו.

ג, יג רבי יהודה אומר: ספר תורה בהמה ומרגלית - אין להן אונאה. ספר תורה - מפני שאין לו דמים. בהמה ומרגלית - מפני שרוצה לזנוגן. אמרו לו: והלא כל דבר רוצה לזנוגו! רבי יהודה בן בתירא אומר: הסוס והטיטוס והסיף במלחמה - אין להן אונאה. כשם שאונאה במקח - כך אונאה בדברים. ועוד מרבה אונאת דברים מאונאת ממון, באונאת ממון אומר (ויקרא כה, יד): "אל תונו איש את אחיו". ובאונאת דברים הוא אומר (שם שם יז): "ולא תונו איש את עמיתו ויראת מאלהיו"; "ויראת" ממי שפוקד על אלו.

ג, יד היו חמירין מבקשין יין ושמן, לא יאמר להן: "לכו אצל פלוני" והוא לא מכר יין ושמן מעולם. היו חלאין באין עליו ויסורין באין עליו וקובר את בניו, לא יאמר לו בדרך שאמרו חבריו לאיוב (איוב ד,

מסכת בבא מציעא פרק רביעי

ד,א המוכר פרות לחברו בחזקת שיש לו, ונמצא שאין לו, לא כל הימנו לאבד זכותו של זה. מרבין על השכר ואין מרבין על המכר, שנאמר (שמות כב, כד): "אם כסף תלוה את עמי וגו' כנשה"; מה מלוה מיחדת לו, מה שאת נותן לו - את נוטל ממנו. יצאו אלו שמה שאת נותן לו יותר - את נוטל הימנו. רבי שמעון בן גמליאל אומר: אף מרבין על המכר בהקדש, כיצד? משכיר אדם מעותיו לשלחני להתנאות בהן, ולהתלמד בהן ולהתעטר בהן, נגנבו או אבדו - חייב באחריותו. נטלו מלפניו באנס - הרי היא כנושא שכר. נשתלשו עליהם - אסור משום רבית. אם עשה כן בהקדש - הרי זה מעל. שנה האמורה בבתי ערי חומה - הרי זו רבית, אלא שהתירתו תורה. חייב לו מעות וכתב לו שדהו מכר, בזמן שהמוכר אוכל פרות - מתר, הלוקח - אסור. רבי יהודה אומר: בין זה ובין זה - מתר. אמר רבי יהודה: כך היה ביתוס בן זונין עושה על פי רבי אלעזר בן עזריה. אמרו לו: משם ראיה? אלא שהמוכר אוכל פרות היה.

ד,ב יש דברים שהן רבית ואינן רבית. לוקח אדם הלואתו של חברו בפחות, ושטרותיו בפחות, יש דברים שאינן רבית, אבל אסורין מפני ערמות רבית. כיצד? אמר לו: הלויני מנה. אמר לו: אין לי מנה. טול לך עשרים סאה של חטין. אף על פי שחזר ולקח ממנו עשרים וארבעה, אינן רבית. אבל אסורין משום ערמות רבית.

ד,ג המוכר שדה לחברו, ואמר לו: על מנת שאהא בה אריס, ועל מנת שאהא בה שתף, ועל מנת שהמעשרות שלי, כשתמכרנה - מכרה לי בדימים הללו, אימתי שארצה אני בא נותן לו דמיה ונוטלה - מתר.

ד,ד היה חייב לו מעות, והשכיר לו בית מדינר לחדש, והיה יפה סלע בחדש - אסור. השכיר ממנו דינר בחדש, אם היה

יפה סלע בחדש - מתר. משכן לו בית, משכן לו שדה, ואמר: כשתמכרם - מכרם לי בדימים הללו - אסור. אם אמר לו בשויה - מתר.

ד,ה היה מוליך חבילה ממקום למקום, ואמר לו: תנה לי, ואני נותנה לו בדרך שאתה נותנה לי ממקום פלוני, בזמן שבאחריות הנותן - מתר. והמקבל - אסור. היה מוליך פרות ממקום היקר למקום הזול, ואמר לו: תנם לי ואני אעמידנו לך במקום היקר בשער הזול מפרות שיש לי, אם יש לו באותו מקום - מתר. ואם לאו - אסור. אבל חמרין מקבלין מבעל הבית ומעמידים במקום היקר כשער הזול, ואין חוששין. היו חמרין ופועלין עומדין עליו בשוק, ואמר לשלחני: תן לי דינר מעות ואפרנסם, ואני נותן לך יפה דינר וטריסית ממעות שיש לי בכיס, אם יש לו בכיס - מתר. ואם לאו - אסור.

ד,ו מה שאירש מאבא מכור לך, ומה שתעלה מצודתי מכור לך - לא אמר כלום. מה שארש מאבא היום, ומה שתעלה מצודתי היום מכור לך - דבריו קימין.

ד,ז המושיב את חברו בחנות למחצית שכר - הרי זה נותן לו שכרו כפועל בטל; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: אפלו אכל פתו בציר, ואפלו אכל עמו שתי גרוגרות - זה הוא שכרו. רבי שמעון אומר: נותן לו שכרו משלם, אינו דומה העושה מלאכה ליושב ובטל, ואינו דומה היושב בחמה ליושב בצל, אבל אם אמר לו בשליש: אתה שתף לי, והשליש עשוי עליך הדבר בבטלה - מתר. המושיב את חברו בחנות למחצית שכר, אם היה אמן - לא יעסק באמנתו, לפי שאין עיניו על החנות בשעה שעוסק באמנתו. ואם היה שתף עמו בחנות - מתר. המושיב את חברו בחנות למחצית שכר, לא יהא לוקח ומוכר דברים אחרים, ואם לקח ומכר - השכר לאמצע.

ובפרוס החג, ובודקין אותו בשלשה פרקים. והשמן - מוכרין אותו מן העצרת ועד החג.

ד, הנותן מעות לחברו לקח בהן פרות למחצית שֶׁכֶר, לא יהא לוקח בשלו חטין ובשל חברו שעורים, אלא או בכלן חטים או בכלן שעורים, כדי שֶׁיִּהְיֶה מְעוֹת שְׁנִיָּהן שוות בחבילה. הנותן מעות לחברו לקח בהן חטין, ולקח בהן שעורין, שעורין ולקח בהן חטין - ידו על התחתונה. אם פחתו - פחתו לו. ואם הוסיפו - הוסיפו לאמצע. הנותן מעות לחברו לקח בהן פרות למחצית שֶׁכֶר, ורשאי הלוקח לקח בהן כל מה שירצה, ובלבד שלא יקח בהן, לא כסות ולא עצים. הנותן מעות לחברו לקח בהן פרות למחצית שֶׁכֶר - ורשאי הלוקח לקח באותו המין. וכשהוא מוכר - אין מוכר אלו בפני עצמן ואלו בפני עצמן. הנותן מעות לחברו לקח בהן פרות למחצית שֶׁכֶר, ובאחרונה אמר לו: לא לקחתי - אין לו עליו אלא תרעמת. ואם יש עדים שלקח ומכר - מוציאין ממנו על כרחו.

ד, יב היה חייב לו מעות, ובא לטול ממנו פרות בגרין. אמר לו: צא ועשה לי בשער השוק, ואני נותן לו מכאן ועד שנים עשר חדש - הרי זו רבית, ולא כאסרו הבא לידו. בא ואמר לו, הלויני כור אחד של חטין ואני נותן לך כשער שאתה מוכר בו - מתר. משכרת אשה לחברתה תרנגלת לישב על הביצים בשני אפרוחין בשנה, ואינה חוששת. האשה שאמרה לחברתה: תרנגלת משלי, וביצים משליכי, ואנו חולקים את האפרוחין. רבי יהודה מתיר, ורבי שמעון אוסר.

מסכת בבא מציעא פרק חמישי

ה, א קבל ממנו מאה צאן במאה של זהב, למחצה לשליש ולרביע, ואני נוטל סלע מכל אחד ואחד באחרונה - אסור; למחצה לשליש ולרביע, מחצה למזונות ומחצה

ד, ח הנותן מעות לחברו לקח בהן פרות למחצית שֶׁכֶר - הרי זה מחשב עמו שֶׁכֶר בטלה. ואי זה שֶׁכֶר בטלה? בשעה שלוקח ובשעה שמוכר. אחד לוקח ושנים מוכרין - מחשב עמו שֶׁכֶר מכירה. אחד מוכר ושנים לוקחין, מחשב עמו שֶׁכֶר לקיחה, אחד לוקח ואחד מוכר, שנים לוקחין ושנים מוכרין, אף על פי שמעדיפין זה על זה - אין בכך כלום. אבל אם אמר לו: שֶׁכֶר בית משלי ושֶׁכֶר בטלה משלך בשליש אתה משתף לי, והשליש עשוי עליך בבטלה - מתר. הנותן מעות לחברו לקח בהן פרות למחצית שֶׁכֶר, לא יאמר לו: הרי הן עשויות עליך למחצה לשליש ולרביע, אלא מחשב עמו שֶׁכֶר בטלה. היו פרותיו מפקדין אצלו, ואמר לו: הרי הן עשויות עליך למחצה לשליש ולרביע - הרי זה מחשב עמו שֶׁכֶר בית, שֶׁכֶר בטלה מעכשו, אם אמר לו: צא שֶׁכֶר כתף בשֶׁכֶר עליה - מתר.

ד, ט הנותן מעות לחברו לקח בהן פרות למחצית שֶׁכֶר, ואמר לו: קרוב להפסד ורחוק לשֶׁכֶר - מתר משום רבית, וזו היא מדת צדיקים. קרוב לשֶׁכֶר ורחוק להפסד - אסור משום רבית וזו היא מדת רשעים. קרוב זה וזה, ורחוק זה וזה - מתר משום רבית, וכך כל אדם נוהגין. הנותן מעות לחברו לקח בהן פרות למחצית שֶׁכֶר, ואמר לו: הילך מנה ואין אני יכול לעמד על הפרוטרוט - אסור. ראה פרות שהוקרו, ואמר: הילך מנה ויכולני לעמד על הפרוטרוט - מתר.

ד, י הנותן מעות לחברו לקח בהן פרות למחצית שֶׁכֶר, ורצה אחד מהן לישן - חברו מעכב עליהן על ידו. רבי יהודה אומר: אם היתה ערב שביעית - מתר, שמתחלה לא לקחו אלא על מנת כן. וכן היה רבי יהודה אומר: בשלשה פרקים מוכרין את הזרע, בפני הזרע ובשעת הזרע ובפרוס הפסח, ובשלשה פרקים מוכרין את היין, בפרס הפסח, ובפרוס העצרת,

ידו, עד שיאכילנה כל ימות הגשמים, האכילה כל ימות הגשמים, ומבקש למוכרה בימות החמה - יכול לעצב על ידו, עד שיעשה בה כל ימות החמה.

ה,ה השם בהמה מחברו מתה, בכוסיא² - משלם בלה. ושלם בכוסיא - משלם פלגא, שפך הוא כותב לו: אם תמות בכוסיא אשלם בלה, דלא בכוסיא אשלם פלגא. שמה במנה והשביחה, והרי יפה מאתים וזו, מתה בכוסיא - משלם ששה של זהב. שלא בכוסיא - משלם חמשים וזו. שמה במנה והכחישה, והרי יפה חמשים וזו, מתה, בכוסיא - משלם שלשה של זהב. שלא בכוסיא - משלם חמשים וזו.

ה,ו רבי שמעון בן גמליאל אומר: מפרין על שדהו, כיצד? קבל ממנו שדה בעשה כורין חטין, ואמר לו: תן לי מאתים דינר ואפרנסה, ואני נותן לך שנים עשר כור בשנה - מתר. אבל אין מפרין על ספינתו, ועל חנותו, ועל כל דבר שאינו עושה ואוכל. מקבל אדם צאן ברזל מאשתו, והולדות והגזין שלו. ואם מתו - חייב באחריותו.

ה,ז איזה הוא צאן ברזל? היו לפניו מאה צאן, ואמר לו: הרי הן עשויות עליך למחצה לשליש ולרביע, במאה של זהב, והולדות והגזין שלך. ואם מתו - אתה חייב באחריותו, ואתה מעלה לסלע מכל אחד ואחד - מתר. מקבלין צאן ברזל מן העובד פוכבים ושדה צאן ברזל אפלו מישראל, ליה אדם מאשתו ובניו ברבית, אלא שמחנכן ברבית.

ה,ח אין ישראל רשאי ללוות שקל ולהלוות בסלע, אבל עובד פוכבים רשאי ללוות בשקל ולהלוות בסלע. ישראל שלוה מעות מן העובד פוכבים, ומבקש להחזירן לו, מצאו חברו ואמר לו: תנם לי

לבטלה, ואני נוטל מכל אחד ואחד באחרונה - מתר. קבל ממנו מאה עגל במאה של זהב, למחצה לשליש ולרביע, מחצה למזונות ומחצה לבטלה, ואני נוטל דינר זהב מתוך חלקך באחרונה - מתר.

ה,ב אין שמין בכורות תמימים לישראל, אבל שמין להן בכורות בעלי מומין, ושמין בכורות תמימים לכהנים, ואין צריך לומר בעלי מומין.

ה,ג אין שמין לא את העזים ולא את הרחלים, ולא כל דבר שאינו עושה ואוכל, רבי יוסי ברבי יהודה אומר: שמין את העזים מפני שהן חולבות, ואת הרחלים מפני שהן גוזזות ואת התרנגולת מפני שעושה ואוכלת. השמה תרנגולת מחברתה מטפלת באפרוחים כל זמן שצריכין לאמן. מטפל אדם בבהמה טמאה שנים עשר חדש, ובאדם עשרים וארבעה חדש, מקום שנהגו לעלות שכר כתף למעות - מעלין, לבהמה - מעלין, ואין משנין ממנהג המדינה. רבי שמעון בן גמליאל אומר: שמין עגל עם אמו וסיח עם אמו, ואף על פי שמעלה שכר כתף למעות, ואין חושש משום רבית.

ה,ד השם בהמה מחברו, עד מתי חייב לטפל בה? סומכוס אומר: בבהמה דקה שלושים יום ובגסה חמישים יום. רבי יוסי אומר: בדקה שלשה חדשים מפני שטפולה מרבה. יתר על כן, בכלם, אם היה חלקו של בעל הבית שם עליו - אין משנין ממנהג המדינה. השם בהמה טמאה מחברו, עד מתי חייב לטפל בולדות? סומכוס אומר: באתונות - שמונה עשר חדש. ובגדרות - עשרים וארבעה חדש. ואם עמד עליו בתוך הזמן - חברו מעצב על ידו, אבל אינו דומה טפולה של שנה ראשונה לטפולה של שנה שנייה. השם בהמה מחברו, אין פחות משנים עשר חדש. עשה בה כל ימות החמה, ומבקש למוכרה בימות הגשמים - יכול לעצב על

אומר: שטר שיש בו רבית - קונסין אותו, ואינו גובה לא את הקרן ולא את הרבית. וחכמים אומרים: גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית. המוצא שטר רבית - יקרענו. בא לבית דין - יקרעוהו. רבי שמעון בן גמליאל אומר: הכל כמנהג המדינה. המלוה את חברו ברבית, והלך הלוה, וירש עליו שטרי רביות, ואמר לו: צא שלי בשלך - מתר. אם באו לבית החשבון - אסור. המלוה את חברו ברבית, ועשה תשובה - חייב להחזיר. מת והניח לפניו בנזיר - לא יחזירו בנזיר, על זה נאמר (איוב כז, טז): "יכין וצדיק ילבש וגו'". אבל הניח להן אביהן פרה שדה וטלית, וכל דבר שיש בה אחריות - חייבין להחזיר.

ואני נותן לה, כדרך שאתה נותן לו - אסור. ואם העמידו אצל העובד כוכבים - מתר. ועובד כוכבים שלוה מעות מישראל ומבקש להחזירן לו, מצאו ישראל אחר, ואמר לו: תנם לי ואני נותנם לה, כדרך שאתה נותנם לו - מתר. ואם העמידו אצל ישראל - אסור. ישראל שאמר לעובד כוכבים: הילך שכרך וצא, והלוה מעותי ברבית - אסור. ועובד כוכבים שאמר לישראל: הילך שכרך והלוה מעותי ברבית - מתר. אבל אסור מפני מראית העין. מעות של ישראל מפקדות אצל העובד כוכבים - מתר להלוותן ברבית, ושל עובד כוכבים המפקדות אצל ישראל - אסור להלוותן ברבית. זה הכלל, כל שבאחריות ישראל - אסור. כל שבאחריות עובד כוכבים - מתר. ישראל שנעשה לו לעובד כוכבים אפטרופוס, או סנטר - מתר ללוות הימנו ברבית, ועובד כוכבים שנעשה אפטרופוס לישראל, או סנטר - אסור ללוות הימנו ברבית. ישראל הלוה מן העובד כוכבים ועובד כוכבים הלוה מישראל, ישראל אחר נעשה לו ערב ואינו חושש.

ה,ט ישראל שלוה מעות מן העובד כוכבים, ועובד כוכבים שלוה מעות מישראל, ונתגיר. בין שזקפן עליו עד שלא נתגיר, ובין שזקפן עליו משנתגיר, גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית; דברי רבי מאיר. רבי יהודה אומר: עובד כוכבים שלוה מעות מישראל ונתגיר, בין שזקפן עליו במלוה עד שלא נתגיר, ובין שזקפן עליו במלוה משנתגיר - גובה את הקרן ואינו גובה את הרבית. וישראל הלוה מעות מעובד כוכבים ונתגיר, וזקפו עליו במלוה, עד שלא נתגיר - גובה את הקרן וגובה את הרבית, משנתגיר - גובה את הקרן ואין גובה את הרבית. המלוה את חברו ברבית, ובא לפני בית דין - קונסים אותו, ואינו גובה, לא את הקרן ולא את הרבית; דברי רבי מאיר, שהיה רבי מאיר

רָאָה אֲנֹכִי נִתֵּן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וְקִלְלָה: חָזוּ דַּאֲנָא יְהִיב קְדָמִיכוֹן יוֹמָא דִּין בְּרָכּוֹן וְלִנְטִין:

רָאָה אֲנֹכִי נִתֵּן בְּרָכָה וְקִלְלָה – הָאֲמִוּרוֹת בְּהַר גְּרָזִים וּבְהַר עֵיבָל.

אֶת־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר תִּשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹת יְ-הוָה אֶל־לְהִיכֶם: אֶת־הַבְּרָכָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם:
יֵת בְּרָכּוֹן אִם תִּקְבְּלוּן לַפְּקוּדִיָּא דִּי אֶלְהִיכוֹן דַּאֲנָא מִפְּקִיד יִתְכוֹן יוֹמָא דִּין:

את הברכה – על מנת אשר תשמעו.

וְהַקְלִלָה אִם־לֹא תִשְׁמְעוּ אֶל־מִצְוֹת יְ-הוָה אֶל־לְהִיכֶם וְסִרְתֶּם מִן־הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם לֵלַכְתְּ אַחֲרֵי אֶל־לְהִיב אַחֲרֵים אֲשֶׁר לֹא־יִדְעֶתֶם:
וְלִנְטִין אִם לֹא תִקְבְּלוּן לַפְּקוּדִיָּא דִּי אֶלְהִיכוֹן וְתִסְטוֹן מִן אוֹרְחָא דַּאֲנָא מִפְּקִיד יִתְכוֹן יוֹמָא דִּין לְמַהֲךְ בְּתַר טַעוֹת עֲמִמִּיא דְלֹא יִדְעִתוּן:

מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר אֲנֹכִי מִצְוֶה אֶתְכֶם הַיּוֹם לֵלַכְתְּ וְגוֹמֵר – הָא לְמַדְתָּ שְׁכַל הָעוֹבֵד עֲבוּדָה זָרָה הָרִי הוּא סָר מִכָּל הַדֶּרֶךְ שְׁנַצְטוּ יִשְׂרָאֵל. מִכָּאן אָמְרוּ: כָּל הַמּוֹדָה בְּעֲבוּדָה זָרָה, כְּכּוֹפֵר בְּכָל הַתּוֹרָה כְּלָה.

וְהָיָה כִּי יָבִיֵאֶךָ יְ-הוָה אֶל־לְהִיב אֶל־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־אַתָּה בֹּא־שָׁמָּה לְרִשְׁתָּהּ וְנִתְּתָה אֶת־הַבְּרָכָה עַל־הַר גְּרָזִים וְאֶת־הַקְלָלָה עַל־הַר עֵיבָל:
וְיִהְיֶה אֲרִי יַעֲלִינָךְ יְיָ אֶלְהִיךְ לְאַרְעָא דְאַתָּה עָלִיל לְתַמָּן לְמִירְתָּהּ וְתַתִּין יֵת מִבְּרָכִיָּא עַל טוֹרָא דְגָרִיזִין וְיֵת מִלְּטִיָּא עַל טוֹרָא דְעֵיבָל:

וְנִתְּתָה אֶת הַבְּרָכָה – כְּתָנִיגוּמוֹ, "יֵת מִבְּרָכִיָּא", אֶת הַמְּבָרְכִים. עַל הַר גְּרָזִים – כָּלפִי הַר גְּרָזִים הוֹפְכִים פְּנִיָּהֶם, וּפְתַחוּ בְּבִרְכָּה, "בְּרוּךְ הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמִסְכָּה" וְגוֹמֵר, כָּל הָאֲוִירִים שֶׁבִּפְרָשָׁה אָמְרוּ תַחֲלָה בְּלִשׁוֹן "בְּרוּךְ", וְאַחֵר כִּךְ הִפְכוּ פְּנִיָּהֶם כָּלפִי הַר עֵיבָל, וּפְתַחוּ בְּקִלְלָה.

הֲלֹא־הִמָּה בְּעֶבֶר הַיַּרְדֵּן אַחֲרֵי דֶרֶךְ מִבּוֹא הַשְּׁמֶשׁ בְּאָרֶץ הַפְּנִיעוּנִי הַיּוֹשֵׁב בְּעַרְבָה מוֹל הַגִּלְגָּל אֶצֶל אֱלֹוֵי מֶרְה:
הֲלֹא אֲנִי בְּעֶבֶרָא דִּי־דַנָּא אַחֲרֵי אוֹרְחָא מַעֲלָנִי שְׁמִשָּׁא בְּאַרְעַ פְּנִיעוּנָא דִּי־תִיב בְּמִישְׁרָא לְקַבִּיל גִּלְגָּלָא בְּסִטְר מִישְׁרֵי מוֹרָה:

הֲלֹא הִמָּה – נָתַן בָּהֶם סִמָּן. אַחֲרֵי – אַחֵר הַעֲבֵרַת הַיַּרְדֵּן הַרְבֵּה, וְהִלָּאָה לְמַרְחֹק, וְהָיוּ לִשׁוֹן אַחֲרֵי. כָּל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר "אַחֲרֵי", מְפֻלֵּג הוּא. דֶּרֶךְ מִבּוֹא הַשְּׁמֶשׁ – לְהֵלֵךְ מִן הַיַּרְדֵּן לְצַד מַעֲרָב. וְטַעַם הַמִּקְרָא מוֹכִיחַ שֶׁהֵם שְׁנֵי דְבָרִים, שֶׁנִּקְדְּדוּ בְּשְׁנֵי טַעְמִים: "אַחֲרֵי" נִקְוֶה בְּפִשְׁטָא, וְ"דֶרֶךְ" נִקְוֶה בְּמִשְׁפָּל, וְהוּא דְּגוּשׁ; וְאִם הִנֵּה "אַחֲרֵי דֶרֶךְ" דְּבוּר אֶחָד, הִנֵּה נִקְוֶה "אַחֲרֵי" בְּמִשְׁרָת, בְּשׁוֹפֵר הַפּוֹד, וְ"דֶרֶךְ" בְּפִשְׁטָא, וְרַפָּה. מוֹל הַגִּלְגָּל – רְחוֹק מִן הַגִּלְגָּל. אֱלֹוֵי מֶרְה – שְׁכֶם הוּא, שְׁנַאֲמַר: "עַד מְקוֹם שְׁכֶם עַד אֱלֹוֹן מוֹרָה".

כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת־הַיַּרְדֵּן לְבֹא לְרִשְׁתְּ אֶת־הָאָרֶץ אֲשֶׁר־יְ-הוָה אֶל־לְהִיכֶם נִתֵּן לְכֶם וִירִשְׁתֶּם אֹתָהּ וַיִּשְׁכְּתֶם־בָּהּ:
אֲרִי אַתּוֹן עֹבְרִין יֵת יַרְדְּנָא לְמִיעַל לְמִירְתָּה יֵת אַרְעָא דִּי אֶלְהִיכוֹן יְהִיב לְכוֹן וְתִירְתּוֹן יִתָּה וְתַתְּבוּן בָּהּ:

כִּי אַתֶּם עֹבְרִים אֶת הַיַּרְדֵּן וְגוֹמֵר – נִסִּים שֶׁל יַרְדֵּן יִהְיוּ סִמָּן בְּיַדְכֶם, שֶׁתְּבֹאוּ וְתִירְשׁוּ אֶת הָאָרֶץ.

וַיִּשְׁמְרֶתֶם לַעֲשׂוֹת אֶת כָּל־הַחֻקִּים וְאֶת־הַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר אֲנֹכִי נִתֵּן לַפְּנִיכֶם הַיּוֹם:
וְתִטְרוּן לְמַעַבְד יֵת כָּל קִימִיָּא וְיֵת דִּינִיָּא דַּאֲנָא יְהִיב קְדָמִיכוֹן יוֹמָא דִּין:

אֵלֶּה הַחֻקִּים וְהַמִּשְׁפָּטִים אֲשֶׁר תִּשְׁמְרוּן לַעֲשׂוֹת בְּאָרֶץ אֲשֶׁר נָתַן יְ-הוָה אֶל־לְהִי אֲבֹתֵיךָ לְךָ לְרִשְׁתָּהּ כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר־אַתֶּם חַיִּים עַל־הָאָדָמָה:
אֱלִין קִימִיָּא וְדִינִיָּא דְתִטְרוּן לְמַעַבְד בְּאַרְעָא דִּיהִב יְיָ אֶלְהָא דְאַבְהֶתְךָ לְךָ לְמִירְתָּה כָּל יוֹמִיָּא דְאַתּוֹן קִימִיָּין עַל אַרְעָא:

אֲבָד תִּאבְדּוּן אֶת־כָּל־הַמִּקְלָמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ־שָׁם הַגּוֹלִים אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אִתְּם אֶת־אֶל־לְהִיָּהֶם עַל־הַהָרִים הָרָמִים וְעַל־הַגְּבֻעוֹת וְתַחַת כָּל־עֵץ רַעְנָן:
אֲבָדָא תִּאבְדּוּן יֵת כָּל אַתְרִיָּא דְפִלְחוּ תַמָּן עֲמִמִּיא דְאַתּוֹן יִרְתִּין יִתְהוֹן יֵת טַעוֹתְהוֹן עַל טוֹרִיָּא רַמִּיָּא וְעַל רַמְתָּא וְתַחוֹת כָּל אֵילָן עֲבוּף:

אֲבָד תִּאבְדּוּן – אֲבָד וְאַחֵר כִּךְ תִּאבְדּוּן; מִכָּאן לְעוֹקֵר עֲבוּדָה זָרָה, שְׁצִרִיד לְשִׁרַּשׁ אַחֲרִיקָה. אֶת כָּל הַמִּקְלָמוֹת אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם וְגוֹמֵר – וְמֵהַ תִּאבְדּוּן מָהֶם? אֶת אֶל־לְהִיָּהֶם אֲשֶׁר עַל הַהָרִים.

ונתצתם את-מזבחתם ושפרתם את-מצבתם ואשריהם תשרפון באש ופסילי א-להיהם תגדעו ואת-שם מן-המקום ההוא:	ותתרעו ית איגוריהו ותתברו ית קמתהו ונאשריהו תיקדו בנורא וצלמי טעותהו תקצצו ותבדו ית שומהו מן אתרא ההוא:
מזבח – של אבנים הרבה. מצבה – של אבן אחת, והוא "בימוס" ששנינו במשנה: "אבן שחצבה מתחלתה לבימוס". אשרה – אילן הנעבד. ואת-שם את שם – לכנות להם שם לגנאי: בית גליא – קורין לה בית כריא; עין כל – עין קוז.	
לא-תעשו פן לי-הנה א-להיכם:	לא תעבדו פן קדם יי אלהכון:
לא תעשו פן – להקטיר לשמים בכל מקום, כי אם במקום אשר יבחר. דבר אחר: "ונתצתם את מזבחותם ואת שם את שם... לא תעשו פן", אזכרה למוחק את השם, ולנותן אבן מן המזבח או מן העזרה. אמר רבי ישמעאל: וכי תעלה על דעתך שישאל נותנין את המזבח? אלא שלא תעשו כמעשיהם, ויגרמו עונותיכם למקדש אבותיכם שיחרב.	
פי אם-אל-המקום אשר-יבחר י-הנה א-להיכם מפל-שבטיכם לשום את-שמו שם לשכנו תדרשו ובאת שמה:	א-להיו לאתרא דיתרעי יי אלהכון מפל שבטיכון לאשראה שכינתיה תמן לבית שכינתיה תתבעו ותיתון לתמן:
לשכנו תדרשו – זה משכן שילה.	
והבאתם שמה עלתיכם וזבחיכם ואת מעשרתיכם ואת תרומת ידכם ונדריכם ונדבתיכם ובכרת בקרכם וצאנכם:	ותיתון לתמן עלותכון ונכסת קודשיתכון וית מעשריתכון וית אפרשות ידכון ונדריכון ונדבתכון ובכורי תוריכון וענכון:
וזבחיכם – שלמים של חובה. מעשרתיכם – מעשר בהמה ומעשר שני, לאכל לפנים מן החומה. תרומת ידכם – אלו הבכורים, שצאמר בהם: "ולקח הפהון הטנא מידך". ובכרת בקרכם – לתתם לפהנים, ויקריבם שם.	
ואכלתם-שם לפני י-הנה א-להיכם ושמתם בכל משלח ידכם אתם ובתיכם אשר ברכה י-הנה א-להיך:	ותיכלון תמן קדם יי אלהכון ותחדון בכל אושטות ידכון אתון ואנש בתיכון דברכה יי אלהיך:
אשר ברכה ה' – לפי הברכה הבא.	
לא תעשו פל אשר אנחנו עשים פה היום איש פל-הישר בעיניו:	לא תעבדו כל דאנחנא עבדין פא יומא דין גבר פל דכשר בעינוהי:
לא תעשו פל אשר אנחנו עושים וגומר – מוסב למעלה, על "פי אתם עברים את הירדן" וגומר: כשתעברו את הירדן – מיד מתרים אתם להקריב בבמה פל ארבע עשרה שנה של כבוש וחלוק, ובבמה לא תקריבו פל מה שאתם מקריבים פה היום במשכן, שהיא עמכם ונמשח, והוא פשר להקריב בו טטאות ואשמות נדרים ונדבות; אבל בבמה אין קרב אלא הנדר והנדב, וזהו איש פל הישר בעיניו: נדרים ונדבות שאתם מתנדבים על ידי שישר בעיניכם להביאם, ולא על ידי חובה, אותם תקריבו בבמה.	
פי לא-באתם עד-עתה אל-המנוחה ואל-הנחלה אשר-י-הנה א-להיך נתן לך:	ארי לא אתיתון עד כען לבית גיחא ולאחסנתא דיי אלהיך יחייב לך:
פי לא באתם – פל אותן ארבע עשרה שנה: עד עתה. כמו 'עדיין'. אל המנוחה – זו שילה. הנחלה – זו ירושלים.	
ועברתם את-הירדן וישבתם בארץ אשר-י-הנה א-להיכם מנחיל אתכם והניח לכם מפל-אביכם מסביב וישבתם-בטח:	ותעברו ית ירדנא ותתבו בארעא דיי אלהכון מחסין יתכון ויניח לכון מפל בעלי דבביכון מסחור סחור ותתבו לריתכון:
ועברתם את הירדן וישבתם בארץ – שתחלקוה, ויהא פל אחד מפיר את חלקו ואת שבתו. והניח לכם – לאחר כבוש וחלוק, ומנוחה מן "הגוים אשר הניח ה' לנפוט בם את ישראל", ואין זו אלא בימי דוד. אז–	
שני	
והנה המקום אשר-יבחר י-הנה א-להיכם בו לשכן שמו שם שמה תביאו את פל-אשר אנכי	ויהי אתרא דיתרעי יי אלהכון ביה לאשראה שכינתיה תמן לתמן תיתון ית פל דאנא מפקיד יתכון עלותכון

מצוה אתכם עולתיכם וזבחיכם מעשרתיכם ותרמת ידכם וכל מבחר גדריכם אשר תדרו לי- הנה:	ונכסת קודשיכון מעשריכון ואפרשות ידכון וכל שפר גדריכון דתדרון קדם יי:
---	--

והיה המקום וגומר – בנו לכם בית הבחירה בירושלים. וכן הוא אומר בְּדוֹד: "וַיְהִי כִּי יָשָׁב הַמֶּלֶךְ בְּבֵיתוֹ וְהַנְּיִים לוֹ מִסָּבִיב מִכָּל אוֹיְבָיו, וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ אֶל נָתָן הַנָּבִיא, רְאֵה נָא אֲנִכִּי יוֹשֵׁב בְּבֵית אַרְזִים וְאֶרֶון הָאֶלֹהִים יֹשֵׁב בְּתוֹךְ הִירִיעָה". שְׁמָה תִּבְיָאוּ וגומר – למעלה אמור לענין שילה, וכאן אמור לענין ירושלים. ולכך חלקם הכתוב, למן הַמֶּר בֵּין זֶה לְזֶה; מִשְׁחָרְבָה שִׁילָה וּבָאוּ לְנוֹב, וְחָרְבָה נוֹב וּבָאוּ לְגִבְעוֹן – הֵיוּ הַכְּמוֹת מִתְרוֹת, עַד שֶׁבָּאוּ לִירוּשָׁלַיִם. מִבְּחַר גְּדָרֵיכֶם – מִלִּמַּד שֶׁיָּבִיא מִן הַמִּבְחָר.

ושמחתם לפני י-הוה א-להיכם אתם ובניכם ובנותיכם ועבדיכם ואמהתיכם ושלולי אשר בשעריכם כי אין לו חלק ונחלה אתכם:	ותחדון קדם יי אלהכון אתון ובניכון ובנותכון ועבדיכון ואמהתכון ולינא דבקרונכון ארי לית ליה חולק ואחסנא עמכון:
---	---

השמר לך פן-תעלה עלתיך בכל-מקום אשר תראה:	אסתמר לך דלמא תסיק עלוותך בכל אתרא דתחזי:
--	---

השמר לך – למן לא מעשה על הדבר. בכל מקום אשר תראה – אשר יעלה בלבך; אבל אתה מקריב על פי נביא, כגון אליהו בהר הכרמל.

כי אם-במקום אשר יבחר י-הוה באחד שבטיך שם תעלה עלתיך ושם תעשה כל אשר אנכי מצוה:	א-להין באתרא דיתרעי יי בחדא מן שבטך מן תסיק עלוותך ותמן תעביד כל דאנא מפקיד לך:
--	---

באחד שבטיך – בחלקו של בנימין; ולמעלה הוא אומר "מכל שבטיכם". הא כיצד? כשקנה דוד את הגרן מארונה היבוסי, גבה הנהב מכל השבטים; ומכל מקום הגרן בחלקו של בנימין היה.

רק בכל-אות נפשך תזבח ו ואכלת בשר כבדך י-הוה א-להיך אשר נתו-לך בכל-שעריך הטמא והטהור יאכלנו כצבי וכאיל:	לחוד בכל רעות נפשך תפוס ותיכול בשרא כבדכתא דיי אלהך דיהב לך בכל קרנך מסאבא ודכנא ייכלוגיה כבשר טביא ואילא:
--	--

רק בכל אות נפשך – במה הכתוב מדבר? אם בבשר תאנה, להתייר להם בלא הקרבת אמורים, הרי אמור במקום אחר: "פי ירחיב ה' את גבולך" וגומר "ואמרת אכלה בשר" וגומר. במה זה מדבר? בקדשים שנפל בהם מום, שיפדו ויאכלו בכל מקום. יכול יפדו על מום עובר? תלמוד לומר רק. תזבח ואכלת – אין לה בהם הטר גזה וחלב, אלא אכילה על ידי זביחה. הטמא והטהור – לפי שבה מלח קדשים, שנאמר בהם: "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל", הוצרך להטיר בו שטמא וטהור אוכלים בקערה אחת, כצבי וכאיל שאין קרפן בא מהם. כצבי וכאיל – לפטרן מן הורע והלחנים והשקה.

רק הדם לא תאכלו על-הארץ תשפכנו כמים:	לחוד דמא לא תיכלון על ארעא תישדגיה כמיא:
--------------------------------------	--

רק הדם לא תאכלו – אף על פי שאין לה בו זריקת דם במזבח, לא תאכלנו. תשפכנו כמים – לומר לה שאין צריך פסוי. דבר אחר: הרי הוא כמים להקשיר את הנרעים.

לא-תוכל לאכל בשעריך מעשר דגנך ותירשך ויצהרך ובכרת בקרך וצאנך וכל-גדריך אשר תדר ונדבתיך ותרומת ידך:	לית לך רשו למיכל בקרנך מעשר עבורך וסמרך ומשחך ובכורי תורך ועאנך וכל גדרך דתדר ונדבכתך ואפרשות ידך:
--	--

לא תוכל – בא הכתוב למן לא מעשה על הדבר. לא תוכל – רבי יהושע בן קרחה אומר: יכול אתה אכל אינה רשאי. פיוצא בו, "ונאת היבוסי יושבי ירושלים לא יכלו בני יהודה להורישם", יכולים היו אלא שאינן רשאין, לפי שכרת להם אברהם ברית כשלקח מהם מערת המכפלה. ולא יבוסים היו אלא חתים היו, אלא על שם העיר ששמה "יבוס". פה מפרש בפרקי דרבי אליעזר. והוא שנאמר: "פי אם הסירה העורים והפסחים", צלמים שכתבו עליהם את השבועה. ובכרת בקרך – אזהרה לפהנים. ותרומת ידך – אלו הבכורים.

כי אם-לפני י-הוה א-להיך תאכלנו במקום אשר יבחר י-הוה א-להיך בו אתה ובנה ובתך ועבדך ואמתך ושלולי אשר בשעריך ושמחת לפני י-הוה א-להיך בכל משלח ידך:	א-להין קדם יי אלהך תיכלגיה באתרא דיתרעי יי אלהך ביה את ובך ובתך ועבדך ואמתך ולינא דבקרנך ותחזי קדם יי אלהך בכל אושטות ידך:
---	--

לפני ה' – לפניך מן החומה. והלוי אשר בשעריך – אם אין לך לתת לו מסלקו, כגון מעשר ראשון, תן לו מעשר עני; אין לך מעשר עני, הנמיתה על שלמיה.

השומר לך פור-תעזב את-הלוי כל-ימיו על- אדמתו: אסתמר לך דלמא תרחיק ית לינאה כל יומך על ארעך:

השומר לך – לתן לא תעשה על הדבר. על אדמתו – אבל בגולה אינה מזקק עליו יותר מעניי ישראל.

כיי-רחיב י-הנה א-להיך את-גבולך כאשר דבר- לך ואמרת אכלה בשר כיי-תאנה נפשך לאכל בשר בכל-אות נפשך תאכל בשר: ארי נפתי יי אלהך ית תחומך כמא דמליל לך ותימר איכול בשרא ארי תתרעי נפשך למיכל בשרא בכל רעות נפשך תיכול בשרא:

כי ירחיב וגומר – למדה תורה דרך ארץ, שלא יתאנה אדם לאכל גאסר להם בשר חליו, אלא אם כן מקדישה ומקריבה שלמים.

כיי-ירחק ממך המקום אשר יבחר י-הנה א-להיך לשום שמו שם ונבחת מבקרה ומצאנה אשר נתן י-הנה לך כאשר צויתך ואכלת בשעריך בכל אות נפשך: ארי יתרחק מנך אתרא דיתרעי יי אלהך לאשראה שכינתיה תמן ותכוס מתורך ומענך דיהב יי לך כמא דפקידתך ותיכול בקרנך בכל רעות נפשך:

כי ירחק ממך המקום – ולא תוכל לבוא ולעשות שלמים בכל יום, כמו עכשו שהמשכן הולך עמכם. ונבחת וגומר כאשר צויתך – למדנו שיש צווי בנביחה היאך ישחט, והן הלכות שחיטה שנאמרו למשה בסיני.

אך כאשר יאכל את-העבלי ואת-האיל פן תאכלנו הטמא והטהור יחדו יאכלנו: ברם כמא דמתאכיל בשר טביא ואילא פן תיכלניה מסאבא ודכניא כחדא ייכלניה:

אך כאשר יאכל את העבלי וגומר – אינה מזקק לאכלן בטהרה. אי מה צבי ואיל חלפן מתר, אף חליו חלפן מתר? תלמוד לומר אף.

רק חזק לבלתי אכל הדם כי הדם הוא הנפש ולא- תאכל הנפש עם-הבשר: לחוד תקף בדיל דלא למיכל דמא ארי דמא הוא נפשא ולא תיכול נפשא עם בשרא:

רק חזק לבלתי אכל הדם – ממה שנאמר חזק, אתה למד שהיו שטופים בדם לאכלו, לפיכך הצריך לומר חזק, דברי רבי יהודה. רבי שמעון בן עזאי אומר: לא בא הכתוב אלא להזהירך וללמדך עד כמה אתה צריך להתחזק במצוות. אם הדם, שהוא קל להשמר ממנו, שאין אדם מתאנה לו, הצריך לסדקה באזהרתו, קל נחמר לשאר מצוות. ולא תאכל הנפש עם הבשר – אזהרה לאכר מן הסי.

לא תאכלנו על-הארץ תשפכנו פמים: לא תיכלניה על ארעא תישדניה כמיא: לא תאכלנו – אזהרה לדם הממצית.

לא תאכלנו למען ייטב לך ולבגייך אחריך כיי- תעשה הישר בעיני י-הנה: לא תיכלניה בדיל דייטב לך ולבגך בתרך ארי תעביד דכשר קדם יי:

לא תאכלנו – אזהרה לדם האכרים. למען ייטב לך וגומר – צא ולמד ממן שכרן של מצוות: אם הדם, שנפשו של אדם קצה ממנו, הפורש ממנו זוכה לו ולבגיו אחריו, קל נחמר לגזל ונעריות, שנפשו של אדם מתאנה להם.

רק קדשיה אשר-יהנו לך ונזריה תשא ובאת אל- המקום אשר-יבחר י-הנה: לחוד קודשך דיהוין לך ונזרך תטול ותימי לאתרא דיתרעי יי:

רק קדשיה – אף על פי שאמה מתר לשחט חליו, לא הפרתי לך לשחט את הקדשים ולאכלן בשעריך בלא הקרבה, אלא הביאם לבית הבחירה.

ועשית עליהך הבשר והדם על-מזבח י-הנה א-להיך ודם-זבחיך ישפך על-מזבח י-הנה א- להיך והבשר תאכל: ותעביד עלויותך בשרא ודמא על מדבחת דיי אלהך ודם נכסת קודשך ושתפיה על מדבחת דיי אלהך ובשרא תיכול:

ועשית עליהך – אם עולות הן, תן הבשר והדם על גבי המזבח; ואם זבחי שלמים הם, דם זבחיך ישפך על המזבח תחלה, ואחר כך והבשר תאכל. ועוד דרשו רבותינו, רק קדשיה, שבהם למד על הקדשים שבחוצה לארץ, וללמד על התמורות ועל נלדות קדשים שיקרבו.

שָׁמַר וְשָׁמַעְתָּ אֶת כָּל־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנִי
מַצְוֶה לְמַעַן יִיטֵב לָךְ וּלְבָנֶיךָ אַחֲרֶיךָ עַד־עוֹלָם כִּי
תַעֲשֶׂה הַטּוֹב וְהִנֵּשֶׁר בְּעֵינֵי יְיָ־הֵנָּה אֶ־לִּהְיֶה:

טָר וְתִקְבִּיל יֵת כָּל פֶּתַח־מִיָּא הָאֵלֶּיךָ דָּאֲנָא מִפְּקִיד לָךְ בְּדִיל
דְּיִיטֵב לָךְ וּלְבָנֶךָ בְּתַרְךָ עַד עַלְמָא אָרִי תַעֲבִיד דְּתַקִּין
וְדַכְשֵׁר קָדָם יְיָ אֱלֹהֶיךָ:

שָׁמַר – זוּ מִשְׁנָה, וְשָׁמַעְתָּ צִרְיָה לְשִׁמְרָה בְּבִטּוֹן שְׁלָא תִשְׁכַּח, כַּעֲנָן שְׁנָאֲמַר: "כִּי נָעִים כִּי תִשְׁמְרִם בְּבִטּוֹן"; וְאִם שְׁנִית, אֶפְשָׁר שֶׁתִּשְׁמַע וְתַקִּים.
הָא כָּל שְׁאִינוּ בְּכָלִל מִשְׁנָה, אִינוּ בְּכָלִל מַעֲשֶׂה. אֶת כָּל הַדְּבָרִים – שֶׁתִּהְיֶה חֲבִיבָה עָלֶיךָ מִצְוָה קְלָה כְּמִצְוָה חֲמוּרָה. הַטּוֹב – בְּעֵינֵי הַשָּׁמַיִם.
וְהִנֵּשֶׁר – בְּעֵינֵי אָדָם.

שְׁלִישִׁי

פְּרָשַׁת חֻקֹּת הַגּוֹיִם

כִּי־יִנְכָרִית יְיָ־הֵנָּה אֶ־לִּהְיֶה אֶת־הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתָּה
בָּא־שָׁמָּה לִרְשֹׁת אוֹתָם מִפְּנֵיךָ וִירְשֶׁת אוֹתָם וַיִּשְׁבֹּת
בְּאַרְצָם:

הַשָּׁמַר לָךְ פֶּן־תִּנְקֹשׁ אַחֲרֵיהֶם אַחֲרֵי הַשָּׁמְדָם
מִפְּנֵיךָ וּפֶן־תִּדְרֹשׁ לֹא־לִהְיֶה לְאֹמֶר אִיכָּה יַעֲבֹדוּ
הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת־יְיָ־לִהְיֶה וְאֶעֱשֶׂה־כֵּן גַּם־אֲנִי:

כֵּן תִּנְקֹשׁ – אוֹנְקְלוֹס תַּרְגָּם לְשׁוֹן 'מוֹקֵשׁ'. וְאִנִּי אוֹמֵר שְׁלָא חֻשׁ לְדַקְדַּק בְּלִשׁוֹן, שְׁלָא מְצִינוּ נו"ן בְּלִשׁוֹן 'יוֹקֵשׁ', וְאֶפְלוּ לִיסוּד הַנוֹכַח מִמֶּנּוּ. אֲכַל
בְּלִשׁוֹן טְרוּף וְקִשְׁקוּשׁ מְצִינוּ נו"ן, "וְאֶרְכַּבְתָּה דָא לְדָא נִקְשׁוֹן". וְאִם זֶה, אֲנִי אוֹמֵר: כֵּן תִּנְקֹשׁ אַחֲרֵיהֶם – כֵּן תִּטְרַף אַחֲרֵיהֶם לְהִיּוֹת כְּרוּף אַחֵר
מַעֲשִׂיהֶם. וְכֵן: "נִקְשׁ נוֹשָׂה לְכָל אֲשֶׁר לוֹ" – מְקַלֵּל אֶת הָרָשָׁע לְהִיּוֹת עָלָיו נוֹשִׁים רַבִּים, וְיִהְיוּ מַחֲזִירִין וּמִתְנַקְשִׁין אַחֵר מִמוֹנֵהוּ. אַחֲרֵי הַשָּׁמְדָם
מִפְּנֵיךָ – אַחֵר שֶׁתִּרְאֶה שְׁאִשְׁמִידִם מִפְּנֵיךָ, יֵשׁ לָךְ לַתֵּת לֵב, מִפְּנֵי מָה נִשְׁמַדוּ אֵלָיו? מִפְּנֵי מַעֲשִׂים מְקַלְקְלִים שֶׁבִּידִיהֶם. אִם אַתָּה לֹא תַעֲשֶׂה כֵּךְ,
שְׁלָא יָבוֹאוּ אַחֲרֵיהֶם וְיִשְׁמִידוּךָ. אִיכָּה יַעֲבֹדוּ – לִפִּי שְׁלָא עֲנֵשׁ עַל עֲבוּדָה זָרָה אֲלָא עַל זָבוּס וְקִטּוּר וְנִסּוּף וְהַשְׁתַּחֲוָּא, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: "בְּלִית לֵה'
לְבַדּוֹ" – דְּבָרִים הַנַּעֲשִׂים לְגַבּוּת; בָּא וְלִמְדָךְ כָּאן, שְׁאִם דִּרְכָּה שֶׁל עֲבוּדָה זָרָה לְעֲבֹדָה בְּדָכָר אַחֵר, כְּגוֹן פֹּעֵר לְפֹעֵר וְזוֹרֵק אֶבֶן לְמַרְקוּלִים, זֶה
הִיא עֲבוּדָתוֹ, וְחִיב. אֲכַל זָבוּס וְקִטּוּר וְנִסּוּף וְהַשְׁתַּחֲוָּא – אֶפְלוּ שְׁלָא כְּדִרְכָּה חִיב.

לֹא־תַעֲשֶׂה כֵּן לִי־הֵנָּה אֶ־לִּהְיֶה כִּי כָל־תּוֹעֲבֹת
יְיָ־הֵנָּה אֲשֶׁר שָׁנָא עָשׂוּ לֹא־לִהְיֶה כִּי גַם אֶת־
בְּנֵיהֶם וְאֶת־בְּנֹתֵיהֶם יִשְׂרְפוּ בָאֵשׁ לֹא־לִהְיֶה:

כִּי גַם אֶת בְּנֵיהֶם – גַּם, לְרַבּוֹת אֶת אֲבוֹתֵיהֶם וְאִמּוֹתֵיהֶם. אִם רַבִּי עֲקִיבָא: אֲנִי רָאִיתִי גוֹי שֶׁכִּפְתּוֹ לְאָבִיו לִפְנֵי כָּלָּה וְאָכְלוֹ.

אֶת כָּל־הַדְּבָר אֲשֶׁר אֲנִי מַצְוֶה אֶתְכֶם אַתּוּ
תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת לֹא־תִסָּרֵף עָלֶיךָ וְלֹא תִגָּרַע מִמֶּנּוּ:

אֶת כָּל הַדְּבָר – קְלָה כְּבַחְמוּרָה. תִּשְׁמְרוּ לַעֲשׂוֹת – לִתֵּן לֹא תַעֲשֶׂה עַל עֲשֶׂה הָאִמּוּרִים בִּפְרָשָׁה; שְׁכַל 'הַשָּׁמַר' – לְשׁוֹן לֹא תַעֲשֶׂה הוּא,
אֲלָא שְׁאִין לִוְקִין עַל 'הַשָּׁמַר' שֶׁל עֲשֶׂה. לֹא תִסָּרֵף עָלֶיךָ – חֲמִשָּׁה טוֹטְפוֹת בְּתַפְלִין וְחֲמִשָּׁה מִינֵין בְּלוּלָב, אַרְבַּע בְּרָכוֹת בְּכַרְפַּת פְּתָנִים.

כִּי־יִקּוּם בְּקִרְבְּךָ נָבִיא אוֹ חֵלֶם חֲלוֹם וְנָתַן אֵלֶיךָ
אוֹת אוֹ מוֹפֶת:

וְנָתַן אֵלֶיךָ אוֹת – בְּשָׁמַיִם, כַּעֲנָן שְׁנָאֲמַר בְּגִדְעוֹן: "וַעֲשִׂיתָ לִי אוֹת", וְאוֹמֵר: "יְהִי נָא חֲרֹב אֶל הַגִּזָּה" וְגוֹמֵר. אוֹ מוֹפֶת – בְּאַרְצֵךְ; אִם עַל פִּי כֵן
לֹא תִשְׁמַע לוֹ. וְאִם תֹּאמַר: מִפְּנֵי מָה נּוֹתֵן לוֹ הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מְמַשְׁלָה לַעֲשׂוֹת אוֹת? כִּי מִנְּסָה ה' אֶ־לִּהְיֶה אֶתְכֶם.

וְבָא הָאוֹת וְהַמּוֹפֶת אֲשֶׁר־דִּבֶּר אֵלֶיךָ לֵאמֹר גִּלְכָּה
אַחֲרֵי אֶ־לִּהְיֶה אַחֲרֵיהֶם אֲשֶׁר לֹא־יִדְעָתָם וְיַעֲבֹדָם:

לֹא תִשְׁמַע אֶל־דְּבַרִּי הַנְּבִיא הַהוּא אוֹ אֶל־חֲלוֹלֵם
הַחֲלוֹם הַהוּא כִּי מִנְּסָה יְיָ־הֵנָּה אֶ־לִּהְיֶה אֶתְכֶם
לְדַעַת הַיִּשְׁכֶּם אֲהַבִּים אֶת־יְיָ־הֵנָּה אֶ־לִּהְיֶה בְּכָל־
לְבַבְכֶם וּבְכָל־נַפְשְׁכֶם:

לֹא תִקְבִּיל לְפֶתַח־מִיָּא נְבִיא הַהוּא אוֹ מִן חֲלִים חֲלָמָא הַהוּא
אָרִי מְנַסֵּי יְיָ אֱלֹהֶיכֶן יִתְכוּן לְמַדְעָה הָאִיתִיכוּן רַחֲמִין יֵת
יְיָ אֱלֹהֶיכֶן בְּכָל לְבָבוֹךְ וּבְכָל נַפְשְׁכוֹךְ:

בַּתֵּר פּוֹלְחָנָא דִּי אֱלֹהִיכוֹן תִּהְיוּ וַיְתִיב תִּדְחִלּוּן וַיֵּת פְּקוּדוֹהִי תִּשְׁרוֹן וּלְמִימְרֵיהָ תִּקְבְּלוֹן וּקְדָמוּהִי תִּפְלַחוֹן וּלְדַחֲלִיתִיהָ תִּתְקַרְבוּן: וַיִּבְיֵא הָהוּא אוֹ חָלִים חֲלָמָא הָהוּא יִתְקַטִּיל אַרִי מִלִּיל סָטְיָא עַל יֵי אֱלֹהִיכוֹן דְּאַפִּיק יִתְכוֹן מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם וּדְפָרְקָהּ מִבֵּית עֲבָדוֹתָא לְאַטְעִיּוּתָהּ מִן אוֹרְחָא דְּפִקְדָּהּ יֵי אֱלֹהֵהּ לְמַהֲרָה בֵּה וּתְפִלִּי עֲבִיד דְּבִישׁ מִבִּינָהּ: סָרָה – דְּבַר הַמוֹסֵר מִן הָעוֹלָם, שְׁלֹא הָיָה וְלֹא נִבְרָא וְלֹא צִוִּיתִיו לְדַבֵּר כֵּן; דִּישְׁטוּלוּד"א [בִּלְעַז. וְהַפְדָּה מִבֵּית עֲבָדִים – אֶפְלוּ אֵין לוֹ עֲלִיָּה אֲלֵא שְׁפָדָהּ, דִּי. כִּי יִסִּיתָךְ אַחֲיָה בֶן־אִמָּה אוֹ־בִנָּה אוֹ־בֶתְךָ אוֹ אִשְׁתְּ חֵילָךְ אוֹ רַעַךְ אֲשֶׁר כֹּנַפְשֶׁךָ בִּסְתֵר לֹא־מֵר וְלֹכָה וְנִעְבְּדָהּ אֱ־לֹהִים אַחֲרָיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעָתָ אֶתָּה וְאַבְתֶּיךָ: כִּי יִסִּיתָךְ – אֵין הִסְתָּה אֲלֵא גֵרִי, שְׁנֵאָמַר: "אִם ה' הִסִּיתָךְ בִּי", אִמִּיתֵר"א בִּלְעַז, שְׁמַשְׂיאוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן. אַחֲיָה – מֵאֵב, אוֹ בֶן אִמָּהּ, מֵאֵם. חֵילָךְ – הַשׁוֹכֵכֶת בְּחִיקָה וּמְחַקָּה בָּהּ, אִפִּיקִיד"א בִּלְעַז. וְכֵן: "וּמְחִיק הָאֶרֶץ", מִסִּוד הַתְּקוּעָה בְּאֶרֶץ. אֲשֶׁר כֹּנַפְשֶׁךָ – זֶה אֲבִיךָ. פֶּרֶשׁ לָךְ הַפְתּוּב אֶת הַתְּכִיבִין לָךְ, קַל וְחֹמֶר לְאַחֲרֵימ. בִּסְתֵר – דְּבַר הַכְּתוּב בַּהֲנָה, שְׁאִין דְּבָרֵי מְסִית אֲלֵא בִּסְתֵר; וְכֵן שְׁלֵמָה הוּא אוֹמֵר: "כִּנְשָׁךְ בְּעֶרְבַּ יוֹם בְּאִישׁוֹן לִילָה וְאֶפְלָה". אֲשֶׁר לֹא יִדְעָתָ אֶתָּה וְאַבְתֶּיךָ – דְּבַר זֶה גִּנָּאי גָּדוֹל הוּא לָךְ; שְׁאֵף הָאֲמוֹת אֵין מְנִיחִין מַה שְׁמַסְרוּ לָהֶם אֲבוֹתֵיהֶם, וְזֶה אוֹמֵר לָךְ: עֲזֹב מַה שְׁמַסְרוּ לָךְ אֲבוֹתֶיךָ. מֵא־לִהִי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבְתִיכֶם הַקְרָבִים אֲלֵיךְ אוֹ הַרְחִיקִים מִמֶּךָּ מִקְצֵה הָאֶרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאֶרֶץ: הַקְרָבִים אֲלֵיךְ אוֹ הַרְחִיקִים – לְמַה פֶּרַט קְרוֹבִים וְרַחֲוִיקִים? אֲלֵא כִּד אָמַר הַכְּתוּב: מִשִּׁיבֹן שֶׁל קְרוֹבִים אֶתָּה לְמַד טִיבֹן שֶׁל רַחֲוִיקִים; כְּשֵׁם שְׁאִין מְשִׁשׁ בְּקְרוֹבִים, כִּד אֵין מְשִׁשׁ בְּרַחֲוִיקִים. מִקְצֵה הָאֶרֶץ – זֶה סָמָה וּלְכִנָּה וְצִבְאָה הַשְּׁמִים, שֶׁהֵן מְהַלְכִין מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפֹ. לֹא־תֵאבְדָהּ לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֲלֵיו וְלֹא־תַחֲוֶס עֵינֶיךָ עָלָיו וְלֹא־תַחְמַל וְלֹא־תִכְסֶּה עָלָיו: לֹא תֵאבְדָהּ לוֹ – לֹא תִהְיֶה תֵּאֵב לוֹ, לֹא תִאָּהֲבֶנּוּ. לִפִּי שְׁנֵאָמַר: "וְאִהְיֶה לְרַעַךְ כְּמוֹךָ", אֶת זֶה לֹא תֵאבְדָהּ. וְלֹא תִשְׁמַע אֲלֵיו. – בְּהַתְּחַנְּנוֹ עַל נִפְשׁוֹ לְמַחֵל לוֹ. לִפִּי שְׁנֵאָמַר: "עֲזֹב תַעֲזֹב עִמּוֹ", לִזְנֵה לֹא תַעֲזֹב. וְלֹא תַחֲוֶס עֵינֶיךָ עָלָיו – לִפִּי שְׁנֵאָמַר: "לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעַךְ", עַל זֶה לֹא תַחֲוֶס. וְלֹא תַחְמַל – לֹא תִהְפֵּךְ בְּזִכְוֹתוֹ). וְלֹא תִכְסֶּה עָלָיו – אִם אֶתָּה יוֹדֵעַ לוֹ חוֹבָהּ, אֵינָךְ רִשְׁאִי לְשַׁתֵּק. כִּי הָרַג תִּהְרַגְנּוּ יָדְךָ תִּהְיֶה־בּוֹ בְּרֹאשׁוֹנָה לְהַמִּיתוֹ וַיִּד כָּל־הָעָם בְּאַחֲרָנָה: כִּי הָרַג תִּהְרַגְנּוּ – אִם יֵצֵא מִבֵּית דִּין וְכֹאֵי, הַתְּזִירָהּ לְחוֹבָהּ; יֵצֵא מִבֵּית דִּין סָיֵב, אֵל תִּתְּזִירָהּ לְזִכּוֹת. יָדְךָ תִּהְיֶה בּוֹ בְּרֹאשׁוֹנָה – מִצְּנֶה בְּיַד הַנֶּסֶת לְהַמִּיתוֹ. לֹא מֵת בְּיָדוֹ, יָמוּת בְּיַד אַחֲרֵימ, שְׁנֵאָמַר: "וַיִּד כָּל הָעָם" וְגוֹמֵר. וּסְקִלְתוּ בְּאַבְנִים וּמָת כִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיתָךְ מַעַל־יְ־הִנֵּה אֱ־לֹהֵיךְ הַמוֹצִיאֶךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: וּסְקִלְתוּ בְּאַבְנִים וּמָת כִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיתָךְ מַעַל־יְ־הִנֵּה – וְתִרְגְּמַנִּיהָ בְּאַבְנִיָּא וַיָּמוּת אַרִי בְּעָא לְאַטְעִיּוּתָהּ מִדַּחֲלִיתָא דִּי אֱלֹהֵהּ דְּאַפִּיקָהּ מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדוֹתָא: וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וַיִּרְאוּן וְלֹא־יִוָּסְפוּ לַעֲשׂוֹת כַּדְבָּר הַרְעָה הַזֶּה בְּקִרְבָּהּ: וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּן וַיִּדְחִלּוּן וְלֹא יִיָּסְפוּן לְמַעַבְדַּ כַּפְתָּגְמָא בִּישָׂא הַדִּין בִּינָהּ:	אַחֲרֵי־יְ־הִנֵּה אֱ־לֹהֵיכֶם תִּלְכוּ וְאִתּוֹ תִּירָאוּ וְאִתּוֹ מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ וּבִקְלּוֹ תִשְׁמְעוּ וְאִתּוֹ תַעֲבָדוּ וְכֹו תִדְבָּקוּן: וְאִתּוֹ מִצְוֹתָיו תִּשְׁמְרוּ – תּוֹרַת מֹשֶׁה. וּבִקְלּוֹ תִשְׁמְעוּ – בְּקוֹל הַנְּבִיאִים. וְאִתּוֹ תַעֲבָדוּ – בְּמִקְדָּשׁוֹ. וְכֹו תִדְבָּקוּן – הַדְּבִק בְּדַרְכָּיו: גָּמַל חֲסָדִים, קִבֵּר מֵתִים, בִּקֵּר חוֹלִים, כְּמוֹ שְׁעָשָׂה הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא. וְהַנְּבִיא הָהוּא אוֹ חֲלָם הַחֲלוֹם הָהוּא יוֹמָת כִּי דְבַר־סָרָה עַל־יְ־הִנֵּה אֱ־לֹהֵיכֶם הַמוֹצִיא אֶתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְהַפְדָּה מִבֵּית עֲבָדִים לְהַדִּיתָךְ מִן־הַדָּרָךְ אֲשֶׁר צִוָּךְ יְ־הִנֵּה אֱ־לֹהֵיךְ לְלַכֵּת בָּהּ וּבַעֲרַתְּ הָרַע מִקְרָבָהּ: כִּי יִסִּיתָךְ אַחֲיָה בֶן־אִמָּה אוֹ־בִנָּה אוֹ־בֶתְךָ אוֹ אִשְׁתְּ חֵילָךְ אוֹ רַעַךְ אֲשֶׁר כֹּנַפְשֶׁךָ בִּסְתֵר לֹא־מֵר וְלֹכָה וְנִעְבְּדָהּ אֱ־לֹהִים אַחֲרָיִם אֲשֶׁר לֹא יִדְעָתָ אֶתָּה וְאַבְתֶּיךָ: כִּי יִסִּיתָךְ – אֵין הִסְתָּה אֲלֵא גֵרִי, שְׁנֵאָמַר: "אִם ה' הִסִּיתָךְ בִּי", אִמִּיתֵר"א בִּלְעַז, שְׁמַשְׂיאוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן. אַחֲיָה – מֵאֵב, אוֹ בֶן אִמָּהּ, מֵאֵם. חֵילָךְ – הַשׁוֹכֵכֶת בְּחִיקָה וּמְחַקָּה בָּהּ, אִפִּיקִיד"א בִּלְעַז. וְכֵן: "וּמְחִיק הָאֶרֶץ", מִסִּוד הַתְּקוּעָה בְּאֶרֶץ. אֲשֶׁר כֹּנַפְשֶׁךָ – זֶה אֲבִיךָ. פֶּרֶשׁ לָךְ הַפְתּוּב אֶת הַתְּכִיבִין לָךְ, קַל וְחֹמֶר לְאַחֲרֵימ. בִּסְתֵר – דְּבַר הַכְּתוּב בַּהֲנָה, שְׁאִין דְּבָרֵי מְסִית אֲלֵא בִּסְתֵר; וְכֵן שְׁלֵמָה הוּא אוֹמֵר: "כִּנְשָׁךְ בְּעֶרְבַּ יוֹם בְּאִישׁוֹן לִילָה וְאֶפְלָה". אֲשֶׁר לֹא יִדְעָתָ אֶתָּה וְאַבְתֶּיךָ – דְּבַר זֶה גִּנָּאי גָּדוֹל הוּא לָךְ; שְׁאֵף הָאֲמוֹת אֵין מְנִיחִין מַה שְׁמַסְרוּ לָהֶם אֲבוֹתֵיהֶם, וְזֶה אוֹמֵר לָךְ: עֲזֹב מַה שְׁמַסְרוּ לָךְ אֲבוֹתֶיךָ. מֵא־לִהִי הָעַמִּים אֲשֶׁר סְבִיבְתִיכֶם הַקְרָבִים אֲלֵיךְ אוֹ הַרְחִיקִים מִמֶּךָּ מִקְצֵה הָאֶרֶץ וְעַד־קְצֵה הָאֶרֶץ: הַקְרָבִים אֲלֵיךְ אוֹ הַרְחִיקִים – לְמַה פֶּרַט קְרוֹבִים וְרַחֲוִיקִים? אֲלֵא כִּד אָמַר הַכְּתוּב: מִשִּׁיבֹן שֶׁל קְרוֹבִים אֶתָּה לְמַד טִיבֹן שֶׁל רַחֲוִיקִים; כְּשֵׁם שְׁאִין מְשִׁשׁ בְּקְרוֹבִים, כִּד אֵין מְשִׁשׁ בְּרַחֲוִיקִים. מִקְצֵה הָאֶרֶץ – זֶה סָמָה וּלְכִנָּה וְצִבְאָה הַשְּׁמִים, שֶׁהֵן מְהַלְכִין מִסּוּף הָעוֹלָם וְעַד סוּפֹ. לֹא־תֵאבְדָהּ לוֹ וְלֹא תִשְׁמַע אֲלֵיו וְלֹא־תַחֲוֶס עֵינֶיךָ עָלָיו וְלֹא־תַחְמַל וְלֹא־תִכְסֶּה עָלָיו: לֹא תֵאבְדָהּ לוֹ – לֹא תִהְיֶה תֵּאֵב לוֹ, לֹא תִאָּהֲבֶנּוּ. לִפִּי שְׁנֵאָמַר: "וְאִהְיֶה לְרַעַךְ כְּמוֹךָ", אֶת זֶה לֹא תֵאבְדָהּ. וְלֹא תִשְׁמַע אֲלֵיו. – בְּהַתְּחַנְּנוֹ עַל נִפְשׁוֹ לְמַחֵל לוֹ. לִפִּי שְׁנֵאָמַר: "עֲזֹב תַעֲזֹב עִמּוֹ", לִזְנֵה לֹא תַעֲזֹב. וְלֹא תַחֲוֶס עֵינֶיךָ עָלָיו – לִפִּי שְׁנֵאָמַר: "לֹא תַעֲמֹד עַל דָּם רַעַךְ", עַל זֶה לֹא תַחֲוֶס. וְלֹא תַחְמַל – לֹא תִהְפֵּךְ בְּזִכְוֹתוֹ). וְלֹא תִכְסֶּה עָלָיו – אִם אֶתָּה יוֹדֵעַ לוֹ חוֹבָהּ, אֵינָךְ רִשְׁאִי לְשַׁתֵּק. כִּי הָרַג תִּהְרַגְנּוּ יָדְךָ תִּהְיֶה־בּוֹ בְּרֹאשׁוֹנָה לְהַמִּיתוֹ וַיִּד כָּל־הָעָם בְּאַחֲרָנָה: כִּי הָרַג תִּהְרַגְנּוּ – אִם יֵצֵא מִבֵּית דִּין וְכֹאֵי, הַתְּזִירָהּ לְחוֹבָהּ; יֵצֵא מִבֵּית דִּין סָיֵב, אֵל תִּתְּזִירָהּ לְזִכּוֹת. יָדְךָ תִּהְיֶה בּוֹ בְּרֹאשׁוֹנָה – מִצְּנֶה בְּיַד הַנֶּסֶת לְהַמִּיתוֹ. לֹא מֵת בְּיָדוֹ, יָמוּת בְּיַד אַחֲרֵימ, שְׁנֵאָמַר: "וַיִּד כָּל הָעָם" וְגוֹמֵר. וּסְקִלְתוּ בְּאַבְנִים וּמָת כִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיתָךְ מַעַל־יְ־הִנֵּה אֱ־לֹהֵיךְ הַמוֹצִיאֶךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדִים: וּסְקִלְתוּ בְּאַבְנִים וּמָת כִּי בִקֵּשׁ לְהַדִּיתָךְ מַעַל־יְ־הִנֵּה – וְתִרְגְּמַנִּיהָ בְּאַבְנִיָּא וַיָּמוּת אַרִי בְּעָא לְאַטְעִיּוּתָהּ מִדַּחֲלִיתָא דִּי אֱלֹהֵהּ דְּאַפִּיקָהּ מֵאַרְעָא דְּמִצְרַיִם מִבֵּית עֲבָדוֹתָא: וְכָל־יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּ וַיִּרְאוּן וְלֹא־יִוָּסְפוּ לַעֲשׂוֹת כַּדְבָּר הַרְעָה הַזֶּה בְּקִרְבָּהּ: וְכָל יִשְׂרָאֵל יִשְׁמְעוּן וַיִּדְחִלּוּן וְלֹא יִיָּסְפוּן לְמַעַבְדַּ כַּפְתָּגְמָא בִּישָׂא הַדִּין בִּינָהּ:
---	--

פִּי־תִשְׁמָע בְּאֶחָת עֲרִיף אֲשֶׁר י־הִנֵּה אֶּ-לֹהֶיךָ נָתַן לְךָ לְשִׁבְתָּ שָׁם לֹאמֹר:
אָרִי תִשְׁמַע בְּחֶדָּא מִן קִרְוֹךְ דִּי אֱלֹהֶךָ יִהְיֵב לְךָ לְמַתָּב תַּמָּן לְמִימֵר:

לְשִׁבְתָּ שָׁם – פֶּרֶט לִירוּשָׁלַיִם, שְׁלֹא נִתְּנָה לְדִירָה. כִּי תִשְׁמַע וְגוֹמֵר לֹאמֹר – אוֹמְרִים כֵּן: יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי בְלִיעֵל.

יֵצְאוּ אֲנָשִׁים בְּנֵי־בְלִיעֵל מִקִּרְבֶּךָ וַיִּדְּיָחוּ אֶת־יִשְׁבִּי עִירָם לֹאמֹר גִּלְכָּה וְנַעֲבֹדָה אֶ-לֹהִים אֲחֵרִים אֲשֶׁר לֹא־יַדְעָתֶם:
נִפְקוּ גּוֹבְרִין בְּנֵי רִשְׁעָא מִבִּינְךָ וְאַטְעִיאוּ יָת יִתְבִּי קִרְתָּהוֹן לְמִימֵר גָּהֶךָ וְנִפְלַח לְטַעֲוֹת עֲמֻמְיָא דְלֹא יַדְעָתוּן:

בְּנֵי בְלִיעֵל – בְּלִי עַל, שִׁפְרָקוּ עַלֹּו שֶׁל מְקוֹם. אֲנָשִׁים – וְלֹא נָשִׁים. יִשְׁבִּי עִירָם – וְלֹא יוֹשְׁבֵי עִיר אֲחֵרָת. מִכָּאֵן אָמְרוּ: אֵין נַעֲשִׂית עִיר הַנִּדְחָת עַד שִׁנְדִּיחוּהָ אֲנָשִׁים, וְעַד שִׁיָּהִיו מַדִּיחִיהָ מִתּוֹכָהּ.

וְדַרְשָׁתָּ וְחִקְרָתָּ וּשְׁאַלְתָּ הֵיטֵב וְהִנֵּה אָמַת נִכּוֹן הַדְּבָר נַעֲשִׂיתָה הַתּוֹעֲבָה הַזֹּאת בְּקִרְבֶּךָ:
וְתִתְבַּע וְתִבְדּוֹק וְתִשְׁאַל יָאוֹת וְהָא קוּשְׁטָא פִּינוֹן פִּתְגָמָא אַתְעֵבִידַת תּוֹעִיבְתָא הָדָא בִּינְךָ:

וְדַרְשָׁתָּ וְחִקְרָתָּ וּשְׁאַלְתָּ הֵיטֵב – מִכָּאֵן לְמַדּוּ שֶׁבַע חֲקִירוֹת, מִרְבּוּי הַמִּקְרָא. כָּאֵן יֵשׁ שְׁלֹשׁ: דְּרִישָׁה, וַחֲקִירָה, וְהֵיטֵב. וּשְׁאַלְתָּ אֵינוֹ מִן הַמִּנְהָן, וּמִמֶּנּוּ לְמַדּוּ בְּדִיקוֹת. וּבְמִקּוֹם אֲחֵר הוּא אוֹמֵר: "וְדַרְשׁוּ הַשּׁוֹפְטִים הֵיטֵב", וּבְמִקּוֹם אֲחֵר הוּא אוֹמֵר: "וְדַרְשָׁתָּ הֵיטֵב"; לְמַדּוּ "הֵיטֵב" "הֵיטֵב" לְגִזְרָה שְׁוֶה, לִמֶּן הָאִמּוֹר שֶׁל זֶה בְּזֶה.

הִכָּה תִּפָּה אֶת־יִשְׁבִּי הָעִיר הַהִוא לְפִי־חֶרֶב הַחֶרֶם אַתָּה וְאַתָּ-כָּל־אֲשֶׁר־בָּהּ וְאַתָּ־בְּהִמְתָּהּ לְפִי־חֶרֶב:
מִמַּחָא תַּמְחִי יָת יִתְבִּי קִרְתָּא הַהִיא לְפִתְגָם דְּחֶרֶב גַּמֵּר יָתָה וְיָת כָּל דְּבָהּ וְיָת בַּעִירָהּ לְפִתְגָם דְּחֶרֶב:

הִכָּה תִּפָּה – אִם אֵינְךָ יָכוֹל לְהַמִּיתָם בְּמִיתָה הַכְּתוּבָה בָּהֶם, הַמִּיתָם בְּאַחֲרָת.

וְאַתָּ-כָּל־שְׁלָלָהּ תִּקְבְּצִי אֶל־תּוֹךְ רַחֲבָהּ וּשְׁרַפְתָּ בְּאֵשׁ אֶת־הָעִיר וְאַתָּ-כָּל־שְׁלָלָהּ כָּלִיל לִי־הִנֵּה אֶ-לֹהֶיךָ וְהִיתָה תֵּל עוֹלָם לֹא תִבָּנֶה עוֹד:
וְיָת כָּל עֲדָאָה תִּכְנוֹשׁ לְגוֹ פִּתְאָה וְתוֹקִיד בְּנוֹרָא יָת קִרְתָּא וְיָת כָּל עֲדָאָה גַּמִּיר קָדָם יִי אֱלֹהֶךָ וְתִהְיֵ תֵּל חָרוֹב לְעָלַם לֹא תִתְבְּנִי עוֹד:

לֹה' אֶ-לֹהֶיךָ – לְשִׁמוֹ וּבִשְׁבִילֹו.

וְלֹא־יִדְבַק בִּינְךָ מְאוּמָה מִז־הַחֶרֶם לְמַעַן יָשׁוּב י־הִנֵּה מִחֲרוֹן אָפוֹ וְנִתְּנָה־לְךָ רַחֲמִים וְרַחֲמֶךָ וְהִרְבֶּךָ כַּאֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם:
וְלֹא יִדְבַק בִּינְךָ מִדְּעַם מִן חֶרְמָא בְּדִיל דִּיתוּב יִי מִתְקוֹף רּוּגְזִיָּה וְיִתִּין לְךָ רַחֲמִין וִירַחֲמִים עָלְךָ וְיִסְגִּינְךָ כְּמָא דְקִיָּים לְאַבְרָהָם:

לְמַעַן יָשׁוּב ה' – מִחֲרוֹן אָפוֹ – שֶׁכֵּל זֶמַן שֶׁעֲבוּדָה זָרָה בְּעוֹלָם, חֲרוֹן אָף בְּעוֹלָם. הַעֲרוֹת רַש"י מְבִיא מֵלֶה צִרְפַּתִּית, שֶׁהִיא בִּינוּנִי בַּמִּשְׁמַעוֹת שֶׁל שֵׁם פְּעוּלָהּ.

כִּי תִשְׁמָע בְּקוֹל י־הִנֵּה אֶ-לֹהֶיךָ לִשְׁמֹר אֶת־כָּל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֲנִכִּי מִצְוָה הַיּוֹם לַעֲשׂוֹת הַיִּשְׁרָ בַּעֲיָנִי י־הִנֵּה אֶ-לֹהֶיךָ:
אָרִי תִקְבִּיל לְמִימְרָא דִּי אֱלֹהֶךָ לְמַטֵּר יָת כָּל פְּקוּדוֹתָי דְּאֵנָּא מִפְּקִיד לְךָ יוֹמָא דִּין לְמַעַבַּד דְּכָשֵׁר קָדָם יִי אֱלֹהֶךָ:

רביעי
פְּרִשְׁתָּ גְדִידָה וְקִרְתָּה

בָּנִים אַתֶּם לִי־הִנֵּה אֶ-לֹהֵיכֶם לֹא תִתְגַּדְּדוּ וְלֹא־תַשְׁיִמוּ קִרְתָּה בֵּין עֵינֵיכֶם לְמָת:
בְּנִין אַתּוּן קָדָם יִי אֱלֹהֶכּוֹן לֹא תִתְהַמָּמוּן וְלֹא תַשְׁוּיוֹן מָרַט בֵּין עֵינֵיכּוֹן עַל מִית:

לֹא תִתְגַּדְּדוּ – לֹא תִתְּנוּ גְדִידָה וְשִׁרְט בְּכַשְׂרְכֶם עַל מַת, כְּדֶרֶךְ שְׁהַאֲמוֹרִיִּים עוֹשִׂין; לְפִי שְׁאַתֶּם כְּנִיּוֹ שֶׁל מְקוֹם, וְאַתֶּם רְאוּיִין לְהִיּוֹת נְאִים, וְלֹא גְדוּדִים וּמִקְרָחִים. בֵּין עֵינֵיכֶם – אֲצֵל הַפְּדֻחָת. וּבְמִקּוֹם אֲחֵר הוּא אוֹמֵר: "לֹא יִקְרָחוּ קִרְתָּה בְּרֹאשָׁם", לַעֲשׂוֹת כָּל הָרֹאשׁ כְּבִין הָעֵינַיִם.

כִּי עַם קְדוֹשׁ אַתָּה לִי־הִנֵּה אֶ-לֹהֶיךָ וּבָךָ בְּתֵר י־הִנֵּה לְהִיּוֹת לֹו לְעַם סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים אֲשֶׁר עַל־פְּנֵי הָאָדָמָה:
אָרִי עַם קְדִישׁ אַתָּה קָדָם יִי אֱלֹהֶךָ וּבָךָ אַתְרָעִי יִי לְמַהוּי לִיָּה לְעַם חֲבִיב מִכָּל עֲמֻמְיָא דְעַל אֲפִי אֲרַעָא:

כִּי עַם קְדוֹשׁ אַתָּה – קְדֻשַׁת עֲצָמָה מַאֲבוּמִיָּה; וְעוֹד, וּבָךָ בְּסֵר ה'.

לא תיכול כל דמרחק:	לא תאכל כל-תועבה:
כל תועבה – כל שתעבתי לה; כגון צרם אנון בכור כדי לשחטו במדינה, הרי דבר שתעבתי לה, "כל מום לא יהיה בו"; ובא ולמד פאן, שלא ישחט ויאכל על אותו המום. בשל פשר בחלב, הרי דבר שתעבתי לה; הנזיר פאן על אכילתו.	
זאת הבהמה אשר תאכלו שור שיה כשבים ושה עזים:	דין בעירא דתיכלון תורין אמרין דרחלין וגדין דעזין:
זאת הבהמה וגומר איל וצבי ויחמור – למדנו שהסיה בכלל בהמה; ולמדנו שהבהמה וסיה טמאה מרבה מן הטהורה, שפכל מקום פורט את המועט. ואקו – מתרגם "נעלא". "נעלי סלע", הוא אישטיינבו"ק. ותאו – "תורבלא", תור הער. "באלא" – יער בלשון ארמי.	
אילא וטביא ויחמורא ונעלא ורימא ותורבלא ודיצא:	אקל וצבי ויחמור ואקו ודישון ותאו ונזמר:
וכל בהמה מפרסת פרסה ושסעת שסע שתי פרסות מעלת גרה בבהמה אתה תאכלו:	וכל בעירא דסדיקא פרסתה ומטלפון טלפין תרתין פרסתה מסקא פשרא בבעירא יתה תיכלון:
מפרסת – סדוקה, כתרגומו. פרסה – פלנט"א. ושסעת – חלוקה בשתי צפרנים; שיש סדוקה ואינה חלוקה בצפרנים, והיא טמאה. בבהמה – משמע: מה שנמצא בבהמה, אכל. מכאן אמרו, שהשליל נתר בשחיטת אמו.	
ברם ית דין לא תיכלון ממסקי פשרא ומסדיקי פרסתא מטלפי טלפיא ית גמלא וית ארנבא וית טבזא ארי מסקי פשרא אנון ופרסתהון לא סדיקא מסאבין אנון לכוון:	אך את-זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה השסועה את-הגמל ואת-הארנבת ואת-השפן פי-מעלה גרה המה ופרסה לא הפריסו טמאים הם לכם:
השסועה – ברנה היא, שיש לה שני גבין ושתי שדראות. אמרו רבותינו: למה נשנו? בבהמות מפני השסועה, ובעופות מפני "הרצה", שלא נאמרו בתורת כהנים.	
וית חזירא ארי סדיק פרסתא הוא ולא פשר מסאב הוא לכוון מבשרהון לא תיכלון ובגבילתהון לא תקרבין:	ואת-החזיר פי-מפריס פרסה הוא ולא גרה טמא הוא לכם מבשרם לא תאכלו ובגבילתם לא תגעו:
ובגבילתם לא תגעו – רבותינו פרשו: כרגל, שאדם חייב לטהר את עצמו כרגל. יכול יהיו מזקרים בכל השנה? תלמוד לומר: "אמר אל הכהנים" וגומר. ומה טמאת המת חמורה, כהנים מזקרים ואין ישראל מזקרים, טמאת נבלה קלה לא כל שפן.	
ית דין תיכלון מפל דבמיא כל דליה ציצין וקלפין תיכלון:	את-זה תאכלו מפל אשר במים כל אשר-לו סנפיר וקשקשת תאכלו:
וכל דלית ליה ציצין וקלפין לא תיכלון מסאב הוא לכוון:	וכל אשר אין-לו סנפיר וקשקשת לא תאכלו טמא הוא לכם:
כל צפר דכי תיכלון:	כל-צפור טהרה תאכלו:
כל צפור טהרה תאכלו – להחמיר משלחת שבמצרע.	
ודין דלא תיכלון מנהון נשרא וער ועזיא:	וזה אשר לא-תאכלו מהם הנשר והפרס והעזניה: וזה אשר לא תאכלו מהם – לאסר את השחוטה.
ובת כנפא וטרפיתא ודיתא לזנה:	והרצה ואת-האיה והדיה למינה:
והרצה ואת האיה וגומר – היא 'רצה', היא 'איה', היא 'דיה'; ולמה נקרא שמה 'רצה'? שרואה ביותר. ולמה הזהירך בכל שמומיה? שלא לסנו פתחון פה לבעל דין לחלק, שלא יהא האוסרה קורא אותה "רצה", והבא להחמיר אומר: זו "דיה" שמה או "איה" שמה, וזו לא אסר הכתוב. ובעופות פרט לה הטמאים, ללמד שהעופות הטהורים מרבים על הטמאים; לפיכך פרט את המועט. התנשמת – קלב"א שורי"ץ.	
וית כל עורבא לזניה:	ואת כל-עורב למינו:
וית בת נעמיתא וציצא וצפר שחפא ונצא לזנוהי:	ואת בת היענה ואת-התחמס ואת-השחף ואת-הנץ למינהו:

את־הַכּוֹס ואת־הַיַּנְשׁוּיָה וְהַתְנַשְׁמָת:	וְקִדְיָא וְקוּפּוּפָא וּבּוֹתָא:
וְהַקָּאָת וְאֶת־הַרְחָמָה וְאֶת־הַשְּׁלָף:	וְקִתָּא וִירִקְרִיקָא וְשְׁלִינוּנָא:
שְׁלָף – הַשּׁוֹלֵה דְגִים מִן הַיָּם.	
וְהַחֲסִידָה וְהָאֲנָפָה לַמִּינָה וְהַדּוּכִיפַת וְהַעֲטָלָה:	וְחִנּוּרִיתָא וְאִבּוֹ לִזְנָה וְנֶגֶר טוּרָא וְעֲטָלִיפָא:
דּוּכִיפַת – הוּא תְרַנְגּוּל הַבֵּר, וּבִלְעֻז הִירופ"א, וְכַבְּלָתוֹ כְּפוּלָה.	
וְכָל־שָׂרִיץ הָעוֹף טָמֵא הוּא לָכֶם לֹא יֵאָכְלוּ:	וְכָל רַחֲשָׂא דְעוּפָא מִסָּאב הוּא לָכוּן לֹא יִתְאָכְלוּן:
שָׂרִיץ הָעוֹף – הֵם הַנְּמוּכִים הָרוֹחֲשִׁים עַל הָאָרֶץ, כְּגוֹן זְבוּבִים וְצָרְעִים וְחַגְבִּים טָמְאִים, הֵם קְרוּיִים שָׂרִיץ.	
כָּל־עוֹף טָהוֹר תֹּאכְלוּ:	כָּל עוֹף דְּכִי תִיכְלוּן:
כָּל עוֹף טָהוֹר תֹּאכְלוּ – וְלֹא אֵת הַטָּמֵא; כָּא לַתּוֹן עֲשֵׂה עַל לֹא תַעֲשֵׂה. וְכֵן בִּבְהֵמָה, "אַתָּה תֹּאכְלוּ" – וְלֹא בִּבְהֵמָה טָמְאָה, וְלֹא הַבָּא מְכַלל עֲשֵׂה – עֲשֵׂה; לַעֲבֹר עֲלֵיהֶם בַּעֲשֵׂה וְלֹא תַעֲשֵׂה:	
לֹא תֹאכְלוּ כָל־נֶבֶלָה לִגְר אֲשֶׁר־בִּשְׁעָרֶיהָ תִּתְּנֶנָּה וְאִכְלָהּ אוֹ מִכֹּר לְנִכְרִי כִּי עִם קְדוֹשׁ אַתָּה לִי־הָיָה אֶל־לִהְיוֹת לֹא־תִבְשַׁל גְּדִי בַחֲלָב אָמֹר:	לֹא תִיכְלוּן כָּל נֶבִילָא לְתוֹתַב עֶרֶל דְּבִקְרוּךְ תִּתְּנֶנָּה וְיִיכְלֶנָּה אוֹ תִּזְבְּנֶנָּה לְבַר עַמְּמִין אַרִי עִם קְדִישׁ אַתָּה קִדְּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תִיכְלוּן בִּשְׂוֹר בַּחֲלָב:
לִגְר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיהָ – גֵּר תוֹשֵׁב, שֶׁקֶבֶל עָלָיו שְׂלֹא לַעֲבֹד עֲבוּדָה זָרָה, וְאִיכָל נֶבִלוֹת. כִּי עִם קְדוֹשׁ אַתָּה לֵה' – קְדֹשׁ אֵת עֲצֻמָּה בְּמִתָּר לָךְ; דְּבָרִים הַמִּתְרִים וְאַחֲרִים נוֹהֲגִים בָּהֶם אֲסוּר, אֵל תִּתִּירֵם בִּפְנֵיהֶם. לֹא תִבְשַׁל גְּדִי – שְׂלֹשׁ פְּעָמִים; פֶּרֶט לַחֲיָה, וְלַעוֹפּוֹת, וְלַבְּהֵמָה טָמְאָה.	
חֲמִישִׁי	פְּרָשַׁת מַעֲשֵׂר שְׁנִי
עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר אֵת כָּל־תְּבוּאָת נִרְעָה הַיֵּצֵא הַשָּׂדֶה שְׁנָה שְׁנָה:	עֲשֹׂרָא תַעֲשֹׂר יֵת כָּל עַלְלַת נִרְעָה דִּיפִיק חִקְלָא שְׁנָא שְׁנָא:
לֹא תִבְשַׁל גְּדִי וְגוֹמֵר עֲשֹׂר תַעֲשֹׂר – מָה עֲנִין זֶה אֵצֶל זֶה? אָמַר לָהֶם הַקְדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא לְיִשְׂרָאֵל: לֹא תִגְרְמוּ לִי לִבְשַׁל גְּדִיִּים שֶׁל תְּבוּאָה עַד שֶׁהֵן בְּמַעֲזֵי אֱמוּנָתִיהֶן, שְׂאֵם אֵין אַתֶּם מַעֲשִׂיִּים מַעֲשָׂרוֹת כְּרֹאוּי, כְּשֶׁהוּא סְמוּךְ לַהֲתִבְשַׁל – אֲנִי מוֹצִיא רוּחַ קָדִים וְהִיא מְשַׁדֶּפֶתוֹ, שְׁנֹאֲמַר: "וַיִּשְׁדָּפָה לִפְנֵי קָמָה"; וְכֵן לַעֲנִין בְּכוּרִים. שְׁנָה שְׁנָה – מִכָּאן שְׂאִין מַעֲשָׂרִין מִן הַקְדֵּשׁ עַל הַיָּשׁוּן.	
וְאִכְלָתָּ לִפְנֵי יְיָ־הָיָה אֶל־לִהְיוֹת בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר לַעֲשֹׂן שְׂמֹו שֵׁם מַעֲשֹׂר דְּגָנְךָ תִּירֹשְׁךָ וַיִּצְהָרְךָ וּבְכֹרֶת בִּקְרֶךָ וּצְאֻגָּה לַמַּעַן תִּלְמַד לִירְאָה אֶת־יְיָ־הָיָה אֶל־לִהְיוֹת כָּל־הַיָּמִים:	וְתִיכּוֹל קִדְּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֲי לְאַשְׂרָאָה שְׂכִינְתִּיהָ תַמָּן מַעֲשֹׂר עֲבוּרָךְ חֲמִרָךְ וּמִשְׁחָךְ וּבְכוּרֵי תוּרְךָ וְעֶנְךָ בְּדִיל דְּתִילַף לַמִּדְחַל קִדְּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ כָּל יוֹמִיא:
וְאִכְלָתָּ וְגוֹמֵר – זֶה מַעֲשֹׂר שְׁנִי; שֶׁכֶּבֶר לַמִּדְנֹו לַתּוֹן מַעֲשֹׂר רֵאשׁוֹן לְלוּיִם, שְׁנֹאֲמַר: "כִּי תִקְחוּ מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" וְגוֹמֵר, וְנָתַן לָהֶם רִשׁוֹת לְאָכְלוֹ בְּכָל מָקוֹם, שְׁנֹאֲמַר: "וְאִכְלָתֶם אֹתוֹ בְּכָל מָקוֹם"; עַל פְּרָחֶךָ, זֶה – מַעֲשֹׂר אַחֵר הוּא.	
וְכִי־יִרְבֶּה מִמֶּךָ הַדָּרָךְ כִּי לֹא תוּכַל שְׂאֵתוֹ כִּי־יִרְחַק מִמֶּךָ הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ־הָיָה אֶל־לִהְיוֹת לְשׂוֹם שְׂמֹו שֵׁם כִּי יִבְרַכְךָ יְיָ־הָיָה אֶל־לִהְיוֹת:	וְאַרִי יִסְגִי מִנְּךָ אוֹרְחָא אַרִי לֹא תִכּוֹל לַמְטָלִיהָ אַרִי יִתְרַחַק מִנְּךָ אַתְרָא דִּיתְרַעֲי יְיָ אֱלֹהֶיךָ לְאַשְׂרָאָה שְׂכִינְתִּיהָ תַמָּן אַרִי יִבְרַכְךָ יְיָ אֱלֹהֶיךָ:
כִּי יִבְרַכְךָ – שְׂתֵהֵא הַתְּבוּאָה מְרַבָּה לְשֵׂאת.	
וְנָתַתָּה בַּכֶּסֶף וּצְרַתְּ הַכֶּסֶף בְּגִדְךָ וְהָלַכְתָּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ־הָיָה אֶל־לִהְיוֹת בּוֹ:	וְתַתִּין בַּכֶּסְפָּא וְתַצְוֹר כֶּסְפָּא בִּידְךָ וְתִתְּךָ לְאַתְרָא דִּיתְרַעֲי יְיָ אֱלֹהֶיךָ בֵּיתָה:
וְנָתַתָּה הַכֶּסֶף בְּכָל־אֲשֶׁר־תֵּאֱוָה נִפְשָׁךְ בַּבֶּקֶר וּבַצֹּאן וּבִבְיֹן וּבַשֹּׂכֶר וּבְכָל אֲשֶׁר תִּשְׂאֲלֶךָ נִפְשָׁךְ וְאִכְלָתָּ שֵׁם לִפְנֵי יְיָ־הָיָה אֶל־לִהְיוֹת וְשִׁמְחַתָּ אִתָּה וּבִיתְךָ:	וְתַתִּין כֶּסְפָּא בְּכָל דְּתַתְרַעֲי נִפְשָׁךְ בְּתוּרֵי וּבַעֲנָא וּבַחֲמֹר חֲדַת וְעַתִּיק וּבְכָל דְּתַשְׂאֲלָנְךָ נִפְשָׁךְ וְתִיכּוֹל תַמָּן קִדְּם יְיָ אֱלֹהֶיךָ וְתַחֲדֵי אַתָּה וְאַנְשׁ בֵּיתְךָ:
בְּכָל אֲשֶׁר תֵּאֱוָה נִפְשָׁךְ – כָּלֵל. בַּבֶּקֶר וּבַצֹּאן וּבִבְיֹן וּבַשֹּׂכֶר – פֶּרֶט. וּבְכָל אֲשֶׁר תִּשְׂאֲלֶךָ נִפְשָׁךְ – חֲזוֹר וְכָלֵל. מַה הַפֶּרֶט מִפְּרִשׁ – וְלֵד וְלִדּוֹת הָאָרֶץ וְרֹאוּי לַמֶּאֱכָל אָדָם וְכוּלִּיהָ.	

והלוי אשר-בשעריך לא תעזבנו כי אין לו חלק ונחלה עמך:	וליואָה דבֿקֿרנֿך לא תרחֿקֿנה אִרי לית ליה חולק ואחסנא עמך:
והלוי וגומר לא תעזבנו – מלתן לו מעשר ראשון. כי אין לו חלק ונחלה עמך – יצאו לקט שִׁכְחָה ופֶּאֶה וְהִפְקֵר, שֶׁאֵף הוּא יֵשׁ לוֹ חֵלֶק עִמָּךְ בְּהוֹרָה, וְאִינּוּ סִיבִין בְּמַעֲשֶׁר.	
מקצה שלש שנים תוציא את-כל-מעשר תבואתך בשנה ההוא והנחת בשעריך:	מסוף תלת שנים תפיק ית כל מעסר עללתך בשתא ההיא ותצנע בקרנך:
מקצה שלש שנים – כא ולמד, שאם השקה מעשרותיו של שנה ראשונה ושניה לשמטה, שִׁיבְעָרָם מִן הַבַּיִת בְּשָׁלִישִׁית.	
ובא הלוי כי אין-לוֹ חלק ונחלה עמך והגר והיתום והאלמנה אשר בשעריך ואכלו ושבעו למען יברכה י-הוה א-להיך בכל-מעשה ידך אשר תעשה:	וייתי ליואָה אִרי לית ליה חולק ואחסנא עמך וגיוֹרָא ויתמא וארמלתא דבֿקֿרנֿך ויִיכָלוּ וישַׁבְּעוּ בְּדִיל דִּיבְרַכְנָךְ יי אלהך בכל עובדי ידך דתעביד:
ובא הלוי – ויטל מעשר ראשון. והגר והיתום – ויטלו מעשר שני, שהוא של עני של שנה זו; ולא תאכלנו אתה בירושלים, כִּדְרָךְ שְׁנוֹקְקָתָ לְאָכֹל מַעֲשֶׂר שְׁנֵי שָׁנִי שְׁנֵי שָׁנִים. ואכלו ושבעו – מן להם כדי שביעה. מכאן אמרו: "אין פוחתין לעני בגרן" וכוליה. ואתה מוליך לירושלים מעשר של שנה ראשונה ושניה שהשקית, ומתנדה: "בערתי הקדש מן הבית", כמו שמפךש ב'כי תכלה לעשר'.	
שישי	פרשת שמטת כספים
מקץ שבע-שנים תעשה שמטה:	מסוף שבע שנים תעביד שמטתא:
מקץ שבע שנים – יכול שבע שנים לכל מלנה ומלנה? תלמוד לומר: "קרבה שנת השבע"; ואם אתה אומר: שבע שנים לכל מלנה ומלנה להלנאת כל אחד ואחד, היאך היא קרבה? הא למדת, שבע שנים למנן השמטות.	
וזה דבר השמטה שמוט כל-בעל משה ידו אשר ישה ברעהו לא-יגש את-רעהו ואת-אחיו כי-קרא שמטה לי-הוה:	ודין פתגם שמטתא דיִשְׁמִיט כל גבר מרי רשו דיִרְשִׁי בתבריה לא יתבע מן חבריה ומן אחוהי ארי קרא שמטתא קדם יי:
שמוט כל בעל משה ידו – שמוט את ידו של כל בעל משה;	
את-הנכרי תגשו ואשר יהנה לך את-אחיה תשמט ידך:	מן בר עממין תתבע ודיהי לך עם אחור תשמיט ידך:
את הנכרי תגשו – זו מצות עשה.	
אִפֹּס כִּי לֹא יִהְיֶה-בָּךְ אֲבִיּוֹן כִּי-בָרַךְ יְבָרְכֶךָ י-הוה בארץ אשר י-הוה א-להיך גְּתוּרֶלְךָ נַחֲלָה לְרִשְׁתָּהּ:	לחוד ארי לא יהי בך מספינא ארי ברפא יברכנך יי בארעא דיִי אלהך יהיב לך אחסנא למירתה:
אִפֹּס כִּי לֹא יִהְיֶה בָּךְ אֲבִיּוֹן – וְלֹהֶלֶן הוּא אוֹמֵר: "כִּי לֹא יִחַדֵּל אֲבִיּוֹן" ? אֵלָּא בְּזִמְנָא שְׂאֲתָם עוֹשִׁים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, אֲבִיּוֹנִים בְּאַחֲרִים וְלֹא בְּכֶם; וּכְשֶׁאִין אֲתָם עוֹשִׁים רְצוֹנוֹ שֶׁל מְקוֹם, אֲבִיּוֹנִים בְּכֶם. אֲבִיּוֹן – דַּל מַעֲנִי; וּלְשׁוֹן אֲבִיּוֹן, שֶׁהוּא תָּאֵב לְכָל דְּבָר.	
רק אם-שמוע תשמע בקול י-הוה א-להיך לשמר לעשות את-כל-המצוה הזאת אשר אנכי מצוה היום:	לחוד אם קבלא תקביל למימרא דיִי אלהך למטר למעבד ית כל תפקידתא קדא דאנא מפקיד לך יומא דין:
רק אם שמוע תשמע – אז לא יהיה בך אביון. שמוע תשמע – שמע קמצא, משמיעין אותו הרבה.	
כִּי-י-הוה א-להיך בִּרְכֶךָ פֶּאֶשֶׁר דְּבִרְ-לָךְ וְהַעֲבַטְתָּ גוֹתֶם רַבִּים וְאַתָּה לֹא תַעֲבֹט וּמַשְׁלַת בְּגוֹתֶם רַבִּים וּבָךְ לֹא יִמְשָׁלוּ:	ארי יי אלהך בִּרְכֶךָ כְּמָא דְּמַלִּיל לך ותזיף לעממין סגיאיין ואת לא תזיף ותשלוט בעממין סגיאיין ובך לא ישלטון:

כְּאִשֶּׁר דִּבֶּר לָךְ – וְהִיכֵן דְּבַר? "כִּרְוֶה אַתָּה בְּעִיר". וְהַעֲבַטְתָּ – כָּל לַשּׁוֹן הַלְוָאָה, כְּשֶׁנוֹפֵל עַל הַמִּלְנָה – נוֹפֵל בַּלְשׁוֹן מִפְּעִיל, כְּגוֹן: "וְהַלִּוִית", "וְהַעֲבַטְתָּ"; וְאִם הָיָה אוֹמֵר 'וְהַעֲבַטְתָּ' – הָיָה נוֹפֵל עַל הַלִּוָּה, כְּמוֹ 'וְלִוִית'. וְהַעֲבַטְתָּ גוֹיִם – יָכוֹל שֶׁתִּהְיֶה לָנֶה וּמִלְנָה לָנֶה? תִּלְמֹד לֹמֵר: וְאַתָּה לֹא תַעֲבֹט. וּמִשְׁלֵת בְּגוֹיִם רַבִּים – יָכוֹל גוֹיִם אֲחֵרִים מוֹשְׁלִים עָלֶיךָ? תִּלְמֹד לֹמֵר: וְכָךְ לֹא יִמְשְׁלוּ.

כִּי־יִהְיֶה בָּךְ אֲבִיּוֹן מֵאַחַד אֲחֵיךָ בְּאַחַד שְׁעָרֶיךָ בְּאַרְצֶךָ אֲשֶׁר־יִהְיֶה אֶ-לֶהִיךָ נָתַן לָךְ לֹא תֹאמַרְךָ אֶת־לִבְבְּךָ וְלֹא תִקְפֹּץ אֶת־נִידֶךָ מֵאַחֶיךָ הָאֲבִיּוֹן:
אָרִי יְהִי בָּךְ מִסְפִּינָא חַד מֵאַחֶךָ בַּחֲדָא מִקְרָנְךָ בְּאַרְעֶךָ דִּי אֵלֶהָ יְהִיב לָךְ לֹא תִתְקִיף יָת לִבְךָ וְלֹא תִקְפוּץ יָת יָדְךָ מֵאַחֲוֶךָ מִסְפִּינָא:

כִּי יִהְיֶה בָּךְ אֲבִיּוֹן – הִתְאָב תֵּאָב קוֹדֵם. מֵאַחַד אֲחֵיךָ – אֲחִיךָ מֵאַבִּיךָ קוֹדֵם לְאַחֶיךָ מֵאַמֶּךָ. שְׁעָרֶיךָ – עֲנִי עִירָךָ קוֹדֵם לַעֲנִי עִיר אַחֶרֶת. לֹא תֹאמַרְךָ – יֵשׁ לָךְ אָדָם שֶׁמֵּצֵעַר אִם יִתֵּן אִם לֹא יִתֵּן, לְכָךְ נֹאמֵר: לֹא תֹאמַרְךָ. יֵשׁ לָךְ אָדָם שֶׁפּוֹשֵׁט אֶת יָדוֹ וְקוֹפֶצֶה, לְכָךְ נֹאמֵר: וְלֹא תִקְפֹּץ. מֵאַחֶיךָ הָאֲבִיּוֹן – אִם לֹא תִתֵּן לוֹ, סוֹפֶךָ לִהְיוֹת אֲחִיו שֶׁל אֲבִיּוֹן.

כִּי־פָתַח תִּפְתָּח אֶת־יָדְךָ לָוִי וְהַעֲבַטְתָּ תַעֲבִיטָנוּ דִּי מִחֲסָרוֹ אֲשֶׁר יִחָסֵר לוֹ:
אָרִי מִפְּתַח תִּפְתָּח יָת יָדְךָ לִיָּה וְאוֹנָפֹא תוֹנְפִנִיָּה כְּמִסַּת חוֹסְרִנִּיָּה דְחָסִיר לִיָּה:

פָּתַח תִּפְתָּח – אָפְלוֹ כְּמָה פְּעָמִים. כִּי פָתַח תִּפְתָּח – הָרִי כִּי מִשְׁמַשׁ בַּלְשׁוֹן "אֵלֹא". וְהַעֲבַטְתָּ תַעֲבִיטָנוּ – אִם לֹא רָצָה בְּמִתְנָה, תֵּן לוֹ בְּהַלְוָאָה. דִּי מִחֲסָרוֹ – וְאִי אַתָּה מִצְנָה לְהַעֲשִׁירוֹ. אֲשֶׁר יִחָסֵר לוֹ – אָפְלוֹ סוֹס לְרַכֵּב עָלָיו וְעָבַד לְרוּץ לְפָנָיו. לוֹ – זֶה אִשָּׁה; וְכֵן הוּא אוֹמֵר: "אֲעֲשֶׂה לָּוִי עֵזֶר כְּנָגְדוֹ".

הַשְׁמַר לָךְ פֶּן־יִהְיֶה דְבַר עִם־לִבְבְּךָ בְּלִיעַל לֹא־מֶר קָרִיבָה שְׁנַת־הַשְּׁבַע שְׁנַת הַשְּׁמִטָּה וְרָצָה עֵינְךָ בְּאַחֶיךָ הָאֲבִיּוֹן וְלֹא תִתֵּן לוֹ וְקָרָא עָלֶיךָ אֱלֹהֵי־הָוָה וְהָיָה בְּךָ חֲטָא:
אִסְתָּמַר לָךְ דְּלִמָּא יְהִי פְתָגָם עִם לִבְךָ בְּרָשַׁע לְמִימַר קָרִיבָת שְׁתָּא דְשְׁבִיעִיתָא שְׁתָּא דְשְׁמִטָּתָא וְתִבְאֵשׁ עֵינְךָ בְּאַחֲוֶךָ מִסְפִּינָא וְלֹא תִתֵּן לִיָּה וְיִקְרִי עָלְךָ קִדָּם יְיָ וְיִהְיֶה בָּךְ חוֹבָא:

וְקָרָא עָלֶיךָ – יָכוֹל מִצְנָה? תִּלְמֹד לֹמֵר: "וְלֹא יִקְרָא". וְהָיָה בָּךְ חֲטָא – מִכָּל מְקוֹם, אָפְלוֹ לֹא יִקְרָא. אִם כֵּן, לָמָּה נֹאמֵר: וְקָרָא עָלֶיךָ? מְמַהר אֲנִי לְפָרַע עַל יְדֵי הַקּוֹרָא יוֹמֵר מִמִּי שְׂאִינֹ קוֹרָא.

נָתַן תִּתֵּן לוֹ וְלֹא־יִרְעַ לִבְבְּךָ בְּתַתֶּךָ לוֹ כִּי בִגְלָל וְהַדְּבַר הַזֶּה יִבְרַכְךָ יִ-הְיֶה אֶ-לֶהִיךָ בְּכָל־מַעֲשֶׂיךָ וּבְכָל מַשְׁלַח יָדְךָ:
מִתֵּן תִּתֵּן לִיָּה וְלֹא יִבְאֵשׁ לִבְךָ בְּמִתְנָה לִיָּה אָרִי בְּדִיל פְתָגָמָא הַדִּין יִבְרַכְכָּךְ יְיָ אֵלֶהָ בְּכָל עוֹבְדָךְ וּבְכָל אוֹשְׁטוֹת יָדְךָ:

נָתַן תִּתֵּן לוֹ – אָפְלוֹ מֵאָה פְּעָמִים. לוֹ – בֵּינֹ לְבִינְךָ. כִּי בִגְלָל הַדְּבַר – אָפְלוֹ אִמְרַתְךָ לְתֵן, אַתָּה נוֹטֵל שְׂכָר הָאִמְרָה עִם שְׂכָר הַמַּעֲשֶׂה.

כִּי לֹא־יִתְחַדֵּל אֲבִיּוֹן מִקְרַב הָאָרֶץ עַל־פֶּן אֲנֹכִי מִצְנָה לֹא־מֶר פָּתַח תִּפְתָּח אֶת־יָדְךָ לְאַחֶיךָ לַעֲנִיָּה וּלְאַבִּינָה בְּאַרְצֶךָ:
אָרִי לֹא יִפְסוֹק מִסְפִּינָא מִגּוֹ אֲרַעָא עַל כֵּן אֲנָא מִפְּקִיד לָךְ לְמִימַר מִפְּתַח תִּפְתָּח יָת יָדְךָ לְאַחֲוֶךָ לַעֲנִיָּה וּלְמִסְפִּינָה בְּאַרְעֶךָ:

עַל כֵּן – מִפְּנֵי כֵן. לֹא־מֶר – עֲצָה לְטוֹבָתְךָ אֲנִי מַשִּׁיאָךְ. לְאַחֶיךָ לַעֲנִיָּה – לְאִינָה אֲחִי? לַעֲנִיָּה. לַעֲנִיָּה – בִּינֵי דְאֲחֵד, לַשּׁוֹן עֲנִי אֲחֵד הוּא; אֲבָל "עֲנִיָּה" בְּשֵׁנִי יוֹדִי"ן, שְׁנֵי עֲנִיִּים.

כִּי־יִמְכֹּר לָךְ אֲחֵיךָ הָעֵבְרִי אֹו הָעֵבְרִיָּה וְעָבַדְתָּ שֵׁשׁ שָׁנִים וּבְשָׁנָה הַשְּׁבִיעִת תִּשְׁלַחְתָּנוּ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ:
אָרִי יִזְדַּבֵּן לָךְ אֲחֲוֶךָ בֶּרֶשׁ יִשְׂרָאֵל אוֹ בֵּת יִשְׂרָאֵל וְיִפְלַחְתָּךְ שִׁית שְׁנִין וּבְשִׁתָּא שְׁבִיעִיתָא תִפְטָרִנִּיָּה בֶּר חוֹרִין מֵעִמָּךְ:

כִּי יִמְכֹּר לָךְ – עַל יְדֵי אֲחֵרִים; בְּמִכְרוֹהוּ בֵּית דִּין בְּגִנְבָתוֹ הַפְּתוּב מְדַבֵּר. וְהָרִי כְּכָר נֹאמֵר: "כִּי תִקְנֶה עָבֵד עֵבְרִי", וּבְמִכְרוֹהוּ בֵּית דִּין הַפְּתוּב מְדַבֵּר? אֵלֹא מִפְּנֵי שְׁנֵי דְבָרִים שְׁנַתְחַדְשׁוּ כָּאֵן: אֲחֵד, שֶׁפְּתוּב אוֹ הָעֵבְרִיָּה, אֲחֵד הִיא תִצָּא בְּשֵׁשׁ. וְלֹא שֶׁמִּכְרוּהָ בֵּית דִּין, שְׂאִין הָאִשָּׁה נִמְכָּרַת בְּגִנְבָתָהּ, שֶׁנֹּאמֵר: "בְּגִנְבָתוֹ" וְלֹא 'בְּגִנְבָתָהּ'; אֵלֹא בְּקִטְנָה שֶׁמִּכְרָה אֲבִיהָ. וְלִמַּד כָּאֵן, שֶׁאִם יִצָּאוּ שֵׁשׁ שָׁנִים קִדָּם שֶׁתִּבְיָא סִימְנִין, תִּצָּא. וְעוֹד חֲדָשׁ כָּאֵן, הַעֲנִיָּק תַעֲנִיָּק.

וְכִי־תִשְׁלַחְתָּנוּ חֲפָשִׁי מֵעִמָּךְ לֹא תִשְׁלַחְתָּנוּ רִיקָם:
וְאָרִי תִפְטָרִנִּיָּה בֶּר חוֹרִין מֵעִמָּךְ לֹא תִפְטָרִנִּיָּה רִיקָן:

הַעֲנִיָּק תַעֲנִיָּק לוֹ מִצָּאנְךָ וּמִגִּרְנָךְ וּמִקִּבְּךָ אֲשֶׁר בִּרְכָךָ יִ-הְיֶה אֶ-לֶהִיךָ תִתֵּן־לוֹ:
אִפְרָשָׁא תִפְרִישׁ לִיָּה מַעֲנָה וּמֵאֲדָרְךָ וּמִמַּעֲצָרְתְּךָ דְּבִרְכָךְ יְיָ אֵלֶהָ תִתֵּן לִיָּה:

העניק מעניק – לשון 'עדי', בגבה ובמראית העין, דבר שיהא נפר שהטיבות לו. ויש מפרשים לשון הטענה על צנארו. **מצאנה מגרנה ומיקרה** – יכול אין לי אלא אלו בלבד? תלמוד לומר: **אשר ברה**, מכל מה שבברה בורא. ולמה נאמרו אלו? מה אלו מיוחדים, שהם בכלל ברה, אף כל שהוא בכלל ברה, יצאו פרדות. ולמדו רבותינו במסכת קדושין בגזרה שנה, כמה נותן לו מכל מין ומין.

וזכרת פי עבד הליה בארץ מצרים ויפדה י-הנה **א-להיה על-פן אנכי מצונה את-הדבר הזה היום:** **ותזכר ארי עבדא הניתא בארעא דמצרים ופרקה יי-אלהיה על פן אנא מפקיד לך ית פתגמא הדין יומא דיו:**

וזכרת פי עבד הית – והענקתי ושינתי לך מבות מצרים ובזת הים; אף אתה הענק וישנה לו.

והיה כייאמר אליה לא אצא מעמך פי אהבה **ואת-ביתך כייטוב לו עמך:** **ויהי ארי יימר לך לא אפוק מעמך ארי ריחמך ולאנש ביתך ארי טב ליה עמך:**

ולקחת את-המרצע ונתתה באזנו ובדלת והנה לך עבד עולם ואף לאמתך תעשה-כו: **ותסב ית מרצעא ותתין באודניה ובדשא ויהי לך עבד פלח לעלם ואף לאמתך תעביד כו:**

עבד עולם – יכול כמשמעו? תלמוד לומר: "ושבתם איש אל אחוזתו ואיש אל משפחתו תשביו", הא למדת שאין זה אלא עולמו של יובל. **ואף לאמתך תעשה כו** – הענק לה. יכול אף לרציעה השנה הסתוב אותה? תלמוד לומר: "ואם אמר יאמר העבד"; עבד נרצע ואין אמה נרצעת.

לא יקשה בעינה בשלחה אתו חפשי מעמך פי משנה שכר שכיר עבדה שש שנים וברה י-הנה א-להיה בכל אשר תעשה: **לא יקשי בעינה במפטרה יתיה בר חורין מעמך ארי על מד תרין פאגר אגירא פלחה שית שנין ויברכנה יי-אלהיה בכל דתעביד:**

פי משנה שכר שכיר – מכאן אמרו: עבד עברי עובד בין ביום ובין בלילה, וזהו כפלים שבעבודת שכירי יום. ומהו עבודתו בלילה? רבו מוסר לו שפחה כנענית, וסולדות לאדון.

פרשת הבכור

שביעי

כל-הבכור אשר יולד בבקרה ובצאנה הזכר תקדיש לי-הנה א-להיה לא תעבד בבכר שורה ולא תגז בכור צאנה: **כל בוכרא דיתיליד בתורה ובענה דכרין תקדיש קדם יי-אלהיה לא תפלח בבוכרא דתורה ולא תגז בוכרא דענה:**

כל הבכור וגומר תקדיש – ובמקום אחר הוא אומר: "לא יקדיש איש אותו". הא כיצד? אינו מקדישו לקרבן אחר; וכאן למד שמצוה לומר: הרי אתה קדוש לבכורה. דבר אחר: אי אפשר לומר **תקדיש**, שפבר נאמר "לא יקדיש", ואי אפשר לומר "לא יקדיש", שהרי פבר נאמר **תקדיש**; הא כיצד? מקדישו אתה הקדש עליו, ונותן להקדש כפי טובת הנאה שבו. **לא תעבד בבכר שורה ולא תגז וגומר** – אף החלוקה למדו רבותינו שאסור, אלא שדבר הכתוב בהנה.

לפני י-הנה א-להיה תאכלנו שנה בשנה במקום אשר יבחר י-הנה אתה וביתך: **קדם יי-אלהיה תיכלניה שנה בשנה באתרא דיתרעי יי-את ואנש ביתך:**

לפני ה' א-להיה תאכלנו – לפהו הוא אומר; שפבר מצינו שהוא ממתנות כהנה, אחד תם ואחד בעל מום, שנאמר: "ובשרם יהנה לך" וגומר. **שנה בשנה** – מכאן שאין משהין אותו יותר על שנתו. יכול זהא פסול משעברה שנתו? פבר הקש למעשר, שנאמר: "ואכלת לפני ה' א-להיה מעשר דגנה תירשה ויצהרה ובכרת בקרה וצאנה"; מה מעשר שני אינו נפסל משנה לחברתה, אף בכור אינו נפסל, אלא שמצוה תוף שנתו. **שנה בשנה** – אם שחטו בסוף שנתו, אוכלים אותו היום ויום אחד משנה אחרת; למד שנאכל לשני ימים ולילה אחד.

וכי-יהיה בו מום פסח או עזר כל מום רע לא תזבחנו לי-הנה א-להיה: **וארי יהי ביה מומא חגיר או עזיר כל מום ביש לא תפסגיה קדם יי-אלהיה:**

מום – קלל. **פסח או עזר** – פרט. **כל מום רע** – חזר וכלל. מה הפרט מפרש, מום הגלוי ואינו חוזר, אף כל מום שבגלוי ואינו חוזר.

בשעריך תאכלנו השמא והטהור יחדו פצבי וכאיל: **בקרנה תיכלניה מסאבא ודכניא פתדא פבשר טבאי ואילא:**

רק את-דמו לא תאכל עליהארץ תשפכו פמים: **לחוד ית דמיה לא תיכול על ארעא תישדניה פמיא:**

רק את דמו לא תאכל – שלא תאמר: הואיל וכלו הטר הבא מפלל אסור הוא, שהרי קדוש, ונשחט בחוץ בלא פדיון ונאכל – יכול זהא אף הדם מותר? תלמוד לומר: **רק את דמו לא תאכל**.

שְׁמוֹר אֶת־חֲדָשׁ הָאָבִיב וְעֲשִׂיתָ פֶּסַח לִי־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה כִּי בַחֲדָשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאָךְ יְיָ־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה מִמִּצְרַיִם לְיִלְהָ: טר ית ירחא דאביבא ותעביד פסחא קדם יי אלהך ארי בירחא דאביבא אפקד יי אלהך ממצרים ועבד לך נסיו בליליא:

שְׁמוֹר אֶת חֲדָשׁ הָאָבִיב – מקדם בואו, שמר שיהא ראוי לאביב, להקריב בו את מנחת העמר; ואם לאו, עבר את השנה. ממצרים לילה – והלא ביום יצאו, שנאמר: "ממחרת הפסח יצאו בני ישראל" וגומר? אלא לפי שבלילה נתן להם פרעה רשות לצאת, שנאמר: "ניקרא למשה ולאהרן לילה" וגומר.

וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לִי־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה צֹאן וּבָקָר בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְיָ־הוֹה לְשִׁכְנוֹ שְׁמוֹ שֵׁם: וְתפוס פסחא קדם יי אלהך מן בני ענא ונקסת קודשניא מן תורי באתרא דיתרעי יי לאשראה שכינתיה תמן:

וְזָבַחְתָּ פֶּסַח לִה' אֶ־לִּהְיֶה צֹאן – שנאמר: "מן הכבשים ומן העזים תקחו" ובקר – תזבח להגיגה; שאם נמנו על הפסח חבורה מרבה, מביאים עמו חגיגה כדי שיהא נאכל על השבע. ועוד למדו רבותינו דברים הרבה מפסוק זה.

לֹא־תֹאכַל עָלָיו חֶמֶץ שִׁבְעַת יָמִים תֹּאכַל־עָלָיו מִצֹּת לֶחֶם עֹנִי כִּי בַחֲפֹזוֹן יֵצֵאתָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לִמְעַן תִּזְכֹּר אֶת־יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ: לֹא תיכול עלוהי חמיע שבועא יומין תיכול עלוהי פטירא לחים ענני ארי בבחילו נפקתא מארעא דמצרים בדיל דתזכר ית יום מפקד מארעא דמצרים כל יומי חיך:

לֶחֶם עֹנִי – לחם שמזכיר את העני שנתענו במצרים. כִּי בַחֲפֹזוֹן יֵצֵאתָ – ולא הספיק בצק להחמיץ; וזה יהיה לך לזכרון. וחפזון – לא שלך הנה אלא של מצרים, שכן הוא אומר: "ותחזק מצרים על העם" וגומר. לִמְעַן תִּזְכֹּר – על ידי אכילת הפסח והמצה, את יום צאתך.

וְלֹא־יִירָאָה לָךְ שָׂאֵר בְּכָל־גְּבֻלְךָ שִׁבְעַת יָמִים וְלֹא־יָלִין מִן־הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר: וְלֹא יתחזי לך חמיר בכל תחומך שבועא יומין וְלֹא יבית מן בשרא דתפוס ברמשא ביומא קדמא לצפרא:

וְלֹא יָלִין מִן הַבָּשָׂר אֲשֶׁר תִּזְבַּח בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן לַבֹּקֶר – אזנהר למומיר בפסח דורות, לפי שלא נאמר אלא בפסח מצרים. ניום ראשון האמור כאן הוא ארבעה עשר בניסן, כמה דאת אמר: "אף ביום הראשון תשביתו שאור מבתיכם". ולפי שנסתלק הפתוב מענינו של פסח והתחיל לדבר בחקות שבועת ימים, כגון: "שבועת ימים תאכל עליו מצות, ולא יראה לך שאר בכל גבולך", הצריך לפרש באיזו זביחה הוא מזהיר; שאם כתב: "ולא ילין מן הבשר אשר תזבח בערב לבקר", הייתי אומר: שלמים הנשחטים כל שבועה – כלן בכל תותיריו, ואינו נאכלין אלא ליום ולילה; לכך כתב: בָּעֶרֶב בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן. דבר אחר: בחגיגת ארבעה עשר הפתוב מדבר; ולמד עליה שצאקלת לשני ימים, ו"הראשון" האמור כאן – ביום טוב הראשון הפתוב מדבר. וכן משמעות המקרא: בשר חגיגה אשר תזבח בערב לא ילין ביום טוב הראשון עד בקר של שני, אבל נאכלת היא בארבעה עשר ובחמשה עשר. וכך היא שנויה במסכת פסחים.

לֹא תוֹכַל לִזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בְּאַחַד שַׁעְרֶיךָ אֲשֶׁר־יְיָ־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה נִתָּן לָךְ: לִית לך רשו למפס ית פסחא בחדא מן קרנך דיי אלהך יחייב לך:

כִּי אִם־אֵל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־יִבְחַר יְיָ־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה לְשִׁכְנוֹ שְׁמוֹ שֵׁם תִּזְבַּח אֶת־הַפֶּסַח בָּעֶרֶב כְּבֹאֵה הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרַיִם: אֶ־להין באתרא דיתרעי יי אלהך לאשראה שכינתיה תמן תפוס ית פסחא ברמשא כמייעל שמשא זמן מפקד ממצרים:

בָּעֶרֶב כְּבֹאֵה הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֵאתְךָ מִמִּצְרַיִם – הרי שלשה זמנים חלוקים: בָּעֶרֶב, משש שעות ולמעלה, זבחהו; וכבוא השמש תאכלהו; ומועד צאתך אתה שורפהו, כלומר: נעשה בוחר, ויצא לבית השרפה.

וּבִשְׁלֹתָ וְאָכַלְתָּ בַּמָּקוֹם אֲשֶׁר יִבְחַר יְיָ־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה בּוֹ וּפָנִיתָ בַּבֹּקֶר וְהִלַּכְתָּ לְאֹהֲלֶיךָ: וּתבשיל ותיכול באתרא דיתרעי יי אלהך ביה וּתתפני בצפרא ויתך לקרנך:

וּבִשְׁלֹתָ – זהו צלי אש, שאף הוא קרוי בשול. וּפָנִיתָ בַּבֹּקֶר – לבקרו של שני; מלמד שטעון לינה לילה של מוצאי יום טוב.

וְשָׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת וּבֵינֵיהֶם הַשְּׂבִיעִי עֲצָרְתָּ לִי־הוֹה אֶ־לִּהְיֶה לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה: וְשֵׁתא יומין תיכול פטירא וביומא שביעא פגיש קדם יי אלהך לא תעביד עבידא:

וְשָׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מִצֹּת – ובמקום אחר הוא אומר: "שבועת ימים"? שבועה מן השן, וששה מן החדש. דבר אחר: למד על אכילת מצה בשביעי שאינה חובה, ומכאן אתה למד לששת ימים. שְׁהִירִי שְׂבִיעִי בַּלֵּל הֵנָּה, ויצא מן הכלל ללמד, שאין אכילת מצה בו חובה אלא רשות;

וְלֹא לִלְמַד עַל עֲצָמוֹ יָצָא, אֲלֵא לִלְמַד עַל הַכָּלָל כֻּלּוֹ יָצָא: מֵה שְׁבִיעֵי רְשׁוֹת, אֶף כָּלֶם רְשׁוֹת, חוּץ מִלִּילָה הָרִאשׁוֹן וְשִׁהֲכֶתוֹב קִבְעוּ חוֹבָה, שְׁנֶאֱמַר: "בְּעָרֵב תֹּאכְלוּ מִצֵּית". עֲצָרֶת לֵה' א-לֹהֶיךָ — עֲצָר עֲצָמְךָ מִן הַמְּלָאכָה. דָּבָר אַחֵר: כְּנוּפִיָּא שֶׁל מֶאֱכָל וּמִשְׁתֶּה, לְשׁוֹן "נִעְצָרָה בָּא אוֹתְךָ".

וְשִׁבְעָה שְׁבָעַת תִּסְפֹּר-לָךְ מִהַחֵל חֲרַמְשׁ בַּקֹּמָה תַּחֵל לִסְפֹּר שְׁבָעָה שְׁבָעוֹת:
שְׁבָעָא שְׁבוּעִין תַּמְנִי לָךְ מִשִּׁירִיּוֹת מִגְּלָא בַּחֲצֵד עֲמָרָא דְאַרְמוּתָא תְּשַׁרִי לְמַמְנִי שְׁבָעָא שְׁבוּעִין:

מִהַחֵל חֲרַמְשׁ בַּקֹּמָה — מִשְׁנַקְצָר הָעֵמֶר, שֶׁהוּא רִאשִׁית הַקֶּצִיר.

וְעֲשִׂיתָ חֹג שְׁבָעוֹת לִי-הִנֵּה א-לֹהֶיךָ מִסֵּת נִדְבָת יְדֶךָ אֲשֶׁר תִּתֵּן כְּאֲשֶׁר יִבְרַכְךָ י-הוָה א-לֹהֶיךָ:
וְתַעֲבִיד חֹגָא דְשְׁבוּעִיָּא קֳדָם יי אֱלֹהֶיךָ מִסֵּת נִדְבָת יְדֶךָ דִּתְתִּין כְּמָא דִּיבְרַכְנִךְ יי אֱלֹהֶיךָ:

מִסֵּת נִדְבָת יְדֶךָ — דִּי נִדְבַת יְדֶךָ, הַכֹּל לִפִּי הַבְּרָכָה, הֵבֵא שְׁלָמִי שְׁמֻחָה וְקוֹדֵשׁ קְרוּאִים לְאַכֹּל.

וְשִׁמַּחְתָּ לִפְנֵי י-הוָה א-לֹהֶיךָ אֶתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְהִלּוּי אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ וְהַגֵּר וְהַיִּתּוּם וְהָאֻלְמָנָה אֲשֶׁר בְּקִרְבְּךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר י-הוָה א-לֹהֶיךָ לְשַׁכֵּן שְׁמוֹ שָׁם:
וְתַחֲדֵי קֳדָם יי אֱלֹהֶיךָ אֶתָּה וּבִרְךָ וּבִרְתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְלִיּוֹאֵה דְבִקְרָנְךָ וּגִיּוֹרָא וְיִתְמָא וְאַרְמְלָתָא דְבִינְךָ בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֵי יי אֱלֹהֶיךָ לְאַשְׁרָאָה שְׁכִינְתִּיהָ תִּמּוֹ:

וְהִלּוּי וְהַגֵּר וְהַיִּתּוּם וְהָאֻלְמָנָה — אַרְבַּעַה שְׁלֵי כְּנֻגַּד אַרְבַּעַה שְׁלֵי, "בְּנֶךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ": אִם אֶתָּה מְשַׁמֵּם אֶת שְׁלִי, אֲנִי מְשַׁמֵּם אֶת שְׁלֶךָ:

וְזָכַרְתָּ כִּי-עָבַד הָיִיתָ בְּמִצְרַיִם וְשִׁמַּרְתָּ וְעֲשִׂיתָ אֶת-הַחֻקִּים הָאֵלֶּה:
וְתִזְכֹּר אֲרִי עַבְדָּא הַוִּיתָא בְּמִצְרַיִם וְתִטֵּר וְתַעֲבִיד יָת קִמְיָא הָאֵלִין:

וְזָכַרְתָּ כִּי עָבַד הָיִיתָ וּגְוִיָּר — עַל מִנַּת כֹּן פְּדִיתִיךָ, שֶׁתִּשְׁמֹר וְתַעֲשֶׂה אֶת הַחֻקִּים הָאֵלֶּה.

חֹג הַסֻּפֹּת תַּעֲשֶׂה לָּךְ שְׁבָעַת יָמִים בְּאַסְפֹּף מִגְרָנְךָ וּמִיִּקְבֶּךָ:
חֹגָא דְמִטְלִיָּא תַעֲבִיד לָךְ שְׁבָעָא יוֹמִין בְּמִכְנֹשֶׁךְ מֵאֲדָרְךָ וּמִמַּעֲצָרְתְּךָ:

בְּאַסְפֹּף — בְּזִמְן הָאֲסִיף, שֶׁאֶתָּה מְכַנִּיס לְבֵית פְּרוֹת הַשָּׁנָה. דָּבָר אַחֵר: בְּאַסְפֹּף מִגְרָנְךָ וּמִיִּקְבֶּךָ, לְמַד שְׁמִסְכִּין אֶת הַסֻּכָּה בְּפִסְלֵת גֶּרֶן וְיִקָּב.

וְשִׁמַּחְתָּ בַּחֲגֹךָ אֶתָּה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְהִלּוּי וְהַגֵּר וְהַיִּתּוּם וְהָאֻלְמָנָה אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ:
וְתַחֲדֵי בַּחֲגֹךָ אֶתָּה וּבִרְךָ וּבִרְתְּךָ וְעַבְדְּךָ וַאֲמָתְךָ וְלִיּוֹאֵה וּגִיּוֹרָא וְיִתְמָא וְאַרְמְלָתָא דְבִקְרָנְךָ:

שְׁבָעַת יָמִים תַּחֲגֹל לִי-הִנֵּה א-לֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר-יִבְחָר י-הוָה כִּי יִבְרַכְךָ י-הוָה א-לֹהֶיךָ בְּכָל תְּבוּאֹתֶיךָ וּבְכָל מַעֲשֶׂה יָדֶיךָ וְהָיִיתָ אֶךְ שְׂמֵחַ:
שְׁבָעָא יוֹמִין תִּיחֹג קֳדָם יי אֱלֹהֶיךָ בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֵי יי אֲרִי יִבְרַכְנִךְ יי אֱלֹהֶיךָ בְּכָל עֲלֻלָתְךָ וּבְכָל עוֹבְדֵי יְדֶךָ וְתִהִי בְרָם חֲדִי:

וְהָיִיתָ אֶךְ שְׂמֵחַ — לִפִּי פְּשׁוּטוֹ, אִין זֶה לְשׁוֹן צוּוִי, אֲלֵא לְשׁוֹן הַבְּטָחָה. וּלְפִי תַלְמוּדוֹ, לְמַדוּ מִכָּאן לְרַבּוֹת לִילֵי יוֹם טוֹב הָאֲחֵרוֹן לְשְׁמֻחָה.

שְׁלוֹשׁ פַּעַמִּים בַּשָּׁנָה יֵרָאֶה כָּל-זָכוֹרְךָ אֶת-פָּנָי י-הוָה א-לֹהֶיךָ בְּמָקוֹם אֲשֶׁר יִבְחָר בַּחֲגֵי הַמִּצְוֹת וּבַחֲגֵי הַשְּׁבָעוֹת וּבַחֲגֵי הַסֻּכּוֹת וְלֹא יֵרָאֶה אֶת-פָּנָי י-הוָה רִיקָם:
תֵּלַת זְמָנִין בַּשָּׁתָא יִתְחַזֵּן כָּל דְּכוּרָךְ קֳדָם יי אֱלֹהֶיךָ בְּאַתְרָא דִּיתְרַעֵי בַּחֲגֵי דְפִטְרִיָּא וּבַחֲגֵי דְשְׁבוּעִיָּא וּבַחֲגֵי דְמִטְלִיָּא וְלֹא יִתְחַזֵּן קֳדָם יי רִיקָנִין:

וְלֹא יֵרָאֶה אֶת פָּנָי ה' רִיקָם — אֲלֵא הֵבֵא עוֹלוֹת רִאִיָּה וְשְׁלָמִי חֲגִיגָה.

אִישׁ כְּמִתְנַת יָדוֹ כְּבִרְכַּת י-הוָה א-לֹהֶיךָ אֲשֶׁר גָּמַר-לָךְ:
גְּבַר כְּמִתְנַת יְדִיָּה כְּבִרְכָתָא דִּי אֱלֹהֶיךָ דִּיהַב לָךְ:

אִישׁ כְּמִתְנַת יָדוֹ — מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אוֹכְלִין הַרְבֵּה וְנִכְסִים מְרִבִּים, יָבִיא עוֹלוֹת מְרִבּוֹת וְשְׁלָמִים מְרִבִּים.

כא «ואיש ישראל נשבע במצפה לאמר איש ממנו לא יתן בתו לבנימן לאשה: ויבא העם בית-אל וישבו שם עד-הערב לפני הא-להים וישאו קולם ויבכו בכי גדול: ויאמרו למה י-הוה א-להי ישראל היתה זאת בישראל להפקד היום מישראל שבט אחד: ויהי ממחרת וישפיעו העם ויבנו-שם מזבח ויעלו עלות ושלמים: ויאמרו בני ישראל מי אשר לא-עלה בקהל מכל-שבטי ישראל אלי-הוה כפי השבועה הגדולה היתה לאשר לא-עלה אלי-הוה המצפה לאמר מות יומת: וינחמו בני ישראל אל-בנימן אחיו ויאמרו נגדע היום שבט אחד מישראל: מה-נעשה להם לנותרים לנשים ואנחנו נשבענו בי-הוה לבלתי תת-להם מבנותינו לנשים: ויאמרו מי אחד משבטי ישראל אשר לא-עלה אלי-הוה המצפה והנה לא בא-איש אל-המצפה מיביש גלעד אל-הקהל: ויתפקד העם והנה אין-שם איש מיושבי יבש גלעד: וישלחו-שם העדה שנים-עשר אלה איש מבני החיל ויצאו אותם לאמר לכו והפיתם את-יושבי יבש גלעד לפי-חרב והנשים והטף: וזה הדבר אשר תעשו כל-זכר וכל-אשה ידעת משכב-זכר תחרימו: וימצאו מיושבי אשר לא-ידעה איש למשכב זכר ויבאו אותם אל-המצפה שלה אשר בארץ כנען: וישלחו כל-העדה וידברו אל-בני בנימן אשר

בסלע רמון ויקראו להם שלום: וישב בנימן בעת ההיא ויתנו להם הנשים אשר חיו מנשי יבש גלעד ולא-מצאו להם כן: ויהעם נחם לבנימן כי-עשה י-הוה פרוץ בשבטי ישראל: ויאמרו זקני העדה מה-נעשה לנותרים לנשים כי-נשמדה מבנימן אשה: ויאמרו ירשת פליטה לבנימן ולא-ימחה שבט מישראל: ואנחנו לא נוכל לתת-להם נשים מבנותינו כי-נשבעו בני-ישראל לאמר ארור נתן אשה לבנימן: ויאמרו הנה חגי-הוה בשלל מימים ימימה אשר מצפונה לבית-אל מזרחה השמש למסלה העלה מבית-אל שכם ומגב ללבונה: ויצאו את-בני בנימן לאמר לכו וארבתם בפרמים: ואראיתם והנה אם-יצאו בנות-שילו לחול במחלות ויצאתם מן-הפרמים וחטפתם לכם איש אשתו מבנות שילו והלכתם ארץ בנימן: והנה כי יבאו אבותם או אחיהם לריב אלינו ואמרנו אליהם חנונו אותם כי לא לקחנו איש אשתו במלחמה כי לא אתם נתתם להם פעת תאשמו: וינעשו-כן בני בנימן וישאו נשים למספרם מן-המחלות אשר גזלו וילכו וישובו אל-גחלתם ויבנו את-הערים וישבו בהם: ויתהלכו משם בני-ישראל בעת ההיא איש לשבטו ולמשפחתו ויצאו משם איש לגחלתו: ופימים ההם אין מלך בישראל איש הישר בעיניו יעשה:

ספר שמואל

א ויהי איש אחד מן-הרמתיים צופים מהר אפרים ושמם אלקנה בן-ירחם בן-אליהוא בן-תחו בן-צוף אפרתי: וילדו שתי נשים שם אחת חנה ושם השנית פננה ויהי לפננה ילדים ולחנה אין ילדים: ועלה האיש ההוא מעירו מימים ימימה להשתחוות ולזבח לי-הוה צ-באות בשלה ושם שני בני-עלי חפני ופנחס כהנים לי-הוה: ויהי היום ויזבח אלקנה ונתן לפננה אשתו ולכל-בניה ובנותיה מנות: וילחנה יתן מנה אחת אפים כי את-חנה אהב וי-הוה סגר רחמה: וכעססה צרתה גם-כעס בעבור הרעמה

כי-סגר י-הוה בעד רחמה: וכן יעשה שנה בשנה מדי עלתה בבית י-הוה כן תכעסנה ותבכה ולא תאכל: ויאמר לה אלקנה אישה חנה למה תבכי ולמה לא תאכלי ולמה ירע לבבך הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים: ונתקם חנה אתרי אכלה בשלה ואחרי שטה ועלי הפלן ישב עלי-הפסא על-מזוזת היכל י-הוה: והיא מרת גפש ותפלל עלי-הוה ובכה תבכה: ותדר נדר ותאמר י-הוה צ-באות אם-ראה תראה בעני אמנה וזכרתני ולא-תשכח את-אמנה ונתתה לאמנה זרע אנשים ונתתיו לי-הוה פלימי חיו

ומוֹרָה לֹא־יַעֲלֶה עַל־רֹאשׁוֹ׃ וַהֲיָה כִּי הִרְבֵּתָה לְהִתְפַּלֵּל לִפְנֵי יְיָ הָיָה וְעָלִי שָׁמַר אֶת־פִּיָּה׃ וַתִּחַן הִיא מִדְּבָרָתָהּ עַל־לִבָּהּ רַק שְׁפָתֶיהָ נִעְוָת וקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמָע וַיִּחַשְׁבֶּהָ עָלַי לְשַׁכְּרָה׃ וַיֹּאמֶר אֵלֶיָּה עָלִי עַד־מָתִי תִשְׁתַּכְּרִין הִסִּירִי אֶת־יִינֹגָד מֵעַל־יָדַי׃ וַתֵּעַן חֲנָה וַתֹּאמֶר לֹא אֲדֹנָי אִשָּׁה קִשְׁת־רוּחַ אֲנֹכִי וַיִּזֵּן וְשָׁכַר לֹא שְׁתִּיתִי וְאֲשַׁפֹּף אֶת־נִפְשִׁי לִפְנֵי יְיָ הָיָה׃ וְאַל־תִּתֵּן אֶת־אֲמַתְךָ לִפְנֵי בַלִּיעַל כִּי־מֵרֹב שִׁיחִי וְכַעֲסִי דְּבַרְתִּי עַד־הִנֵּה׃ וַיַּעַן עָלַי וַיֹּאמֶר לְכִי לְשָׁלוֹם וְאֶל־יְהִי יִשְׂרָאֵל יִתֵּן אֶת־שְׁלֹתְךָ אֲשֶׁר שָׁאֲלָתָה מֵעַמּוֹ׃ וַתֹּאמֶר תִּמְצָא שְׁפָתַתְךָ חֵן בְּעֵינֶיהָ וַתִּלְךְ הָאִשָּׁה לְדָרְכָהּ וַתֹּאכַל וּפָנֶיהָ לֹא־הָיוּ־לָהּ עוֹד׃ וַיִּשְׁכַּמוּ בִּבְקָר וַיִּשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵי יְיָ הָיָה וַיֵּשְׁבוּ וַיָּבֹאוּ אֶל־בֵּיתָם הָרַמְתָּה וַיִּדַּע אֱלֹקָנָה אֶת־חֲנָה אִשְׁתּוֹ וַיִּזְכְּרָה יְיָ הָיָה׃ וַיְהִי לְתַקְפוֹת הַיָּמִים וַתַּהַר חֲנָה וַתֵּלֶד בֶּן וַתִּקְרָא אֹתָהּ שִׁמּוֹ שִׁמּוּאֵל כִּי מִי־הָיָה שְׁאֲלָתִיו׃ וַיַּעֲלֶה הָאִישׁ אֱלֹקָנָה וְכָל־בֵּיתוֹ לְזִבְחַת לִי־הָיָה אֶת־זִבְחַת הַיָּמִים וְאֶת־גִּדּוֹ׃ וַתִּחַן לֹא עָלְתָה כִּי־אָמְרָה לְאִישָׁה עַד יִגְמַל הַנֶּעֱר וַהֲבֹאֲתִיו וְנִרְאָה אֶת־פָּנַי יְיָ הָיָה וַיֵּשֶׁב שָׁם עַד־עוֹלָם׃ וַיֹּאמֶר לָהּ אֱלֹקָנָה אִישָׁה עֲשִׂי הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ שְׂבִי עַד־גִּמְלֹךְ אֲתוֹ אֵךְ יָקָם יְיָ הָיָה אֶת־דְּבָרוֹ וַתֵּשֶׁב הָאִשָּׁה וַתִּינֶק אֶת־בְּנָהּ עַד־גִּמְלָהּ אֲתוֹ׃ וַתַּעֲלֶהּ עִמָּה כַּאֲשֶׁר גִּמְלָתוֹ בְּפָרִים שְׁלֹשָׁה וְאַיִפָּה אַחַת קָמַח וְגַבֵּל לֵזֶן וַתִּבְאֶהּ בֵּית־יְיָ הָיָה שָׁלוֹם וַהֲנַעַר גָּעַר׃ וַיִּשְׁחָטוּ אֶת־הַפָּר וַיָּבֹאוּ אֶת־הַנֶּעֱר אֶל־עָלִי׃ וַתֹּאמֶר כִּי אֲדֹנָי חֲתִי נִפְשֶׁךָ אֲדֹנָי אֲנִי הָאִשָּׁה הַנֹּאֲבָת עִמָּכָה בָּזָה לְהִתְפַּלֵּל אֵל־יְיָ הָיָה׃ וְאַל־הַנֶּעֱר הִזָּה הִתְפַּלֵּלְתִּי וַיִּתֵּן יְיָ הָיָה לִי אֶת־שְׁאֲלָתִי אֲשֶׁר שְׁאֲלָתִי מֵעַמּוֹ׃ וַגַּם אֲנֹכִי הִשְׁאֲלָתִיו לִי־הָיָה כָּל־הַיָּמִים אֲשֶׁר הָיָה הוּא שָׁאוֹל לִי־הָיָה וַיִּשְׁתַּחֲוֶה שָׁם לִי־הָיָה׃

ב וַתִּתְפַּלֵּל חֲנָה וַתֹּאמֶר עֲלֵץ לִבִּי כִּי־הָיָה רַמָּה קִרְנִי כִּי־הָיָה רָחֹב פִּי עַל־אֹיְבָי כִּי שְׁמַחְתִּי בִישׁוּעָתְךָ׃ וְאִין־קָדוֹשׁ כִּי־הָיָה כִּי אִין בִּלְתָּךְ וְאִין צוּר כַּא־לִהְיוֹ׃ וְאַל־תִּרְבּוּ תִדְּבָרוּ גְבוּהָ גְבוּהָ יֵצֵא עֲתָק מִפִּיכֶם כִּי אֵל דַּעוֹת יְיָ הָיָה וְלֹא נִתְכַּנּוּ עַלְלוֹת׃ וְקִשְׁת גְּבָרִים חֲתִים וְנִכְשָׁלִים אֲזָרוּ חִיל׃

וְשֹׁבְעִים בִּלְחָם נִשְׁכָּרוּ וְרַעֲבִים חָדְלוּ עַד־עֲקָרָה יִלְדָה שְׁבַעָה וְרַבַּת בָּנִים אֲמַלְלָה׃ יְיָ הָיָה מִמִּית וּמַחֲיָה מוֹרִיד שָׁאוֹל וַיַּעַל׃ יְיָ הָיָה מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר מַשְׁפִּיל אֶת־מְרוֹמָם׃ מַלְקִים מַעֲפָר דָּל מַאֲשֻׁפֵּת יָרִים אֲבִיוֹן לְהוֹשִׁיב עַם־גְּדִיבִים וְכֶסֶף כְּבוֹד וְנַחֲלָם כִּי לִי־הָיָה מַצְקִי אֶרֶץ וַיִּשָּׁת עֲלֵיהֶם תָּבֵל׃ וְרַגְלִי חֲסִידוֹ יִשְׁמָר וְרַשְׁעִים בַּחֲשָׁךְ יִדְמוּ כִּי־לֹא בָכַח יִגְבֵּר־אִישׁ׃ יְיָ הָיָה יַחַתוּ מְרִיבֹ עָלוּ בַשָּׁמַיִם יָרַעַם יְיָ הָיָה יִדְּיוֹ אֶפְסִי־אֶרֶץ וַיִּתֵּן־עֹז לְמַלְכוֹ וַיָּרֶם קֶרֶן מִשִּׁיחוֹ׃ וַיִּלְדֶּה אֱלֹקָנָה הָרַמְתָּה עַל־בֵּיתוֹ וַהֲנַעַר הָיָה מִשְׁרַת אֶת־יְיָ הָיָה אֶת־פָּנַי עָלִי הַכֹּהֵן׃ וַיִּבְגֵּי עָלַי בְּנֵי בַלִּיעַל לֹא יָדָעוּ אֶת־יְיָ הָיָה׃ וּמִשְׁפָּט הַפְּהָגִים אֶת־הָעָם כָּל־אִישׁ זִבְחַת זִבְחַת וְכֹא גָעַר הַכֹּהֵן כַּבִּשָּׁל הַבָּשָׂר וְהַמִּזְלָג שְׁלֹשׁ הַשָּׁנִים בִּידּוֹ׃ וַהֲפָה בַּפִּיֹר אֹו בְּדוֹד אֹו בַּקְלִחַת אֹו בַּפִּיֹר כָּל אֲשֶׁר יַעֲלֶה הַמִּזְלָג יִקַּח הַכֹּהֵן בֹּו כֶּכָּה יַעֲשִׂוּ לְכָל־יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים שָׁם בְּשִׁלָּה׃ וַגַּם בְּטָרָם יִקְטִירוּן אֶת־הַחֵלֶב וְכֹא גָעַר הַכֹּהֵן וַאֲמַר לְאִישׁ הַזִּבְחַת חֲנָה בָּשָׂר לַצִּלוֹת לַכֹּהֵן וְלֹא־יִקַּח מִמֶּךָ בָּשָׂר מִבִּשָּׁל כִּי אִם־חֲתִי׃ וַיֹּאמֶר אֵלָיו הָאִישׁ קֹטֵר יִקְטִירוּן כִּיּוֹם הַחֵלֶב וְקַח־לָךְ כַּאֲשֶׁר תִּאֻוָּה וּנְפִשֶׁךָ וַאֲמַר לֹא כִי עָתָה תִּתֵּן וְאִם־לֹא לְקַחְתִּי בַחֲזָקָה׃ וַתֵּהִי חַטָּאת הַנֶּעֱרִים גְּדוֹלָה מְאֹד אֶת־פָּנַי יְיָ הָיָה כִּי גָאֲצוּ הָאֲנָשִׁים אֶת מִנְחַת יְיָ הָיָה וַיִּשְׁמוּאֵל מִשְׁרַת אֶת־פָּנַי יְיָ הָיָה נֶעֱר חָגוּר אֶפּוֹד בֶּדֶד׃ וּמַעֲיִל קִטֹּן תַּעֲשֶׂה־לוֹ אֲמֹו וְהַעֲלֵתָה לוֹ מִיָּמִים יָמִימָה בַּעֲלוֹתֶיהָ אֶת־אִשָּׁה לְזִבְחַת אֶת־זִבְחַת הַיָּמִים׃ וַיִּבְרַךְ עָלַי אֶת־אֱלֹקָנָה וְאֶת־אִשְׁתּוֹ וַאֲמַר יֵשֶׁם יְיָ הָיָה לָךְ זֶרַע מִן־הָאִשָּׁה הַזֹּאת תַּחַת הַשָּׁאֲלָה אֲשֶׁר שָׁאֵל לִי־הָיָה וְהִלְכוּ לְמִקְוָמוֹ׃ כִּי־פָקַד יְיָ הָיָה אֶת־חֲנָה וַתַּהַר וַתֵּלֶד שְׁלֹשָׁה־בָנִים וּשְׁתֵּי בָנוֹת וַיִּגְדַּל הַנֶּעֱר שִׁמּוּאֵל עַם־יְיָ הָיָה׃ וְעָלִי זָקֵן מְאֹד וְשָׁמַע אֶת כָּל־אֲשֶׁר יַעֲשׂוֹן בְּנָיו לְכָל־יִשְׂרָאֵל וְאֶת אֲשֶׁר־יִשְׁכַּבּוּן אֶת־הַנְּשִׁים הַצֹּבֵאוֹת פִּתַּח אֶהֱל מוֹעֵד׃ וַיֹּאמֶר לָהֶם לָמָּה תַעֲשׂוּן כַּדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֲשֶׁר אֲנֹכִי שֹׁמֵעַ אֶת־דְּבָרֵיכֶם רָעִים מְאֹד כָּל־הָעָם אָלֶּה׃ וְאַל בְּנֵי כִי לֹא־טוֹבָה הַשְׁמָעָה אֲשֶׁר אֲנֹכִי שֹׁמֵעַ מֵעַבְרִים

עם-י-הוה: ^אאם-יחטא איש לאיש ופללו
 א-להים ואם לי-הוה יחטא-איש מי יתפללו
 ולא ישמעו לקול אביהם פי-חפץ י-הוה
 להמיתם: ^בוהנער שמואל הלך וגדל וטוב גם
 עם-י-הוה וגם עם-אנשים: ^גויבא איש-א-להים
 אל-עלי ויאמר אליו פה אומר י-הוה הנגלה
 נגליתל אל-בית אביך בהיותם במצרים לבית
 פרעה: ^דובחר אתו מכל-שבטי ישראל לי לכהן
 לעלות על-מזבחי להקטיר קטרת לשאת אפוד
 לפני ואתנה לבית אביך את-כל-אשי בני
 ישראל: ^הלמה תבעטו בזבחי ובמנחתי אשר
 צויתי מעון ותכבד את-בניך ממני להבריאכם
 מראשית כל-מנחת ישראל לעמי: ^ולכן נאם-
 י-הוה א-להי ישראל אמור אמרתי ביתך ובית
 אביך יתהלכו לפני עד-עולם ועתה נאם-י-הוה
 חלילה לי פי-מכבדי אכבד ובני יקלו: ^זהנה
 ימים באים וגדעתי את-זרעך ואת-זרע בית
 אביך מהיות נקו בביתך: ^חוהבטת צר מעון בכל
 אשר-ייטיב את-ישראל ולא-יהיה נקו בביתך
 כל-הימים: ^טואיש לא-אכרית לה מעם מזבחי
 לכלות את-עיניך ולאציב את-נפשו וכל-מרבת
 ביתך ימותו אנשים: ^יוזה-לך האות אשר יבא
 אל-שני בניך אל-חפני ופינחס ביום אחד ימותו
 שניהם: ^{יא}והקימתי לי כהן נאמן כאשר בלבבי
 ובנפשי יעשה ובגיתי לו בית נאמן והתהלך
 לפני-משיחי כל-הימים: ^{יב}והיה כל-הנותר
 בביתך יבוא להשתחות לו לאגרות כסף וכפר-
 לחם ואמר ספחני נא אל-אחת הקהלות לאכל פת-
 לחם:

ג ויהנער שמואל משגרת את-י-הוה לפני עלי
 ודבר-י-הוה הנה יקר בימים ההם אין חזון
 נפרץ: ^בויהי ביום ההוא ועלי שכב במקומו ועינו
 התלו כהות לא יוכל לראות: ^גוגר א-להים טרם
 יכפה ושמואל שכב בהיכל י-הוה אשר-שם
 ארון א-להים: ^דויקרא י-הוה אל-שמואל ויאמר
 הנני: ^הויגרץ אל-עלי ויאמר הנני פי-קראת לי
 ויאמר לא-קראתי שוב שכב וילך וישכב: ^וויספ
 י-הוה קרא עוד שמואל ויקם שמואל וילך אל-

עלי ויאמר הנני פי קראת לי ויאמר לא-קראתי
 בני שוב שכב: ^אושמואל טרם ידע את-י-הוה
 וטרם יגלה אליו דבר-י-הוה: ^בויספ י-הוה קרא-
 שמואל בשלישת ויקם וילך אל-עלי ויאמר הנני
 פי קראת לי ויבן עלי פי י-הוה קרא להנער:
^גויאמר עלי לשמואל לך שכב והיה אם-יקרא
 אליך ואמרתי דבר י-הוה פי שמע עבדך וילך
 שמואל וישכב במקומו: ^דויבא י-הוה ויתיצב
 ויקרא כפעם-בפעם שמואל שמואל ויאמר
 שמואל דבר פי שמע עבדך: ^הויאמר י-הוה אל-
 שמואל הנה אנכי עשה דבר בישראל אשר כל-
 שמעו תצלינה שתי אנני: ^וביום ההוא אקים
 אל-עלי את כל-אשר דברתי אל-ביתו החל
 וכלה: ^זוהגדתי לו פי-שפט אני את-ביתו עד-
 עולם בעון אשר-ידע פי-מקללים להם בניו ולא
 כהה בם: ^חולכן נשבעתי לבית עלי אם-יתפטר
 עון בית-עלי בזבח ובמנחה עד-עולם: ^טוישכב
 שמואל עד-הבקר ויפתח את-דלתות בית-י-הוה
 ושמואל ירא מהגיד את-המראה אל-עלי:
^אויקרא עלי את-שמואל ויאמר שמואל בני
 ויאמר הנני: ^בויאמר מה הדבר אשר דבר אליך
 אל-נא תכחד ממני פה יעשה-לך א-להים וכה
 יוסיף אם-תכחד ממני דבר מכל-הדבר אשר-
 דבר אליך: ^גויגד-לו שמואל את-כל-הדברים
 ולא כחד ממנו ויאמר י-הוה הוא הטוב בעינו
 יעשה: ^דויגדל שמואל וי-הוה הנה עמו ולא-
 הפיל מכל-דבריו ארצה: ^הוידע כל-ישראל מן
 ועד-באר שבע פי נאמן שמואל לנביא לי-הוה:
^וויספ י-הוה להראה בשלה פי-נגלה י-הוה אל-
 שמואל בשלו בדבר י-הוה:

ד ויהי דבר-שמואל לכל-ישראל ויצא ישראל
 לקראת פלשתים למלחמה ויחנו על-האבן העזר
 ופלשתים חנו באפק: ^בויערכו פלשתים לקראת
 ישראל ותטש המלחמה וינגף ישראל לפני
 פלשתים ויכו במערכה בשדה פארבעת אלפים
 איש: ^גויבא העם אל-המחנה ויאמרו זקני
 ישראל למה נגפנו י-הוה היום לפני פלשתים
 נקחה אלינו משלה את-ארון ברית י-הוה ויבא

בְּקִרְבָּנוּ וַיִּשְׁעֲנוּ מִכָּף אִיבֵינוּ: וַיִּשְׁלַח הָעַם שְׁלֹה וַיִּשְׂאוּ מִשָּׁם אֶת אַרְוֹן בְּרִית־יְהוָה צַ-בָּאוֹת יֹשֵׁב הַכְּרָבִים וְשָׁם שָׁנִי בְּנִי־עֲלִי עַם־אֲרֹן בְּרִית הָאֱלֹהִים חָפְנִי וּפִינֶחֱס: וַיְהִי כְּבֹא אַרְוֹן בְּרִית־יְהוָה אֶל־הַמִּחְנֶה וַיִּרְעוּ כָּל־יִשְׂרָאֵל תְּרוּעָה גְדוֹלָה וַתֵּהֱמֶם הָאָרֶץ: וַיִּשְׁמְעוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת־קוֹל הַתְּרוּעָה וַיֹּאמְרוּ מָה קוֹל הַתְּרוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בַּמִּחְנֶה הָעֶבְרִים וַיִּדְּעוּ כִּי אַרְוֹן יְהוָה בָּא אֶל־הַמִּחְנֶה: וַיִּקְרְאוּ הַפְּלִשְׁתִּים כִּי אָמְרוּ בָּא אֱלֹהִים אֶל־הַמִּחְנֶה וַיֹּאמְרוּ אֹי לָנוּ כִּי לֹא הִיְתָה כְּזֹאת אֲתָמוֹל שְׁלֹשׁ: אֹי לָנוּ מִי יִצִּילֵנוּ מִיַּד הָאֱלֹהִים לְהָקִים הָאֲדִירִים הָאֵלֶּה הֵם הָאֱלֹהִים הַמַּכִּים אֶת־מִצְרַיִם בְּכָל־מָכָה בַּמִּדְבָּר: הִתְחַזְקוּ וְהָיוּ לְאֲנָשִׁים פְּלִשְׁתִּים פֶּן תַּעֲבְדוּ לְעֶבְרִים כַּאֲשֶׁר עָבְדוּ לָכֶם וְהִיִּיתֶם לְאֲנָשִׁים וְנִלְחַמְתֶּם: וַיִּלְחַמוּ פְּלִשְׁתִּים וַיִּגְּגָה יִשְׂרָאֵל וַיִּגְסוּ אִישׁ לְאֹהֲלָיו וַתִּהְיֶה הַמָּכָה גְּדוֹלָה מְאֹד וַיִּפֹּל מִיִּשְׂרָאֵל שְׁלֹשִׁים אֶלֶף רַגְלִי: וַאֲרֹן אֱלֹהִים נִלְקַח וּשְׁנֵי בְנֵי־עֲלִי מָתוּ חָפְנִי וּפִינֶחֱס: וַיִּירֶץ אִישׁ־בְּנִימֹן מִהַמְּעֵרְכָה וַיָּבֹא שְׁלֹה בַּיּוֹם הַהוּא וּמִדִּיּו קָרְעִים וְאֲדָמָה עַל־רָאשׁוֹ: וַיָּבֹא וְהִנֵּה עֲלִי יֹשֵׁב עַל־הַכֶּסֶּא גֵד דָּרָךְ מִצָּפָה כִּי־הָיָה לְבֹר חֶרֶד עַל אַרְוֹן הָאֱלֹהִים וְהָאִישׁ בָּא לְהַגִּיד בְּעִיר וַתִּזְעַק כָּל־הָעִיר: וַיִּשְׁמַע עֲלִי אֶת־קוֹל הַצִּעָקָה וַיֹּאמֶר מָה קוֹל הַהֶמּוֹן הַזֶּה וְהָאִישׁ מֵהָר וַיָּבֹא וַיַּגֵּד לְעֲלִי: וַעֲלִי בֶן־תַּשְׁעִים וּשְׁמֹנֶה שָׁנָה וְעִיגְיו קָמָה וְלֹא יָכוֹל לִרְאוֹת: וַיֹּאמֶר הָאִישׁ אֶל־עֲלִי אָנֹכִי הִבָּא מִן־הַמְּעֵרְכָה וְאָנִי מִן־הַמְּעֵרְכָה גִּסְתִּי הַיּוֹם וַיֹּאמֶר מָה־הָיָה הַדָּבָר בְּנִי: וַיַּעַן הַמַּבְשָׁר וַיֹּאמֶר גָּס יִשְׂרָאֵל לִפְנֵי פְּלִשְׁתִּים וְגַם מִגִּפָּה גְּדוֹלָה הִיְתָה בָּעָם וְגַם־שְׁנֵי בָנָיו מָתוּ חָפְנִי וּפִינֶחֱס וַאֲרֹן הָאֱלֹהִים נִלְקַחְתָּ: וַיְהִי כִּהְזָכִירוּ אֶת־אֲרֹן הָאֱלֹהִים וַיִּפֹּל מֵעַל־הַכֶּסֶּא אֲחִירָתִי בַּעַד יְד־הַשָּׁעַר וַתִּשָּׁבֵר מִפְּרָקָתוֹ וַיָּמָת כִּי־זָקֵן הָאִישׁ וַכָּבֵד וְהוּא שָׁפֹט אֶת־יִשְׂרָאֵל אַרְבָּעִים שָׁנָה: וַיְכַלְתּוּ אֶשֶׁת־פִּינֶחֱס הָרָה לָלֶת וַתִּשְׁמַע אֶת־הַשְּׂמוּעָה אֶל־הַלֵּקַח אַרְוֹן הָאֱלֹהִים וַיָּמָת חֲמִיָּה וַאֲיִשָּׁה וַתִּכְרַע וַתֵּלֵד כִּי־נִהְיָכּוּ עָלֶיהָ צָרִיָּה: וַיִּכְעַת מוֹתָהּ

וַתִּדְבַּרְנָה הַנְּצֻבוֹת עָלֶיהָ אֶל־תִּירָאִי כִּי בֶן יִלְדָתָה וְלֹא עֲנָתָה וְלֹא־שָׁתָה לָבָה: וַתִּקְרָא לְנָעַר אִיכְבוֹד לֵאמֹר גְּלָה כְבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל אֶל־הַלֵּקַח אַרְוֹן הָאֱלֹהִים וְאֶל־חֲמִיָּה וַאֲיִשָּׁה: וַתֹּאמֶר גְּלָה כְבוֹד מִיִּשְׂרָאֵל כִּי נִלְקַח אַרְוֹן הָאֱלֹהִים:

ה וַיִּפְּלְשְׁתִּים לָקְחוּ אֶת אַרְוֹן הָאֱלֹהִים וַיִּבְאֵהוּ מֵאֲבוֹן הָעֵזֶר אֲשֶׁדּוּדָה: וַיִּקְחוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת־אֲרֹן הָאֱלֹהִים וַיָּבֹאוּ אֹתוֹ בֵּית דָּגוֹן וַיִּצְיִגּוּ אֹתוֹ אֶצֶל דָּגוֹן: וַיִּשְׁכְּמוּ אֲשֶׁדּוּדִים מִמִּחְרָת וְהִנֵּה דָגוֹן נָפַל לִפְנֵי אֶרְצָה לִפְנֵי אַרְוֹן יְהוָה וַיִּקְחוּ אֶת־דָּגוֹן וַיִּשְׁבּוּ אֹתוֹ לְמִקְוָמוֹ: וַיִּשְׁכְּמוּ בַּבֹּקֶר מִמִּחְרָת וְהִנֵּה דָגוֹן נָפַל לִפְנֵי אֶרְצָה לִפְנֵי אַרְוֹן יְהוָה וְרֹאשׁ דָּגוֹן וּשְׁתֵּי כַפּוֹת יָדָיו כְּרִתוֹת אֶל־הַמִּפְתָּן וְרַק דָּגוֹן נִשְׁאַר עָלָיו: עַל־כֵּן לֹא־יִדְרָכּוּ כֹהֲנֵי דָגוֹן וְכָל־הַכֹּהֲנִים בֵּית־דָּגוֹן עַל־מִפְתָּן דָּגוֹן בְּאֲשֶׁדּוּד עַד הַיּוֹם הַזֶּה: וַתִּכְבֵּד יְדֵי־הִנֵּה אֶל־הָאֲשֶׁדּוּדִים וַיִּשְׁמַם וַיָּךְ אֹתָם בַּשְּׁחָרִים אֶת־אֲשֶׁדּוּד וְאֶת־גְּבוּלִיָּה: וַיִּקְרְאוּ אֲנָשֵׁי־אֲשֶׁדּוּד כִּי־כֵן וַאֲמָרוּ לֹא־יִשָּׁב אַרְוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל עִמָּנוּ כִּי־קִשְׁתָּה יָדוֹ עָלֵינוּ וְעַל דָּגוֹן אֱלֹהֵינוּ: וַיִּשְׁלְחוּ וַיֹּאסְפוּ אֶת־כָּל־סֹרְגֵי פְּלִשְׁתִּים אֲלֵיהֶם וַיֹּאמְרוּ מָה־נַּעֲשֶׂה לְאַרְוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ גַּת יֹסֵב אַרְוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּסָּבּוּ אֶת־אֲרֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: וַיְהִי אַחֲרָיו הַסָּבּוּ אֹתוֹ וַתִּהְיֶי יְד־יְהוָה בְּעִיר מְהוּמָה גְּדוֹלָה מְאֹד וַיָּךְ אֶת־אֲנָשֵׁי הָעִיר מִקֶּטֶן וְעַד־גְּדוֹל וַיִּשְׁתַּרְוּ לָהֶם טַחְרִים: וַיִּשְׁלְחוּ אֶת־אַרְוֹן הָאֱלֹהִים עֲקָרוֹן וַיְהִי כְּבֹא אַרְוֹן הָאֱלֹהִים עֲקָרוֹן וַיִּזְעְקוּ הָעֲקָרָנִים לֵאמֹר הַסָּבּוּ אֵלֵינוּ אֶת־אֲרֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְהַמִּיתָנִי וְאֶת־עַמִּי: וַיִּשְׁלְחוּ וַיֹּאסְפוּ אֶת־כָּל־סֹרְגֵי פְּלִשְׁתִּים וַיֹּאמְרוּ שְׁלְחוּ אֶת־אַרְוֹן אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל וַיִּשָּׁב לְמִקְוָמוֹ וְלֹא־יָמִית אֹתִי וְאֶת־עַמִּי כִּי־הִיְתָה מְהוּמַת־מָוֶת בְּכָל־הָעִיר כְּבָדָה מְאֹד גֵּד הָאֱלֹהִים שָׁם: וַיְהִי־אֲשֶׁר לֹא־מָתוּ הָכֹן בַּשְּׁחָרִים וַתַּעַל שׁוֹעֵת הָעִיר הַשָּׁמַיִם:

ו וַיְהִי אַרְוֹן־יְהוָה בַּשָּׂדֶה פְּלִשְׁתִּים שִׁבְעָה חֳדָשִׁים: וַיִּקְרְאוּ פְּלִשְׁתִּים לַכֹּהֲנִים וּלְקַסְמִים

לאמר מה-נעשה לארון? הנה הודענו בזה
נשלחנו למקומו: ויאמרו אם-משלחם את-
ארון א-להי ישראל אל-תשלחו אתו ריכם כי-
השב תשיבו לו אשם אז תרפאו ונודע לכם למה
לא-תסור ידו מכם: ויאמרו מה האשם אשר
נשיב לו ויאמרו מספר סרגי פלשתים חמשה
טחרי זהב וחמשה עכברי זהב כי-מגפה אחת
לכלם ולסרגיכם: ונעשיתם צלמי טחריכם וצלמי
עכבריכם המשחיתם את-הארץ ונתתם לא-להי
ישראל כבוד אולי יקל את-ידו מעליכם ומעל
א-להיכם ומעל ארצכם: ולמה תכבדו את-
לבבכם כאשר כבדו מצרים ופרעה את-לבם
הלא כאשר התעלל בהם וישלחום וילכו: ועתה
קחו ועשו עגלה חדשה אחת ושתי פרות עלות
אשר לא-עלה עליהם על ואסרתם את-הפרות
בעגלה והשיבתם בניהם מאחריהם הביתה:
ולקחתם את-ארון? הנה ונתתם אתו אל-העגלה
ואת כל הזקב אשר השבתם לו אשם תשימו
בארץ מצדו ושלחתם אתו והלך: וראיתם אם-
דרך גבולו יעלה בית שמש הוא עשה לנו את-
הרעה הגדולה הזאת ואם-לא וידענו כי לא ידו
נגעה בנו מקרה הוא הנה לנו: ונעשו האנשים
כן ויקחו שתי פרות עלות ויאסרום בעגלה ואת-
בניהם פלו בבית: וישמו את-ארון? הנה אל-
העגלה ואת הארץ ואת עכברי הזקב ואת צלמי
טחריהם: וישרנה הפרות בדרך על-דרך בית
שמש במסלה אחת הלכו הלך וגעו ולא-סרו ימין
ושמאל וסרגי פלשתים הלכים אחריהם עד-
גבול בית שמש: ובית שמש קצרים קציר-
חטים בעמק וישאו את-עיניהם ויראו את-
הארון וישמחו לראות: והעגלה באה אל-שדה
יהושע בית-השמש ומעמד שם ושם אבן
גדולה ויבקעו את-עצי העגלה ואת-הפרות
העלו עלה לי-הנה: והלויים הורידו את-ארון
? הנה ואת-הארץ אשר-אתו אשר-בו כלי-זהב
וישמו אל-האבן הגדולה ואנשי בית-שמש
העלו עלות ויזבחו זבחים ביום ההוא לי-הנה:
והחמשה סרגי-פלשתים ראו וישבו עקרון ביום

ההוא: ואלה טחרי הזקב אשר השיבו פלשתים
אשם לי-הנה לאשדוד אחד לענה אחד לאשקלון
אחד לגת אחד לעקרון אחד: ונעכברי הזקב
מספר כל-ערי פלשתים לחמשת הסרגים מעיר
מבצר ועד פפר הפרזי ועד אבל הגדולה אשר
הניחו עליה את ארון? הנה עד היום הזה בשדה
יהושע בית השמש: ויך באנשי בית-שמש כי
ראו בארון? הנה ויך בעם שבעים איש חמשים
אלף איש ויתאבלו העם כי-הכה? הנה בעם
מכה גדולה: ויאמרו אנשי בית-שמש מי יוכל
לעמד לפני? הנה הא-להים הקדוש הזה ואל-מי
יעלה מעלינו: וישלחו מלאכים אל-יושבי
קריית-יערים לאמר השבו פלשתים את-ארון
? הנה רדו העלו אתו אליכם:

הַלְבוֹת קֹדֶשׁ הַחֹדֶשׁ פָּרָק ג

ג,א עֲדִים שָׂרְאוּ אֶת הַחֹדֶשׁ אִם הָיָה בִּינְיָהֶם וּבֵין מְקוֹם שָׁנִשׁ בּוֹ בֵּית דִּין מַחֲלֵל לִילָה וַיּוֹם אוֹ פְּחוּתָהּ, הוֹלְכִין וּמַעֲדִידִין; וְאִם הָיָה בִּינְיָהֶן יִתֵּר עַל כֵּן, לֹא יִלְכוּ, שָׂאִין עֲדוּתָן אַחֵר יוֹם שְׁלוֹשִׁים מוֹעֵלָתָה, שֶׁכֶּכֶר נִתְעַבֵּר הַחֹדֶשׁ.

ג,ב עֲדִים שָׂרְאוּ אֶת הַחֹדֶשׁ חֲרֵי אֱלֹהֵי הוֹלְכִין לְבֵית דִּין לְהַעֲדִיר, וְאֶפְלוּ הָיָה שַׁבָּת: שֶׁנֶּאֱמַר "אֲשֶׁר תִּקְרְאוּ אֹתָם, בְּמוֹעֲדָם"; וְכָל מְקוֹם שֶׁנֶּאֱמַר מוֹעֵד, דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת. לְפִיכָךְ אֵין מַחֲלִלִין אֲלֵא עַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ נִסָּן וְעַל רֹאשׁ חֹדֶשׁ תַּשְׁרִי בִּלְבָד, מִפְּנֵי תַקְנַת הַמוֹעֲדוֹת; וּבְזִמָּן שֶׁבֵּית הַמִּקְדָּשׁ קָיָם, מַחֲלִלִין עַל כֵּלָּה, מִפְּנֵי קִרְבָּן מוֹסֵף שֶׁבֶכָל רֹאשׁ חֹדֶשׁ, שֶׁהוּא דוֹחָה אֶת הַשַּׁבָּת.

ג,ג כָּשֶׁם שֶׁמַּחֲלִלִין הָעֲדִים שָׂרְאוּ אֶת הַחֹדֶשׁ אֶת הַשַּׁבָּת כִּךָּ מַחֲלִלִין עֲמָחֵן הָעֲדִים שֶׁמִּזְבִּין אוֹתָן בְּבֵית דִּין, אִם לֹא הָיוּ בֵּית דִּין מְבִירִין אֶת הָרֹאשִׁין; וְאֶפְלוּ הָיָה זֶה שֶׁמּוֹדִיעַ אוֹתָן לְבֵית דִּין עַד אֶחָד חֲרֵי זֶה הוֹלֵךְ עֲמָחֵן וּמַחֲלִל מִסִּפָּק, שֶׁמָּא יִמָּצֵא אַחֵר וַיִּצְטָרֵף עִמּוֹ.

ג,ד הָיָה הָעַד שֶׁרָאָה אֶת הַחֹדֶשׁ בְּלִיל הַשַּׁבָּת חוֹלָה מִרְפִּיבִין אוֹתוֹ עַל הַחֲמוּרָה, וְאֶפְלוּ בְּמִטָּה. וְאִם יֵשׁ לָהֶן אוֹרֵב בְּדֶרֶךְ, לוֹקְחִין הָעֲדִים בְּיָדָן כְּלֵי זִז; וְאִם חִיתָה דֶּרֶךְ רְחוּקָה, לוֹקְחִים בְּיָדָם מוֹזְנוֹת. וְאֶפְלוּ רְאוּהוּ גָדוֹל וְנִרְאָה לְכָל לֹא יִאֲמְרוּ כָּשֶׁם שֶׁרְאִינוּהוּ אֲנַחְנוּ כִּךָּ רְאוּהוּ אַחֲרֵים, וְאֵין אֲנִי צָרִיכִין לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת; אֲלֵא כָּל שִׁירָאָה חֹדֶשׁ, וַיְחִיָּה רֹאשִׁי לְהַעֲדִיר וַיְחִיָּה בֵּינוֹ וּבֵין הַמְּקוֹם שֶׁקָּבֹעַ בּוֹ בֵּית דִּין לִילָה וַיּוֹם אוֹ פְּחוּתָהּ, מִצֻּחַ עָלָיו לְחַלֵּל אֶת הַשַּׁבָּת, וְלִילָה וּלְהַעֲדִיר.

ג,ה בְּרֹאשׁוֹנָה הָיוּ מְקַבְּלִין עֲדוּתָהּ חֹדֶשׁ, כָּל יוֹם שְׁלוֹשִׁים; פַּעַם אַחַת נִשְׁתַּהוּ הָעֲדִים מִלָּבוֹא עַד

בֵּין הָעֲרָבִים, וְנִתְקַלְקְלוּ בְּמִקְדָּשׁ וְלֹא יָדְעוּ מַה יַּעֲשׂוּ אִם יַעֲשׂוּ עוֹלָה שְׁלֵבִין הָעֲרָבִים, שֶׁמָּא יָבוֹאוּ הָעֲדִים, וְאִי אֶפְשָׁר שִׁיקְרִיבוּ מוֹסֵף הַיּוֹם, אַחֵר תְּמִיד שְׁלֵבִין הָעֲרָבִים. עָמְדוּ בֵּית דִּין, וְהִתְקִינוּ שֶׁלֹּא יִהְיוּ מְקַבְּלִים עֲדוּתָהּ חֹדֶשׁ אֲלֵא עַד הַמִּנְחָה, כִּדִּי שִׁיחָא שְׁחוּתָהּ בַּיּוֹם לְהַקְרִיב מוֹסֵפִין וְתְמִיד שְׁלֵבִין הָעֲרָבִים, וְנִסְפִּיהֶם.

ג,ו וְאִם הִגִּיעַ מִנְחָה, וְלֹא בָּאוּ עֲדִים עוֹשִׂין תְּמִיד שְׁלֵבִין הָעֲרָבִים; וְאִם בָּאוּ עֲדִים מִן הַמִּנְחָה וּמַעֲלָה נִוְחָגִין אוֹתוֹ הַיּוֹם קֹדֶשׁ, וְלִמְחָר קֹדֶשׁ, וּמִקְרִיבִין מוֹסֵף לְמַחָר, לְפִי שֶׁלֹּא הָיוּ מְקַדְּשִׁין אוֹתוֹ אַחֵר מִנְחָה. מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, הִתְקִין רַבִּן יוֹחָנָן כֵּן זָכָאִי וּבֵית דִּינוֹ שִׁיחָיו מְקַבְּלִין עֲדוּתָהּ חֹדֶשׁ כָּל הַיּוֹם כָּלּוּ, וְאֶפְלוּ בָּאוּ עֲדִים יוֹם שְׁלוֹשִׁים בְּסוֹף הַיּוֹם סָמוּךְ לְשִׁקְיעַת הַחֲמָה, מְקַבְּלִין עֲדוּתָן וּמְקַדְּשִׁין יוֹם שְׁלוֹשִׁים בִּלְבָד.

ג,ז כָּשֶׁמַּעֲבִירִין בֵּית דִּין אֶת הַחֹדֶשׁ, מִפְּנֵי שֶׁלֹּא בָּאוּ עֲדִים כָּל יוֹם שְׁלוֹשִׁים, הָיוּ עוֹלִין לְמְקוֹם מוֹכֵךְ, וְעוֹשִׂין בּוֹ סְעוּדָה בַּיּוֹם אֶחָד וּשְׁלוֹשִׁים שָׁהוּא רֹאשׁ חֹדֶשׁ. וְאֵין עוֹלִין לְשֵׁם כְּלִילָה אֲלֵא בְּנִשְׁפָּה קֹדֶם עֲלוֹת הַשָּׁמֶשׁ, וְאֵין עוֹלִין לְסְעוּדָה זֹו פְּחוּתָהּ מִעֲשָׂרָה; וְאֵין עוֹלִין לָהּ אֲלֵא בַּפֶּת דָּגָן וְקִטְנִית, וְאוֹכְלִין בַּעֲת הַסְּעוּדָה. וְזוֹ הִיא סְעוּדַת מִצְוָה שֶׁלְעֵבֹר חֹדֶשׁ הָאֲמוּרָה בְּכָל מְקוֹם.

ג,ח בְּרֹאשׁוֹנָה כִּשְׁהָיוּ בֵּית דִּין מְקַדְּשִׁין אֶת הַחֹדֶשׁ, הָיוּ מַשְׁיִאִין מִשְׁוֹאוֹת בְּרֹאשֵׁי הָהָרִים כִּדִּי שִׁידְעוּ הָרְחוּקִים; מִשְׁקַלְקְלוּ הַכּוֹתִים שְׁהָיוּ מַשְׁיִאִין מִשְׁוֹאוֹת כִּדִּי לְהַטְעוֹת הָעָם, הִתְקִינוּ שִׁיחָיו שְׁלוּחִים יוֹצְאִין וּמוֹדִיעִין לָרַבִּים. וּשְׁלוּחִים אֱלֹהֵי אֵינָן מַחֲלִלִין אֶת יוֹם טוֹב, וְאֵין צָרִיךְ לוֹמַר שַׁבָּת שָׂאִין מַחֲלִלִין אֶת הַשַּׁבָּת לְקִימוֹ, אֲלֵא לְקֹדֶשׁ בִּלְבָד.

ג,ט עַל שֶׁשָּׂחַ חֲדָשִׁים הָיוּ שְׁלוּחִים יוֹצְאִין: עַל נִסָּן, מִפְּנֵי הַפֶּסַח. וְעַל אֵב, מִפְּנֵי הַתְּעֵנִית. וְעַל

אלול, מפני ראש השנה בדי שישבו מצפין
ביום שלושים לאלול אם נודע להם שקדשו
בית דין יום שלושים, נוהגים אותו היום קדש
בלבד; ואם לא נודע להם, נוהגים יום שלושים
קדש ויום אחד ושלושים קדש, עד שיבואו להם
שלוחי תשרי. ועל תשרי, מפני תקנת
המועדות. ועל כסלו, מפני הנפה. ועל אדר,
מפני הפורים. ובזמן שפית המקדש קים
יוצאין על איר, מפני פסח קטן.

ג,י שלוחי ניסן ושלוחי תשרי אין יוצאין אלא
ביום ראש חודש, אחר שתעלה השמש, עד
שישמעו מפי בית דין, מקדש; ואם קדשו בית
דין בסוף יום תשעה ועשרים, כמו שאמרנו,
ושמעו מפי בית דין, מקדש יוצאין מבפערב.
ושלוחי שאר הששה חדשים יש להם לצאת
מבפערב אחר שגראה הירח, אף על פי שעדין
לא קדשו בית דין את החדש: הואיל ונראה
החדש, יצאו, שחרי למחר, בנדאי מקדשין
אותו בית דין.

ג,יא כל מקום שהיו השלוחין מגיעין, היו
עושין את המועדות יום טוב אחד, כפתוב
בתורה; ומקומות הרחוקים שאין השלוחים
מגיעין אליהם, היו עושין שני ימים מפני
הפסק, לפי שאינם יודעים יום שקבעו בו בית
דין ראש חודש, אי זה יום הוא.

ג,יב יש מקומות שהיו מגיעין אליהן שלוחי
ניסן, ולא היו מגיעין אליהן שלוחי תשרי; ומן
הדין היה שיעשו פסח יום טוב אחד, שחרי
הגיעו להן שלוחין וידעו באיזה יום נקבע ראש
חודש, ויעשו יום טוב שחג הספות שני ימים,
שחרי לא הגיעו אליהן השלוחין. ובדי שלא
לחלק במועדות, התקינו חכמים שכל מקום
שאיין שלוחי תשרי מגיעין לו, עושין שני
ימים, אפלו יום טוב של עצרת.

ג,יג וכמה בין שלוחי ניסן לשלוחי תשרי, שני

ימים ששלוחי תשרי אינן מחלכין באחד
בתשרי, מפני שהוא יום טוב, ולא בעשירי
בו, מפני שהוא יום הפורים.

ג,יד אין השלוחין צריכין להיותן שנים, אלא
אפלו אחד נאמן; ולא שליח בלבד, אלא אפלו
תגר משאר העם שבא לדרבו ואמר אני
שמעתי מפי בית דין שקדשו את החדש ביום
פלוגי נאמן, ומתקנין את המועדות על פיו:
שדבר זה דבר העשוי להגלות הוא, ועד אחד
כשר נאמן עליו.

ג,טו בית דין שישבו כל יום שלושים ולא באו
עדים, והשכימו בנשא ועברו את החדש כמו
שבארנו בפרק זה, ואחר ארבעה או חמשה
ימים באו עדים רחוקים והעידו שראו את
החדש בזמנו שהוא ליל שלושים, ואפלו באו
בסוף החדש מאימין עליהן איום גדול
ומטריפים אותם בשאלות, ומטריחין עליהן
בבדיקות ומדקדקין בעדותן, ומשתדלין בית
דין שלא יקדשו חודש זה, הואיל ויצא שמו
מעבר.

ג,טז ואם עמדו העדים בעדותן ונמצאת
מכוננת, וחרי העדים אנשים ידועים ונבונים,
ונחקרה העדות בראוי מקדשין אותו, וחוזרין
ומזנין לאותו החדש מיום שלושים, הואיל
ונראה הירח בלילו.

ג,יז ואם הצרכו בית דין להציח חודש זה מעבר,
כשהיה קדם שיבואו אלו העדים מניחין; וזה
הוא שאמרו, מעברין את החדש לצדה. ויש
מן החכמים הגדולים מי שחולק בדבר זה
ואומר, לעולם אין מעברין את החדש לצדה
הואיל ובאו עדים, מקדשין ואין מאימין
עליהן.

ג,יח יראה לי, שאין מחלקת החכמים בדבר זה
אלא בשאר החדשים, חוץ מניסן ותשרי, או

בְּעֵדֵי נִסָּן וְתִשְׁרִי שֶׁבָּאוּ אַחֲרָיו שְׁעָבְרוּ הָרָגָלִים, שֶׁכָּבֵר נַעֲשֶׂה מִה שֶׁנַּעֲשֶׂה, וְעָבַר זְמַן הַקָּרְבָּנוֹת וְזְמַן הַמוֹעֲדוֹת; אֲבָל אִם בָּאוּ הָעֵדִים בְּנִסָּן וְתִשְׁרִי קֹדֶם חֲצִי הַחֹדֶשׁ, מִקְבֵּלִין עֲדוּתָן, וְאִין מְאִימִין עֲלֵיהֶן כָּלָל, שְׂאִין מְאִימִין עַל עֵדִים שֶׁהֶעִידוּ עַל הַחֹדֶשׁ שֶׁרְאוּהוּ בְּזִמְנֹו כִּדִּי לַעֲבֹרוֹ. ג, יט אֲבָל מְאִימִין עַל עֵדִים שֶׁנִּתְקַלְקְלָה עֲדוּתָן, וְחֲרִי הַדָּבָר נֹוטָה שְׂלֹא תִתְקַנֵּם הָעֲדוּת וְיִתְעַבֵּר הַחֹדֶשׁ מְאִימִין עֲלֵיהֶן כִּדִּי שֶׁתִּתְקַנֵּם הָעֲדוּת, וְיִתְקַדֵּשׁ בְּזִמְנֹו; וְכֵן אִם בָּאוּ עֵדִים לְהַזִּים אֶת הָעֵדִים שֶׁרְאוּהוּ בְּזִמְנֹו, קֹדֶם שֶׁיִּקְדָּשׁוּהוּ בֵּית דִּין חֲרִי אֵלֹו מְאִימִין עַל הַמְּזִימִין עַד שֶׁלֹא תִתְקַנֵּם הַחֲזֻמָּה, וְיִתְקַדֵּשׁ הַחֹדֶשׁ בְּזִמְנֹו.

הַלְבוֹת קֹדֶשׁ הַחֹדֶשׁ פֶּרֶק ד

ד, א שָׁנָה מְעַבְּרָת, הִיא שָׁנָה שְׁמוֹסִיפִין בָּהּ חֹדֶשׁ; וְאִין מוֹסִיפִין לַעֲוֹלָם אֵלֹא אֶדָר, וְעוֹשִׁין אוֹתָהּ שָׁנָה שְׁנִי אֶדְרִין אֶדָר רִאשׁוֹן וְאֶדָר שְׁנִי. וּמִפְּנֵי מַה מוֹסִיפִין חֹדֶשׁ זֶה מִפְּנֵי זְמַן הָאֲבִיב, כִּדִּי שִׁיחָא הַפֶּסַח בְּאוֹתוֹ זְמַן, שֶׁנֶּאֱמָר "שְׂמֹור, אֶת חֹדֶשׁ הָאֲבִיב", שִׁיחָיָה חֹדֶשׁ זֶה בְּזִמְנֹו הָאֲבִיב. וְלֹוֹלָא תוֹסֶפֶת הַחֹדֶשׁ הַזֶּה, הִיָּה הַפֶּסַח בָּא פְּעָמִים בִּימּוֹת הַחֲמָה, וּפְעָמִים בִּימּוֹת הַגָּשְׁמִים.

ד, ב עַל שְׁלוֹשָׁה סִימְנִין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה עַל הַתְּקוּפָה, וְעַל הָאֲבִיב, וְעַל פְּרוֹת הָאֵילָן. כִּיצַד בֵּית דִּין מְחַשְּׁבִין, וְיִוָּדְעִין: אִם תִּהְיֶה תְּקוּפַת נִסָּן בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִסָּן, אוֹ אַחֲרֵי זְמַן זֶה מְעַבְּרִין אוֹתָהּ הַשָּׁנָה, וְיַעֲשׂוּ אוֹתוֹ נִסָּן אֶדָר שְׁנִי, כִּדִּי שִׁיחָיָה הַפֶּסַח בְּזִמְנֹו הָאֲבִיב; וְעַל סִימְנֵי זֶה סוֹמְכִין וּמְעַבְּרִין, וְאִין חוֹשְׁשִׁין לְסִימְנֵי אַחֲרֵי.

ד, ג וְכֵן אִם רָאוּ בֵּית דִּין שְׁעֲדִין לֹא הִגִּיעַ הָאֲבִיב, אֵלֹא עֲדִין אֶפֶל הוּא, וְלֹא צָמְחוּ פְּרוֹת הָאֵילָן, שֶׁדִּרְכָּן לְצִמּוֹחַ בְּזִמְנֹו הַפֶּסַח סוֹמְכִין עַל שְׁנֵי סִימְנִין אֵלֹו, וּמְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה; וְאִתָּה עַל

כִּי שֶׁהַתְּקוּפָה קֹדֶם לְשִׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִסָּן, חֲרִי הֵן מְעַבְּרִין, כִּדִּי שִׁיחָיָה הָאֲבִיב מִצְוֵי לְהַקְרִיב מִמֶּנּוּ עֹמֵר הַתְּנוּפָה בְּשִׁשָּׁה עָשָׂר בְּנִסָּן, וְכִדִּי שִׁיחָיו הַפְּרוֹת צוֹמְחִין כְּדָרָךְ כָּל זְמַן הָאֲבִיב.

ד, ד וְעַל שְׁלוֹשׁ אֲרָצוֹת הָיוּ סוֹמְכִין בְּאֲבִיב עַל אֶרֶץ יְהוּדָה, וְעַל עֵבֶר חִירָדָן, וְעַל חֲגָלִיל. וְאִם הִגִּיעַ הָאֲבִיב בְּשִׁתֵּי אֲרָצוֹת מֵאֵלֹו, וּבִאֲחַת לֹא הִגִּיעַ אִין מְעַבְּרִין; וְאִם הִגִּיעַ בְּאֲחַת מֵהֶן, וְלֹא הִגִּיעַ בְּשִׁתֵּים מְעַבְּרִין, אִם עֲדִין לֹא צָמְחוּ פְּרוֹת הָאֵילָן. וְאֵלֹו הֵן הַדְּבָרִים שֶׁהֵן הָעֵיקָר שֶׁמְעַבְּרִין בְּשִׁבְלָן, כִּדִּי לְהִיּוֹת הַשָּׁנִים שְׁנֵי חֲמָה.

ד, ה וַיֵּשׁ שָׁם דְּבָרִים אַחֲרִים שֶׁהָיוּ בֵּית דִּין מְעַבְּרִין בְּשִׁבְלָן, מִפְּנֵי הַצָּרָה; וְאֵלֹו הֵן: מִפְּנֵי הַדְּרָכִים שֶׁאִינָן מִתְקַנִּין, וְאִין הָעָם יְכוּלִין לַעֲלוֹת מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה, עַד שֶׁיִּפְסְקוּ הַגָּשְׁמִים וְיִתְקַנּוּ הַדְּרָכִים. וּמִפְּנֵי הַגָּשְׁרִים שֶׁנֶּהְרָסוּ, וְנִמְצְאוּ הַנְּהָרוֹת מִפְּסִיקִין וּמוֹנְעִין אֶת הָעָם, אוֹ מִסְכָּנִין בְּעֶצְמָן וּמִתִּים מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה, עַד שֶׁיִּתְקַנּוּ הַגָּשְׁרִים. וּמִפְּנֵי תַנּוּרֵי פֶסַחִים שֶׁאֲבָדוּ בַּגָּשְׁמִים, וְאִין לָהֶם מְקוֹם לְצִלוֹת אֶת פֶּסַחֵיהֶם מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה, עַד שֶׁיִּכְבְּנוּ הַתַּנּוּרִים וְיִיבְשׂוּ. וּמִפְּנֵי גְלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁנַּעֲקְרוּ מִמְּקוֹמָן, וְעֲדִין לֹא הִגִּיעוּ לִירוּשָׁלַיִם מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה, כִּדִּי שִׁיחָיָה לָהֶם פָּנָאִי לְהִגִּיעַ.

ד, ו אֲבָל אִין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה לֹא מִפְּנֵי חֲשִׁלָּה, וְלֹא מִפְּנֵי הַצָּנָה, וְלֹא מִפְּנֵי גְלִיּוֹת יִשְׂרָאֵל שֶׁעֲדִין לֹא נַעֲקְרוּ מִמְּקוֹמָם. וְלֹא מִפְּנֵי הַטְּמֵאָה, כִּגְזוֹן שֶׁהָיוּ רַב הִקְהֵל אוֹ רַב הַכּוֹהֲנִים טְמֵאִים אִין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה, כִּדִּי שִׁיחָיָה לָהֶם פָּנָאִי לְטַהֵר וְיַעֲשׂוּ בְּטַהֲרָה, אֵלֹא יַעֲשֶׂה בְּטַמְאָה; וְאִם עָבְרוּ אֶת הַשָּׁנָה מִפְּנֵי הַטְּמֵאָה, חֲרִי זֶה מְעַבְּרָת.

ד, ז יֵשׁ שְׁנֵי דְבָרִים שֶׁאִין מְעַבְּרִין אֶת הַשָּׁנָה

בשכילין כלל, אבל עושיין אותן סעד לשנה
שצריכה עבור מפני התקופה או מפני האביב
ופרות האילן; ואלו הן מפני הגדלים והטללים,
שעדין לא נלדו או שהיו מעט, ומפני הגוזלות,
שלא פרחו. אין מעברין בשכיל אלו בדי
שיהיו הגדלים והטללים מצויין לפסחים,
והגוזלות מצויין לראיה או למי שנתחייב
בקרבן העוף; אבל עושיין אותן סעד לשנה.

ד, ח פיצד עושיין אותן סעד לשנה: אומרין
שנה זו צריכה עבור מפני התקופה שמשכה,
או מפני האביב ופרות האילן שלא הגיעו;
ועוד, שהגדלים קטנים והגוזלות רבים.

ד, ט אין מעברין את השנה, אלא במזמנין לה.
פיצד: יאמר ראש בית דין הגדול לפלוני
ופלוני מן הסנהדרין, היו מזמנין למקום פלוני
שנחשב ונראה ונדע אם שנה זו צריכה עבור,
או אינה צריכה; ואותן שזמנו בלבד, הן
שמעברין אותה. ובכמה מעברין אותה:
מתחילין בשלושה דינן מפלל סנהדרי גדולה,
ממי שסמכו אותן. אמרו שנים לא נשב ולא
נראה אם צריכה עבור אם לא, ואחד אומר
נשב ונבדק בטל יחיד במעוטו; אמרו שנים
נשב ונראה, ואחד אומר לא נשב מוסיפין
שנים מן המזמנים, ונושאים ונותנין בדבר.

ד, י שנים אומרים צריכה עבור, ושלושה
אומרין אינה צריכה בטלו שנים במעוטן;
שלושה אומרין צריכה, ושנים אומרין אינה
צריכה מוסיפין שנים מן המזמנין לה, ונושאים
ונותנין וגומרין בשבעה. אם גמרו כלם לעבר
או שלא לעבר, עושיין כמה שגמרו; ואם נחלקו
הולכים אחר הרב, בין לעבר בין שלא לעבר.
וצריך שיחא ראש בית דין הגדול שהוא ראש
ישיבה שלשבעים ואחד, מפלל השבעה; ואם
גמרו בשלושה לעבר, הרי זו מעברת והוא
שיחא הנשיא עמהן, או שירצה. ובעבור

השנה, מתחילין מן הצד; ולקדוש החדש,
מתחילין מן הגדול.

ד, יא אין מושיבין לעבור השנה לא מלה, ולא
בוהן גדול: מלה מפני חילותיו ומלחמותיו,
שמוא דעתו נוטה בשכילין לעבר או שלא
לעבר; ובוהן גדול מפני הצנה, שמוא לא תהיה
דעתו נוטה לעבר, בדי שלא יבוא תשרי בימי
הקר, והוא טובל ביום הכפורים חמש טבילות.

ד, יב היה ראש בית דין הגדול, והוא הנקרא
נשיא, בדרך רחוקה אין מעברין אותה אלא
על תנאי, אם ירצה הנשיא: בא ורצה, הרי זו
מעברת; לא רצה, אינה מעברת. ואין מעברין
את השנה אלא בארץ יהודה, שהשכינה
בתוכה, שנאמר "לשכנו תדרשו"; ואם עברה
בגליל, מעברת. ואין מעברין אלא ביום; ואם
עברה בלילה, אינה מעברת.

ד, יג יש לבית דין לחשב ולידע אי זו שנה
תהיה מעברת בכל עת שירצו, אפלו כמה
שנים; אבל אין אומרין שנה פלונית מעברת.
אלא אחר ראש השנה, הוא שאומרין שנה זו
מעברת; ודבר זה, מפני הדחק. אבל שלא
בשעת הדחק, אין מודיעין שהיא מעברת; אלא
באדר הוא שאומרין שנה זו מעברת, וחדש
הבא אינו ניסן אלא אדר שני. אמרו לפני
ראש השנה, שנה זו שתכנס מעברת אינה
מעברת באמירה זו.

ד, יד הגיע יום שלושים באדר, ולא עברו עדין
השנה אין מעברין אותה כלל: שאותו חיום,
ראוי להיות ראש חדש ניסן; ומשיכנס ניסן
ולא עברו, אינן יכולים לעבר. ואם עברה
ביום שלושים שלאדר, הרי זו מעברת. באו
עדים אחר שעברה, והעידו על הירח הרי אלו
מקדשין את החדש ביום שלושים, ויהיה ראש
חדש אדר שני; ואלו קדשוהו קדם שיעברו את
השנה שוב לא היו מעברין, שאין מעברין

ד,טו אין מעברין את השנה בשנת רעבון, שחבל רצים לבית הגרנות לאכל ולחיות, ואי אפשר להוסיף להן זמן לאסור החדש. ואין מעברין בשביעית, שיד חבל שולטת על הספיחין, ולא ימצאו לקרבן העמר ושתי הלחם; ורגילין היו לעבר בערב שביעית.

ד,טז יראה לי שזה שאמרו חכמים אין מעברין בשנת רעבון ובשביעית, שלא יעברו בהם מפני הצרף; אבל אם היתה השנה ראויה להתעבר מפני התקופה, או מפני האביב ופרות האילן מעברין לעולם בכל זמן.

ד,יז פשטעברין בית דין את השנה, פותבין אגרות לכל המקומות הרחוקים, ומודיעים אותן שעברוה, ומפני מה עברוה; ועל לשון הנשיא נכתבות, ואומר להן שהספמתי אני וחברי והוספנו על שנה זו כך וכך. רצו תשעה ועשרים יום, רצו שלושים יום, שחדש העבור הרשות לבית דין להוסיפו מלא או חסר, לאנשים הרחוקים שמודיעין אותם; אבל הם לפי הראיה הם עושים, אם מלא אם חסר.

הלכות קדוש החדש פרק ה

הא כל שאמרנו מקביעת ראש החדש על הראיה, ועבור השנה מפני הזמן או מפני הצרף, אין עושין אותו אלא סנהדרין שבארץ ישראל, או בית דין הסמוכים שבארץ ישראל שנתנו להן הסנהדרין רשות: שפך נאמר למשה ואהרן "החדש הזה לכם, ראש חדשים"; ומפי השמועה למדו איש מאיש ממשח רבנו, שפך הוא פרוש הדבר עדות זו תהיה מסורה "לכם", ולכל העומד אחריהם במקומם. אבל בזמן שאין שם סנהדרין בארץ ישראל, אין קובעין חדשים ואין מעברין שנים, אלא בחשבון זה שאנו מחשבין בו היום.

ה,ב ודבר זה הלכה למשה מסיני הוא שבזמן שיש סנהדרין, קובעין על הראיה; ובזמן שאין שם סנהדרין, קובעין על חשבון זה שאנו מחשבין בו היום. ואין נזקקין לראיה, אלא פעמים שיהיה יום שקובעין בו בחשבון זה הוא יום הראיה, או קדם לו ביום, או אחריו ביום; וזה שיהיה אחר הראיה ביום פלא הוא, ובארצות שחן למערב ארץ ישראל.

ה,ג ומאימתי התחילו כל ישראל לחשב בחשבון זה, מסוף חכמי תלמוד בעת שהרבה ארץ ישראל, ולא נשאר שם בית דין קבוע; אבל בימי חכמי משנה, וכן בימי חכמי תלמוד עד ימי אבוי ורבא על קביעת ארץ ישראל היו סומכין.

ה,ד פשהיתה סנהדרין נזמית, וכן קובעין על הראיה, היו בני ארץ ישראל וכל המקומות שמגיעין אליהן שלוחי תשרי, עושין ימים טובים יום אחד בלבד; ושאר המקומות הרחוקות שאין שלוחי תשרי מגיעין אליהם, היו עושים שני ימים מספק, לפי שלא היו יודעין יום שקבעו בו בני ארץ ישראל את החדש.

ה,ה בזמן הזה שאין שם סנהדרין, ובית דין שלארץ ישראל קובעין על חשבון זה, היה מן הדין שיהיו בכל המקומות עושין יום טוב אחד, אפלו המקומות הרחוקות שבחוצה לארץ כמו בני ארץ ישראל שחבל על חשבון אחד סומכין וקובעין; אבל תקנת חכמים היא, שיזחרו במנהג אבותיהם שבידיהם.

ה,ו לפיכך כל מקום שלא היו שלוחי תשרי מגיעין אליו פשהיו השלוחין יוצאין, יעשו שני ימים, ואפלו בזמן הזה, כמו שהיו עושין בזמן שבני ארץ ישראל קובעין על הראיה; ובני ארץ ישראל בזמן הזה, עושין יום אחד במנהגן, שמעולם לא עשו שני ימים. נמצא

יום טוב שני שאנו עושין בגלילות בזמן הזה מדברי סופרים שתקנו דבר זה.

הז יום טוב שלראש השנה בזמן שהיו קובעין על הראיה, היו רב בני ארץ ישראל עושין אותו שני ימים טובים מספק, לפי שלא היו יודעין יום שקבעו בו בית דין את החדש, שאין השלוחין יוצאין ביום טוב.

הח ולא עוד, אלא אפלו בירושלים עצמה שהיא מקום בית דין, פעמים רבות היו עושין יום טוב שלראש השנה שני ימים טובים, שאם לא באו עדים כל יום שלשים, נוהגין היו באותו היום שמצפין לעדים קדש ולמחר קדש; והאיל והיו עושין אותו שני ימים, ואפלו בזמן הראיה, התקינו שהיו עושין אפלו בני ארץ ישראל אותו תמיד שני ימים, בזמן הזה שקובעין על החשבון. הנה למדת שאפלו יום טוב שני שלראש השנה בזמן הזה מדברי סופרים.

הט אין עשית יום אחד, תלויה בקריבת המקום. ביצר: אם יהיה מקום בינו ובין ירושלים מחלף חמשה ימים או פחות, שבודאי אפשר שיגיעו להן שלוחין אין אומרים שאנשי מקום זה עושין יום אחד, שמי יאמר לנו שהיו השלוחים יוצאין למקום זה. שמה לא היו השלוחים יוצאין למקום זה, מפני שלא היו שם ישראל, ואחר שחזרו לקבע על החשבון, ישבו שם ישראלים שהן חביבין לעשות שני ימים; או מפני שהיה חרום בדרך, בדרך שהיה בין יהודה וגליל בימי חכמי משנה; או מפני שהיו הגויים מונעין את השלוחין לעבר ביניהן.

הי ואלו היה הדבר תלוי בקריבת המקום, היו כל בני מצרים עושין יום אחד, שהרי אפשר שיגיעו להם שלוחי תשרי, שאין בין ירושלים ומצרים על דרך אשקלון אלא מחלף שמונה ימים או פחות; וכן רב סוריה. הא למדת,

שאין הדבר תלוי בהיות המקום קרוב.

ה, יא נמצא עיקר דבר זה על דרך זו, כך הוא: כל מקום שיש בינו ובין ירושלים מחלף יתר על עשרה ימים גמורים עושין שני ימים לעולם במנהגם מקדם, שאין שלוחי כל תשרי ותשרי מגיעין אלא למקום שבינו ובין ירושלים מחלף עשרה ימים או פחות. וכל מקום שבינו ובין ירושלים מחלף עשרה ימים בשונה או פחות, שאפשר שהיו שלוחין מגיעין אליו רואים: אם אותו המקום מארץ ישראל שהיו בה ישראל בשעת הראיה בכבוש שני, כגון אושא ושפרעם ולוד ויבנה ונוב וטבריה וכיוצא בהן, עושין יום אחד בלבד. ואם אותו המקום מסוריה, כגון צור ודמשק ואשקלון וכיוצא בהן, או מחוצה לארץ, כגון מצרים ועמון ומואב וכיוצא בהן עושין במנהג אבותיהן שבידיהן: אם יום אחד, יום אחד; ואם שני ימים, שני ימים.

היב מקום שבינו ובין ירושלים עשרה או פחות מעשרה, והוא סוריה או חוצה לארץ ואין להם מנהג, או שהיא עיר שנתחדשה במדבר ארץ ישראל, או מקום ששכנו בו ישראל עתה עושין שני ימים במנהג רב העולם. וכל יום טוב שני מדברי סופרים ואפלו יום טוב שני שלראש השנה, שהכל עושין אותו בזמן הזה.

היג זה שאנו מחשבין בזמן הזה כל אחד ואחד בעירו ואומרים שראש חדש יום פלוני, ויום טוב ביום פלוני לא בחשבון שלנו אנו קובעין ולא עליו אנו סומכין, שאין מעברין שנים וקובעין חדשים בחוצה לארץ; ואין אנו סומכין, אלא על חשבון בני ארץ ישראל וקביעתם. וזה שאנו מחשבין, לגלות הדבר בלבד: כיון שאנו יודעין שעל חשבון זה הן סומכין, אנו מחשבין לידע יום שקבעו בו בני

אָרץ יִשְׂרָאֵל אֵיזָה יוֹם הוּא; וּבִקְבִיעֶת בְּנֵי אֶרֶץ
יִשְׂרָאֵל אוֹתוֹ הוּא שִׁיחִיהָ רֹאשׁ חֹדֶשׁ אוֹ יוֹם
טוֹב, לֹא מִפְּנֵי חֲשׁבוֹן שְׁאֲנוּ מִחֲשָׁבִין.

הַלְכוֹת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ פָּרָק ו

ו,א בְּזִמְנָן שְׁעוֹשִׁין עַל הָרִאִיָּה, הָיוּ מִחֲשָׁבִין
וַיִּוָּדְעוּן שָׁעָה שְׁיִתְקַבֵּין בָּהּ הִירָח עִם הַחֲמָה
בְּדִקְדוּקַת הַרְבֵּה, בְּדֶרֶךְ שֶׁהָאֲמִטְגָּנִין עוֹשִׂין,
בְּדִי לִידַע אִם יֵרָאֶה הִירָח אוֹ לֹא יֵרָאֶה. וְתַחֲלֵת
אוֹתוֹ חֲשָׁבִין, הוּא חֲשָׁבִין שְׁמִחָשְׁבִין בְּקִרּוֹב
וַיִּוָּדְעוּן שָׁעַת קְבוּצָם בְּלֹא דִקְדוּקָה; וְשָׁעַת
קְבוּצָם בְּלֹא דִקְדוּקָה אֵלֹא בְּמַהֲלָכָם הָאֲמִצְעִי,
הוּא הַנִּקְרָא מוֹלָד. וְעֵיקָרֵי חֲשָׁבִין שְׁמִחָשְׁבִין
בְּזִמְנָן שְׁאִין שָׁם בֵּית דִּין שִׁיקְבְּעוּ עַל הָרִאִיָּה,
וְהוּא חֲשָׁבִין שְׁאֲנוּ מִחֲשָׁבִין הַיּוֹם הוּא הַנִּקְרָא
עֲבוּר; וְאֵלּוּ הֵן:

ו,ב הַיּוֹם וְהַלֵּילָה, אַרְבַּע וְעֶשְׂרִים שָׁעוֹת בְּכָל
זִמְנָן, שְׁתֵּים עָשָׂר בַּיּוֹם, וּשְׁתֵּים עָשָׂר בַּלַּיְלָה.
וְהַשָּׁעָה, מִחֲלָקֶת לְאֵלֶּף וּשְׁמוֹנִים חֲלָקִים; וְלִמָּה
חֲלָקוֹ הַשָּׁעָה לְמִנּוּן זֶה לְפִי שְׁמִנּוּן זֶה יֵשׁ לוֹ חֲצִי
וּרְבִיעַ וּשְׁמִין וּשְׁלִישׁ וּשְׁתוּת וּתְשִׁיעַ וְחֲמִשׁ
וְעֶשְׂוֹר, וְהַרְבֵּה חֲלָקִים יֵשׁ לְכָל אֵלּוֹ חֲשֻׁמוֹת.

ו,ג מִשְׁיִתְקַבֵּין הִירָח וְהַחֲמָה לְפִי חֲשָׁבִין זֶה, עַד
שְׁיִתְקַבְּצוּ פַּעַם שְׁנִיָּה בְּמַהֲלָכָם הָאֲמִצְעִי תְּשָׁעָה
וְעֶשְׂרִים יוֹם וּשְׁתֵּים עָשָׂר שָׁעוֹת מִיּוֹם
שְׁלוֹשִׁים מִתְחַלֵּת לַיְלָה, וּשְׁבַע מֵאוֹת שְׁלוֹשָׁה
וּתְשָׁעִים חֲלָקִים מִשָּׁעַת שְׁלוֹשׁ עָשָׂר; וְזֶה הוּא
הַזִּמְנָן שְׁבִין כָּל מוֹלָד וּמוֹלָד, וְזֶה הוּא חֲדָשָׁה
שְׁלֵלִבְנָה.

ו,ד שָׁנָה שְׁלֵלִבְנָה אִם תִּהְיֶה שָׁנִים עֶשֶׂר חֹדֶשׁ
מִחֲדָשִׁים אֵלּוֹ יִהְיֶה כְּלָלָה שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת וְאַרְבָּעָה
וְחֲמִשִּׁים יוֹם וּשְׁמוֹנֶה שָׁעוֹת וּשְׁמוֹנֶה מֵאוֹת
וּשְׁשָׁה וּשְׁבַעִים חֲלָקִים; וְאִם תִּהְיֶה מְעַבְּרָת,
וְתִהְיֶה הַשָּׁנָה שְׁלוֹשָׁה עֶשֶׂר חֹדֶשׁ יִהְיֶה כְּלָלָה
שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת שְׁלוֹשָׁה וּשְׁמוֹנִים יוֹם וְאַחַת

וְעֶשְׂרִים שָׁעוֹת וְחֲמִשׁ מֵאוֹת תְּשָׁעָה וּשְׁמוֹנִים
חֲלָקִים. וּשְׁנַת הַחֲמָה, הִיא שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת חֲמִשָּׁה
וּשְׁשִׁים יוֹם וּשְׁשׁ שָׁעוֹת. נִמְצָא תּוֹסֶפֶת שְׁנַת
הַחֲמָה עַל שְׁנַת הַלְבָּנָה, עָשָׂרָה יָמִים וְאַחַת
וְעֶשְׂרִים שָׁעוֹת וּמֵאוֹתִים וְאַרְבָּעָה חֲלָקִים.

ו,ה כְּשֶׁתְּשַׁלֵּיךְ יָמֵי חֹדֶשׁ הַלְבָּנָה שְׁבַעָה שְׁבַעָה,
שָׁחַן יָמֵי הַשְּׁבוּעַ יִשְׁאַר יוֹם אֶחָד וּשְׁתֵּים עָשָׂרָה
שָׁעוֹת וּשְׁבַע מֵאוֹת וּשְׁלוֹשָׁה וּתְשָׁעִים חֲלָקִים,
סִימָן לָהֶם א' י"ב תשצ"ג; וְזוֹ הִיא שְׁאֲרִית
חֹדֶשׁ הַלְבָּנָה. וְכֵן כְּשֶׁתְּשַׁלֵּיךְ יָמֵי שְׁנַת הַלְבָּנָה
שְׁבַעָה שְׁבַעָה אִם שָׁנָה פְּשוּטָה הִיא יִשְׁאַר
מִמֶּנָּה אַרְבָּעָה יָמִים וּשְׁמוֹנֶה שָׁעוֹת וּשְׁמוֹנֶה
מֵאוֹת וּשְׁשָׁה וּשְׁבַעִים חֲלָקִים, סִימָן לָהֶם ד' ח'
תתע"ו; וְזוֹ הִיא שְׁאֲרִית שָׁנָה פְּשוּטָה. וְאִם
שָׁנָה מְעַבְּרָת הִיא תִּהְיֶה שְׁאֲרִיתָהּ חֲמִשָּׁה יָמִים
וְאַחַת וְעֶשְׂרִים שָׁעוֹת וְחֲמִשׁ מֵאוֹת תְּשָׁעָה
וּשְׁמוֹנִים חֲלָקִים, סִימָן לָהֶם ח' כ"א תקפ"ט.

ו,ו כְּשִׁיחִיָּה עֲמֻדָּה יְדוּעַ מוֹלָד חֹדֶשׁ מִן הַחֲדָשִׁים,
וְתוֹסִיף עָלָיו א' י"ב תשצ"ג יֵצֵא מוֹלָד חֹדֶשׁ
שְׁאֲחֲרָיו, וְתִדַּע בָּאֵי זֶה יוֹם מִיָּמֵי הַשְּׁבוּעַ וּבָאֵי
זוֹ שָׁעָה וּבְכַמָּה חֲלָקִים יִהְיֶה. כִּי־צַד חָרִי שְׁחִיָּה
מוֹלָד נִסָּן בְּאַחַד בְּשַׁבָּת בְּחֲמִשׁ שָׁעוֹת בַּיּוֹם
וּמֵאָה וּשְׁבַעָה חֲלָקִים, סִימָן לָהֶם א' ח' ק"ז.

ו,ז כְּשֶׁתּוֹסִיף עָלָיו שְׁאֲרִית חֹדֶשׁ לְבָנָה, וְהוּא
א' י"ב תשצ"ג יֵצֵא מוֹלָד אֶרֶץ כְּלִיל שְׁלִישִׁי
חֲמִשׁ שָׁעוֹת כְּלִילָה וּתְשָׁע מֵאוֹת חֲלָקִים, סִימָן
לָהֶם ג' ח' תת"ק. וְעַל דֶּרֶךְ זוֹ עַד סוֹף הָעוֹלָם,
חֹדֶשׁ אַחֵר חֹדֶשׁ.

ו,ח וְכֵן כְּשִׁיחִיָּה עֲמֻדָּה יְדוּעַ מוֹלָד שָׁנָה זוֹ,
וְתוֹסִיף שְׁאֲרִיתָהּ עַל יָמֵי הַמוֹלָד אִם פְּשוּטָה
הִיא שְׁאֲרִית הַפְּשוּטָה, וְאִם מְעַבְּרָת שְׁאֲרִית
הַמְעַבְּרָת יֵצֵא לָהּ מוֹלָד שָׁנָה שְׁלֹשָׁה חֲדָרִיָּה. וְכֵן
שָׁנָה אַחֵר שָׁנָה, עַד סוֹף הָעוֹלָם. וְהַמוֹלָד
הָרִאשׁוֹן שְׁמִמְנֹנוּ תַּתְּחִיל, הוּא מוֹלָד שְׁחִיָּה
בְּשָׁנָה רִאשׁוֹנָה שְׁלִי־צִירָה, וְהוּא חִיָּה כְּלִיל שְׁנִי

חמש שעות בלילה ומאתים וארבעה חלקים, סימן להם ב' ה' ר"ד; וממנו היא התחלת החשבון.

ו, ט בכל החשבונות האלו שתדע מהן המולד, פשתוסף שארית עם שארית, בפשתקבין מן החלקים אלה ושמונים, תשלם שעה אחת ותוסף אותה למנין השעות; ובפשתקבין מן השעות ארבע ועשרים, תשלם יום ותוסף למנין הימים; ובפשתקבין מן הימים יותר על שבועה, תשליך שבועה מן המנין ותניח השאר, שאין אנו מחשבים לידע מנין הימים, אלא לידע באיזה יום מימי השבוע ובאיזו שעה ואיזה חלק יהיה המולד.

ו, כ כל תשע עשרה שנה, שיהיו מהן שבע שנים מעברות ושתיים עשרה פשוטות נקרא מחזור; ולמה סמכנו על מנין זה, שבזמן שאתה מקבין מנין ימי שתיים עשרה שנה פשוטות ושבע מעברות ושעותיהן וחלקיהן, ותשלים כל אלה ושמונים חלקים שעה, וכל ארבע ועשרים שעות יום, ותוסף למנין הימים תמצא הכל תשע עשרה שנה משני החמה, שכל שנה מהן שלוש מאות וחמשה וששים יום ושש שעות בשונה; ולא ישאר ממנין ימי החמה בכל תשע עשרה שנה זו, חוץ משעה אחת וארבע מאות ושמונים וחמשה חלקים, סימן להם א' תפ"ה.

ו, יא נמצא במחזור שהוא בזה, החדשים כלם חדשי חלבנה, והשנים שני החמה; והשבע השנים המעברות שבכל מחזור ומחזור לפי חשבון זה, הם שנה שלישית מן המחזור וששית ושמינית ושנת אחת עשרה ושנת ארבע עשרה ושנת שבע עשרה ושנת תשע עשרה.

ו, יב בפשתקבין שארית כל שנה משתיים עשרה שנה הפשוטות, שהיא ד' ח' תתע"ו, ושארית

כל שנה משבע שנים המעברות, שהיא ה' כ"א תקפ"ט, ותשליך הכל שבועה שבועה ישאר שני ימים ושש עשרה שעות וחמש מאות וחמשה ותשעים חלקים, סימן להם ב' י"ו תקצ"ה; וזה הוא שארית המחזור.

ו, יג בפשיהיה לך ידוע מולד תחלת מחזור, ותוסף עליו ב' י"ו תקצ"ה, יצא לך מולד תחלת המחזור שאחריו; וכן מולד כל מחזור ומחזור, עד סוף העולם. וכבר אמרנו שמולד תחלת המחזור הראשון היה ב' ה' ר"ד. ומולד השנה, הוא מולד תשרי שלאותה השנה.

ו, יד ובדרך הזאת תדע מולד כל שנה שתראה, ומולד כל חדש שתראה, משנים שעברו, או משנים שעתידיים לבוא. פיצד: תקח שני יצירה שעברו וגמרו, ותעשה אותם מחזורין שלתשע עשרה תשע עשרה, ותדע מנין המחזורין שעברו, ומנין השנים שעברו ממחזור שעדיין לא נשלם; ותקח לכל מחזור ומחזור ב' י"ו תקצ"ה, ולכל שנה פשוטה משני המחזור שלא נשלם ד' ח' תתע"ו, ולכל שנה מעברת ה' כ"א תקפ"ט. ותקבין הכל, ותשלים החלקים שעות, ותשלים השעות ימים, והימים תשליכם שבועה שבועה; והנשאר מן הימים ומן השעות והחלקים, הוא מולד שנה הבאה שתראה לידע מולדה.

ו, טו מולד השנה שייצא בחשבון זה, הוא מולד ראש חדש תשרי. ובפשתוסף עליו א' י"ב תשצ"ג, יצא מולד מרחשון; ובפשתוסף על מולד מרחשון א' י"ב תשצ"ג, יצא מולד כסלו; וכן לכל חדש וחדש זה אחר זה, עד סוף העולם.

הלכות קדוש החדש פרק ז

ז, א אין קובעין לעולם ראש חדש תשרי לפי חשבון זה, לא באחד בשבת, ולא ברביעי

בשבת, ולא בערב שבת סימן להם אד"ו; אלא
בשניה מולד תשרי באחד משלושה ימים
האלו, קובעין ראש החדש ביום שלאחריו.
פיצד הרי שהיה המולד באחד בשבת, קובעין
ראש חדש תשרי יום שני; ואם יהיה המולד
ברביעי, קובעין ראש חדש בחמישי; ואם יהיה
המולד בששי, קובעין ראש חדש בשביעי.

ז,ב וכן אם יהיה המולד בחצי היום או למעלה
מחצי היום, קובעין ראש חדש ביום שלאחריו.
פיצד הרי שהיה המולד ביום השני שש שעות
ביום או יתר על שש שעות, קובעין ראש חדש
בשלישי. ואם יהיה המולד קדם חצי היום,
אפלו בחלק אחד קובעין ראש החדש באותו
יום המולד עצמו; והוא, שלא יהיה אותו היום
מימי אד"ו.

ז,ג בשיהיה המולד בחצות היום או אחר
חצות, וידחה ליום שלאחריו אם יהיה היום
שלאחריו מימי אד"ו הרי זה נדחה לשלאחר
אחריו, ויהיה ראש החדש קבוע בשלישי מיום
המולד. פיצד: הרי שהיה המולד בשבת
בחצות היום, סימן ז' י"ח קובעין ראש החדש
בשנה שמולדה בזה, בשני בשבת; וכן אם היה
המולד בשלישי בחצות או אחר חצות, קובעין
ראש החדש בחמישי בשבת.

ז,ד מולד תשרי שיצא בחשבון זה בליל
שלישי בתשע שעות בלילה ומאתים וארבעה
חלקים משעה עשירית, סימנה ג' ט' ר"ד, או
יותר על זה אם היתה שנה פשוטה, דוחין את
ראש החדש, ואין קובעים אותו בשלישי
בשנה זו, אלא בחמישי בשבת.

ז,ה וכן אם יצא מולד תשרי ביום שני בשלוש
שעות ביום וחמש מאות ושמננים ותשעה
חלקים משעה רביעית, סימנה ב' ט"ו תקפ"ט,
או יתר על כן אם היתה אותה השנה מוצאי
המעברת, שתהיה השנה הסמוכה לה שעברה

מעברת אין קובעין ראש החדש בשני בשנה
זו, אלא בשלישי.

ז,ו היה מולד השנה הפשוטה שאמרנו שתדחה
לחמישי פחות חלק אחד, כגון שיצא סימנה ג'
ט' ר"ג או פחות מזה קובעין אותה בשלישי;
וכן אם היה מולד מוצאי העבור פחות חלק,
כגון שהיה סימנה ב' ט"ו תקפ"ח או פחות מזה
קובעין אותה בשני.

ז,ז נמצא דרך קביעת ראש חדש תשרי לפי
חשבון זה, כך הוא: תחשב ותדע המולד באי
זה יום יהיה, ובכמה שעות מן היום או מן
הלילה, ובכמה חלקים מן השעה. ויום המולד
הוא יום הקביעה לעולם, אלא אם כן היה באחד
בשבת או ברביעי או בערב שבת, או אם היה
המולד בחצות היום או אחר חצות, או אם היה
בר"ד חלקים משעה עשירית בליל שלישי או
יותר על זה והיתה שנה פשוטה, או שהיה
המולד בתקפ"ט חלקים משעה רביעית מיום
שני והיתה השנה פשוטה שאחר המעברת
שאם יארע אחד מארבעה דברים האלו, אין
קובעין ביום המולד, אלא ביום שלאחריו או
שלאחר אחריו, בדרך שפארנו.

ז,ח ומפני מה אין קובעין בחשבון זה בימי
אד"ו לפי שהחשבון הזה הוא לקבוע תירח
וחשמש בחלוקם האמצעי, לא במקומם
האמתי, כמו שהודענו; לפיכך עשו יום קביעה
ויום דחיה, כדי לפגוע ביום הקבוע האמתי.
פיצד בשלישי קובעין, ברביעי דוחין, בחמישי
קובעין, בששי דוחין, בשבת קובעין, באחד
בשבת דוחין, בשני קובעין.

ז,ט ועיקר שאר הארבע דחיות האלו, הוא זה
העיקר שאמרנו, שהחשבון הזה במהלך
אמצעי; וראיה לדבר, שהרי המולד יהיה בליל
שלישי וידחה לחמישי, ופעמים רבות לא יראה
ירח בליל חמישי. ולא עוד, אלא ולא בליל

שְׂשִׁי, מִכָּלֵל שֶׁלֹּא נִתְקַבְּצוּ הַשָּׁמַשׁ וְהַיָּרֵחַ קִבּוּץ
אַמְתִּי אֵלֶּה בְּחַמִּישִׁי.

הַלְבוֹת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ פֶּרֶק ח

ה, א חֲדָשָׁה שְׁלֵלִבְנָה, תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם
וּמִחֲצָה וְחֻלְקִים כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ. וְאִי אִפְשָׁר לומר
שֶׁרֹאשׁ הַחֹדֶשׁ יִהְיֶה בְּמִקְצַת הַיּוֹם, עַד שִׁיְהִיָּה
מִקְצַת הַיּוֹם מִחֲדָשׁ שְׁעֶבֶר וּמִקְצַתוֹ מִחֶבְא:
שְׁנֵאמַר "עַד חֹדֶשׁ יָמִים" מִפִּי הַשְּׁמוּעָה לְמַדּוֹ
שִׁיָּמִים אֶתָּה מִחֲשֵׁב לַחֹדֶשׁ, וְאִין אֶתָּה מִחֲשֵׁב
שְׁעוֹת.

ה, ב לְפִיכָּךְ עוֹשִׁין חֲדָשִׁי הַלְבָּנָה, מִהֶם חֹדֶשׁ
חֶסֶר תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם בְּלִבָּד, וְאַף עַל פִּי
שֶׁחֲדָשָׁה שְׁלֵלִבְנָה יֵתֵר עַל זֶה בְּשְׁעוֹת, וְחֹדֶשׁ
מָלֵא מְשֻׁלָּשִׁים יוֹם, וְאַף עַל פִּי שֶׁחֲדָשָׁה
שְׁלֵלִבְנָה פָּחוֹת מִזֶּה בְּשְׁעוֹת כִּדִּי שֶׁלֹּא לְחֲשֹׁב
בְּחֹדֶשׁ שְׁעוֹת, אֲלֵא יָמִים שְׁלֵמִים.

ה, ג אֵלֶּי הִיא חֲדָשָׁה שְׁלֵלִבְנָה תִּשְׁעָה וְעֶשְׂרִים
וּמִחֲצָה בְּלִבָּד, הֵיוּ כָּל הַשָּׁנִים חֹדֶשׁ מָלֵא וְחֹדֶשׁ
חֶסֶר, וְהָיוּ יָמֵי שָׁנַת הַלְבָּנָה שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת
אַרְבָּעָה וְחֲמִשִּׁים יוֹם, שִׁשָּׁה חֲדָשִׁים חֲסֵרִים
וְשִׁשָּׁה מָלֵאִים; אֲבָל מִפְּנֵי הַחֻלְקִים שֶׁיֵּשׁ בְּכָל
חֹדֶשׁ וְחֹדֶשׁ יוֹתֵר עַל חֲצִי הַיּוֹם, יִתְקַבֵּין מִהֵן
שְׁעוֹת וַיָּמִים, עַד שִׁיְהִיו מִקְצַת הַשָּׁנִים חֲדָשִׁים
חֲסֵרִים יוֹתֵר עַל הַמָּלֵאִים, וּבְמִקְצַת הַשָּׁנִים
חֲדָשִׁים מָלֵאִים יוֹתֵר עַל הַחֲסֵרִים.

ה, ד יוֹם שְׁלוֹשִׁים, לְעוֹלָם עוֹשִׁין אוֹתוֹ רֹאשׁ
חֹדֶשׁ בְּחֻשְׁבוֹן זֶה: אִם הָיָה הַחֹדֶשׁ שְׁעֶבֶר חֶסֶר,
יִהְיֶה יוֹם שְׁלוֹשִׁים רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ חֶבְא. וְאִם הָיָה
הַחֹדֶשׁ שְׁעֶבֶר מָלֵא, יִהְיֶה יוֹם שְׁלוֹשִׁים רֹאשׁ
חֹדֶשׁ, הוּאִיל וּמִקְצַתוֹ רֹאשׁ חֹדֶשׁ, וְיִהְיֶה תִּשְׁלוּם
הַחֹדֶשׁ הַמָּלֵא שְׁעֶבֶר; וְיִהְיֶה יוֹם אֶחָד וְשְׁלוֹשִׁים
רֹאשׁ הַחֹדֶשׁ חֶבְא, וּבְמִמֶּנּוּ הוּא הַמִּנְיָן, וְהוּא יוֹם
הַקְּבִיעָה. וְלְפִיכָּךְ עוֹשִׁין רֹאשֵׁי חֲדָשִׁים בְּחֻשְׁבוֹן
זֶה, חֹדֶשׁ אֶחָד יוֹם אֶחָד בְּלִבָּד, וְחֹדֶשׁ אֶחָד שְׁנֵי

יָמִים.

ה, ה סֹדֶר הַחֲדָשִׁים הַמָּלֵאִים וְהַחֲסֵרִים לְפִי
חֻשְׁבוֹן זֶה, כִּךְ הוּא: תִּשְׁרִי, לְעוֹלָם מָלֵא; וְחֹדֶשׁ
טֹבָת, לְעוֹלָם חֶסֶר; וּמִטֹּבָת וְאַלְף, אֶחָד מָלֵא
וְאֶחָד חֶסֶר עַל הַסֹּדֶר. פִּינֵצַד טֹבָת חֶסֶר, שְׁבַט
מָלֵא, אֶדֶר חֶסֶר, גִּיסָן מָלֵא, אִיר חֶסֶר, סִיוֹן
מָלֵא, תַּמּוּז חֶסֶר, אָב מָלֵא, אֵלּוּל חֶסֶר. וּבִשְׁנֵה
הַמַּעֲבָרִת, אֶדֶר רֹאשׁוֹן מָלֵא, וְאֶדֶר שְׁנֵי חֶסֶר.

ה, ו נִשְׁאָרוּ שְׁנֵי הַחֲדָשִׁים, שֶׁהֵן מִרְחֻשׁוֹן וְכִסְלוֹ
פְּעָמִים יִהְיוּ שְׁנֵיהֶם מָלֵאִים, וּפְעָמִים יִהְיוּ
שְׁנֵיהֶם חֲסֵרִים, וּפְעָמִים יִהְיֶה מִרְחֻשׁוֹן חֶסֶר
וְכִסְלוֹ מָלֵא. וְשָׁנָה שִׁיְהִיו בָּהּ שְׁנֵי חֲדָשִׁים אֵלֶּי
מָלֵאִים, הִיא שְׁנִקְרָאוּ חֲדָשִׁיָּה שְׁלֵמִים; וְשָׁנָה
שִׁיְהִיו בָּהּ שְׁנֵי חֲדָשִׁים אֵלֶּי חֲסֵרִים, נִקְרָאוּ
חֲדָשִׁיָּה חֲסֵרִין; וְשָׁנָה שִׁיְהִיָּה בָּהּ מִרְחֻשׁוֹן חֶסֶר
וְכִסְלוֹ מָלֵא, נִקְרָאוּ חֲדָשִׁיָּה כְּסֻדְרִין.

ה, ז דָּרָךְ יִדְעֶת הַשָּׁנָה אִם חֲדָשִׁיָּה שְׁלֵמִים, אוֹ
חֲסֵרִין, אוֹ כְּסֻדְרִין לְפִי חֻשְׁבוֹן זֶה כִּךְ הוּא: תִּדַּע
תַּחֲלָה יוֹם שְׁנִקְבַּע בּוֹ רֹאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁתִּרְצָה
לִידַע סִדּוּר חֲדָשִׁיָּה, כְּמוֹ שְׁבַאֲרָנוּ בְּפֶרֶק
שְׁבִיעִי; וְתִדַּע יוֹם שִׁיִּקְבַּע בּוֹ רֹאשׁ הַשָּׁנָה
שְׁלֵאֲחֲרִיָּה, וְתַחֲשֵׁב מִנֵּין הַיָּמִים שְׁבִינִיָּהן חוּץ
מִיּוֹם הַקְּבִיעָה שְׁלֹזוֹ וְשְׁלֹזוֹ. אִם תִּמָּצֵא בִּינִיָּהן
שְׁנֵי יָמִים, יִהְיוּ חֲדָשִׁי הַשָּׁנָה חֲסֵרִין; וְאִם
תִּמָּצֵא בִּינִיָּהם שְׁלוֹשָׁה יָמִים, יִהְיוּ כְּסֻדְרִין; וְאִם
תִּמָּצֵא בִּינִיָּהם אַרְבָּעָה, יִהְיוּ שְׁלֵמִים.

ה, ח בְּמִזֶּה דְּבָרִים אֲמוּרִים, בְּשִׁחִיתָה הַשָּׁנָה
שֶׁתִּרְצָה לִידַע סִדּוּר חֲדָשִׁיָּה פְּשׁוּטָה. אֲבָל אִם
הִיתָה מַעֲבָרִת אִם תִּמָּצֵא בֵּין יוֹם קְבִיעָתָהּ וּבֵין
יוֹם קְבִיעֶתָהּ שָׁנָה שְׁלֵאֲחֲרִיָּה אַרְבָּעָה יָמִים, יִהְיוּ
חֲדָשִׁי אוֹתָהּ הַשָּׁנָה הַמַּעֲבָרִת חֲסֵרִים; וְאִם
תִּמָּצֵא בִּינִיָּהם חֲמִשָּׁה יָמִים, יִהְיוּ כְּסֻדְרִין; וְאִם
תִּמָּצֵא בִּינִיָּהם שִׁשָּׁה, יִהְיוּ שְׁלֵמִים.

ה, ט פִּינֵצַד: חֲרִי שְׁרָצִינוּ לִידַע סִדּוּר חֲדָשִׁי שָׁנָה

זו, וְהָיָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּחֲמִישִׁי וְהָיָה פְּשוּטָה, וְרֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלֹא־חֲרִיף בְּשָׁנִי בַשָּׁבָת; נִמְצָא בִּינְיָהוּ שְׁלוֹשָׁה יָמִים, יִדְעֵנוּ שֶׁשָּׁנָה זוֹ חֲדָשִׁיהָ בְּסֻדְרָן. וְאֵלּוּ הָיָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלֹא־חֲרִיף בַּשְּׁלִישִׁי, הָיוּ חֲדָשֵׁי שָׁנָה זוֹ שְׁלֹמִים; וְאֵלּוּ הָיָה רֹאשׁ הַשָּׁנָה בְּשָׁנָה זוֹ בַשָּׁבָת, וּבַשָּׁנָה שְׁלֹא־חֲרִיף בַּשְּׁלִישִׁי בַשָּׁבָת, הָיוּ חֲדָשֵׁי שָׁנָה זוֹ חֲסִרִין. וְעַל דֶּרֶךְ זוֹ תִּחְשַׁב לַשָּׁנָה הַמְּעַבְרָת, כִּמּוֹ שֶׁבְּאַרְנוֹ.

ח,י יֵשׁ שָׁם סִימָנִין שֶׁתִּסְמַךְ עֲלֵיהֶם כְּדִי שְׁלֹא תִטָּעַה בַּחֲשָׁבוֹן סְדוּר חֲדָשֵׁי הַשָּׁנָה, וְחֵן בְּנוּיִין עַל עֵיקָרֵי זֶה הַחֲשָׁבוֹן וְהַקְבִּיעוֹת וְהַדְחִיּוֹת שֶׁבְּאַרְנוֹ דִּרְכָּם; וְאֵלּוּ חֵן: כָּל שָׁנָה שִׁיחִיָּה רֹאשׁ הַשָּׁנָה בָּהּ בַּשְּׁלִישִׁי, תִּהְיֶה לְעוֹלָם בְּסֻדְרָן לְפִי חֲשָׁבוֹן זֶה, בֵּין פְּשוּטָה, בֵּין מְעַבְרָת; וְאִם יִהְיֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה בַשָּׁבָת אוֹ בַשָּׁנִי, לֹא תִהְיֶה בְּסֻדְרָן לְעוֹלָם, בֵּין בְּפְּשוּטָה, בֵּין בְּמְעַבְרָת; וְאִם יִהְיֶה רֹאשׁ הַשָּׁנָה בַּחֲמִישִׁי אִם פְּשוּטָה הִיא, אִי אִפְשָׁר שִׁיחִיּוֹ חֲדָשִׁיהָ חֲסִרִים לְפִי חֲשָׁבוֹן זֶה, וְאִם מְעַבְרָת הִיא, אִי אִפְשָׁר שִׁיחִיּוֹ חֲדָשִׁיהָ בְּסֻדְרָן לְפִי חֲשָׁבוֹן זֶה.

הַלְבוֹת קִדּוּשׁ הַחֹדֶשׁ פָּרָק ט

ט,א שְׁנַת חֲמֵשָׁה יֵשׁ מִחֲכָמֵי יִשְׂרָאֵל שֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁהִיא שְׁלוֹשׁ מֵאוֹת חֲמִשָּׁה וְשָׁשִׁים יוֹם וּרְבִיעֵי יוֹם, שֶׁהוּא שֵׁשׁ שָׁעוֹת; וְיֵשׁ מֶהֱן שֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁהִיא פְּחוֹת מִרְבִּיעֵי הַיּוֹם. וְכֵן חֲכָמֵי יוֹן וּפְרָם, יֵשׁ בִּינְיָהוּ מַחְלֶקֶת בְּדָבָר זֶה.

ט,ב כִּי שֶׁהוּא אוֹמֵר שֶׁהִיא שִׁס"ה יוֹם וּרְבִיעֵי יוֹם, וְשֶׁאֵר מִכָּל מַחְזוֹר שְׁלֹשָׁה שָׁעֵי עֲשָׂרָה שָׁנָה, שָׁעָה אַחַת וְאַרְבַּע מֵאוֹת וְחֲמִשָּׁה וּשְׁמוֹנִים חֲלָקִים, כִּמּוֹ שֶׁאִמְרָנוּ. וְיִהְיֶה בֵּין תְּקוּפָה לְתְּקוּפָה, אֶחָד וְתִשְׁעִים יוֹם וְשִׁבְעֵי שָׁעוֹת וְחֲצִי שָׁעָה; וּמִשְׁתַּדֵּעַ תְּקוּפָה אַחַת בְּאַיִזָּה יוֹם וְאַיִזוֹ שָׁעָה הִיא, תִּתְחִיל לְמִנּוֹת מִמֶּנָּה לְתְּקוּפָה

הַשָּׁנָה שְׁאֲחֲרִיָּה, וּמִן הַשָּׁנָה לְשְׁלִישִׁית, עַד סוֹף הָעוֹלָם.

ט,ג תְּקוּפַת נִיסָן, הִיא הַשָּׁעָה וְהַחֲלָק שֶׁתִּכְנַס בוֹ הַשָּׁמֶשׁ לְתַחֲלַת מִזֵּל טָלָה; וְתְּקוּפַת תַּמּוּז, הִיּוֹת הַשָּׁמֶשׁ בְּרֹאשׁ מִזֵּל כֶּרֶטָן; וְתְּקוּפַת תִּשְׁרִי, הִיּוֹת הַשָּׁמֶשׁ בְּרֹאשׁ מִזֵּל מֵאֲזֻנִּים; וְתְּקוּפַת טִבֵּת, הִיּוֹת הַשָּׁמֶשׁ בְּרֹאשׁ מִזֵּל גְּדִי. וְתְּקוּפַת נִיסָן הִיּוֹתָהּ בְּשָׁנָה חֲרָא־שׁוֹנָה שְׁלִישִׁירָה לְפִי חֲשָׁבוֹן זֶה, קֹדֶם מוֹלֵד נִיסָן בַּשָּׁבָעָה יָמִים וְתִשְׁעֵי שָׁעוֹת וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁנַיִם וְאַרְבָּעִים חֲלָקִים סִימָנָה ז' ט' תרמ"ב.

ט,ד דֶּרֶךְ חֲשָׁבוֹן הַתְּקוּפָה, כֹּךְ הוּא: תִּדְעַ תִּתְחַלֵּךְ כִּמְהָ מַחְזוֹרִין שְׁלֹמִים מִשְׁנַת הַיִּצִּירָה עַד מַחְזוֹר שְׁתַּרְצָהּ, וְקַח לְכָל מַחְזוֹר מֶהֱן שָׁעָה אַחַת וְתַפ"ה חֲלָקִים; וְקַבֵּץ כָּל הַחֲלָקִים שָׁעוֹת, וְכָל הַשָּׁעוֹת יָמִים, וְתִגְרַע מִן הַכָּל שָׁבָעָה יָמִים וְתִשְׁעֵי שָׁעוֹת וְשֵׁשׁ מֵאוֹת וּשְׁנַיִם וְאַרְבָּעִים חֲלָקִים; וְהַשְׂאֵר תּוֹסִיף אוֹתוֹ עַל מוֹלֵד נִיסָן שֶׁלַּשָּׁנָה רֹאשׁוֹנָה מִן הַמַּחְזוֹר, יֵצֵא לָךְ בְּאַיִזוֹ שָׁעָה וּבְכַמָּה בַּחֹדֶשׁ תִּתְחַלֵּךְ תְּקוּפַת נִיסָן שְׁלֹא־תִהְיֶה הַשָּׁנָה חֲרָא־שׁוֹנָה בְּאוֹתוֹ מַחְזוֹר. וּמִמֶּנָּה תִּתְחִיל לְמִנּוֹת אֶחָד וְתִשְׁעִים יוֹם וְשִׁבְעֵי שָׁעוֹת וּמַחְצָה, לְכָל תְּקוּפָה וְתְּקוּפָה.

ט,ה וְאִם תִּרְצֶה לִידֹעַ תְּקוּפַת נִיסָן שֶׁלַּשָּׁנָה זוֹ שֶׁהִיא שְׁנַת כָּךְ וְכָךְ בַּמַּחְזוֹר שֶׁאַתָּה עוֹמֵד בוֹ, קַח לְכָל הַמַּחְזוֹרִין הַשְּׁלֹמִים שָׁעָה וְתַפ"ה חֲלָקִים לְכָל מַחְזוֹר; וְלְכָל הַשָּׁנִים הַגְּמוּרוֹת שֶׁשְׁלָמוֹ מִן הַמַּחְזוֹר, עֲשֶׂרָה יָמִים וְאַחַת וְעֶשְׂרִים שָׁעוֹת וּמֵאוֹתִים וְאַרְבָּעָה חֲלָקִים לְכָל שָׁנָה; וְקַבֵּץ הַכָּל, וְתִגְרַע מִמֶּנּוּ שָׁבָעָה יָמִים וְתִשְׁעֵי שָׁעוֹת וְשֵׁשׁ מֵאוֹת שְׁנַיִם וְאַרְבָּעִים חֲלָקִים, וְהַשְׂאֵר תִּשְׁלִיכֶם חֲדָשִׁי לְבָנָה תִשְׁעָה וְעֶשְׂרִים יוֹם וּשְׁתֵּים עֶשְׂרֵה שָׁעוֹת וְשִׁבְעֵי מֵאוֹת שְׁלוֹשׁ וְתִשְׁעִים חֲלָקִים. וְהַשְׂאֵר פְּחוֹת מַחְדָּשׁ לְבָנָה, תּוֹסִיף אוֹתוֹ עַל מוֹלֵד נִיסָן שְׁלֹא־תִהְיֶה הַשָּׁנָה, וְתִדְעַ זְמַן תְּקוּפַת

ניסן שלאזתה השנה, בכמה יום בחדש היא ובכמה שעה.

ט, ו תקופת ניסן לפי חשבון זה, אינה לעולם אלא או בתחלת הלילה, או בחצי הלילה, או בתחלת היום, או בחצי היום; ותקופת תמוז, לעולם אינה אלא או בשבע שעות ומחצה, או בשעה אחת ומחצה, בין ביום, בין בלילה; ותקופת תשרי, לעולם אינה אלא או בתשע שעות, או בשלוש שעות, בין ביום, בין בלילה; ותקופת טבת, לעולם אינה אלא או בשש שעות ומחצה, או בארבע שעות ומחצה, בין ביום, בין בלילה.

טז, אם תרצה לידע באיזה יום מימי השבוע ובאיזו שעה תהיה התקופה קח שנים גמורים שעברו משנת היצירה עד שנה שתראה, והשלך הכל שמונה ועשרים שמונה ועשרים; והנשאר פחות משמונה ועשרים, קח לכל שנה ושנה יום אחד ושש שעות, וקבץ הכל, והוסף עליו שלושה, והשלך הכל שבעה שבעה; והנשאר מן הימים ומן השעות, תתחיל למנותו מתחלת ליל אחד בשבת. ולאשר יגיע החשבון בו, תהיה תקופת ניסן. ולמה מוסיפין שלושה, לפי שתקופה ראשונה שלשנת היצירה היתה בתחלת ליל רביעי.

טח, ביצד: הרי שרצינו לידע תקופת ניסן שלשנת שלושים ותשע מאות וארבעת אלפים ליצירה בשתשליך הכל שמונה ועשרים שמונה ועשרים, תשאר שנה אחת; תקח לה יום אחד ושש שעות, ותוסיף עליו שלושה, נמצאת תקופת ניסן, בליל חמישי שש שעות בלילה. ובשתוסיף עליה שבע שעות ומחצה, תהיה תקופת תמוז בשעה ומחצה מיום חמישי; ובשתוסיף עליה שבע שעות ומחצה, תהיה תקופת תשרי בתשע שעות מיום חמישי; ובשתוסיף עליה שבע שעות ומחצה,

תהיה תקופת טבת בארבע שעות ומחצה בליל ששי; ובשתוסיף עליה שבע שעות ומחצה, תהיה תקופת ניסן הבאה בתחלת יום ששי. ועל דרך זו, עד סוף העולם, תקופה אחר תקופה.

ט, ט אם תרצה לידע בכמה יום בחדש תהיה תקופת ניסן שלשנה זו תדע תחלה באיזה יום מימי השבוע תהיה, ובאיזה יום יקבע ניסן שלשנה זו, וכמה שנים גמורים עברו מן המחזור; ותקח לכל שנה אחד עשר יום, ותוסיף על סכום הימים שבעה ימים בזמנים אלו, והשלך הכל שלושים שלושים; והנשאר פחות משלושים, תתחיל למנותו מראש חדש ניסן. אם יגיע ליום התקופה, מוטב; ואם לאו, הוסף יום או שני ימים או שלושה ימים על המנין, עד שיגיע ליום התקופה. ואם תהיה השנה מעברת, תתחיל למנות מראש חדש אדר שני; וליום שיגיע החשבון, באותו היום מן החדש תהיה התקופה.

טי, ביצד: הרי שרצינו לידע בכמה בחדש תהיה תקופת ניסן שלשנת שלושים ותשע מאות, שהיא שנה תשיעית ממחזור ר"ם מצינו ראש חדש ניסן נקבע בה בחמישי, ותקופת ניסן בחמישי, ולפי שהיתה שנה זו תשיעית למחזור, יהיו השנים הגמורות שמונה; בשתקח לכל שנה מחן אחד עשר יום, יהיו כל הימים שמונה ושמונים; ותוסיף שבעה, הרי הכל חמשה ותשעים; תשלך הכל שלושים שלושים, נשארו חמשה ימים; בשתתחיל למנות חמשה ימים מראש חדש ניסן שהיה בחמישי, יגיע החשבון ליום שני. וכבר ידענו שאין התקופה בשני בשבת, אלא בחמישי; לפיכך תוסיף יום אחר יום, עד שתגיע לחמישי שהוא יום התקופה נמצאת תקופת ניסן בשנה זו, ביום שמיני מחדש ניסן. ועל הדרך הזאת

תַּעֲשֶׂה, בְּכָל שָׁנָה וְשָׁנָה.

ט, יא זֶה שְׁאֵמְרָנוּ תוֹסִיף יוֹם אַחֵר יוֹם עַד
שְׁתַּגִּיעַ לַיּוֹם חֲתֻמָּתָהּ, לְעוֹלָם לֹא תִהְיֶה צָרִיךְ
לְהוֹסִיף אֶלָּא יוֹם אֶחָד אוֹ שְׁנַיִם אוֹ שְׁלוֹשָׁה;
וּפְלֵא גָדוֹל הוּא, שֶׁתִּהְיֶה צָרִיךְ לְהוֹסִיף אֶרְבָּעָה.
וְאִם מִצָּאתָ שְׂאֵתָה צָרִיךְ לְהוֹסִיף יְתֵר עַל זֶה,
תִּדַּע שְׁמַעִיתָ בַּחֲשׁבוֹן, וְתַחֲזֹר וְתַחֲשֹׁב
בְּדַקְדּוּק.

רבנו ז"ל אמר (לקוטי מוהר"ן חלק א' סימן קס"ט) בְּשֵׁשׁ צָרוֹת חָס וְשָׁלוֹם
 הֵן בְּכָל־לַיִת וְהֵן בְּפֶרֶטִיּוֹת, אִזִּי אִי אֶפְשָׁר לְרַקֵּד, בִּי אִזִּי הָאָדָם נוֹפֵל
 בְּעֵצְבוֹת וּבִמְרָה שְׁחוּרָה, וְקִשָּׁה לֹא מֵאֵד מֵאֵד לֵהוֹיֹת בְּשִׁמְחָה וּלְרַקֵּד,
 וּלְהַמְתִּיק אֶת הַדִּין וּלְבַטְלוֹ לְגַמְרִי, זֶה נַעֲשֶׂה עַל יְדֵי שְׂאָדָם דִּין אֶת
 עֲצָמוֹ, דְּהֵינּוּ עַל כָּל מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, יִדּוֹן וַיִּשְׁפֹּט אֶת עֲצָמוֹ בְּעֲצָמוֹ,
 אִם כֵּךְ רָאוּי לֹא לַעֲשׂוֹת, וַיִּפְשָׁפֶשׂ בְּמַעֲשָׂיו, וַיִּתְקַנֵּם עַל פִּי דִין וּמִשְׁפֹּט
 הַתּוֹרָה, וְעַל יְדֵי זֶה שְׂאָדָם דִּין וְשׁוֹפֵט אֶת עֲצָמוֹ עַל יְדֵי מִמְתִּיק וּמִבְטֵל
 מִמֶּנּוּ אֶת הַדִּין שְׁלִמְעֵלָה, בִּי בְּשֵׁשׁ דִּין לְמַטָּה אֵין דִּין לְמַעְלָה, הֵינּוּ
 הָאָדָם צָרִיד לְהַרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ לְדַבֵּר אֶל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וּלְפִשְׁפֹּשׁ
 בְּמַעֲשָׂיו, וְכָל דָּבָר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה עָלָיו לְהַתְנַעַץ עִמּוֹ יִתְבָּרֵךְ, הָאִם כֵּךְ
 רָאוּי לַעֲשׂוֹת? אִזִּי כֵּךְ רָאוּי לַעֲשׂוֹת? כִּמוֹ שְׂאָדָם מַתְנַעֵץ עֲצָמוֹ עִם חֵבֶר
 טוֹב, וְכֵךְ כִּבְכֹּיֹל צָרִיד הָאָדָם לְהַרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ וְלִשְׁפֹּט אֶת עֲצָמוֹ
 תָמִיד, עַל כָּל דָּבָר שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, וְעַל יְדֵי זֶה יִכָּנֵס בּוֹ שִׁמְחָה אֲמִתִּית,
 וְזֶה וְהָיָה, וְדָרְשׁוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (בְּרֵאשִׁית רַבָּה פֶּרֶשָׁה מִבְּ סִימָן ג') אֵין
 וְהָיָה אֲלָא לְשׁוֹן שֶׁל שִׁמְחָה, עֲקֵב הֵם הַרְגִּלִּין הֵינּוּ לִזְכוּת לְשִׁמְחָה עַד
 שֶׁהָעֲקֵבִיִּים שֶׁהֵם הַרְגִּלִּים יִשְׁמְעוּ וַיִּרְגִּישׁוּ אֶת הַשִּׁמְחָה, זֶה זֻכְרָם עַל
 יְדֵי אֶת הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה, שְׂאָדָם צָרִיד לִשְׁפֹּט אֶת עֲצָמוֹ עַל כָּל דָּבָר
 מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה, אִם לֹא עוֹבֵר חָס וְשָׁלוֹם עַל דֵּינֵי הַתּוֹרָה, עַל יְדֵי
 זֶה וְשִׁמְרָתָם וַעֲשִׂיתָם אוֹתָם, שֶׁתִּזְכְּרוּ לִשְׁמֹר אֶת מִצְוֹת הַתּוֹרָה וְלֹא
 לְהַטּוֹת בִּי הוּא זֶה מִהַתּוֹרָה הַקְדוּשָׁה, אִזִּי וְשִׁמְרַת הַיְי"ה אֶלְקִינוּ לֵךְ
 אֶת הַבְּרִית, הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּעֲצָמוֹ יִשְׁמֹר אוֹתָהּ מִפָּנֵם הַבְּרִית, בִּי
 עֵקֶר הַדִּין וְהַמִּשְׁפָּט שֶׁעוֹבֵר עַל הָאָדָם זֶה רַק מַחֲמַת שְׁקָלָקֵל בְּבִרְיָתוֹ,
 וְזֶה מִכָּנִים בּוֹ עֵצְבוֹת וּמְרִירוֹת וְדִכְאוֹן פְּנִימִי, שְׂאִי עוֹבְרִים עָלָיו צָרוֹת
 וַיִּסּוּרִים וּמִכְאוּבִים רָעִים, אֲבָל תִּכְּף וּמִיד בְּשְׂאָדָם מַרְגִּיל אֶת עֲצָמוֹ
 לְדַבֵּר אֶל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא, וְשׁוֹפֵט אֶת עֲצָמוֹ עַל כָּל מָה שֶׁהוּא עוֹשֶׂה,
 עַל יְדֵי זֶה זֻכָּה שֶׁנִּמְתָּקִים מִמֶּנּוּ כָּל הַדֵּינִים, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעֲצָמוֹ
 שׁוֹמֵר אוֹתוֹ שְׁלֵא יָבוֹא לִיְדֵי פָגַם הַבְּרִית, וְזֻכָּה לֵהוֹיֹת קְדוּשׁ וְטָהוֹר
 בַּקִּדְשֵׁת הַבְּרִית, וְהוּא תָמִיד שָׂרִי בְּשִׁמְחָה.

2	ראשון	יט	עלות השחר _____ 04:43 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:44 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:04 שקיעה _____ 07:34 בבלי: חולין צד ירושלמי: בבא בתרא יא תוספתא: בבא קמא י ג"ך: שופטים כא רמב"ם: קדוש החודש ג
3	שני	כ	עלות השחר _____ 04:44 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:44 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:04 שקיעה _____ 07:33 בבלי: חולין צד ירושלמי: בבא בתרא יא תוספתא: בבא קמא י ג"ך: שמואל"א א רמב"ם: קדוש החודש ד
4	שלישי	כא	עלות השחר _____ 04:44 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:45 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 07:33 בבלי: חולין צד ירושלמי: בבא בתרא יב תוספתא: בבא מציעא א ג"ך: שמואל"א ב רמב"ם: קדוש החודש ה
5	רביעי	כב	עלות השחר _____ 04:45 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:45 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 07:32 בבלי: חולין צד ירושלמי: בבא בתרא יג תוספתא: בבא מציעא א ג"ך: שמואל"א ג רמב"ם: קדוש החודש ו
6	חמישי	כג	עלות השחר _____ 04:46 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:45 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 07:31 בבלי: חולין צד ירושלמי: בבא בתרא יד תוספתא: בבא מציעא ג ג"ך: שמואל"א ד רמב"ם: קדוש החודש ז
7	ששי	כד	עלות השחר _____ 04:46 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:45 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 07:30 בבלי: חולין צד ירושלמי: בבא בתרא טו תוספתא: בבא מציעא ד ג"ך: שמואל"א ה רמב"ם: קדוש החודש ח
8	שב"ק	כה	עלות השחר _____ 04:47 סו"ז קר"ש - מג"א _____ 08:46 סו"ז תפלה - מג"א _____ 10:05 שקיעה _____ 07:29 בבלי: חולין ק ירושלמי: בבא בתרא טז תוספתא: בבא מציעא ה ג"ך: שמואל"א ו רמב"ם: קדוש החודש ט

מבשרים חודש אלול המולד: מולד חודש אלול יהיה ביום חמישי בשעה 15,8 דקות ו1 חלקים

בְּשִׁבְעָה בָּא עָלֶיךָ אֵין זֶה אֱלֹא בְּשִׁבְלִי שֶׁתַּעֲשֶׂה תְּשׁוּבָה עַל הַעֲוֹנוֹת שֶׁאַתָּה דָּשׁ בְּעֶקֶב.

(ספר המדות אות בושה סימן ו')